

**De Historische Binnenstad van Paramaribo
Werelderfgoedstad
Management Plan 2020-2024**

STICHTING GEBOUWD ERFGOED SURINAME

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Historic Inner City of
Paramaribo
inscribed 2002

Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname
Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur,
Republiek van Suriname

Paramaribo World Heritage Associates

© Copyright, 2019 All rights reserved

De Historische Binnenstad van Paramaribo

Werelderfgoedstad

Management Plan 2020-2024

Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname
Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur ,
Republiek van Suriname

Paramaribo World Heritage Associates

1 juli 2019

Afb. 1 – Omslag, de historische Waterkant van de Werelderfgoedstad Paramaribo, Suriname (IDB, 2011)

INHOUD

Dankwoord.....	0-6
Voorwoord.....	0-7
Afkortingen.....	0-8
Samenvatting.....	0-9

DEEL 1 PARAMARIBO.....	0-11
1 Inleiding.....	1-13
1.1 Een unieke plek, gemeenschappelijke uitdagingen	1-14
1.2 Belang van een bruisend stadscentrum	1-16
1.3 Wat ontbreekt er?.....	1-18
1.4 Het doel van dit Managementplan	1-23
1.5 Methodologie.....	1-25
2 Paramaribo.....	2-26
2.1 Beschrijving en de geschiedenis.....	2-26
2.2 Locatie, grenzen, <i>setting</i>	2-33
2.3 Bufferzones.....	2-36
2.4 Archeologie.....	2-39
2.5 Demografie.....	2-41
2.6 Inschrijving op de Werelderfgoedlijst.....	2-44
2.7 Stedelijke architectuur	2-46
3 Betekenis van Paramaribo.....	3-47
4 Fysieke staat van de stedelijke architectuur	4-48
4.1 Inventarisatie.....	4-51
4.2 Hergebruik.....	4-55
4.3 Conserveringsstrategieën.....	4-56

DEEL 2 MANAGEMENT.....	5-60
5 Huidige managementcontext.....	5-62
5.1 Huidige Managementplan.....	5-62
5.2 Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES).....	5-63
5.3 SWOT - analyse voor SGES.....	5-63
5.4 Stedelijk / Ministerieel bestuur.....	5-64
6 UNESCO/ICOMOS-aanbevelingen.....	6-68
7 SDGs, <i>New Urban Agenda</i>	7-72
8 Benadering van <i>Historic Urban Landscape</i>	8-77
8.1 Paramaribo HUL - open ruimtes -waterwegen -straten	8-79
8.2 Implementatie van de aanpak – koppeling van de HUL, architectuurbehoud en duurzaam toerisme met behulp van de HUL - <i>Toolkit</i>	8-84
8.3 Toepassing van de HUL -- Paramaribo merk <i>Alakondre</i>	8-85
8.4 Aanbeveling: een raamwerk voor implementatie van HUL....	8-87
8.5 Toepassing van de HUL - <i>Toolkit</i> – samenvatting.....	8-89
8.5.1 Gelaagdheid van de site	8-89
8.5.2 Achtergrond	8-89
8.5.3 Management van verandering.....	8-90
8.5.4 Perspectieven en resultaten: lege openbare ruimtes, waterwegen, straten	8-90
9 Rampenrisicobeoordeling, praatheid & management	9-92
9.1 Bedoeling en aanpak.....	9-92
9.2 Risicoprofiel voor veiligheid en beveiliging van Paramaribo	9-94
9.3 Kort overzicht van wettelijke en institutionele kaders.....	9-102
9.4 SWOT-analyse	9-103
9.5 Aanbevelingen voor het verkleinen van rampenrisico's.....	9-104
9.6 DRPMP - Monitoringplan	9-107
10 Strategie erfgoedtoerisme & publieke bewustwording	10-108
10.1 Duurzaam toerisme internationaal paradigma en bewustwording van belanghebbenden	10-109
10.2 Gedeelde waarden: <i>Historic Urban Landscape</i> benadering koppelen aan de benadering van duurzaam toerisme	10-113
10.3 Aanbevelingen voor duurzaam toerisme.....	10-114

DEEL 3 IMPLEMENTATIE	10-121
11 De weg voorwaarts.....	11-123
11.1 Implementatie	11-123
11.2 Visie, doelen, doelstellingen & taken	11-123
11.3 <i>Paramaribo Urban Rehabilitation Program</i>	11-127
11.4 Operationeel actieplan	11-128
11.5 Gedetailleerde korte-termijntaken	11-135
11.6 Institutioneel plan	11-129
11.7 Partnerschappen	11-152
11.6 Monitoring en periodieke beoordeling	11-155
12 Verandering van financiering	12-156
12.1 Huidige situatie.....	12-156
12.2 Verzekering.....	12-157
12.3 Mogelijke oplossingen.....	12-157
13 Vijfjaren begroting	13-159
Appendix	13-164
Huidige kaarten	13-164
Historische kaarten.....	13-174
Stakeholders.....	13-181
Referenties	13-184
Index van afbeeldingen	13-193

Dankwoord

Het was een voorrecht om aan deze update van het Managementplan te mogen werken. Niet alleen hebben wij de prachtige houten architectuur leren kennen, maar ook de *genius loci* van Paramaribo, de inzet van de staf van de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname, de heer Stephen Fokké en de stakeholders die we hebben ontmoet. Zij zijn de ware '*genii locorum*' (beschermgeesten) van deze prachtige stad.

We moeten oprecht de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) en Stephen bedanken voor het feit dat ze ons deze gelegenheid hebben geboden, voor het geven en delen van hun tijd en expertise en voor het voortdurend beschikbaar te zijn voor feedback. Dank gaat ook uit naar Harrold Sijlbing, hoewel hij deel uitmaakte van het team zullen ook de andere leden zijn onschatbare hulp en grondig inzicht als auteur van het vorige managementplan erkennen. Zijn managementplan uit 2011 was een onmisbaar uitgangspunt om Paramaribo, zijn uitdagingen en zijn potentieel te begrijpen. Deze update van het managementplan is een uitbreiding van zijn werk. Dank ook aan zijn voormalige medewerkers. Daarnaast heeft Harrold met inzet de stakeholderbijeenkomsten georganiseerd en onze activiteiten in Paramaribo gecoördineerd. We moeten ook de toegewijde professionals bedanken die in de loop der jaren Paramaribo hebben bezocht en trouw hebben gerapporteerd over de status ervan. Speciale dank gaat ook uit naar wijlen Ron van Oers, voor wie - zoals wij weten - Paramaribo een speciale plaats innam.

Ten slotte willen we de stakeholders van de gemeenschap, particuliere bedrijven en overheidsinstanties bedanken die ons hun tijd hebben gegeven en hun gedachten over de historische stad met ons hebben gedeeld. Het is onze oprechte wens dat dit document zal bijdragen aan het verbeteren van het beheer en het behoud van de prachtige stad Paramaribo.

Paramaribo World Heritage Associates:

Michael A. Newton, Executive Project Director (Curaçao)

Rand Eppich, Team Leader, Organization Management (Spain / USA)

Patricia E. Green, Ph.D., Architect, Architectural Conservation, Heritage Tourism, (Jamaica)

Magda Stepanyan, Emergency Disaster Response Expert (Netherlands)

Voorwoord

De uitdaging voor ons vandaag is om de historische binnenstad van Paramaribo als werelderfgoed te behouden voor de huidige en toekomstige generaties, terwijl we ervoor zorgen dat de stad blijft functioneren als een levende stad.¹

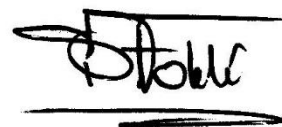
Deze verklaring uit het voorwoord van het Managementplan van Paramaribo van 2011 is nu, acht jaar later, nog steeds actueel. Veel dingen zijn hetzelfde gebleven: voortdurende achteruitgang van de houten architectuur, weinig coördinatie tussen primaire actoren, geen centraal orgaan met voldoende gezag en de 'constante strijd tussen oud en nieuw'. Het oude Managementplan lijkt niet effectief te zijn geweest, maar dat is verre van waar. Het Managementplan van 2011-2015 bood voor het eerst een hulpmiddel voor diegenen die zich inzetten voor de historische stad door de richting te geven, de weg van het beheer aan te geven, de noodzaak van verdere planning uiteen te zetten en, belangrijker nog, de meningen en observaties vast te leggen van een breed scala aan stakeholders. Dit bestaande plan had evenwel zijn beperkingen; het werd pas vrij laat geïmplementeerd, bestond alleen in het Engels en vereiste officiële acceptatie.

Bovendien moet elk plan worden bijgewerkt omdat er zaken zijn veranderd in Paramaribo. Nieuwe uitdagingen zijn naar voren gekomen, zoals het toenemende verkeer, het verlies van beeldbepalende gebouwen, toename van interesse van belanghebbenden en het begin van het *Urban Rehabilitation Program* van Paramaribo met financiering van de Inter-American Development Bank. De wereld is ook veranderd door nieuwe beschikbare hulpmiddelen, zoals de UNESCO-benadering van het *Historic Urban Landscape*, die bedoeld is om de strijd "tussen oud en nieuw" aan te pakken en te verzoenen. Er is de integratie en brede toepassing van sociaaleconomische ontwikkeling bij het streven naar instandhouding, en een aantal politieke actoren zijn veranderd. Bovendien is het wereldwijde

¹ Stephen Fokké, Paramaribo World Heritage property Management Plan 2011-2015 Management Plan

toerisme, hoewel in Paramaribo nog niet merkbaar, niettemin toegenomen. Paramaribo zal worden ontdekt, omdat het veel culturele en natuurlijke attracties heeft, het is slechts een kwestie van tijd. Een bijgewerkt managementplan moet rekening houden met deze veranderingen.

Dit geactualiseerde plan werd gefinancierd door de regering van Suriname via het *Paramaribo Urban Rehabilitation Program* (PIU-PURP RFP nr. PURP 1046-018 Loan nr. 3905 / OC-SU IDB 207-02 / 18) vanuit de ondersteuning van de Inter-American Development Bank. Deze wordt op de eerste plaats bedankt. Er zijn ook woorden van waardering te voor de medewerkers van de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname en de vele stakeholders die hun tijd deelden, hun bezorgdheid hebben geuit en input hebben geleverd aan dit proces. Ten slotte wordt het nationale en internationale team bedankt dat dit werk heeft gefaciliteerd, met name Michael Newton, Rand Eppich, Patricia Green, Magda Stepanyan en Harrold Sijlbing. Ze werkten hard om de complexe context van Paramaribo te begrijpen en boden hun diensten en expertise aan om dit document te maken.

Stephen A. Fokké,
Directeur Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname,
Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Werelderfgoedstad Paramaribo, Suriname

Afkortingen

ADEKUS	Anton De Kom Universiteit of Suriname
ATM	Ministrie van Arbeid, Technologie en Milieu
CBB	Centraal Bureau Burgerzaken
DC	Districts Commissaris
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
IDB	Inter-American Development Bank
KBS	Korps Brandweer Suriname
KPS	Korps Politie Suriname
MC	Monumenten Commissie
MOP	Meerjaren Ontwikkelings plan
MP	Management Plan
NCCR	Nationaal Coördinatie Centrum voor Rampenbeheersing
NGO	Non-Government Organization
NIMOS	Nationaal Instituut voor Milieu en Otwiikeling in Suriname
NUCS	Nationale UNESCO Commissie Suriname
NVB	Nationaal Vervoersbedrijf
OUV	Outstanding Universal Value
OW/MPW	Ministrie van Openbare Werken
PWHC	Paramaribo World Heritage City
PURP	Paramaribo Urban Rehabilitation Program
PLO	Particuliere Lijnbushouders Organisatie
RO	Ministrie van Regionale Ontwikkeling
ROGB	Ministrie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer
SGES	Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname
SP	Stadsherstel Paramaribo NV
STS	Stichting Toerisme Suriname
SUPS	Stichting Uitgangscentrum Paramaribo
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WAS	Wegen Autoriteit Suriname
WHC	World Heritage Committee
WHP	World Heritage property

Samenvatting

Paramaribo, de multiculturele hoofdstad van Suriname en een Werelderfgoedstad, staat in het tweede decennium van de 21e eeuw voor een aantal van zijn grootste uitdagingen: het behoud van de leefbaarheid van de historische architectuur en openbare ruimtes, waarbij het zijn levendigheid nieuw leven inblaast.

De historische structuren, meestal klein en van hout, worden geconfronteerd met veroudering, het centrum wordt verstikt door stadsverkeer en parkeren terwijl bewoners en bedrijven vertrekken. Een aantal toegewijde personen en organisaties worden met deze uitdagingen geconfronteerd en dit Managementplan is bedoeld als een hulpmiddel om hen bij te staan in de richting van een gemeenschappelijke visie:

Een levendige, mooie, veilige en gastvrije stad creëren die de kwaliteit van het leven voor alle Surinamers verbetert terwijl ze met bezoekers de Menselijke en Uitzonderlijke Universele Waarden van het Werelderfgoed openlijk delen en beschermen.

Om deze visie te bereiken, werden vier belangrijke lange termijndoelen bepaald:

- 1) **Bescherming van de Uitzonderlijke Universele Waarden (Outstanding Universal Value)**
- 2) **Verbetering van Openbare Ruimtes (met behulp van de *Historic Urban Landscape* benadering)**
- 3) **Verbetering van de levendigheid (aanmoeden van sociale en economische ontwikkeling)**
- 4) **Vergroten van de bewustwording van de unieke architectuur en openbare ruimtes van de stad**

Om deze doelen te bereiken, zijn een aantal doelstellingen opgesteld door middel van uitgebreid overleg met stakeholders. Deze zijn vastgelegd in een Actieplan in dit document en omvatten: **Versterking van de SGES en de oprichting van een Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit** om activiteiten, beleid en ontwikkeling te coördineren. Andere doelstellingen omvatten het **openstellen van de unieke openbare en institutionele gebouwen voor bezichtiging** om het bewustzijn te vergroten en toerisme te stimuleren, **zorg te dragen voor open publieke ruimten** door groengebieden toe te voegen, **bedrijven te stimuleren om zich in de binnenstad te vestigen**, de veiligheid te vergroten en een rampenplan te ontwikkelen.

Hoewel de visie, doelen en doelstellingen misschien ontmoedigend lijken, is het Actieplan ontworpen in lagen, waaronder ondersteunende en overlappende korte termijnprojecten met indicatoren en realistische budgetten. Hieronder zijn zeven essentiële en toch gemakkelijk te bereiken acties aangegeven (zogenaamd 'laaghangend fruit'). Deze zijn opgesteld om chronische problemen aan te pakken die zijn vastgesteld tijdens overleg met stakeholders, maar zijn ook haalbaar door organisatorische veranderingen binnen de bescheiden budgetbeperkingen. Deze zeven werden geselecteerd om grote, korte termijneffecten te bewerkstelligen in de historische binnenstad:

- 1) **Ontwikkel een Monumenten Wacht** met vastomlijnde verantwoordelijkheden om de historische architectuur te inspecteren en te onderhouden.
- 2) **Creëer informele eenvoudige parken** in ongebruikte publieke en private ruimtes om het uiterlijk van de stad te verbeteren.
- 3) **Onderzoek de juridische oplossingen van onverdeelde boedels**, daar veel historische eigendommen in handen zijn van talrijke erfgenamen.

- 4) Invoeren van **fiscale incentives**, aangezien overdrachtskosten en materiaal- en arbeidkosten voor restauraties momenteel hoog zijn. Dergelijke stimuleringsmaatregelen zouden particuliere eigenaren ertoe kunnen aanzetten om onroerend goed te kopen en te restaureren.
- 5) **Onderzoek *Real Estate Investment Trust*-fondsen** die kleine investeringen kunnen samenvoegen en de kosten van veel onroerend goed kunnen spreiden.
- 6) **Erfgoed-educatieprogramma opzetten** op de universiteit om professionele vaardigheden en talenten te verbeteren.
- 7) Oprichten van **een Erfgoed Informatiecentrum** om bewoners en bezoekers op de hoogte te stellen van de bijzonderheden van Paramaribo.

In dit Managementplan staan de details beschreven van deze zeven essentiële taken en hoe deze de visie en doelen ondersteunen. Daarnaast is er meer informatie over de doelstellingen, evenals achtergrondinformatie, de betrokkenheid van belanghebbenden en de methodologie die is gebruikt om dit plan te ontwikkelen.

"Te vaak nemen we het als vanzelfsprekend aan en verwaarlozen we onze bibliotheken, parken, markten, scholen, speeltuinen, tuinen en gemeenschappelijke ruimtes, maar tientallen jaren van onderzoek tonen nu aan dat deze plaatsen een buitengewoon effect kunnen hebben op ons persoonlijke en collectieve welzijn. Waarom?"

"Omdat telkens wanneer mensen elkaar ontmoeten en rondhangen, overal waar we niet formeel bijeenkomen, een gesprek aangaan en elkaar leren kennen, zich relaties ontwikkelen en gemeenschappen ontstaan - en waar gemeenschappen sterk zijn, zijn mensen veiliger en gezonder, daalt criminaliteit en gedijt de handel, en vrede, tolerantie en stabiliteit schieten wortel. "

Eric Klienberg, 2018

“It is more to the point to consider what makes a city center magnetic, what can inject the gaiety, the wonder, the cheerful hurly-burly that make people want to come into the city and to linger there. For magnetism is the crux of the problem.”

Jane Jacobs, 1958

Afb. 2 – De kenmerkende witte houten gebouwen van Paramaribo, Suriname aan de F.H.R. Lim A Po Straat op een zaterdagmorgen (Eppich, 2018)

Een fysieke revitalisering resulteert in een aantrekkelijke, goed onderhouden fysieke openbare ruimte. Op de langere termijn is echter een diepere economische revitalisering nodig, omdat uiteindelijk de private sector - met activiteiten in de gebouwen - instaat voor het onderhoud van de openbare ruimte. Een louter fysieke revitalisatie kan niet worden volgehouden en zal van korte duur zijn. Historische gebouwen moeten worden bezet en benut voor economisch gebruik dat de duurzame investering oplevert die nodig is om de gebouwen op te knappen en te onderhouden ... "

Tiesdell, Taner & Heath 1996

1 Inleiding

In dit rapport is de herziene versie opgenomen van het Managementplan voor de Historische Binnenstad van Paramaribo; sinds 2002 ingeschreven in de UNESCO Werelderfgoedlijst (940rev). Het is gebaseerd op het vorige Managementplan uit 2011-2015, dat goed was opgezet maar waarvan de goedkeuring en implementatie tijd kostte. Sinds het opstellen van het vorige plan hebben veel veranderingen plaatsgevonden, in Paramaribo maar ook met betrekking tot nieuwe internationale benaderingen van stedelijk behoud, namelijk de UNESCO-aanbevelingen voor het *Historic Urban Landscape*, de *New Urban Agenda* en de *United Nations' Sustainable Development Goals*. Dit document houdt rekening met het vorige document, met de bezoeken door internationale experts, de veranderingen in Paramaribo en, heel belangrijk, de uitgebreide inbreng van stakeholders. Dit Managementplan is verdeeld in drie hoofdonderdelen.

DEEL 1 – PARAMARIBO

Dit eerste deel introduceert de lezer in de huidige situatie van Paramaribo, zijn uitdagingen en de noodzaak om een bruisend stadscentrum te creëren. De inleiding beschrijft ook het doel van het Managementplan; de gevolgde methodologie en geplaatst binnen het grotere *Paramaribo Urban Rehabilitation Program* (PURP). Vervolgens een bijgewerkte beschrijving en geschiedenis van de locatie, inclusief de openbare ruimtes, bufferzônes en een algemene beoordeling van de fysieke staat.

DEEL 2 – MANAGEMENT

In het tweede deel, een analyse en beoordeling van het huidige management. Om de parameters en beperkingen van het management systeem vast te stellen; evenals het beleid, de doelstellingen en de

strategieën voor management. Rekening is gehouden met verschillende grotere nationale doelstellingen, waaronder toeristische plannen en andere activiteiten die verband houden met de historische kern. Dit wordt gevolgd door een samenvatting van de eerdere aanbevelingen van *UNESCO World Heritage / ICOMOS*. Ook is opgenomen hoe in dit rapport de *UN Sustainable Development Goals* en de *New Urban Agenda* zijn verwerkt.

De tweede helft van dit deel beschrijft de benadering van het *UNESCO Historic Urban Landscape* en hoe dit in dit plan past. Dit is een cruciaal hoofdstuk, gezien de verschuiving van een focus gericht op pure instandhouding van individuele monumenten, naar een stadsontwikkeling in een bredere context geplaatst. Onderzoek is uitgevoerd en er is een concept-schets opgenomen in dit rapport. Dit hoofdstuk wordt gevolgd door een relevant onderwerp aan het begin van het derde decennium van de 21e eeuw, namelijk risicobeoordeling van rampen, paraatheid en management. Ten slotte wordt dit deel afgesloten met strategieën voor erfgoedtoerisme en publieke bewustwording.

DEEL 3 – IMPLEMENTATIE

Het laatste deel betreft de implementatie van het managementplan - het moeilijkste onderdeel. Onmiddellijk wordt erkend dat het oneindig veel eenvoudiger is om een plan te schrijven dan het uit te voeren. Daarom worden in deze paragraaf strategieën voor implementatie en monitoring, en periodieke beoordeling besproken. Vervolgens een operationeel actieplan dat is bedoeld om zowel de korte als de lange termijn taken aan te pakken. Een belangrijk streven van dit managementplan was, om kleine, redelijk goedkope acties op te nemen die een aanzienlijke impact kunnen hebben op het historische centrum. Deze korte termijnprojecten zijn bedoeld als katalysators en worden in detail besproken in de tabellen volgend op het actieplan. Ze bevatten de verantwoordelijke uitvoerende instanties, een samenvatting en een korte indicatie van een begroting. Het

laatste deel van de implementatiesectie bevat een geschat budget van vijf jaar.

Het laatste deel bevat een appendix met kaarten, referenties, een lijst van afbeeldingen en andere materiaal dat is voor het samenstellen van dit Managementplan. Er werd een grote hoeveelheid materiaal verzameld waarnaar wordt verwezen en kan dienen als hulpmiddel voor toekomstige updates en voor wetenschappers op het gebied van de geschiedenis van Suriname en Paramaribo. Deze documentatie is beschikbaar in de archieven van SGES.

1.1 Een unieke plek, gemeenschappelijke uitdagingen

Paramaribo is op vele manieren uniek - zijn multiculturele uitstraling en oorsprong, de viering van talrijke festivals, smakelijke gerechten, en de stad als een plaats en gastheer met zijn historische houten structuren - inheems bewerkte Zuid-Amerikaanse materialen versmolten tot nieuwe architectonische vormen met een Europese inspiratie. Deze kenmerken zijn internationaal erkend, op basis van een diepgaand uit meerdere fasen bestaand evaluatieproces, als zijnde van *Outstanding Universal Value*, en werd Paramaribo in 2002 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO geplaatst. Aanvullende vermelde criteria waren de creatie van "een nieuw architectonisch idioom" en "een uniek voorbeeld van contact" met "inheemse culturen ..."². Het belang van deze status van werelderfgoed kan niet worden overschat. Wereldwijd staan er slechts 190 steden op de werelderfgoedlijst, met slechts 8 steden in het Caribisch gebied - en de historische binnenstad van Paramaribo als het enige culturele werelderfgoed in Suriname³.

² <https://whc.unesco.org/en/list/940>

³ Het andere werelderfgoed van Suriname: het *Central Suriname Nature Reserve*
<https://whc.unesco.org/en/list/?search=suriname&order=country>

Paramaribo is echter niet uniek met betrekking tot de problemen waarmee de stad wordt geconfronteerd. De benoeming tot Werelderfgoed biedt geen bescherming tegen de snelle veranderingen die de meeste historische steden in de tweede helft van de 20ste eeuw hebben meegemaakt. Typische oorzaken van achteruitgang zijn onder meer verlies van de woonfunctie en van werkgelegenheid, de uittocht van winkelactiviteiten, toenemend gebruik van auto's en de verkeersopstoppingen, ongemak en ruimtegebrek, en het verlaten van historische gebouwen ten gunste van grotere, nieuwere en minder onderhoudsgevoelige faciliteiten elders.

Deze vlucht van mensen en activiteiten heeft een leegte achtergelaten en genereert negatieve associaties van de binnenstad, die gepaard gaan met fysieke achteruitgang en ongewenste sociale groepen, de kosten en moeilijkheidsgraad van herontwikkeling en duur onderhoud van historische gebouwen⁴. Paramaribo lijdt aan al het bovenstaande. Er zijn vele redenen om het stadscentrum nieuw leven in te blazen - herstel van waarden van economisch vastgoed, verhoging van belastinginkomsten, verbetering van gebouwen en afnemende criminaliteit - maar de belangrijkste reden is trots.

Gelukkig zijn er veel voordelen die Paramaribo heeft boven andere steden. Paramaribo blijft het hart van de Surinaamse cultuur zoals blijkt uit talrijke festivals; het is de zetel van de regering en de thuisbasis van belangrijke religieuze instellingen. Het is ook de plaats waar bezoekers het land binnenkomen en waar ze verwachten aan hun tocht te beginnen om Suriname, haar geschiedenis, cultuur en mensen te leren begrijpen. Tenslotte, een groot voordeel voor Paramaribo is de prestigieuze aanwijzing tot werelderfgoedstad; een aankondiging aan de wereld van de

⁴ Attoe 1994

Uitzonderlijke Universele Waarden (*Outstanding Universal Values*) van de stad. Met deze erkenning gaan belangrijke en verplichte verantwoordelijkheden gepaard, waaronder het beschermen van de waarden die de stad bijzonder maken. Een essentiële manier om dit te doen is via een Managementplan. Dit is het doel van dit document - geschreven om het management te verbeteren, om als richtlijn te dienen en om de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname te ondersteunen⁵. Een document, niet samengesteld in een vacuüm, maar gefaciliteerd door talloze vergaderingen met het lokale bureau dat de *site* beheert, door uitgebreide stakeholderbijeenkomsten met de overheid, de gemeenschap, ondernemers, bewoners en de jeugd.

In dit gedeelte wordt een beschrijving gegeven van de situatie in Paramaribo, een korte geschiedenis van de stad, de locaties en de grenzen ervan, inclusief de bufferzones, de inschrijving op de Werelderfgoedlijst en tenslotte de betekenis van de stad en de huidige staat.

⁵ Suriname Built Heritage Foundation

1.2 Belang van een bruisend stadscentrum

Paramaribo vormde ooit een samenhangend geheel van woningen, kantoren en winkels, naast de ondersteunende activiteiten zoals restaurants en diensten. Deze activiteiten zorgden voor een dynamische stedelijke ruimte die mensen toestond spontaan samen te komen, ideeën uit te wisselen, zaken te doen, te socialiseren en te leven. Het was een stad die alle soorten mensen aantrok - het bewijs dat ze om hun stad gaven, is duidelijk te zien aan het feit dat Paramaribo nog steeds bestaat. Er zijn dingen veranderd en vandaag is Paramaribo alleen bezet tijdens de doordeweekse ochtenden als er overheidswerkers arriveren, hun auto's parkeren en hun kantoren betreden. Na 3 uur en in het weekend is de stad verlaten. "Kortom, het stedelijk centrum moet deel uitmaken van het 'burgerbewustzijn' en moet niet alleen een machine zijn voor de overheid." Hoewel de binnenstad niet helemaal is verlaten omdat er aan de rivierkant kleine gebieden zijn waar mensen samenkomen, is hier helaas sprake van daklozen en er wordt drugsgebruik waargenomen. Er zijn ook levendige gebieden in de bufferzones aan de rand van de binnestad.

Maar er zijn positieve tekenen waaruit blijkt dat de stad een belangrijk onderdeel van het burgerbewustzijn blijft. Tijdens de stakeholder-bijeenkomsten was er een tastbaar gevoel van trots op de cultuur van Suriname en Paramaribo en oprechte bezorgdheid over de staat van de historische architectuur in de binnenstad. Bijna unaniem wilden de deelnemers een betere toekomst voor Paramaribo, en ze leken niet bereid om hun stadscentrum te verlaten. Interessant is dat deze trots intrinsiek was en niet het resultaat was van de werelderfgoedstatus van Paramaribo of aangemoedigd door het managementteam. Bewijzen dat de stad nog steeds centraal staat in de Surinaamse cultuur zijn de populaire feesten,

bijvoorbeeld *Owru Yari* (oudjaar) en *Diwali Festival of Light*. Er zijn nog steeds veel mensen die naar het stadscentrum komen - het is slechts een kwestie van aanmoedigen om vaker te komen.

Waarom deze nadruk op een levendige stad? "Een fysieke revitalisering resulteert in een aantrekkelijke, goed onderhouden fysieke openbare ruimte. Op de langere termijn is echter een diepere economische revitalisering nodig, omdat uiteindelijk de private sector - met activiteiten in de gebouwen - betaalt voor het onderhoud van de openbare ruimte. Een louter fysieke revitalisering kan niet worden volgehouden en kan van korte duur zijn." Bovendien moeten "historische gebouwen worden bezet en benut door economisch gebruik dat de duurzame investering oplevert die nodig is om de gebouwen op te knappen en te onderhouden ... " "Het niet vinden van nieuwe functies voor gerestaureerde gebouwen veroorzaakt de stad tot een bestaan als openluchtmuseum." Zonder de erkenning dat Paramaribo weer vitaal moet worden, is dit beheersplan minder krachtig.

"*Downtowns* zijn iconische en krachtige symbolen voor een stad en bevatten vaak de meest iconische bezienswaardigheden, verschillende kenmerken en unieke buurten. Aangezien de meeste binnensteden de oudste buurten van de stad waren, bieden ze zeldzame inzichten in het verleden, het heden en de toekomst van hun stad"⁶.

⁶ Planners Web – A Healthy downtown is Key to a Strong Community
<http://plannersweb.com/2013/09/healthy-downtown-key-strong-community/>

Afb. 3 – De Waterkant is in de meeste weekenden enorm onbenut en leeg (Eppich)

1.3 Wat ontbreekt er?

Wat zijn de essentiële elementen van een levendige stad? Wat mist er?

Wat heeft Paramaribo?

De stakeholderbijeenkomsten die voor dit Managementplan werden gehouden, waren van cruciaal belang voor het begrijpen van percepties en wat er zou ontbreken. Zoals eerder vermeld, is er sprake van een sterke trots op de Surinaamse cultuur, ook in Paramaribo, en is er oprechte bezorgdheid over de staat van de historische architectuur. Vrijwel algemeen wilden de deelnemers een betere toekomst voor Paramaribo en wilden zij tijd en energie investeren. In tegenstelling tot deze trots waren er talloze negatieve percepties, waaronder verkeers- en parkeerproblemen, veiligheid, criminaliteit, waaronder dakloosheid en drugsmisbruik. "We willen onze familie niet naar de binnenstad brengen"⁷ was een sentiment dat vaak werd herhaald. Er moet dus een cruciaal onderscheid worden gemaakt tussen plaatselijke trots versus de huidige situatie. Dit is uiterst hoopvol, omdat de problemen die stakeholders noemen, door het management kunnen worden aangepakt - een verlies aan trots is bijna onmogelijk om weer op te bouwen.

Gebrek aan motivatie om de stad te bezoeken was een cruciale negatieve constatering. Het stadscentrum is "geen bestemming" en er is "geen reden om naar de binnenstad te gaan" en daar is "niets te doen"⁸. Deze negatieve perceptie had voornamelijk betrekking op omwonenden en had geen betrekking op het toerisme. Dit gebrek aan activiteiten met weinig attracties zoals winkels, restaurants of musea binnen de grenzen van het

werelderfgoed werd uit de eerste hand ervaren door het team. Er waren beduidend meer activiteiten in de bufferzones.

Het gebrek aan leven was duidelijk in de namiddag en in het weekend, en dit creëert een leegte die naar een neerwaartse spiraal leidt. Dit komt grotendeels door de afwezigheid van bewoners en de diensten die hen zouden moeten ondersteunen omdat er beperkte huisvesting is in het centrum van Paramaribo. Dit wordt behandeld in andere aspecten van het *Paramaribo Urban Rehabilitation Program* (PURP). In het recente rapport van *Urban Lab* staat: "Een diversificatie van functies zou zowel als middel en als doel dienen om commercieel gebruik op de begane grond te realiseren en om leven en klanten terug te brengen naar het historische centrum." Deze leemte draagt naar alle waarschijnlijkheid bij aan het gevoel van gebrek aan veiligheid en legt de nadruk op het probleem van de daklozen. Hoewel werd aangegeven dat er over het algemeen geen reden is om de stad te bezoeken en er geen leven is in de weekenden, wordt de stad in december gebruikt voor jaarlijkse heavy-impact festivals zoals *Diwali Festival of Lights* en de *Owru-yari pagara* estafette. Dus de gedachte dat het centrum van Suriname nog steeds Paramaribo is bestaat, en dit is bemoedigend. Er werd echter ook opgemerkt dat alle diensten ter ondersteuning van deze evenementen tijdelijk zijn en er geen permanente servicepunten zijn zoals restaurants of winkels - een duidelijke indicatie dat deze grote enkelvoudige evenementen niet voldoende of frequent genoeg zijn om vaste bedrijven te ondersteunen.

Tot slot, het meest verontrustende is dat er geen collectieve visie is voor de toekomst van Paramaribo. Stakeholderdeelnemers richtten zich op actuele hardnekkige problemen, zoals verkeer, in plaats van een

⁷ Stakeholder mededeling tijdens de bijeenkomsten

⁸ Ibid – zie Status Report, 2019

inspirerende visie. Dat is begrijpelijk gezien de dringende terugkerende problemen op korte termijn die niet worden aangepakt. Dergelijke problemen kunnen echter worden opgelost door een richtinggevende visie, goed management en sterk leiderschap. Het managementteam vond niet dat Paramaribo met betrekking tot problemen uniek is. De meeste historische stadskernen hebben veel van dezelfde problemen en veel steden overwinnen deze problemen.

Naast de inbreng van mensen die in groter Paramaribo wonen, zijn er ook algemeen erkende kenmerken van levendige historische stadscentra. Volgens de klassieke ontwerpverhandeling *A Pattern Language*⁹ zijn er verschillende modellen of 'humanistische oplossingen' voor succesvolle stedelijke ruimten waarvan is vastgesteld dat deze afwezig zijn of niet volledig worden gebruikt in Paramaribo. De ontbrekende modellen zijn onder meer *Scattered Work* (9), dat verwijst naar de kunstmatige scheiding tussen wonen en werken. Hoewel moeilijk aan te pakken, is de diversiteit van werk in het centrum van Paramaribo verdwenen en woonruimte bestaat er vrijwel niet. Een ander stel modellen heeft te maken met auto's, model *Nine percent Parking* (22), beschrijft dat slechts 9% van de stedelijke ruimte moet worden gebruikt voor parkeren. Naar schatting is dit veel hoger in Paramaribo - meer dan 20%. Het netwerk van *Paths and Cars* (41) "Auto's geven mensen geweldige vrijheid en vergroten hun kansen. Maar ze vernietigen ook de omgeving in een mate die zo ingrijpend is dat ze alle sociale leven doden "(p. 65). Het verkeersprobleem werd vaak genoemd tijdens de stakeholder-vergaderingen¹⁰. Andere modellen die ontbreken in Paramaribo zijn *Activity Nodes* (30) of gebieden met activiteiten die met elkaar verbonden zijn, *Shopping Street* (32), *Market of Many Shop* (48) en *Night Life* (33). *House Clusters* (37), *Housing In-between* (52), (40) *Old*

⁹ Alexander, Ishikawa, & Silverstein 1970. See also Alexander 1980a; & Alexander 1980b

People Everywhere, and Children in the City (57) zijn additionele ontbrekende modellen met betrekking tot huisvesting. Het ontbreken van dit laatste model is al opgelost door het maken van een speeltuin aan de Waterkant, maar er werd opgemerkt dat die niet vaak wordt gebruikt.

Er zijn verschillende modellen die in Paramaribo wel voorkomen, maar niet volledig worden benut, evenals een essentieel model - *Magic of the City* (10). Dit is waarschijnlijk de reden dat de talrijke festivals en bijeenkomsten nog steeds in het centrum worden gehouden. Wat echter ontbreekt, zijn de clusters voor stedelijke diensten zoals restaurants, winkels, cafés, hotels en nachtclubs om de magie van de stad in de perioden tussen de festivals te ondersteunen. De festivals maken gebruik van tijdelijke, geïmporteerde diensten, maar zouden moeten worden ondersteund door permanente bedrijven. Een ander model dat in Paramaribo aanwezig is, zijn *Local Transport Areas* (11). Dit blijkt uit de aanwezigheid van het busstation en in mindere mate de watertaxi's. Twee aanvullende positieve aspecten van Paramaribo die tot op zekere hoogte nog steeds aanwezig zijn, zijn *Identifiable Neighborhoods* (14) and *Boundaries* (15). Dat wil zeggen dat mensen zich kunnen identificeren met de buurt waartoe zij behoren. De historische grenzen van het centrum zijn gemakkelijk te herkennen - de rivier, het kanaal, de Palmentuin, het busstation. Een bijzonder gunstige omstandigheid die slechts gedeeltelijk wordt gebruikt in Paramaribo is model (31) *Promenade* - Dit is de belangrijkste attractie van de stad langs de rivier. Het promoten van het openbare leven op deze locatie kan niet voldoende worden benadrukt. De Waterkant is zo'n plek waar mensen naar toe gaan om anderen te bekijken en om gezien worden. De Waterkant is echter enorm onderbenut omdat deze is geblokkeerd door een aantal gebouwen die het uitzicht belemmeren en de open ruimtes versmallen. Dit zijn slechts enkele van de modellen van succesvolle stedelijke ruimtes die

¹⁰ Shoup 2018, geeft belangrijke stappen voor parkeermanagement dat bijdraagt aan de levendigheid van een stad.

ontbreken of niet volledig worden geëxploiteerd in Paramaribo. Hoewel dit geen uitputtende lijst is, dient deze als een introductie en geeft enkele van de noodzakelijke ingrediënten aan die ontbreken in de levendigheid van het stadscentrum.

De bekende stedenbouwkundige, Jane Jacobs, beweert dat het succes van stadscentra afhankelijk is van de overlapping en vervlechting van activiteiten: "Allerlei soorten diversiteit, met elkaar vervlochten en met wederzijdse steun." Paramaribo heeft een rijke sociale diversiteit, maar een andere vorm van diversiteit is die van het gebruik. Dit verwijst naar ondernemingen, activiteiten, gebruik van gebouwen binnen het stadscentrum, waaronder scholen, musea, auditoria, ziekenhuizen, nachtleven en one-of-a-kind-winkels. Paramaribo heeft sommige van deze activiteiten, maar ze zijn jammerlijk onderbenut, onbekend en niet met elkaar verbonden. Cruciaal is dat de diversiteit die in Paramaribo ontbreekt ook woningen en woonwijken omvat waarvan de bewoners een markt zouden bieden voor ondersteunende diensten, frequent gebruik van de trottoirs en de noodzakelijke aanwezigheid van kinderen. Het is deze diversiteit aan gemengd gebruik die nodig is om een stad populair en succesvol te maken en te laten bloeien en om een diversiteit met aantrekkingskracht te genereren.¹¹

Zoals aangegeven door het *Project for Public Spaces*, dat probeert een door de gemeenschap gestuurd proces te ontwikkelen om de stad te helpen activeren, "*It takes place to create a community and a community to create a place.*" Deze organisatie blijft beweren dat er acht *placemaking* principes zijn (voor innovatiedistricten).¹² Identiteit, diversiteit, continuïteit tussen mensen en plaatsen, gezelligheid om mensen samen te brengen door middel van evenementen, nabijheid, mobiliteit, flexibiliteit en een holistische, inclusieve benadering en, heel

¹¹ <https://centerforthelivingcity.org/janejacobs>

belangrijk, bestuur gebaseerd op een visie. Daarvan heeft Paramaribo een rijke identiteit, sociale diversiteit en beperkte sociabiliteit, maar mist een sterke visie met een samenwerkend bestuur met een vastomlijnd beleid.

Hoe kan het historische centrum van Paramaribo worden gerevitaliseerd terwijl de houten architectuur en de Outstanding Universal Values, waarvoor de stad erkenning heeft gekregen, in stand blijven ?

"De veroudering van gebouwen en gebieden komt tot uiting in een discrepantie tussen de diensten die het weefsel biedt en de behoeften die door de hedendaagse ogen worden gezien" (Lynchfield, 1988, p. 25). Een revitalisering van een stadscentrum is een poging om deze *mismatch* met elkaar te verzoenen. De *mismatch* kan zijn oorsprong hebben in het fysieke weefsel of in de economische activiteiten binnen het weefsel.

Dit geactualiseerde Managementplan gaat in op deze moeilijke, maar cruciale behoefte aan revitalisering, terwijl een evenwicht wordt gevonden tussen sociale en economische ontwikkeling met de bescherming van de *Outstanding Universal Value* van deze Werelderfgoedstad. Het omvat tevens de benadering van het *Historic Urban Landscape* van de UNESCO. Om terug te gaan naar het citaat van Stephen Fokké in het voorwoord:

"De uitdaging voor ons vandaag is om de historische binnenstad van Paramaribo als werelderfgoed te behouden voor de huidige en toekomstige generaties, terwijl we ervoor zorgen dat de stad *blijft functioneren als een levende stad.*"

Dit is de grote uitdaging van de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname die dit Managementplan zal helpen aanpakken. Stadscentra moeten "een

¹² <https://www.pps.org/article/eight-placemaking-principles-for-innovation-districts>

kritieke massa aan activiteiten bevatten waarin commerciële, culturele en maatschappelijke activiteiten geconcentreerd zijn. Deze concentratie vergemakkelijkt commercie, kennis en culturele uitwisseling.¹³ "

Afb. 4 – De prachtige historische krekens zijn een ondergewaardeerd aspect van het stadscentrum (Eppich, 2018)

¹³ Planners Web – A Healthy downtown is Key to a Strong Community
<http://plannersweb.com/2013/09/healthy-downtown-key-strong-community/>

Afb. 5 – Sociaal gebruik van het stadscentrum blijft beperkt tot grote evenementen, zoals het Diwali Lichtfeest. Alle ondersteuningsdiensten voor deze evenementen zijn tijdelijk (Eppich, 2018)

Afb. 7 – Dit staat in schril contrast met een typisch weekend of een avond wanneer het stadscentrum leeg is en verstoken is van leven (Eppich, 2018)

Afb. 6 – Sociaal leven is vooral 's avonds aanwezig, echter buiten de binnenstad zoals hier afgebeeld in de bufferzone aan de Kleine Waterkant (Eppich, 2018)

Afb. 8 – Dit staat in schril contrast met een typisch weekend of een avond aan de Waterkant. Hoewel er leven aan de rivieroever is, is het een enorme onbenutte ruimte (Eppich, 2018)

1.4 Het doel van dit Managementplan

Het doel van dit plan is om het dagelijkse en lange termijnbeheer van het werelderfgoed van Paramaribo te verbeteren. Dit is een update van het uitstekende maar verouderde plan geschreven in 2011, dat pas jaren later fragmentarisch werd geïmplementeerd. Dit geactualiseerde Managementplan is ook bedoeld om problemen met dewerelderfgoedstatus te voorkomen door de fysieke achteruitgang van het historische weefsel en het gebrek aan managementcapaciteit. Het Werelderfgoedcomité heeft in zijn besluiten van juli 2016 aanbevolen om het Managementplan van 2011-2015 en de implementatie ervan te updaten¹⁴. Het plan werd ook bijgewerkt om te voldoen aan de huidige internationale normen die door UNESCO zijn vastgesteld voor de ontwikkeling van managementplannen voor Werelderfgoedsteden¹⁵.

De doelstellingen van het Managementplan zijn niet om een statische tekst te produceren, maar om samen te werken met en technische begeleiding te geven aan de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) tijdens het proces van het updaten. De doelstellingen zijn ook om relevante belanghebbenden te raadplegen met behulp van een participatieve methodologie. Om aan deze doelstellingen te voldoen, waren er tal van analyse- en coördinatievergaderingen, overzichten van eerder overleg, aanvullend onderzoek, interviews, veldwaarnemingen, workshops en frequente inspecties van de stad.

Er werden vergaderingen gehouden met SGES / PIU-PURP (*Program Implementation Unit of the Paramaribo Urban Rehabilitation Program*) om het werkplan, de methodiek en het tijdschema van de consultancy werkzaamheden te coördineren. Er zijn aanvullende vergaderingen

gehouden met de *Technical Advisory Group*, die is opgericht als onderdeel van het *Paramaribo Urban Rehabilitation Program* (PURP), voor advies, informatie en opmerkingen, alsmede vertegenwoordigers van de belangrijkste stakeholders om input te leveren (bijv. Ministerie van Cultuur, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, Monumentencommissie, SGES / PIU-PURP, Departement van Toerisme, Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme, Afdeling Communicatie, Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie, Districtsraad van Paramaribo Noordoost (incl. District-Commissaris), De Nationale Assemblée (DNA), Waterfront Management Board enz.).

Tijdens dit proces was er betrokkenheid en samenwerking met het Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie (OWT & C) als onderdeel van het institutionele kader dat werd gecreëerd om het Managementplan te implementeren. Neem de parkeerplaatsen, reclameborden en verkeers- en mobiliteitsstudies, die in opdracht van Openbare Werken zijn gemaakt, in het Managementplan op, indien van toepassing, evenals alle andere onderzoeken die zijn ontwikkeld in het kader van het *Adaptation Fund, the Emerging and Sustainable Cities Initiative (ESCI)*, het Urban Design Lab (UDL) en PURP.

Ontwikkel een institutioneel plan om het management/ de capaciteit van de SGES te versterken om de uitvoering van het Managementplan te implementeren en een effectieve beheersautoriteit van het Werelderfgoed te worden. Het plan moet ook voorstellen doen voor de duurzaamheid van de beheersautoriteit. Ontwikkel een noodprotocol of richtlijnen voor het geval van een noodgeval of ramp in de historische stad.

Benadrukt moet worden dat het proces om het plan bij te werken een samenwerking was met SGES / PIU-PURP bij de ontwikkeling van een

¹⁴ Terms of Reference, Management Plan Update

¹⁵ <http://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/>

communicatie- en sensibiliseringsstrategie, met betrekking tot het belang van het historische centrum van Paramaribo voor lokale, nationale en internationale identiteit. In samenwerking met de expert van het *Communication and Engagement Plan*, de afstemming tussen de communicatie- en sensibiliseringsstrategie en het *Communication and Engagement Plan*. Neem een analyse op van de effecten van klimaatverandering en ontwikkel strategieën voor preventie en risicobeheer, inclusief een evacuatieplan voor het moment van een gebeurtenis of ramp, zoals overstromingen, extreme wind of brand. Ontwikkel een systeem voor het monitoren van de gevolgen van de menselijke en natuurlijke factoren voor het behoud van het historische centrum van Paramaribo. Ontwikkel een controlesysteem om periodiek de voortgang van de implementatie van het mangementsplan te evalueren. Ontwikkel een *Tourism Development Strategy* voor de PWHC in samenwerking met het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme, die een richtlijn zal zijn voor het *Tourism Plan* van de PWHC dat moet worden voorbereid door de PURP.

Dit geactualiseerde Managementplan zorgt ervoor dat de PWHCMP voldoet aan alle aanbevelingen van UNESCO die zijn opgenomen in het *State of Conservation (SOC)*–rapport van 2016, de beslissing van het Werelderfgoedcomité 40 COM 7B.9 betreffende de historische binnenstad van Paramaribo, Besluit 42 Com van het Werelderfgoedcomité van 2018, en eventuele eerdere, onafgedane aanbevelingen. Binnen het plan zijn strategische doelstellingen, strategieën en een realistisch en geprioriteerd operationeel actieplan met een planning van activiteiten en een geschat budget voor de komende vijf jaar opgenomen. Het opgenomen operationele actieplan is afgestemd op het *Urban Rehabilitation Programme* van Paramaribo (SU-L1046) en het budget is ontwikkeld in nauwe samenwerking met relevante belanghebbenden om ervoor te zorgen dat het een werkbaar document wordt.

Ten slotte is het ook belangrijk om de bredere context te begrijpen waarin dit Managementplan is geschreven. Op 2 april 2017 ondertekenden de Republiek Suriname en de Inter-American Development bank (IDB of "de Bank") een leningsovereenkomst (nr. 3905 / OC-SU) van twintig miljoen US dollar (US \$ 20 miljoen) om het *Paramaribo Urban Rehabilitation Program* (PURP) te financieren, om bijdrage te leveren aan de sociaaleconomische revitalisering van de historische binnenstad van Paramaribo. Dit programma wordt uitgevoerd door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, via de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname. De specifieke doelstellingen van het programma zijn: (i) nieuwe bewoners en commerciële activiteiten aantrekken; (ii) cultureel erfgoed herstellen; (iii) verkeersopstoppingen verminderen; en (iv) versterking van het institutionele kader voor het beheer van de duurzame ontwikkeling. Het programma heeft de volgende componenten om over een periode van 5 jaar te worden geïmplementeerd:

- Component 1 - Stedelijke interventies
- Component 2 – Woonfunctie en bedrijven
- Component 3 - Institutionele versterking
- Component 4 – Programmabeheer

Dit bijgewerkte Managementplan heeft alleen betrekking op Component 3 - Institutionele versterking. Het doel van dit onderdeel is het versterken van de SGES en het ontwikkelen van belangrijke planningsinstrumenten om het revitalisatieproces van het historische centrum op een duurzame manier te begeleiden.

Elk van de bovengenoemde componenten heeft of zal een aantal rapporten produceren om te helpen bij de rehabilitatie van de stad. Deze staan in de bibliografie en zijn zoveel mogelijk opgenomen in dit Managementplan.

1.5 Methodologie

“Cities have the capability of providing something for everybody, only because, and only when, they are created by everybody.”

Jane Jacobs

Het bovenstaande citaat van de beroemde stedenbouwkundige Jane Jacobs stond centraal in de methodologie die het team gebruikte om dit Managementplan bij te werken - inclusief *outreach*, intensief luisteren en frequente feedback. Dit was veruit het belangrijkste onderdeel van de methodologie. Bij het begin van de opdracht in november 2018 werden er gedurende vijf dagen meer dan elf bijeenkomsten gehouden. Deze waren zowel formeel als informeel en werden op een participerende manier uitgevoerd volgens een losjes gedefinieerde vragenlijst die zich richtte op visie, problemen, barrières, risico's en toerisme en op doelgerichte verschillende onderdelen van de gemeenschap van Paramaribo, inclusief overheid, bedrijven, professionals (ingenieurs en architecten), eigenaars, BHV-personeel en toeristenbedrijven. Dit overleg met stakeholders zette zich voort tijdens de volgende missie van april 2019 om de bevindingen van het team te delen, voortdurend vragen te beantwoorden en verdere feedback over de bezorgdheid te geven. Het team was onder de indruk van de betrokkenheid en van het aantal stakeholders tijdens de vergaderingen. Over het algemeen gaven belanghebbenden blijk van belangstelling voor de verbetering van het stadscentrum, de bescherming van hun historische houten architectuur en hun bezorgdheid over de huidige staat van Paramaribo. Het team was onder de indruk van de betrokkenheid en bezorgdheid en is hoopvol over de toekomst van Paramaribo. Deze stakeholdermeetings waren van cruciaal belang bij het beoordelen van de situatie met betrekking tot het management in de Werelderfgoedstad, hardnekkige problemen die een impact kunnen hebben op de *Outstanding*

Universal Value (OUV) en aangelegenheden die moeten worden aangepakt in het bijgewerkte Managementplan.

Hiermee is een van de belangrijkste doelen van deze update, het communiceren met belanghebbenden, met succes voltooid. Om de ontwikkelingsbenadering van het vorige Managementplan weer te geven: "instandhouding gebaseerd op waarde, rekening houdend met de erfgoedwaarden, de diversiteit van belangengroepen en stakeholders en de erkenning van andere waarden, historisch, sociaal, economisch en cultureel (materieel en immaterieel)".

Deze ongecompliceerde aanpak werd aangevuld door eerdere experts te benaderen, eerdere rapporten te lezen en te bestuderen. Dit omvatte de incorporatie van de hoofdauteur van het vorige Managementplan en discussies met hem over succesvolle en minder succesvolle elementen, waaronder het actieplan.

De methodologie bestond ook uit een uitgebreide inspectie van de stad, praten met mensen en toeristen op straat, verkennen en diepgaand bespreken over kwesties die naar voren waren gebracht door de ICOMOS Adviesmissie van 2013, UNESCO-documenten en andere rapporten. Hoewel er zeker uitdagingen zijn, waren de technische aanpak en methodologie gebaseerd op bureauonderzoek, gevolgd door verschillende inspecties van de stad en *stakeholder-outreach-bijeenkomsten*.

Via dit werk is het de bedoeling om de bezorgdheid die in de vergaderingen en in de UNESCO / ICOMOS-rapporten wordt geuit, weg te nemen door de update van het Managementplan. De laatste stap was om de inhoud van het managementplan te verifiëren, door het voor te leggen aan de locatiemanager van de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) en het met alle belanghebbenden te delen voor verificatie en opmerkingen. Deze opmerkingen zijn opgenomen in de definitieve versie van het plan

2 Paramaribo

2.1 Beschrijving en de geschiedenis

Talrijke verschillende inheemse culturen bewoonden het land dat tegenwoordig bekend staat als Suriname. Deze culturen, waaronder de Lokono (Arawaks), de Kalina (Cariben), die in de buurt van de kust van het laagland leefden, de Akurio, Trió (Tirio, Tareno) en Wayana die in het binnenland in de hooglandwouden leefden. Ze jaagden, visten en dreven handel langs de waterwegen en de kust, terwijl ze vaak het Caraïbisch gebied in- en uitzeilden.

Ze kwamen de eerste Spaanse en andere Europese ontdekkingsreizigers tegen die vanuit andere koloniën op het westelijk halfrond reisden en die de kust verkenden. De Europese overheden raakten betrokken bij kolonisatie en moedigden kolonisten aan om particuliere plantages aan te leggen en het gecultiveerde gebied te exploiteren om te voldoen aan de toenemende vraag naar tropische producten in Europa. Naast de handel in hardhout en kleurstoffen, richtte kolonisatie zich op de ontwikkeling van de landbouw, met name op suikerriet en tabak. In 1651 verhuisden de Engelse adellijke Francis, Lord Willoughby van Parham en 300 planters vanuit Barbados naar Suriname vanwege overbevolking en brachten in een relatief korte tijd bloeiende tabaks- en suikerplantages tot stand. Toen een Nederlandse vloot onder bevel van Abraham Crijnssen de kolonie Suriname veroverde tijdens de tweede Anglo-Nederlandse oorlog (1665-67), eindigde de Britse overheersing en bleef Suriname de komende 300 jaar onder Nederlandse heerschappij met ongeveer 700 plantages die suiker, koffie, cacao, hout, katoen, indigo en tabak produceerden. De Nederlanders verschilden van de andere Europese mogendheden in de regio omdat ze geen eigen land hadden, maar deel uitmaakten van het

Habsburgse rijk waarvan het hedendaagse Spanje een onderdeel was. "De Nederlandse overheersing in de Atlantische Oceaan wordt vaak niet erkend omdat deze gedurende een groot deel van haar geschiedenis vrij klein en schijnbaar onbetekenend was in vergelijking met andere Europese kolonies in Amerika. Het begon echter met buitengewoon ambitieuze veroveringen en kolonisatieplannen." De Nederlanders begonnen eerst met bescheiden handel langs de kust, maar tegen het tweede decennium van de 17e eeuw begonnen ze aan een ambitieus programma van kolonisatie, waaronder de vestiging van suikerplantages. De 'Sociëteit van Suriname' had tot doel een plantagekolonie te creëren om tropische producten te produceren voor Nederlandse handelaren, en om tevens een markt voor eindproducten aan te bieden. Om te voorzien in de benodigde arbeidskrachten om de vele plantages in Suriname te bewerken, begon de Nederlandse West-Indische Compagnie tot slaaf gemaakte personen uit Afrika aan de kolonisten te leveren. De behoefte aan arbeidskrachten gaf aanleiding tot de Atlantische slavenhandel, waardoor slaven onder extreem zware omstandigheden te werk werden gesteld. Velen ontvluchtten en werden later bekend als Marrons, vechtend om te overleven terwijl ze ondertussen een aantal van de vroegste onafhankelijke naties in Zuid-Amerika vestigden. In 1807 schaften de Britten de trans-Atlantische slavenhandel af, en tussen 1807 en 1815 bezetten zij het Nederlandse West-Indië en oefenden druk uit op de Nederlanders om hun slavenhandel af te schaffen.¹⁶ Na de Napoleontische oorlogen, werd Suriname teruggegeven aan de Nederlanders als onderdeel van het Anglo-Nederlandse Verdrag van 1814. In dit verdrag werd vermeld dat de Nederlanders ook de trans-Atlantische slavenhandel zouden afschaffen, hetgeen uiteindelijk werd bevestigd in 1818, toen het Anglo-Nederlandse Slavenhandelsverdrag werd ondertekend.¹⁷ Uiteindelijk vond de emancipatie in Nederlands West-Indië en Suriname plaats op 1 juli 1863 en

¹⁶ Rodriguez 2015, pp.187-8

¹⁷ Van Galen and Hassankhan 2018, 505

werd gedurende een periode van tien jaar een aspirantenstelsel ingesteld. Het ernstige tekort aan arbeidskrachten leidde tot de invoer van contractarbeiders, voornamelijk uit India en Indonesië (Java). In de periode 1873-1939 werden in totaal 34.000 Hindoestanen (Oost-Indiërs) en 33.000 Javanen (Indonesiërs) en talrijke Chinese immigranten naar Suriname gebracht. Geleidelijk aan veranderden grootschalige landbouwpraktijken in het hele land in een vorm van landbouw waarbij elke culturele groep zijn eigen velden exploiteerde. Suriname bood een veilige haven voor veel joden die aan vervolging ontsnapten, en deze verschillende culturen hebben de rijke diversiteit gecreëerd die vandaag Suriname vormt.

Afb. 9 – Paramaribo (detail) bij de eerste bocht aan de Surinamarivier, 1671 Nederlandse kaart

Afb. 10 – SURINAME - 'Marche aux Legumes à Paramaribo (groentenmarkt in Paramaribo) (Surinam) La Societé des Beaux-Arts' (1850 (circa)) lithografie in kleur met afbeelding van de markt in Paramaribo.

Paramaribo¹⁸ – De toenemende handel in het Caraïbisch gebied en de Atlantische Oceaan had een markt nodig en dit maakte de totstandbrenging van een permanente nederzetting noodzakelijk. De stad Paramaribo werd gesticht rond 1613 toen twee Nederlandse kolonisten een handelspost vestigden nabij de inheemse nederzetting Parmubo of Permerba, gelegen aan de Paramari Creek, momenteel Sommelsdijckse Creek genoemd op de linkeroever van de Surinamerivier. De naam van de stad is afgeleid van het dorp en de aangrenzende kreek. Een kaart uit het begin van de 17e eeuw toont het dorp Permerba aan de eerste bocht in de Surinamerivier vanaf de Atlantische Oceaan. De eerste kolonisten in Paramaribo bouwden een eenvoudige houten palissade om zichzelf en hun goederen te beschermen wanneer er conflicten waren tussen hen en de lokale bewoners, maar uiteindelijk verdreven de inheemse bewoners hen. De indianen bleven handel drijven met verschillende Europeanen.

Rond 1640 probeerden de Fransen het land te koloniseren en het eerste fort te bouwen. Dat fort werd later Fort Willoughby genoemd, naar de Engelsman Sir Francis Willoughby Lord van Parham, die er in 1651 een Britse kolonie wist te vestigen. In die tijd was de hoofdstad van Suriname Torarica, zo'n 50 kilometer stroomopwaarts van Paramaribo. Het fort werd gebouwd met schelpenstenen en er was geen nederzetting aan verbonden, dus het was alleen bedoeld voor de verdediging van de kolonie. Oorspronkelijk waren er drie Europese dorpen - Torarica, Jodensavanne en Paramaribo. Maar Paramaribo werd de belangrijkste nederzetting door de gunstige ligging nabij de Surinamerivier bij de Atlantische Oceaan.

De Nederlandse Zeeuwen onder het commando van Abraham Crijnssen veroverden de kolonie in 1667 en vergrootten en hernoemden het fort, ze gaven het de huidige naam Zeelandia en verplaatsten het machtscentrum van de kolonie van Torarica naar Paramaribo. Ze probeerden ook de naam van Paramaribo in Nieuw-Middelburg te veranderen, maar om redenen die historisch niet duidelijk zijn, waren ze niet in staat om dit te doen. Suriname zou de komende 300 jaar grotendeels onder Nederlandse heerschappij blijven en werd uitgebuit als een op slavernij gebaseerde plantagekolonie. De landmeter Mogge maakte in 1671 een kaart die een klein gebied aanduidde dat rond die tijd tot stand kwam. De Nederlanders sloten in eerste instantie de haven van Paramaribo af voor alleen Nederlandse schepen om de winst te maximaliseren met "het handvest van de kolonie dat handelaren van buiten de Republiek verbood om connecties te hebben met de markten van de kolonie".¹⁹ De handelaren en kolonisten van Paramaribo waren echter meer ondernemend en pragmatisch en voerden met iedereen uitgebreid handel binnen de regio. In de 18e eeuw waren de helft van de schepen in Paramaribo niet-Nederlands. De stad werd al snel een centraal punt voor lokale, regionale en trans-Atlantische scheepvaartroutes.²⁰ Tegen 1790 was Paramaribo een van de twintig grootste havensteden, qua bevolking, van Atlantisch Amerika, rivaliserend met Baltimore in Noord-Amerika.²¹ De koloniale- en de plantagegeschiedenis van Suriname heeft de ontwikkeling van Paramaribo sterk beïnvloed. Verschillende omstandigheden droegen bij aan de snelle achteruitgang van Torarica, afgezien van het feit dat Paramaribo het bestuurlijke centrum van het land werd. Gestage aanvallen van inheemse Cariben, de emigratie van Engelse kolonisten naar Jamaica, de verhuizing van de Joodse kolonisten verder stroomopwaarts naar de Cassipora-kreek

¹⁸ Sijlbing, 2011. Delen van deze tekst zijn aangepast met toestemming van de auteur.

¹⁹ Fatah-Black, 2014, p. 53

²⁰ Fatah-Black, 2014

²¹ Klooster 2014

en een vreemde pest ontvolkte deze stad volledig toen in de 1670's de laatste bewoners naar Paramaribo verhuisden.

De keuze voor Paramaribo als stad was ook gebaseerd op andere redenen: de fysiek-geografische omstandigheden voor de verdediging, de transportinfrastructuur - de buitenbocht van de rivier zorgde voor voldoende diepgang voor schepen om aan te leggen - en de ontwikkeling van nederzettingen omdat de schelpenritsen op deze locatie dichtbij de rivier waren. De groei van Paramaribo verliep vrij traag van 1660 tot 1873 en hield voornamelijk verband met migraties veroorzaakt door verschillende omstandigheden. Rond 1680 waren er zo'n 50-60 houten huizen, meestal rond Fort Zeelandia dat enige bescherming bood. Beginnend bij Fort Zeelandia, gebouwd op een enigszins uitstekende punt op de linkeroever, groeide de stad systematisch naar het westen. De eerste stratenpatronen volgden de brede schelpenritsen. Deze eerste straten waren de Gravenstraat (nu Henck Arronstraat), Heerenstraat, Keizerstraat en Waterfront.

De open ruimte rond Fort Zeelandia werd gebruikt als een militair oefenterrein. "De binnenstad van Paramaribo, het deel dat nu op de Werelderfgoedlijst staat, werd aangelegd achter Fort Zeelandia rond een militair paradeterrein, dat momenteel het Onafhankelijkheidsplein wordt genoemd. Dit pleintje was niet alleen een paradeplaats, maar zorgde ook voor een open schootveld voor Fort Zeelandia, een gemeenschappelijk strategisch kenmerk van koloniale stadsplanning.²² De eerste gebouwen van Paramaribo stonden aan de rand van deze open ruimte, maar ze waren niet meer dan houten hutten en kazernes die voornamelijk zeelieden, handelaren, bars en andere huizen van plezier huisvesten. Het fort heette

²² Van Oers 2005, p. 36

foto in de lokale Sranang taal. *Foto* was in Paramaribo, dus dit woord werd het Sranang woord voor stad.

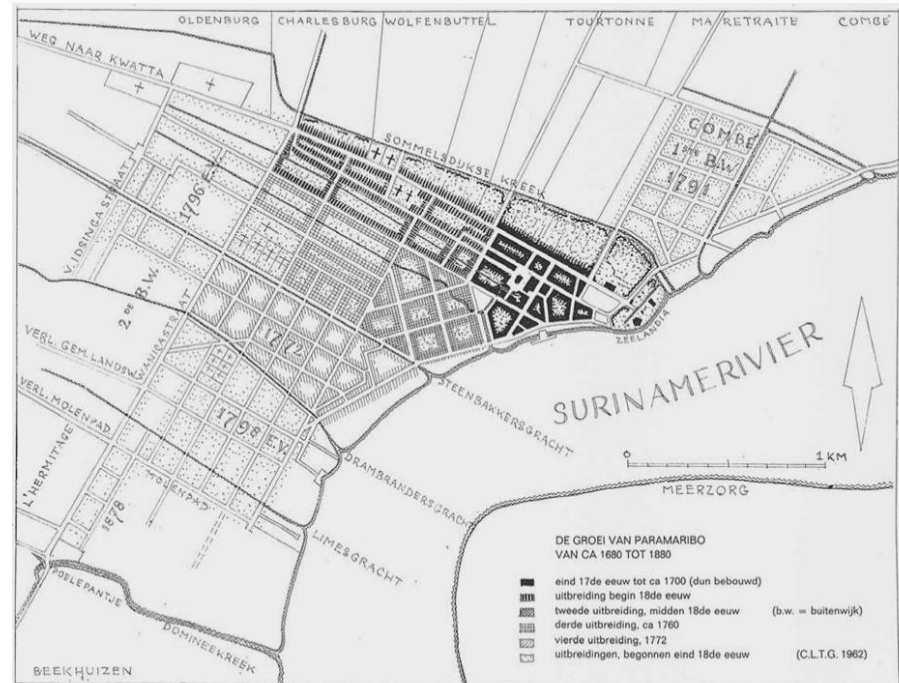

Afb. 11 – Fort Zeelandia aan de buitenkant met een standbeeld van Koningin Wilhelmina (Eppich)

In de 18e eeuw migreerde een groeiend aantal plantage-eigenaren naar Paramaribo, waardoor het beheer van de plantage overbleef aan aangestelde administrateurs. Deze trend zorgde voor een afname van de plantages, maar de stad groeide geleidelijk met veel ruime woningen langs straten afgezet met bomen. Veel van deze nieuwe bewoners van Paramaribo waren Sefardische Joden die planters waren, meestal van suikerplantages stroomopwaarts van de Surinamerivier. Dalende oogsten, financiële problemen en bedreigingen door Marrons die regelmatig de plantages aanvielen, veroorzaakte hun migratie naar Paramaribo. De Marronbedreigingen hebben op een andere manier bijgedragen aan de groei van de stad. Een speciaal gevormd militair korps genaamd *redi musu* (negerjagers), bestaande uit voorheen tot slaaf gemaakte mensen, vestigden zich in Paramaribo nadat ze hun plicht hadden vervuld in een kwartier dat tegenwoordig bekend staat als Frimangron (vrijmansland). Dit kwartier werd uitgezet in 1781.

In 1712 waren er al zo'n 500 huizen in Paramaribo die waren omsloten door de Knuffelsgracht, Klipstenenstraat, Gravenstraat, Fort Zeelandia en de Waterkant. De oorspronkelijke stadsomvang en de haven waren te klein en er was een dringende behoefte aan expansie omdat de handel een hoge vlucht nam. In die tijd was er dus de eerste uitbreiding (Domineestraat, Maagdenstraat en Waterfront). Deze uitbreiding werd niet uitgevoerd door het bestaande hoofd raster voort te zetten, maar er werd een nieuw raster parallel aan de rivier aangelegd, in tegenstelling tot de stedenbouwkundige concepten van die tijd. Waarschijnlijk bestond dit raster al op deze locatie, de voormalige plantage Adelsburg, pal naast Paramaribo. De kaart uit 1737 van Lavaux toont de eerste uitbreiding van Paramaribo aan. De stadsuitbreidingen van latere data werden opnieuw uitgevoerd uitgaande van het eerste hoofd raster.

In 1729 werd een aanvang gemaakt met het volgende stadsuitbreidingsprogramma van Paramaribo door gouverneur-generaal De Cheusses. Rond 1760 waren de nieuwe stadsgrenzen: Waterkant, Stoelmanstraat, Steenbakkersgracht, Zwartenhovenbrugstraat en Gravenstraat. Het gebied tussen de Gravenstraat en de Keizerstraat is ook aangelegd in westelijke richting (Bufferzone II). In 1772 breidde Paramaribo zich uit langs de rivier in zuidelijke richting naar de Drambrandersgracht, en in 1800 tot Molenpad, en verbond het met de Frimangron-wijk van de vrije Afrikanen. De illustratie van Arons in de bijlage geeft een goed overzicht van deze uitbreidingen.

Afb. 12 - De ontwikkeling van Paramaribo van 1660-1960 (Temminck Groll)

De stad werd uitgebreid naar het noorden met de voorstad Combé (Bufferzone I), die min of meer de wijk was voor civiele arbeiders en militairen. In 1772 bestond Paramaribo uit 867 "huizen". De definitie van een "huis" was anders dan vandaag vanwege het doel van de telling, voor de berekening van de verhuurbare waarde, want alleen de huizen aan de straatkant werden geteld, en alle andere gebouwen in de achtertuin werden toegevoegd aan dit "huis aan de straatkant". Tegen de tijd dat John Gabriel Stedman (1796) naar Suriname kwam als huursoldaat om te strijden tegen de opstandige tot slaaf gemaakte Afrikanen en hij Paramaribo beschreef, schatte hij de lengte meer dan anderhalve mijl, en de breedte ongeveer half zoveel. De stad werd door hem gekenmerkt als "een zeer levendige plaats, met straten vol met planters, zeelieden, joden, indianen en negers, terwijl de rivier zwermt met kano's, boten, jollen, schepen, boten, enz., een voortdurend komen en gaan van en naar verschillende landgoederen, elkaar kruisend en passerend zoals de roeiboten op de Theems, en meestal begeleid door muziekgroepen".

Het originele 17e- en 18e-eeuwse stratenplan had een klein "Nederlands" straatprofiel. In de 19e eeuw werden enkele kleine wijzigingen aangebracht als gevolg van de stadsbrand van 1821. Op de Heiligenweg werd de noordelijke rij huizen permanent verwijderd, en hetzelfde gebeurde met het huizenblok in het gebied dat momenteel het Vaillantsplein heet. De bedoeling was puur functioneel: het creëren van een barrière om te voorkomen dat een stadsbrand oversteekt naar een ander blok. Er werd veel meer bereikt: er werden twee zeer aantrekkelijke stadspleinen gemaakt. Rond 1800 was het aantal gebouwen in Paramaribo ongeveer 1400 en de stedelijke bevolking bestond uit ongeveer 600 Sefardische Joden, 400 Ashkenazie, ongeveer 1000 niet-Joodse Europeanen, ongeveer 650 vrije en 7000 tot slaaf gemaakte Afrikanen. Ook in de 19e eeuw schreven de meeste bezoekers over de charmes van Paramaribo. John Augustine Waller noteerde het volgende in zijn *Voyage in the West Indies*:

"Toen ik landde op de gebruikelijke landingsplaats, was ik verrast om mezelf op een aangenaam uitgestrekt grasveld te bevinden, zoals ik dat vaak heb gezien in sommige van de afgelegen dorpen van Engeland, verfraaid met rijen hoge bomen en ruime paden eronder. Ik kon me nauwelijks voorstellen in een grote stad te zijn, wat ik van Paramaribo verwachtte; en ik was nog meer verbaasd om mijzelf na het oversteken van het grasveld te bevinden in een uitgestrekte straat vol met nobele gebouwen, die tegelijkertijd het aanzien had van tuinen en het platteland. De hoofdstraten zijn erg breed en beplant met dubbele rijen sinaasappel- en citroenbomen, vol met fruit, en ze geven een aangename schaduw op de paden eronder. De hele stad lijkt op een immense tuin, rijk aan fruit, aanzienlijk meer dan geconsumeerd wordt door de inwoners, en biedt de reiziger een zeer aangename geur en verfrissende schaduw. Planters, beheerders en directeuren moesten vaak naar Paramaribo, omdat alle export van producten vanuit Paramaribo plaatsvond, waar deze moesten worden gewogen. Als zodanig was de stad niet alleen het administratieve centrum, maar ook het economische centrum."

Na de afschaffing van de slavernij werd het ook een multireligieus centrum, met twee synagogen (Sefardische en Ashkenazie), de gereformeerde, Lutheraans en Moravische kerken en de rooms-katholieke kerk. De afschaffing van de slavernij in 1863 (van kracht in 1873) bracht een nieuwe stroom mensen naar Paramaribo. Minder dan honderd plantages waren nog in bedrijf, en meer mensen verhuisden naar de stad, waaronder voorheen tot slaven gemaakte personen. Als gevolg hiervan breidde Paramaribo zich snel uit. Om goedkope arbeidskrachten voor de plantages te vinden, werden contractarbeiders aangetrokken uit China, Oost-India en Indonesië. In de jaren 1873 - 1939 werden tal van Hindoestanen (Oost-Indiërs) en Javanen (Indonesiërs) naar Suriname gebracht, waardoor er meer diversiteit aan de rijkgeschakeerde populatie van het land werd toegevoegd. Paramaribo ontwikkelde zich tot een multiculturele, multi-etnische stad.

Afb. 13 – het historische centrum van Paramaribo richting de katholieke kathedraal

2.2 Locatie, grenzen, setting

Het historische stadscentrum van Paramaribo is gelegen in het district Paramaribo, gesitueerd aan de linkeroever van de Surinamerivier, ongeveer 23 kilometer van de Atlantische Oceaan, in de Republiek Suriname, Zuid-Amerika²³. De coördinaten van de stad zijn, noordelijke breedtegraad: 5 graden 49', westelijke lengtegraad: 55 graden 09'. Het Paramaribo-district beslaat een oppervlakte van ongeveer 183 km², maar het historische stadscentrum heeft een oppervlakte van slechts 48ha (kernzone) en samen met de huidige bufferzones, ongeveer 159ha, ongeveer 0,8% van het gebied van het district. De kernzone is omsloten door:

- a) Sommelsdijckse Kreek,
- b) Tourtonnelaan,
- c) Klipstenenstraat,
- d) Heiligenweg,
- e) De oever van de Suriname River langs de Waterkant,
- f) Fort Zeelandia en omgeving.

Buffer Zone, I (Wijk Combé) is omsloten door de Grote Combéweg, Mahonylaan en de oever van de Surinamerivier.

Buffer Zone II (18e-eeuwse stadsuitbreiding) is omsloten door Sommelsdijckse Kreek, Oude Charlesburgweg, Wanicastraat en Viottekreek.

²³ De volgende tekst is geschreven door Harrold Sijlbing voor het vorige Managementplan van 2011 en is bewerkt, aangevuld en bijgewerkt voor deze versie van het Managementplan met zijn hulp en toestemming.

Afb. 14 – Tabel van de Kolonie van Suriname (Wilkinson, Robert, 1800)

Afb. 15 – Samengesteld satellietbeeld van de historische binnenstad van Paramaribo

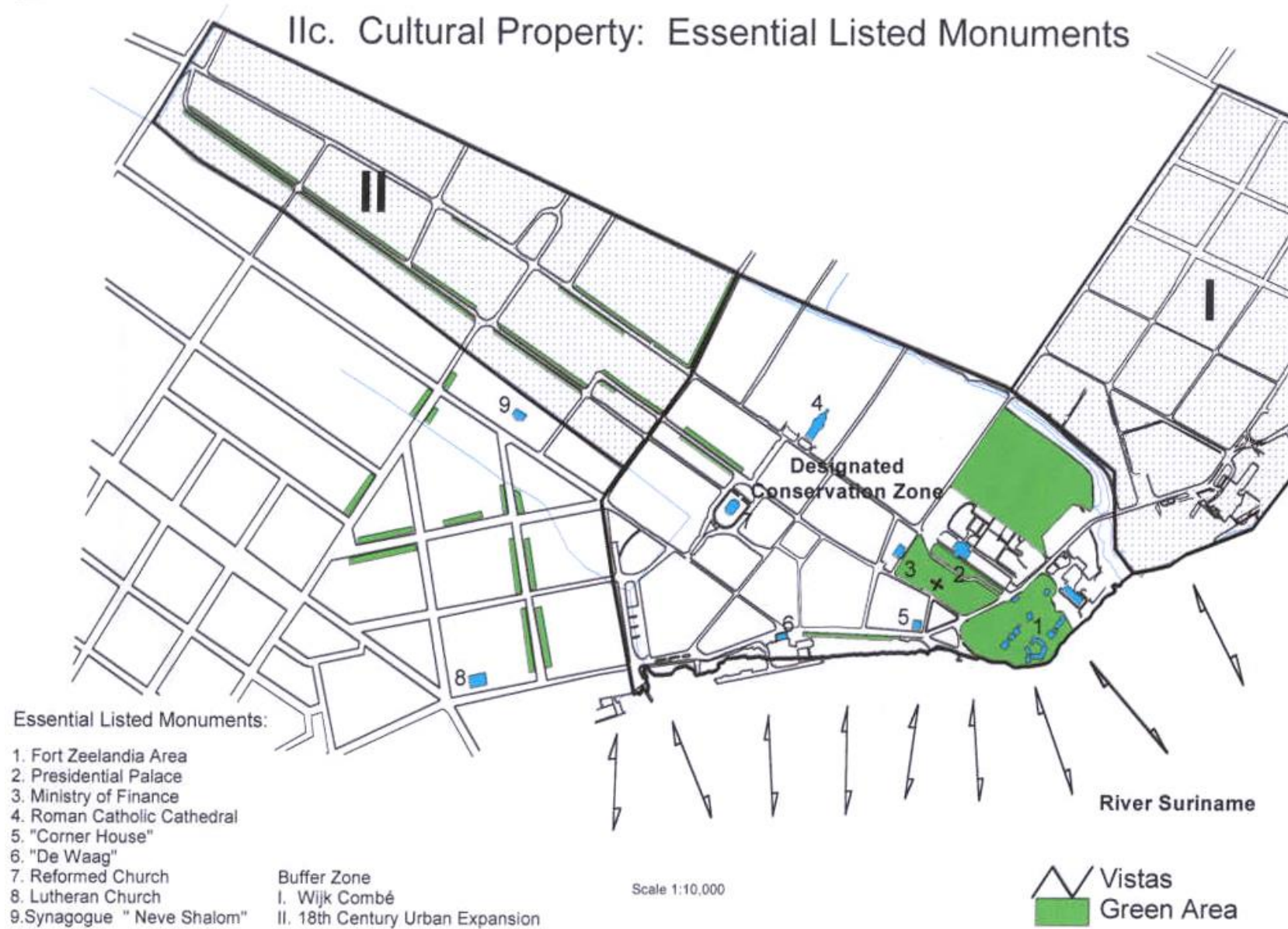
Tourtonnelaan
Klipstenenstraat
Heiligenweg

Sommeldijkse
Kreek

Waterkant
Suriname River

Fort Zeelandia

IIC. Cultural Property: Essential Listed Monuments

Afb. 16 – Officiële kaart van de grenzen en bufferzones van het werelderfgoed (World Heritage Centre, UNESCO)

2.3 Bufferzones

Bufferzones zijn vaak moeilijker te identificeren, vast te stellen en te beheren dan de werelderfgoedsteden die ze omringen. Ze bevinden zich buiten de grenzen, belenden eraan en worden vaak beschouwd als niet helemaal een onderdeel van het werelderfgoed – en worden vaak afgedaan als onbelangrijk. Dit is verre van de waarheid; bufferzones zijn de aura die een speciale plaats omringt.²⁴ Deze tussenliggende gebieden zijn van cruciaal belang voor de bescherming van de waarden van het werelderfgoed; ze bieden context en zijn de overgangszones. Ze bevatten meestal ook geïsoleerde ondersteunende elementen die betrekking hebben op stadscentra, die kwetsbaarder zijn en meer bescherming behoeven. Bufferzones worden beschouwd als "belangrijke instrumenten voor conservering" de "bescherming van de omgeving van het ingeschreven werelderfgoed wordt beschouwd als een essentieel onderdeel van de instandhoudingsstrategie." Daarom dienen bufferzones inzichtelijk te zijn en gedocumenteerd te worden, omdat ze essentieel zijn en die als drie dimensies moeten worden behandeld, niet alleen als gebouwen, maar ook als benaderingen van de stad, open overgangsruidten, onthullende aanzichten en geïsoleerde niet-erkende elementen die bijdragen. Belangrijk is dat de voorgestelde uitbreiding ook de Suriname-rivier omvat, die een groot deel is van de geschiedenis, het verhaal en de betekenis van Paramaribo.²⁵

"Met het oog op een effectieve bescherming van het genomineerde erfgoed is een bufferzone een gebied rond het genomineerde erfgoed dat aanvullende wettelijke en / of gebruikelijke beperkingen heeft ..." en het is bedoeld "om een extra beschermlaag aan het erfgoed te geven".²⁶

²⁴ Michael Tuner, UNESCO Chair in Urban Design

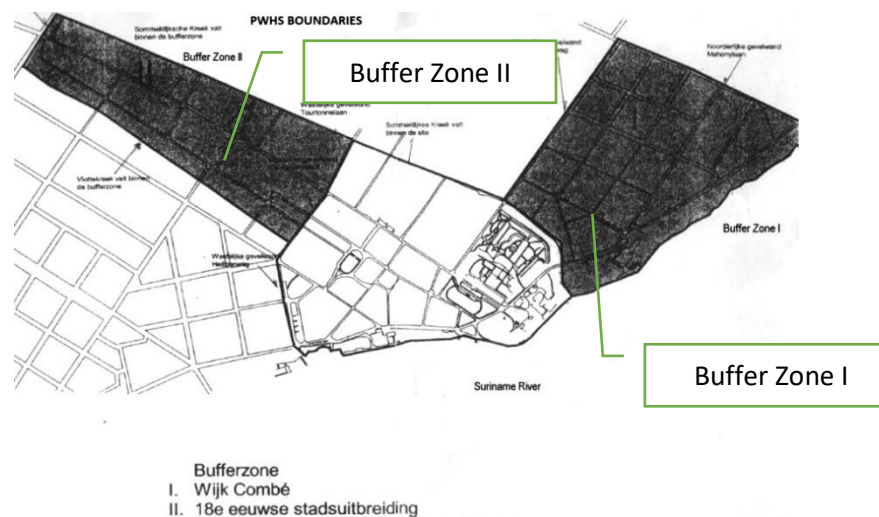
²⁵ Onlangs kwam de Werelderfgoedstad Panama in gevaar door grote infrastructurele veranderingen in de wateren voor de historische haven.

Daarnaast moet er een uitleg zijn waarom ze belangrijk zijn en hoe ze het eigendom beschermen.

Deze gebieden maken geen deel uit van het werelderfgoed; niettemin, eventuele wijzigingen aan bufferzones zouden moeten worden goedgekeurd door de Werelderfgoedcomité. Zoals eerder vermeld, zijn er twee bufferzones.²⁷

Bufferzone I (Wijk Combé) is omsloten door de Grote Combéweg, Mahonylaan en de oever van de Surinamerivier.

Bufferzone II (18e-eeuwse stadsuitbreiding) is omsloten door de Sommelsdijkse Kreek, de Oude Charlesburgweg, Wanicastraat en de Viottekreek.

Afb. 17 – Officiële kaart van de twee huidige bufferzones (Management Plan, 2011-2015)

²⁶ The Operational Guidelines 2017, artikel 103 overgenomen uit <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>

²⁷ Het volgende is bewerkt en overgenomen uit het vorige managementplan met toestemming van SGES and Harrold Sijlbing

Bufferzone I, 'Wijk' Combé (Combé-kwart), wordt omsloten door Grote Combéweg, Mahonylaan en de linkeroever van de Surinamerivier. De Combé Buffer Zone heeft een oppervlakte van ongeveer 73 ha. De hoofdwegen lopen van Noord-Zuid, zoals Grote Combéweg, Wichersstraat, Crommelinstraat, Mauriciusstraat, Wilhelminastraat en Cornelis Jongbawstraat. De laatste twee zijn belangrijke straten met betrekking tot de verkeersstromen vanuit Noord Paramaribo (samen met de Tourtonnelaan). Van de zijstraten is de Mahonylaan de hoofdweg. De totale lengte van wegen in bufferzone I is ongeveer 7,7 kilometer.

De Combé-buitenwijk, ook Zeelandia-buitenwijk genoemd, werd in 1791 opgericht om civiele arbeiders en militairen onder te brengen. Het stratenpatroon is onveranderd gebleven en vertoont een strak raster tussen de Grote Combéweg, de Mahonylaan, de Wilhelminastraat en de Sommelsdijckstraat, resulterend in 12 parallellogram-achtige blokken met gebouwen met een oppervlakte van ongeveer 2 ha elk. De percelen in elk blok waren 'diep' (60-70m) maar smal aan de voorkant (12 -15m).

De Combé Buffer Zone kan worden gekarakteriseerd als een groeiend toeristisch- en recreatiegebied, voornamelijk als gevolg van ontwikkelingen in het oostelijke deel grenzend aan de oever van de Surinamerivier. Er zijn ongeveer 20 hotels en pensions, evenals een tiental restaurants en nachtclubs in de zone, meestal tussen de Sommelsdijckse Kreek en de Jongbawstraat. Een NGO genaamd SUPS (Stichting Entertainment Paramaribo), een samenwerkingsverband van alle betrokken toeristen- en recreatiebedrijven in de zone, werd gebruikt om het gebied te beheren en gaf specifieke aandacht aan veiligheidskwesties en afvalbeheer. Grote evenementen, zoals het *Owru Yari*-festival (einde van het jaar), zijn ook gezamenlijke projecten die grote menigten, bewoners en bezoekers aantrekken.

Afb. 18 – Royal Torarica Hotel in Bufferzone I, er is meer commerciële activiteit in deze gebieden en er is veel groen overgebleven; het gebied wordt echter bedreigd (Eppich)

In tegenstelling tot de binnenstad is er veel tuingroen overgebleven. Er is echter steeds meer vercommercialisering waarneembaar in de buitenwijk, waardoor de groengebieden die zich voornamelijk in de achtertuinen van de percelen bevonden, veranderden. Er zijn zeven monumentale gebouwen in bufferzone I die officieel op de Monumentenlijst staan geregistreerd.

Het gebied is al enkele jaren een punt van zorg met betrekking tot de sociale cohesie, en als zodanig zijn er het opvallende contrasten tussen de opkomende toeristische sector en diens ontspanningsvoorzieningen en de omstandigheden van de kansarmen. Hoofdzakelijk veroorzaakt door onverdeelde boedelkwesties, is de voorstad een depressief gebied geworden, met veel huizen die niet worden onderhouden of in een vervallen staat verkeren. Deze zone heeft de meeste vervallen woningen en hutten (55) in vergelijking met de kernzone en bufferzone II.

Dientengevolge heeft het vele sociaal achtergestelde groepen aangetrokken, wat helaas heeft geresulteerd in veel criminaliteit gerelateerde activiteiten. Vaak zijn politieacties uitgevoerd met betrekking tot drugshandel en prostitutie. Dit is een vaak besproken onderwerp door de aangrenzende toeristisch georiënteerde bedrijven en andere bewoners in de buurt en heeft een grondige studie en effectieve oplossingen nodig.

Bufferzone II, de eerste 18e-eeuwse uitbreiding van Paramaribo (wijken B en C) is omsloten door Sommelsdijckse Kreek, Wanicastraat en Viottekreek. Deze bufferzone heeft een oppervlakte van ongeveer 38 ha en is in het noorden en het zuiden omsloten door twee kreek of kanalen. De hoofdwegen in deze zone zijn de Gravenstraat, de Heerenstraat (gedeeltelijk), de Wagenwegstraat en de Nassylaan, allemaal in oost-westelijke richting, tussen de twee kanalen, wat aantoont hoe dit gebied werd gedraineerd. De andere straten verbinden grotendeels de hoofdwegen of kanalen. Dit zijn de Malebatrumstraat, Zwartenhovenbrugstraat, Prinsessenstraat, Stoelmanstraat, Gongrijpstraat, Swalmbergstraat, Cultuurtuinlaan, F.Derbystraat (voormalige Rust en Vredestraat), Anniestraat, Oud Charlesburg en Wanicastraat (J.A. Pengelstraat). De totale lengte van de straten is ongeveer 3,6 km.

De zone kan in twee secties worden verdeeld; een sterk gecompriëerd en commercieel gedeelte tussen de Rust en Vredestraat en de Klipstenenstraat, en de meer authentieke Nassylaan met een deel van de laatste niet-geasfalteerde (schelpenzand) straten in Paramaribo. Nassylaan heeft ook de hoogste concentratie oude mahoniebomen (60) in Paramaribo en er is meer dan 90% van de oude bomen behouden. In totaal zijn 35 gebouwen in de zone opgenomen op de officiële monumentenlijst en het is duidelijk dat sommige delen van deze bufferzone belangrijk

bijdragen aan het authentieke stadsbeeld van Paramaribo. Kenmerkend is het gedeelte aan de Gravenstraat, maar ook de reeds genoemde Nassylaan moet worden bewaard om de authenticiteit ervan te beschermen. In het oorspronkelijke nominatiebestand dat in 1998 werd ingediend, maakte deze bufferzone deel uit van het 'genomineerde werelderfgoedgebied', maar na de ICOMOS-evaluatiemissie in 1999 werd voorgesteld de omvang van het werelderfgoed te verminderen en de 18e-eeuwse stadsuitbreiding te markeren als een bufferzone.

Een van de oudste gebouwen van Paramaribo, dat niet door brand werd vernietigd (en dat tot op zekere hoogte gemoderniseerd is), is het voormalige Militaire Hospitaal. Dit eerste ziekenhuis in de kolonie is een belangrijk herkenningspunt in de bufferzone.

Een belangrijk pluspunt van de zone is de nieuwe begraafplaats Oranjetuin (gereformeerde kerk), die wordt beheerd door de 'Oranjetuin Foundation'. Een willekeurige steekproef onder de samenleving in beide bufferzones toonde aan dat veel inwoners zich niet bewust zijn van de bufferzones en de effecten daarvan op stedelijke ontwikkelingsvraagstukken. Er is tot nu toe weinig aandacht besteed aan bufferzonebeheer. De huidige bufferzones moeten opnieuw worden overwogen, gewijzigd of uitgebreid. In het actieplan zijn enkele aanbevelingen opgenomen om de uitbreiding te bestuderen met een derde bufferzone, omsloten door Viottekreek, Zwartenhovenbrugstraat, Sophie Redmondstraat en de Surinamerivier ten westen van de kernzone. De voorgestelde nieuwe bufferzone heeft 46 geregistreerde gebouwen op de monumentenlijst en sommige straten en secties hebben belangrijke historische en culturele waarden die moeten worden behouden. Een uitbreiding van bufferzone I naar het westen, waaronder Louiselaan, Julianastraat, Prins Hendrikstraat, Koninginnestraat en Costerstraat, moet ook worden bestudeerd.

Afb. 19 – Straat in bufferzone met behoud van de historische bomen die in andere delen van het centrum zijn gekapt om ruimte te maken voor parkeren (Eppich)

2.4 Archeologie

Archeologisch onderzoek in Suriname was voornamelijk gericht op de pre-Columbiaanse periode. Er is bijna geen stedelijk archeologisch onderzoek van de periode na de komst van de Europeanen. In 1975 werd een uitgebreide inventaris gepubliceerd over alle archeologische vindplaatsen in Suriname en werden ongeveer driehonderd negentien sites geïdentificeerd. Paramaribo en omgeving hebben slechts een paar van deze sites. De enige vindplaatsen in het werelderfgoedgebied zijn de Waterkant en de Mirandastraat; de andere locaties zijn rond Kwatta, Charlesburg en Blauwgrond, zo'n 5 tot 10 kilometer buiten de stad. Stedelijke archeologie is vooral te vinden op bouwplaatsen in de historische binnenstad en bestaat voornamelijk uit kleipijpen, verschillende soorten flessen, munten, stenen funderingen en bakstenen waterkelders.

De site heeft archeologisch potentieel met betrekking tot bijvoorbeeld de eerste bewoners van Paramaribo, de inheemse Parmurba nederzetting in de buurt van de Palmentuin. Archeologisch materiaal bewaard in bestaande historische bouwwerken zijn bijvoorbeeld de overblijfselen van een fontein of omheining onder de vloer van de St. Peter en Paulus kathedraal die deel uitmaakte van de woning van Pieter Mauricius (zoon van gouverneur Mauricius) rond 1745, het bakstenen fundament van een vroeger gebouw aan de Grote Combéweg 2 en bakstenen fundamente van huizen verwoest tijdens de grote stadsbranden van 1821 en 1832 (bijvoorbeeld Waterkant 12). Daarnaast zijn in het historische centrum graven gevonden en losse delen.

Archeologie van de koloniale periode werd voornamelijk beoefend door amateurarcheologen. Gedurende tientallen jaren was er bij de overheid geen functionerend archeologisch bureau of een archeologische afdeling.

Er was geen infrastructuur voor, en er was geen academisch curriculum voor archeologie.

De laatste jaren heeft de archeologie enorme vooruitgang geboekt in Suriname. In 2014 werd de Archeologische Afdeling opnieuw operationeel.

In 2013 is er een begin gemaakt met een minor archeologie binnen de afdeling Geschiedenis van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Anton de Kom Universiteit (AdeKUS). In samenwerking met AdeKUS, de Archeologische Afdeling en het Directoraat Cultuur van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (MinOWC), werd in Suriname beleid ontwikkeld voor archeologie op de bodem en onder water. Ook is een vergunningensysteem opgesteld.

Wet- en regelgeving met betrekking tot archeologisch onderzoek dient te worden uitgebreid voor de verschillende gebieden die ontwikkeld worden. Dit betekent dat als een bedrijf een bepaald gebied wil ontwikkelen, of het nu gaat om bosbouw, mijnbouw of een andere sector, eerst een archeologisch onderzoek moet plaatsvinden. Als iemand een archeologisch gebied heeft verstoord, moet de schuldige partij de kosten betalen. Meestal zal het buiten Paramaribo zijn, maar de verplichting om eerst onderzoek te verrichten voordat er bouwwerkzaamheden kunnen plaatsvinden in de grond, moet zeker ook van toepassing zijn op het stadscentrum.

Met archeologisch onderzoek dat wordt uitgevoerd door de leraren en studenten van de AdeKUS, wordt een basis gelegd voor archeologie op de lange termijn. Het is belangrijk dat de Archeologische Afdeling en AdeKUS samenwerken met erfgoedinstellingen zoals SGES. Ook kan een verband worden gelegd tussen immaterieel erfgoed en archeologie (materieel).

Afb. 20 – kanonnen uit de 18e en 19e eeuw gebruikt als bolders in de hele stad (Green, 2019)

2.5 Demografie

Surinaamse bevolking is voor een groot deel het resultaat van expeditie en migratie, van tot slaaf gemaakte personen en contractarbeiders. Maar voorafgaand daaraan waren er duizenden jaren lang inheemse groepen. De meeste immigranten kwamen het land binnen vóór het begin van de 20e eeuw in een periode waarin plantages het landschap domineerden. De bevolking kwam uit alle hoeken van de wereld: Europa, het Caribisch gebied, de Guiana's, Afrika, China, India, Indonesië, Libanon en Brazilië. Deze groepen kwamen uit zeer verschillende culturele en religieuze achtergronden waaronder: het Christendom, Jodendom, Hindoeïsme, de Islam en het Animisme. Ze hebben allemaal hun plaats, cultureel en ruimtelijk. In Paramaribo vindt men een moskee naast een synagoge, een oude protestantse kerk die wordt omgevormd tot een hindoeïetempel en de grootste openbare ruimte, het Onafhankelijkheidsplein, wordt de sociale verzamelplaats voor al deze culturele diversiteit.

²⁸

De sociale dynamiek van Suriname kan worden geïllustreerd door het verhaal van Johann Matthias Karg die op 15 mei 1835 Antoinetta en haar kinderen Eva, Meintje en Hanniesie kocht van de slavenhandelaar J.J. de Mesquita. In twee weken tijd verkocht hij ze door aan de katoenplantage De Zwarigheid in ruil voor de slavinnen Coba en haar drie zonen Carel, Michael en Gottlieb. De reden voor de uitwisseling was dat Karg de vader was van de kinderen van Coba en hij wilde dat ze vrij zouden zijn voordat hij met pensioen ging. In december 1836 werden ze eindelijk vrij waarna Karg's zoon Carel uiteindelijk zelf een slaveneigenaar werd. Daarentegen bleven Antoinetta en haar kinderen in slavernij totdat deze 28 jaar later werd afgeschaft. De ervaringen van de twee vrouwen Coba, Antoinetta en hun kinderen laten twee zeer verschillende kanten van de slavernij in Suriname zien.

Globalisering heeft Paramaribo gevormd sinds haar oprichting (De Bruijne, 2008). In de beginfase werd Paramaribo getransformeerd van een kleine nederzetting naar een multi-etnische stedelijke culturele stad. De periode van vóór de emancipatie weerspiegelde een karakteristieke hegemonie van plantage-economieën met etnische en raciale vermenging. De aanwezige dynamiek en souplesse in de demografie met betrekking tot etniciteit, vond navolging in de stad en zijn architectuur. Bevrijde en tot slaaf gemaakte personen leefden dicht bij elkaar. Veel stedelijke kavels hadden achter bijgebouwen waar slaven woonden en werkten. Een paar hiervan zijn nog steeds herkenbaar in Paramaribo, gelegen in de achtertuinen van de rijtjeshuizen voor aan de straat.

Een aantal Afrikaanse handwerkslieden die hun beroep als vrijgelatenen uitoefenden, woonden ook in de stad. Rijkdom en vrijheid bepaalden de sociale en huisvestingshiërarchie voor eigenaar en arbeider (vrije, slaaf of gecontracteerde). Het heterogene karakter van Paramaribo was al in de 18e eeuw opmerkelijk, zoals Stedman in 1777 schreef: "De straten van Paramaribo zijn bezaaid met planters, matrozen, soldaten, joden, indianen en negers", terwijl een Nederlandse koloniale officier, Lammens, Paramaribo beschreef als 'een nacht regelrecht uit *The Arabian Nights*' (De Bruijne 2008, Vink, 2010).

Het machtsevenwicht veranderde, evenals de sociaal-culturele ontwikkeling van Paramaribo. Dit werd heel goed weerspiegeld in het parlement van het land (de Staten van Suriname) dat in 1866 werd opgericht. Tot 1901 werden de leden benoemd door de gouverneur en na daarna werden ze gekozen volgens de stemrechten van de census (censusverkiezingen). Pas in 1948 werden algemene stemrechten geïntroduceerd. Dit veranderde geleidelijk de machtsbasis van een overwegend Europees-Joodse en witte administratie naar een gekleurde. Een weerspiegeling van deze overgangen is ook zichtbaar in woonpatronen van Paramaribo, het

²⁸ Van Galen, Hassankhan A research-note on the slavery of Suriname, 1830-1865

politieke en economische centrum, en de enige stad van belang in Suriname. Paramaribo was rond 1920 een volledig gemengde stad, waarbij de multi-rationale samenstelling 81% van de bevolking vertegenwoordigde. Verschillende studies tonen aan dat residentiële patronen voornamelijk gebaseerd waren op sociaal-economische positie in plaats van op etniciteit. Dit is de reden waarom de stad samenhangend is. Sommige etnische of culturele concentraties komen echter wel voor. Er was bijvoorbeeld een vorm van een Joodse buurt in Paramaribo (XVIII), die resulteerde in een sterke concentratie van Joodse huizen in bepaalde straten zoals de Jodenbredenstraat, de Costerstraat en de Heerenstraat.

De bevolking van Paramaribo is de laatste honderdvijftig jaar gegroeid, van 16.000 halverwege de 19e eeuw tot 32.000 aan het begin van de 20e eeuw, tot 55.000 in 1940, tot 74.000 in 1950 en 170.000 in 1980. Surinaamse bevolking bedroeg in 2004 487.024, waarvan 242.946 mensen in het district Paramaribo woonden en mogelijk meer dan 325.000 in groter Paramaribo. Net als veel andere moderne steden vertoont de binnenstad van Paramaribo een daling van de lokale bevolking. Het is moeilijk om een juist antwoord te krijgen, omdat er nog steeds onderzoek moet worden gedaan. Het is echter waarschijnlijk dat de trends van verstedelijking aan de ene kant en de vercommercialisering van de binnenstad (inclusief stijgende vastgoedwaarden) aan de andere kant hebben bijgedragen aan deze daling. Het precieze aantal inwoners in de kern van het genomineerde gebied dat in november 2010 bij de griffie (CBB) was genoteerd, was 417. Aangenomen wordt dat dit grotendeels eigenaren en winkeliers zijn. De krimpende residentiële betekenis van de binnenstad is een veelbesproken onderwerp in stakeholdervergaderingen en moet verder worden bestudeerd. De Combé Buffer Zone had 1.925 geregistreerde personen, terwijl Bufferzone II 981 inwoners telde. Beide hebben een hogere bevolkingsdichtheid dan de kernzone. Deze statistieken moeten verder worden bepaald omdat veel bewoners zich verplaatsen zonder het

kadaster te informeren. In een aantal gevallen zijn sommige van deze bewoners afwezig, woonachtig in de diaspora, maar houden ze hun woningen in de stad aan als vakantiehuizen voor het bezoek aan familie en vrienden.

Afb. 21 –De naast elkaar gelegen moskee en synagoge in Paramaribo, Suriname, vertegenwoordigen de veelzijdige aard van de stad en het land (Eppich, 2018)

Afb. 22–Bouwwerken aan de achterzijde van de percelen waarin tot slaaf gemaakte personen en de keukens gehuisvest waren, zijn grotendeels vergeten en slechts enkele zijn overgebleven (Green, 2018)

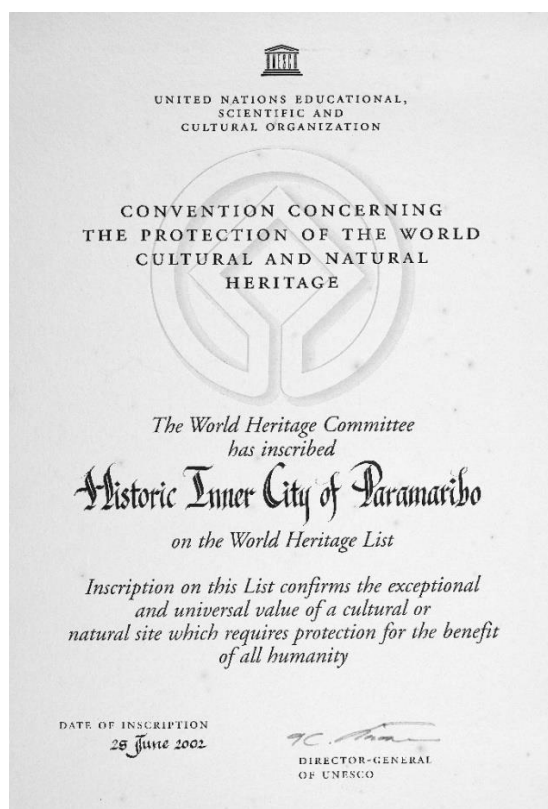
Afb. 24 – De grote huizen aan de voorkant van het perceel staan in schril contrast met de bouwwerken aan de achterzijde. Beide vertellen het verhaal van de geschiedenis en diversiteit van Paramaribo (Eppich, 2019)

Afb. 23 –Historische foto van de binnenplaats van een achtertuin met een put, keuken en behuizing voor slaven (Maagdenstraat, thiswassuri, 1923)

2.6 Inschrijving op de Werelderfgoedlijst

De historische binnenstad van Paramaribo werd ingeschreven op de UNESCO-werelderfgoedlijst op 29 juni 2002 tijdens de 26e sessie van het Werelderfgoedcomité in Boedapest, Hongarije. Na drie decennia van voorbereidend werk op het gebied van het behoud van het stedelijk erfgoed en de inschrijving op de voorlopige lijst, werd het voorstel voor deze benoeming in juni 1998 gepresenteerd door de regering van de Republiek Suriname.

Afb. 25 – De historische binnenstad van Paramaribo, criteria (ii),(iv) 940rev

In februari 1999, ongeveer acht maanden na de indiening van het nominatiedossier van Paramaribo, heeft een afvaardiging van ICOMOS de site bezocht en geëvalueerd. Hoewel overtuigd van het culturele belang van de historische binnenstad van Paramaribo, deed de ICOMOS-afvaardiging zes aanbevelingen aan de Surinaamse regering over de juridische bescherming en het behoud van de historische binnenstad. Op basis van het evaluatierapport van ICOMOS besloot de Werelderfgoedcommissie om de nominatie van Paramaribo uit te stellen om de regering de gelegenheid te geven om aan de aanbevelingen te werken. De Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), die in 1997 werd opgericht, ondernam verschillende acties tussen 1999 en 2001. Dit proces droeg bij tot de versterking van SGES, die werd aangewezen om de benoeming van Paramaribo te faciliteren en de uitvoering van specifieke wetgeving voor de bescherming en het beheer van de site te zorgen.

Overtuigd van de belangrijke stappen die waren gezet met betrekking tot de uitvoering van de ICOMOS-aanbevelingen, besloot de Surinaamse regering om de nominatie van de Historische Binnenstad van Paramaribo in 2001 opnieuw in te dienen. In juni 2002 besloot de Werelderfgoedcomité om de historische Binnenstad van Paramaribo in te schrijven op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. De beslissing was gebaseerd op de culturele criteria (ii) en (iv), zoals aanbevolen door het ICOMOS-rapport in 2001:

Criterion (a - ii): Paramaribo is een uitzonderlijk voorbeeld van de geleidelijke fusie van Europese architectuur en bouwtechnieken met materialen en ambachten in Zuid-Amerika om een nieuw architectonisch idioom te creëren.

Criterion (a - iv): Paramaribo is een uniek voorbeeld van het contact tussen de Europese cultuur van Nederland en de inheemse culturen en omgeving van Zuid-Amerika in de jaren van intensieve kolonisatie van deze regio in de 16e en 17e eeuw.

Naast deze criteria waren ook de garantie van authenticiteit (b - i) en de juridische bescherming (b - ii) belangrijke uitgangspunten voor de nominatie.

Het culturele site omvat het oudste deel (18e eeuw) van de historische binnenstad van Paramaribo, (een aangewezen beschermde zone – Conservation Zone - onder strikte controle van een speciale adviescommissie voor gebouwen), twee bufferzones (zijnde de 18e/ 19e-eeuwse stadsuitbreidingen), eveneens onder strikte controle van de speciale adviescommissie, en een aantal zeer belangrijke beschermde monumenten.

Op 5 oktober 1993 diende een Surinaamse delegatie bij de 27e Algemene Vergadering van UNESCO een resolutie in waarin het belang van de historische binnenstad van Paramaribo werd benadrukt. Daarnaast werd UNESCO om financiële steun gevraagd om het unieke historische centrum van Paramaribo te behouden. De directeur-generaal van de UNESCO steunde deze resolutie; het was echter belangrijk dat Suriname de Werelderfgoed Conventie ratificeerde. Deze belangrijke resolutie betekende eigenlijk het begin van het proces van nominatie van de stad.

De binnenstad werd genomineerd, zoals uit het nominatiedossier van 1998 blijkt, vanwege vier belangrijke aspecten:

1. Zijn plattegrond en stratenplan. Deze zijn de afgelopen 300 jaar onveranderd gebleven;
2. De ensembles (clusters van monumentale gebouwen). De afbakening van het deel van het stadscentrum dat wordt genomineerd, is gerechtvaardigd door de aanwezigheid van

ensembles; er zijn weinig of geen ensembles buiten het geselecteerde gebied en daarom is er geen reden om te vrezen voor overtreding;

3. De houten architectuur. Van de 244 formeel beschermde monumenten van Paramaribo bevindt zich ongeveer 50% (inclusief de belangrijkste) binnen de aangewezen beschermde zone en ongeveer 15% binnen de twee aangewezen bufferzones. Buiten de aangewezen beschermde zone en bufferzones zijn er nog steeds een relatief groot aantal historische gebouwen. Sommige van deze gebouwen zijn formeel beschermd (ongeveer 35%), andere niet. Deze gebouwen garanderen de continuïteit van een houten stad buiten het genomineerde gebied;

Ten slotte zijn de aloude functies van Paramaribo: handel, haven, woongebied en de zetel van de regering nog steeds aanwezig. Aangezien de regering van de Republiek Suriname belangrijke maatregelen heeft genomen met betrekking tot de bescherming en het beheer van de historische binnenstad, worden geen ingrijpende veranderingen verwacht van de culturele, historische waarden waarvoor Paramaribo wordt genomineerd.

2.7 Stedelijke Architectuur

Paramaribo heeft een rijke stedelijke architectuur die de combinatie van Europees classicisme uit de 18e en 19e eeuw weerspiegelt, vermengd met het vakmanschap van de Afrikanen en later van de Aziaten, die tropische elementen aan deze architectuur hebben toegevoegd. Officiële openbare architectuur zou zijn ontworpen en gebouwd volgens de formele architectuur principes van het strenge Palladiaanse classicisme dat toen in Europa in de mode was.

Van Oers benadrukte in 2005: "de belangrijkste monumentale monumenten zijn Fort Zeelandia en zijn omgeving (daterend uit 1667), het presidentiële paleis (1739), het ministerie van Financiën (1841), de rooms-katholieke kathedraal (1885), Cornerhouse (1825), De Waag (1822) en de hervormde kerk (1837). Grotere gebouwen, zoals het Ministerie van Financiën en het Hof van Justitie, zijn ontworpen door Nederlandse architecten in dienst van de koloniale overheid. Ze zijn gebouwd volgens de heersende bouwstijl in Nederland in combinatie met lokale bouwtradities".²⁹ Deze stedelijke architectuur staat vermeld in het nominatiedossier als de zeven essentiële monumenten binnen de PWHC. Het gebied van Fort Zeelandia bestaat uit Fort Zeelandia (geëxploiteerd als museum), 4 voormalige officierswoningen (in gebruik als kantoorgebouw), 2 voormalige commandantshuizen, een voormalig wachthuis, een voormalige militaire gevangenis en de bakstenen ruïnes van 'Gebouw 1790' (een voormalige barak). Bovendien zijn binnen de bufferzone twee zeer belangrijke monumenten die genoemd worden, de Lutheraanse kerk en de synagoge Neve Shalom (Joodse Ashkenazie gemeenschap). Dit zijn in totaal 9 monumenten met speciale bestemming.

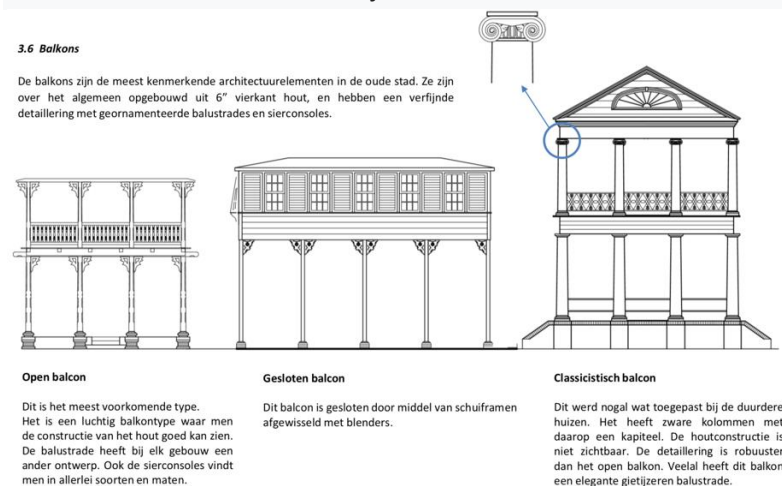
²⁹ Van Oers 2005, p. 37

³⁰ Green 2000

³¹ Ibid

³² Green 2014 met commerciële activiteiten op de begane grond en woningen boven

"De houten volkse huizen werden ontworpen en gebouwd door lokale ambachtslieden, waaronder vrije zwarten, en zij weerspiegelen volledig de Surinaamse stijl." Deze maken daarom deel uit van de uiting *Vernacular Architecture* die in het hele Caribische gebied te vinden is.³⁰ Uit onderzoek blijkt dat, behalve die officiële gebouwen ontworpen door koloniale architecten, voornamelijk de stedelijke gebouwen in de PWHS een residentiële typologie hebben in de stijlen 'Caribbean Creole Architecture' en 'Caribbean Vernacular Architecture'.³¹ Variaties in woningen zouden 'winkelwoningen'³² omvatten. Voor de historische binnenstad van Paramaribo en de bufferzones bestaan speciale vereisten voor bouwplannen en deze zijn vastgelegd bij besluit van de overheid via het ministerie van Openbare Werken.³³ Daarnaast zijn er twee handboeken uit 2014 en 2015³⁴ om deze richtlijnen te illustreren.

Afb. 26 – Beschrijving / classificatie stedelijke architectuur (Houterman & Dikland, 2014)

³³ Staatsblad van de Republiek Suriname, 31 oktober 2001, nr. 72: eveneens A.o. 2003, dinsdag 29 april No. 34, Advertentieblad van de Republiek Suriname

³⁴ Houterman en Dikland 2015

3 Betekenis van Paramaribo

Het belang van Paramaribo wordt benadrukt door de culturele criteria ii en iv:

criterium ii: Paramaribo is een uitzonderlijk voorbeeld van de geleidelijke fusie van Europese architectuur en bouwtechnieken met inheemse Zuid-Amerikaanse materialen en ambachten om een nieuw architectonisch idioom te creëren.

criterium iv: Paramaribo is een uniek voorbeeld van het contact tussen de Europese cultuur van Nederland en de inheemse culturen en omgeving van Zuid-Amerika in de jaren van intensieve kolonisatie van deze regio in de 17e en 18e eeuw.

De binnenstad is genomineerd, zoals het nominatiedossier aangeeft, vanwege vier aspecten:

- 1) Zijn patroon en stratenplan, dat de afgelopen 300 jaar onveranderd is gebleven;
- 2) De ensembles (clusters van monumentale gebouwen);
- 3) Zijn houten architectuur;
- 4) De aloude functies van Paramaribo

Alle blijven behouden zonder ingrijpende veranderingen met betrekking tot de culturele en historische waarden waarvoor Paramaribo werd genomineerd.

Naast de formele criteria heeft de stad meerdere nationale en lokale waarden waarmee rekening moet worden gehouden. Deze waarden dragen bij aan het begrijpen van de betekenis van Paramaribo.

Dergelijke waarden zijn vervat in sommige UNESCO-conventies en initiatieven, door deelname van de sub regio van het Caribisch gebied als prioriteiten gerelateerd aan Werelderfgoed, namelijk:

- a. 1970 UNESCO-verdrag over de middelen om de illegale invoer, uitvoer en eigendomsoverdracht van culturele goederen te verbieden en te voorkomen
- b. 1994-2014 UNESCO/WTO Slavenroute Cultuurtoerisme Project dat uitmondde in de proclamatie van de Verenigde Naties van het internationale decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst (2015-2024)
- c. 2001 UNESCO-verdrag inzake de bescherming van het cultureel erfgoed onder water
- d. 2003 UNESCO-verdrag voor de bescherming van immaterieel cultureel erfgoed
- e. 2004 UNESCO Creative Cities Network (UCCN)
- f. 2005 UNESCO-verdrag voor de bescherming en bevordering van de diversiteit van culturele uitdrukkingen rond rijke etnische en culturele ontwikkeling

4 Fysieke staat van de stedelijke architectuur

Bij het vergelijken van de fysieke conditie van de Werelderfgoedstad van Paramaribo (PWHC) met de beschrijving in het uitstekende Managementplan van 2011, is de algemene fysieke conditie moeilijk te kwantificeren. De stad heeft veel van de essentiële attributen behouden die de inscriptie op de Werelderfgoedlijst mogelijk maakten:³⁵

- Historisch stadsplan - met Fort Zeelandia en de ongewijzigde morfologie van de oorspronkelijke stedelijke footprint
- Architectonische kenmerken - gebouwen uit de 18e en 19e eeuw met een en twee verdiepingen die als een ensemble een unieke witte stad van hout creëren met klassieke, creoolse en volkse stijlen
- Straatbeeld - blijft gedurende 300 jaar onveranderd beginnend bij de Surinamerivier met straten die zijn afgezet met bomen
- Kleurenschema - kenmerkend, sober, wit en groen die eenheid verschaffen, soms geaccentueerd met rode bakstenen
- Openbare ruimtes, pleinen, landmarks en monumenten - ontwikkeld door de eeuwen heen met groene open ruimten rond het Fort en het paleis
- Groene gebieden - uit de 18e - 19e eeuw geïntegreerd in de stedelijke compositie met sier- en fruitbomen en langs de Sommelsdijcke Kreek die de randen van de bufferzone vormen, resulterend in natuurlijke leefgebieden voor dieren.
- Openbare gebouwen - uitzonderlijke monumentale architectuur

Echter, delen van de stad en historische gebouwen hebben sinds 2011 te lijden gehad van verwaarlozing, achteruitgang, ongelukken, leegstand en vijf branden. Als de stad deze koers vervolgt, zullen deze problemen een

negatieve invloed hebben op de uitzonderlijke universele waarden en integriteit van Paramaribo.

Het Managementplan van 2011 meldde dat het beschermde gebied van de PWHC ongeveer 495 gebouwen bevatte met 91% in goede staat en met ongeveer 8 tot 10 percelen met intacte en in gebruik zijnde bijgebouwen aan de achterzijde. In het plan 2011 werd een pleidooi gehouden voor het behoud van deze voormalige achterhuizen, die voorheen onderdak boden aan slaven en dienden als keukens met tuinen. In 2011 benadrukte Sijlbing dat deze opzet van een achtererf belangrijk is om het complete verhaal van Paramaribo te vertellen en ook voor de planning en rehabilitatie van de binnenstad omdat ze een belangrijk ensemble vormden met het hoofdgebouw. Het behoud van de historische stedelijke morfologie moet daarom niet alleen worden bepaald door de monumentale gebouwen en grote huizen, maar ook door de afgewisselde kleinere gebouwen langs de kleinere straten en op de erven (Sijlbing 2011, 6). Door de jaren heen waren deze eigendommen omheind om de toegang af te sluiten; de meeste blokken met overheidsgebouwen of openbare gebouwen zijn echter niet omheind.

Rapporten die sinds 2011 zijn ontwikkeld, bevatten uitstekend werk over de bestaande fysieke conditie van Paramaribo voor zowel stedelijke als architectonische context, en leveren verschillende aanbevelingen op voor ontwikkeling, bestuur en instandhouding. Deze rapporten hebben de dialoog over de fysieke conditie voorbij de monumentale architectuur of individuele gebouwen naar een meer geïntegreerde benadering gebracht die een grotere sociale en economische stadsvernieuwing en -regeneratie mogelijk maakt. Collectief hebben deze documenten betrekking op alle problemen die worden vermeld in het UNESCO-Werelderfgoed 2016-rapport over *State of Conservation* (SOC). Deze staan in de volgende tabel.

³⁵ Sijlbing 2011, pp. 17-29

<u>Datum</u>	<u>Studie</u>	<u>Autheur/ Entiteit</u>	<u>Doelstellingen</u>
2015	Bijgewerkt rapport over de staat van instandhouding van de historische binnenstad van Paramaribo werelderfgoedstad	De regering van de Republiek Suriname	TOR
2015, juli	Beoordeling van het economische potentieel voor culinair toerisme in Suriname: een <i>value chain approach</i>	Dianna Dasilva-Glasgow	De marginale groei van toeristen die in Suriname arriveren, en dat de toeristen uit een beperkt aantal markten komen, heeft dit onderzoek gestimuleerd. Getracht het economisch potentieel vast te stellen om de toerismesector te diversifiëren t.b.v. culinaire subsector. De belangrijkste motivatie voor de selectie van culinair toerisme is gekoppeld aan de belangrijke culturele basis van het land en de invloed ervan op de keuken van het land.
2016 december	<i>Environmental and Social Assessment</i> voor het <i>Paramaribo Urban Revitalization Program, Final</i>	Peter Rawlings voor IBD	<i>Environmental and Social Assessment (ESA)</i> van het programma ten behoeve van de gemeenschap, voor het ontstaan van milieu- en sociale effecten en om deze potentiële effecten te identificeren. Met aanbevelingen voor milieu en sociaal beheer.
2016 november	<i>Paramaribo Urban Revitalisation Plan: Livelihood Assessment and Livelihood Plan</i> hetgeen een bijlage is van het <i>Environmental and Social Management Manual (ESMM)</i>	Culturecom Consulting voor ERM	Voor ontwikkeling van de Waterkant en busstations.
2017 feb 12,	<i>Paramaribo Waterfront Masterplan</i> . https://issuu.com/horizontal/docs/paramaribo_final_report_issuu	IDB/Horizontal	Eindverslag voor een ontwerpstrategie voor een duurzame Waterkant: een reeks stedelijke en openbare ontwerptools met een participatief proces.
2018 april	<i>Strategic Urban Mobility Plan for Paramaribo Historic Center: Report III. Implementation plan</i>	IDB-PURP Sinaí López Santos(SLS) Guillermo CárdenasGarcía (GCG) Enrique Hernández Cuellar (EHC) Fabian Couleau.	Streeft naar een beloopbaar historisch centrum, inclusief fiets en toegankelijk, dat nieuwe en bestaande stedelijke plekken met elkaar verbindt.
2018 mei	<i>Institute for Urban Design, Vienna University of Technology (Ed). Paramaribo Urban Lab: Housing and Mixed-use strategy for the Historic city center, Final Report. Paramaribo, Suriname and Washington D.C.: IDB</i>	Roland Krebs, MSC. urb., MBA, Lisa Vlasak, MSC. urban development, Ida Jusic	Een stedelijke strategie die zich specifiek richt op het terugbrengen van residentiële en commerciële functies in het historische centrum van Paramaribo om het weer levendig en bruisend te maken.
2018 oktober	<i>Report on "Consultancy to Develop a Practical Sustainable Retrofit Manual for Rehabilitation of Historic Buildings in the Historic Inner City of Paramaribo World Heritage property."</i>	Denis Rodwell	Handleiding voor restauratierichtlijnen.
2019 januari	De <i>Inter-American Development Bank Emerging and Sustainable Cities Program action plan for Paramaribo</i> : presentatie van voorlopige resultaten in de richting van een ontwerp-actieplan.	University of Antwerp, Faculty of Design Sciences, ISTT IBT Engineering consultants. Johan De Walsche (U. Antwerp - promotor) Johan Martinus (IBT - local promotor) Nathan De Feyter Marleen Goethals	Geef directe steun aan nationale en subnationale overheden bij de ontwikkeling en uitvoering van City Action.
n.d. (on-going)	Haalbaarheid vh implementeren van financieel hulpmiddel ter bevordering vh behoud van hist.eigendommen in stad.	HR&A Advisors, Inc. (HR&A), IDB	Evalueer de haalbaarheid van het implementeren van een financieel hulpmiddel om het behoud van historische eigendommen te bevorderen.

Afb. 27 – Groene oplossing geïnstalleerd in 2012 om parkeren langs de kant van de weg te voorkomen op het Onafhankelijkheidsplein (Green, 2019)

Van de Kerkhof stelde in 2005 de vraag: "Begrijpt de regering van Suriname de implicaties van de UNESCO Werelderfgoedlijst wel, omdat de historische binnenstad internationaal bekend is geworden ... de regering mogelijk kan rekenen op steun in de vorm van beschikbare middelen en hulp voor het werk in de stad?" (Van de Kerkhof, 2005, p. 110). Bij het overwegen hiervan kan worden aangevoerd dat de alarmsignalen en aanbevelingen waarnaar in het SOC-rapport 2016 wordt verwezen, mogelijk voortvloeiden uit een perceptie van de regering over de interpretatie van de uitzonderlijke universele waarden. Zou het kunnen dat de regering van mening is dat de benoemings- en controlemechanismen alleen betrekking hebben op individuele monumenten en niet tevens

³⁶ Vijf gebouwen in PWHC zijn verdwenen sinds het Managementplan van 2011 wrd voorbereid.

betrekking hebben op open ruimten zoals de Waterkant? De verschillende voorstellen die werden ingediend voor ontwikkelingsplannen aan de Surinamerivier, geven de indruk dat men geen idee had dat de Waterkant is opgenomen in de instandhoudingsmaatregelen van de PWHC. Het is ook waarschijnlijk dat vergelijkbare percepties ook kunnen bestaan met betrekking tot alle onroerend goed waarvan de gebouwen zijn verdwenen en lege kavels zijn geworden of dat te lijden heeft gehad aan achteruitgang door rampen zoals brand,³⁶ verwaarlozing of instorting.

Daarom is het van cruciaal belang om te benadrukken dat alle onroerend goed in de PWHC in welke toestand dan ook, leeg of bezet, in een goede staat of vervallen, verlaten of zonder enige bebouwing onderworpen zijn aan monitoring en wettelijke controle. Bovendien moeten de PWHC-voorschriften eveneens van toepassing zijn op alle openbare ruimtes, waterwegen en straten in de bredere context, omdat die allemaal deel uitmaken van de OUV's.

Het *urban landscape* van PWHC vertegenwoordigt een ensemble dat de Waterkant omvat als de stedelijke sociale ruimte met uitzicht op de Surinamerivier en het uitzicht op de stad vanaf de rivier die deel uitmaakt van het culturele landschap met waarden en betekenis.

Bij uitbreiding houdt de technische staat die wordt gereguleerd onder de UNESCO-werelderfgoednominatie rekening met wat hier wordt aangeduid als het *historic urban landscape* (HUL).³⁷

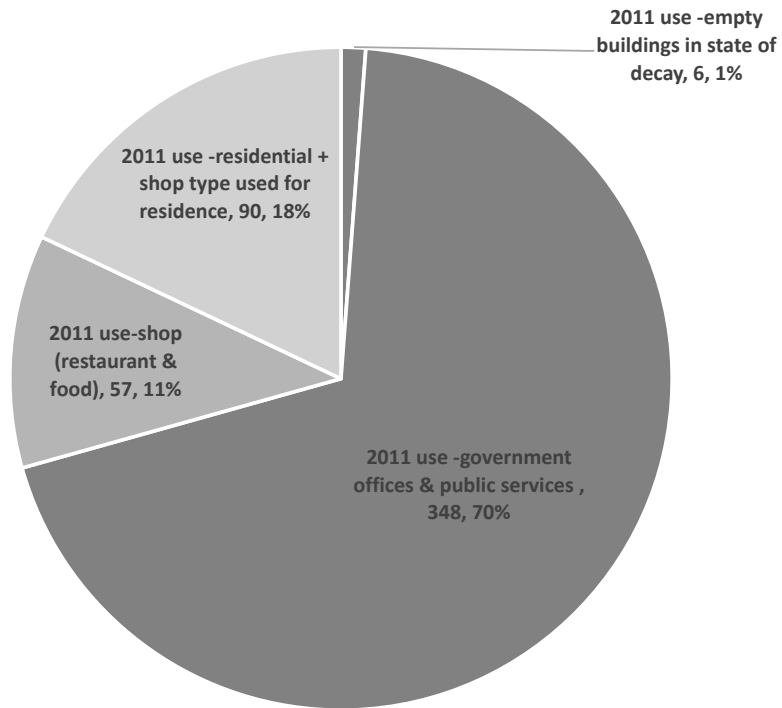
³⁷ UNESCO heeft dit op 10 november 2011 goedgekeurd. <http://whc.unesco.org/en/activities/638>

4.1 Inventarisatie van de stedelijke architectuur

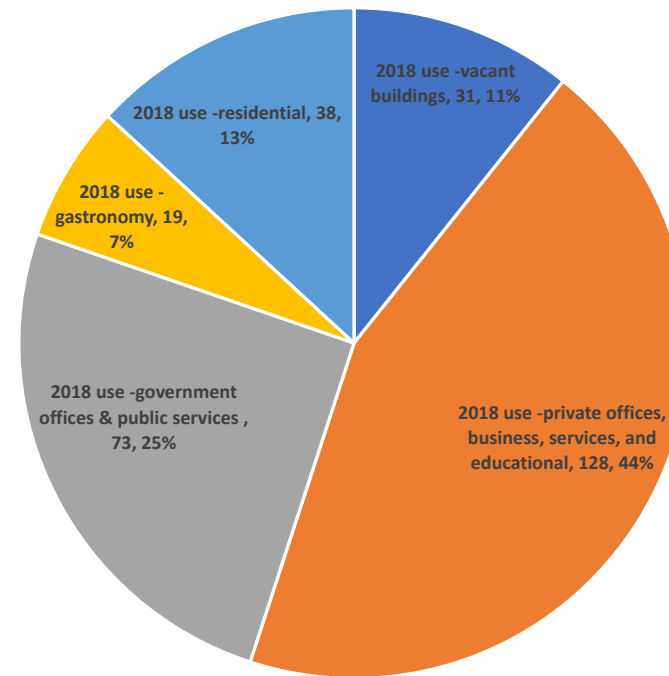
Om de algehele toestand van de stad sinds het Managementplan van 2011 te evalueren, werd een vergelijkende analyse uitgevoerd met de inventaris van het *Paramaribo Urban Lab* in 2018. De volgende lijst werd opgesteld, maar er moet worden opgemerkt dat de totale telling van gebouwen afwijkt van die van 2011. Bij het maken van de kaarten in 2011 werden de percelen geïdentificeerd zoals bij de inschrijving van de nominatie. De inventarisatie van 2018 blijkt echter te zijn uitgegaan van de functie van bouwblokken. Sommige van deze blokken lijken uit meer dan één gebouw te bestaan en in sommige gevallen mogelijk meer dan één stedelijk perceel te combineren. Die werkwijze kan zijn voortgekomen uit het in kaart brengen van eigendomssituaties die in de loop van tijd zijn gewijzigd, waarbij verschillende percelen zijn samengevoegd. Desalniettemin is er voldoende informatie om een evaluatie van de fysieke conditie sinds 2011 te geven. Op basis hiervan kan de algehele fysieke conditie van de PWHC in 2018 worden omschreven als zijnde goed gebleven, waarbij ongeveer 90% in een gemiddelde tot goede toestand verkeert. Opgemerkt moet worden dat PURP momenteel een meer diepgaande inventarisatie uitvoert.

<u>Inventaris van historische gebouwen</u>	<u>2011 Management Plan</u>	<u>2011 sub totaal</u>	<u>2018 Paramaribo Urban Lab</u>	<u>Opmerkingen</u>
Totaal in PWHS	495			Achterhalen door GIS-analyse (invullen na augustus 2019)
Aantal in middelmatige tot goede staat	454 (91%) (daarom 41 slecht)		23 geteld (daarom 96% in middelmatige tot goede staat)	Gebouwen verloren /afgebroken
“Achtertuin’ gebouwen, voormalige ‘tuinhuizen’ in tact (J/N in gebruik)	8-10			
Onbebouwde percelen type A – open ruimtes aan de ‘straatzijde’	35	45 (8%)	53 (lege kavel)	
Lege percelen type B – open ruimtes ‘binnen ’ of in de ‘achtertuinen	10			
Lege gebouwen in staat van verval	6		31	
Gebruik als winkel (inclusief restaurant en voedselverwerking)	57		19	In 2018 as ‘gastronomie’
Winkel typology gebruikt als woning	30	90	38	In 2018 aangegeven als ‘housing’
Woning	60			
Gebruik overheidskantoren en openbare diensten	70% van algehele totaal		73	In 2018 weergegeven als blokken, versus gebouw per perceel in 2011

'Physical Condition' (source: Sijlbing 2011, pp. 45-46)

'Building Condition /Vacancy /Existing Housing'
Mapping Analyses (source: 2018 Paramaribo Urban Lab)

Afb. 28– Links: Analyse van gebruik, in het Management Plan 2011. Percentages gebaseerd op ongeveer 500 gebouwen (Green)

Afb. 29– Rechts: Analyse van gebruik conform het Urban Lab rapport uit 2018. Percentages gebaseerd op ongeveer 300 bouwblokken (Green)

Afb. 30 – Waterkant, een sociale ruimte tussen de straat en de Surinamerivier die lokaal en toeristisch potentieel biedt (Green, 2019)

Om te helpen bij het behoud van Paramaribo als een Historic Urban Landscape, moet een her-evaluatie van de stedelijke architectuur worden uitgevoerd met het oog op het voorbereiden van een stadsverordening voor de bescherming van de stedelijke architectuur binnen de setting van het Urban Landscape. De overheid moet daarom vooraf aanwijzen en beschermen en incentives creëren voor de ontwikkeling van projecten. Het is dan van belang om elke stedelijke locatie met zijn gebouwen grondig te evalueren om te bepalen of ze in zijn geheel moeten worden aangewezen met een vooraf bepaalde beschermde status terwijl voor andere gebouwen

³⁸ Advisory Body Evaluation, ICOMOS, April 2002: Paramaribo (Suriname) No 940rev. <https://whc.unesco.org/en/list/940/documents/>

bepaalde zeer belangrijke kenmerken zoals het interieur een status zou kunnen krijgen. Voor de gebouwen van de overheid bestaat de mogelijkheid open om ze te behouden, af te staan of te verkopen. Een handleiding voor ontwikkelingen zou helpen bij het handhaven van de integriteit van de PWHC.

"Er zijn aanzienlijke restauratiewerkzaamheden uitgevoerd aan een aantal andere, niet-beschermde gebouwen; hierdoor is de traditionele stijl behouden, maar er is gebruik gemaakt van eigentijdse materialen, zoals beton dat hout simuleert. Niettemin is het totale stedelijke weefsel van Paramaribo, dat van 1680-1800 dateert, nog steeds vrijwel intact gebleven en de authenticiteit van het stadsbeeld is uitzonderlijk hoog".³⁸

In het nominatiedossier van 2002 staat: "Op dit moment zijn er 244 formeel beschermde monumenten van Paramaribo. Ongeveer 50% (inclusief de belangrijkste) bevinden zich binnen het aangewezen conserveringsgebied en ongeveer 15% binnen de twee aangewezen bufferzones. Buiten deze aangewezen *Conservation Zone* en *Buffer Zones*, zijn er nog steeds een relatief groot aantal historische gebouwen, waarvan sommige formeel beschermd zijn (ongeveer 35%), andere niet".³⁹ Toch staat in een latere publicatie: "het algehele stedelijke weefsel van Paramaribo, dat dateert van tussen 1680 en 1800, is nog vrijwel intact. Binnen dit culturele bezit zijn meer dan 150 historische gebouwen beschermd door de wet, op een totaal van 267 monumenten (57%)".⁴⁰ Een ander document vermeldt, "de historische stad Paramaribo is bekend geworden om zijn rijkdom aan historische gebouwen uit de 17e en 18e eeuw. 168 gebouwen in het

³⁹ 2002 Nomination File 940rev, <https://whc.unesco.org/uploads/nominations/940rev.pdf>

⁴⁰ Van Oers 2005, p. 36

historische centrum zijn beschermde monumenten".⁴¹ Een ander geeft toe: "de statistieken komen grotendeels overeen met het huidige inzicht van de onderzoeker maar moeten met betrekking tot de aangewezen monumenten opnieuw worden bevestigd - Stad van Paramaribo 291 (+) - Werelderfgoed145 (ca.); - Bufferzones 75 (ongeveer)".⁴²

In het Managementplan van 2011 staat dat "het beschermde gebied op 1 maart 2011 495 gebouwen bevat".⁴³ Architect Carel van Hest bepaalt het aantal gebouwen in maart 2019 op 578,⁴⁴ en dit cijfer werd bij benadering geverifieerd door het SGES-PURP GIS-team dat het in kaart brengen en inventarisatie voor de PWHC uitvoerde. Dit hogere aantal gebouwen houdt rekening met alle stedelijke architectuur, inclusief bijgebouwen aan de achterzijde van percelen om zodoende alles onder een duurzaam beheer te brengen.

- Ten eerste, stedelijke architectuur vereist zijn eigen **typologische** interpretatie binnen het geactualiseerde Managementplan. Dit zou moeten beginnen met de ordening van de identificatie van de kavels/ percelen en de inventarisaties kunnen worden gebruikt om te identificeren welk type architectuur binnen een perceel wordt gevonden. Naast de monumentale en grotere architectuur op een perceel zijn er andere kleinschalige bijgebouwen die samen het geheel van de stedelijke architectuur weergeven. Sijlbing refereerde in 2011 aan het belang van de *back-buildings*, inclusief oude keukens, waarvan er zestien (16) door SGES zijn beschermd onder verschillende

⁴¹ Urban Lab 2018 April, p. 28

⁴² Rodwell, 2018 June

⁴³ Sijlbing 2011, p.47

⁴⁴ Consultation was held with Architect Carel van Hest during second mission April 2019

omstandigheden.⁴⁵ Aan deze gegevens moet de eigenaar van het perceel / kavel (indien bekend) worden toegevoegd.

- Ten tweede moeten de **datum en stijl** worden vermeld op elk onderdeel van de architectuur op het perceel. De oudste datum moet worden vermeld of, als deze onbekend is, de periode.⁴⁶ Ook noodzakelijk is de oorspronkelijke stijl om Europese en/ of relevante creoolse combinatiearchitectuur met lokale vakmanschapstradities te weerspiegelen plus het identificeren van de interpretaties van de volkse architectuur. Moderne stijlen zijn belangrijk voor de PWHC die de architectuur van het begin van de 20e eeuw, internationale stijl en later 21ste eeuw als een levende stad zou moeten omvatten en zou moeten worden opgenomen in deze inventaris van stedelijke architectuur.
- Ten derde moet **het materiaal** van de architectuur op elk perceel met primaire en secundaire gewichten worden vermeld, wat een zorgvuldige behandeling vereist.
- Ten vierde, de stedelijke **topografie** van de architectuur moet worden aangegeven, of deze zich op een hoek bevindt (Hoekhuis), in een compleet blok (Hof van Justitie) aan een waterkant (De Waag), de ligging van de straat bepaalt (rooms-katholieke kathedraal) of deel uitmaakt van een complex in een park (woningen van Fort Zeelandia). Ook zou moeten worden aangegeven als er sprake is van verhoging door middel van een basement met een verhoogd niveau van de ingangspartij (hetgeen bij uitstek geschikt om problemen met hoogwaterstanden en overstromingsseizoenen te verminderen) of dat de ingang direct op straatniveau ligt (De Waag).

⁴⁵ SGES inventory <https://www.gissat.com/gissat/sges>

⁴⁶ Guidelines Houterman and Dikland 2014, also Houterman and Dikland 2015

- Ten vijfde moeten **architectonische elementen** zoals daken, portieken, porches, balkons, veranda's, ingesloten galerijen en vrijstaande, halfaangebouwde bebouwing/ rijtjeshuizen worden vastgelegd. Er kunnen bepaalde elementen zijn die op zichzelf als heel bijzonder kunnen worden beschouwd, zoals uitkragingen, andere technische aspecten of speciale houten kenmerken die elk gebouw zouden kunnen onderscheiden. Bovendien kan de architectuur van maatschappelijk belang zijn.

Afb.31 : Typologie hoekhuis met winkel met ingang van de woningen aan de zijstraat (Green, 2019)

4.2 Hergebruik van stedelijke architectuur

Hergebruik van de historische gebouwen van Paramaribo moet worden behandeld op basis van individuele stedelijke architectuur versus perceels / kavelbasis. Het wordt ook noodzakelijk om aan te geven of het voorgestelde gebruik primair of secundair is. Vaak is gebruik gebonden aan typologie; echter, in de stedelijke architectuurcontext en in het bijzonder voor erfgoedgebouwen, wijkt het gebruik vaak af van de oorspronkelijke bedoeling van het ontwerp.

In overeenstemming met de *Historic Urban Landscape* (HUL) -benadering, moet de analyse van gebouwen verder gaan dan individuele bouwwerken in hun bredere stedelijke en sociale context. Bovendien is hergebruik van de monumentale gebouwen en historisch onroerend goed in het algemeen essentieel voor behoud van architectuur. Hergebruik is vaak de enige economische manier om oude gebouwen te redden, door ze aan te passen aan de behoeften van nieuwe huurders en dit kunnen soms vrij radicale ingrepen zijn, vooral bij de interne verdeling van de ruimte (Fitch 2001, 47).

Omdat de meeste oude gebouwen waarvan de toekomst bedreigd is in gevaar zijn juist omdat de oorspronkelijke huurders voor wie ze zijn ontworpen niet langer de bewoners zijn,⁴⁷ dienen de volgende acties te worden overwogen:

- Minimaliseer inspanningen voor behoud voor puur museale doeleinden.
- Zoek nieuwe functies voor de gebouwen, zelfs als dat gepaard kan gaan met vrij radicale fysieke ingrepen.
- Benadruk hun belangrijkste esthetische waarde en hun rol in het straatbeeld, als gebouwen in een goede staat verkeren en goed tot hun recht komen in de omgeving.

⁴⁷ Fitch 2001, 44

De kreet om hergebruik werd herhaald in de workshop van het *Paramaribo Urban Design Lab* (UDL) om de basis te leggen voor stedelijke huisvesting en een strategie voor gemengd gebruik in het historische centrum van Paramaribo. UDL bracht lokale kennis en ideeën bij elkaar en zorgde voor een dialoog tussen belanghebbenden met verschillende achtergronden.⁴⁸ Sommige hiervan worden aanbevolen voor integratie in het bijgewerkte Managementplan.

- a) Implementatie van een strategie voor huisvesting en gemengd gebruik in de stedelijke planning ten behoeve van duurzaamheid op de lange termijn
- b) Scheppen van nieuwe huisvestingsmogelijkheden in het historische centrum
- c) Inmenging ten behoeve van versterking van de gemeenschap en bewustmaking van het publiek
- d) Overweging van de regering om in de toekomst ten minste een deel van de historische monumenten die zij in bezit hebben beschikbaar te stellen om te worden aangepast voor huisvesting versus de verkoop van overheidsgebouwen of eenheden daarvan aan particulieren en / of ontwikkelaars.⁴⁹

De UDL erkende dat de bestaande bouwcodes van 2002 van de bouwcommissie hergebruik en nieuwe criteria voor het huisvestingsprototypen faciliteren als een aanvullend of geïntegreerd document.⁵⁰

⁴⁸ Inter-American Development Bank. 2018 May, p. 22

⁴⁹ Ibid. p.122

⁵⁰ Ibid. p.123

Dit geactualiseerde Managementplan houdt rekening met de *genius loci*⁵¹ van de PWHC en plaatst deze rond drie geïntegreerde stedelijke componenten: het natuurlijke erfgoed en het gebouwde erfgoed uit de 17e, 18e, 19e en 20e eeuw, inclusief de moderne architectuur. Ze worden hier gepresenteerd onder: Straten, Open Ruimte; en Waterwegen.

Om de betekenis van Paramaribo met betrekking tot de *Outstanding Universal Value* te vergroten (met behoud van de bijbehorende waarde van de instandhouding van de architectuur), classificeert dit Managementplan die hoofdcomponenten binnen het werelderfgoed als:

- Straten - bijvoorbeeld de Nassyalaan binnen de Bufferzone 2 waar een gedeelte van een niet-asfalteerde (schelpenzand) straat bewaard is gebleven in Paramaribo, met de hoogste concentratie aan oude mahoniebomen (60) en waar meer dan 90% van de historische bomen zijn behouden
- Open ruimte - zoals de Palmentuin uit de 17e eeuw, de grootste openbare groene ruimte in het historische centrum, direct verbonden met het presidentiële paleis en de inheemse erfenis van de stad
- Waterwegen - met inbegrip van de rivier en de kanalen, zowel bestaande als voormalige, bijvoorbeeld de Sommelsdijkse Kreek die aan Bufferzone 1 grenst

4.3 Conserveringsstrategieën

Het rapport Rodwell 2018⁵² is een hulpmiddel met richtlijnen en beveelt technieken aan om te zorgen voor de voortzetting van de *best practice* in het bouwkundige behoud van gebouwd erfgoed, waarbij verschillende

⁵¹ Norberg-Schulz 1970 definieert dit als de plaatselijke stimulerende geest

⁵² Rodwell 2018

toepassingen worden gegeven voor restauratie en het beperken van schade. Dit document behandelt problemen met betrekking tot behoud van de architectuur en kan worden gebruikt als een handleiding. Het is een ondersteuning bij de instandhouding van de historische architectuur van PWHC zoals die is beschreven in het Nominatie Dossier.

Er zijn een aantal uitdagingen voor instandhouding van de architectuur die vooral betrekking hebben op het vervangen van houten onderdelen in de

huidige economische omgeving. Rodwell 2018 p. 36:, "om economische redenen, problemen met toeleveringsketens, en aanpassing van traditionele Europese structurele conventies aan de beperkte speelruimte van Suriname, zijn houtleveringen geleidelijk verminderd sinds de vroege koloniale kolonisten. Bovendien was de breedteafmeting van 10" hierboven voor 'buitenbeplating' (namelijk horizontale bekleding of rabat) aanvankelijk 12". Deze progressieve *down-sizing* in combinatie met de afwezigheid van in pandige versteviging maakt de structuren van de historische gebouwen kwetsbaarder voor de voorspelde klimaatverandering met hogere windsnelheden, windvlagen en stormen".

Veel van de stedelijke architectuur van Paramaribo is voornamelijk in gebruik geweest door de overheid en was openbaar, wat van groot belang is voor de PWHC. Dit zou erop duiden dat het de taak van de regering van Suriname is om ervoor te zorgen dat de architectuur in de PWHC blijft behouden. De kaart met het grondgebruik van SGES van 1998 toont drie (3) residentieel onroerend goed aan, waarvan de meeste een overheids- en openbare functies hebben.⁵³ In 2011 worden ten minste vijfendertig (35) aantekeningen van bewoners getoond in de PWHC; een goed onderzoek zou echter suggereren dat beide kaarten elkaar overlappen. De

⁵³ Van de Kerkhof 2005

aanvullende aantekeningen verschijnen echter aan de achterkant van de historische gebouwen verspreid over de stad.⁵⁴

Het behoud van het gebouwde erfgoed van de PWHC als een ensemble, als een *Historical Cultural Landscape*, moet worden aangepakt. De afwezigheid van een instandhoudingsstrategie voor deze monumenten als een collectieve entiteit in haar stedelijke omgeving vormt een grote bedreiging voor de context en integriteit van Paramaribo; daarom wordt deze benadering als een remedie gezien

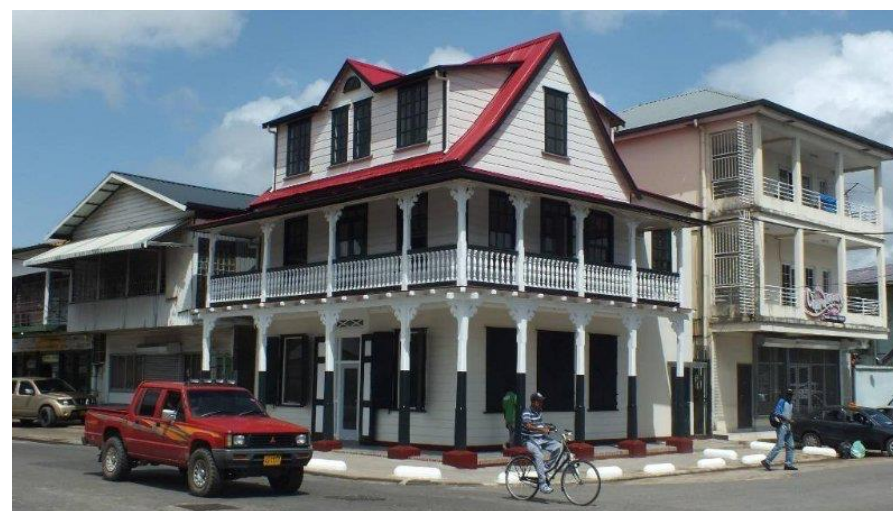
De inventarisatie moet leiden tot de voorbereiding van een verordening om te helpen bij de het identificeren welke stedelijke gevels in tact moet blijven, welke wijzigingen in het interieur kunnen worden aangebracht of achteraf kan worden aangebracht of volledig opnieuw worden geconstrueerd / opnieuw gebouwd. Alle inspanningen proberen dergelijke informatie beschikbaar te stellen voordat ontwikkelingsvoorstellen worden voorbereid. De PIU-PURP is nu bezig met het overbrengen van deze collectieve informatie naar een elektronische database met behulp van de huidige tools van het geografische informatiesysteem (GIS) als een raamwerk voor het verzamelen, beheren en analyseren van gegevens. GIS zou afbeeldingen en achtergrondinformatie moeten integreren die in het veld worden verzameld, verbeterd door drone- en satellietbeelden.

Onderzoek van de PWHC toont een functionele verdeling voor het gebruik van de gebouwen uit een overzicht van 1998 (Functieverdeling in Historische Binnenstad). In 2011 is het beeld veranderd met meer verspreid woongebruik. Van de Kerkhof suggereert in 2005 dat bij het bekijken van de functionele verdeling van de gebouwen, de bestemming wordt gehanteerd. Hij laat zien dat de oostkant van het historische stadscentrum voornamelijk bestaat uit overheidsgebouwen of gebouwen met de 'andere' functie. De oostelijke zone functioneert als een administratief centrum,

⁵⁴ Sijlbing 2011, a

met de vele overheidsgebouwen als het presidentiële paleis en de nationale vergadering (Tweede Kamer in Suriname). Het administratieve centrum was hier traditioneel gevestigd. De centrum- en zuidzones van de binnenstad worden gedomineerd door overheidsgebouwen en gebouwen met een kantoorfunctie.⁵⁵

De bredere geschiedenis van Paramaribo moet diepgaand worden bestudeerd en worden onderbouwd met technische informatie over alle architectuur in de historische binnenstad van Paramaribo, inclusief de bufferzones. Dit zou een aanvulling zijn voor het in kaart brengen van gebruik, eigendom, staat en betekenis. Collectief zou dit een uitgebreide inventaris vormen die essentieel is voor het proces van instandhouding en bestuur. Dit zal sociale en culturele waarden toevoegen, die het product zouden worden voor duurzaam toerisme en ontwikkelingsstrategieën.

Afb. 32 – Historische foto (boven) vergeleken met na de restauratie in 2015. Zwarthovenbrugstraat 116 (Maud Houterman, 2019)

⁵⁵ Van de Kerkhof 2005, p. 56

DEEL 2 MANAGEMENT

Veel steden hebben wijken die hun een gevoel van plaats en identiteit verlenen door middel van de historische en culturele associaties die ze bieden. Ze zijn vaak een integraal onderdeel van de charme en aantrekkingskracht van de stad en hun visuele en functionele kwaliteiten zijn belangrijke elementen van het imago en de identiteit van de stad. Het niet vinden van nieuwe gebruiken voor geconserveerde gebouwen veroorzaakt de stad tot een bestaan als openluchtmuseum." Steve Tisdale 1996

Afd. 4 – De Stichting Gebouwd Erfgoed nabij Fort Zeelandia (Eppich, 2018)

De "stad heeft geen *city manager*" en er is "geen samenwerking tussen instanties" ; ze zijn "niet snel in handelen of met het creëren van een visie"

Stakeholder

"Zwak toezichhoudend gezag, slechte samenwerking en communicatie tussen verantwoordelijke instanties, plus gebrek aan managementrichtlijnen hebben correct management erg belemmerd." "De institutionele setting met betrekking tot het werelderfgoed van Paramaribo is veelgelaagd en zeer ineffectief" met "geen of weinig samenwerking tussen ministeries, instanties en instellingen ... "

Managementplan 2011-2015

5 Huidige managementcontext

Dit deel van het Managementplan bevat de beschrijving van de huidige managementcontext, te beginnen met een korte beschrijving van het vorige Managementplan en de voordelen en tekortkomingen daarvan, gevolgd door de uitvoerende entiteit, de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) en de algehele managementcontext

5.1 Huidige Managementplan

Het vorige beheersplan was relevant en van toepassing op de situatie in Paramaribo. Het betrof een uitgebreid stakeholder participatieproces, grondig onderzocht en goed geschreven door Harrold Sijlbing en ondersteund door de *Netherlands-Funds-in-Trust*, UNESCO en lokale overheid met hulp van de lokale universiteit.

Het plan bevatte een gedetailleerde beschrijving van het historische centrum, een beoordeling van de waarden en een verklaring van betekenis, inclusief het nominatieproces van het Werelderfgoed. Maar het belangrijkste was dat het een visie voor de stad bevatte, dat het bevestigde dat alle veranderingen een zorgvuldig beheer behoeften, en het wenste ervoor te zorgen dat Paramaribo zich als een 'bloeiende, levende en hedendaagse stad' zou handhaven.

De redengevende verklaring was duidelijk geschreven samen met een analyse en beschrijving van het culturele erfgoed en de hedendaagse waarden: de immateriële, de historische, de identiteit, het educatieve, socioculturele aandenken en het symbolische. Een analyse die vandaag nog steeds actueel is. Het vorige plan omvatte ook een gedetailleerde fysieke omschrijving van de staat van de stad, zowel macro als micro op gebouwniveau, wat nuttig was om veranderingen te meten sinds 2011. De

huidige managementcontext wordt ook in detail beschreven, inclusief belangrijke aanbevelingen die nog steeds van toepassing zijn. Tot slot werd het geïllustreerd met historische en hedendaagse foto's en historische kaarten.

Cruciaal bij het opstellen van het vorige Managementplan was het overleg met een uitgebreide groep stakeholders, waarvan de belangrijkste doelstellingen als volgt geformuleerd zijn:

- Het betekenis van de site behouden door het bevorderen van duurzaam management;
- Faciliteer de coördinatie van alle activiteiten van alle betrokken partijen;
- Verbeter het algemene bewustzijn over het unieke erfgoed van de historische binnenstad van Paramaribo en betrek de burgers bij het behoud ervan;
- Verbeter uitleg en toegankelijkheid om alle inwoners en bezoekers aan te moedigen om de site te begrijpen en om ervan te genieten.

Dit plan om stakeholders erbij te betrekken werd eveneens voor dit Managementplan toegepast waarbij een aantal van dezelfde stakeholders deelnamen. Dit bleek zeer nuttig omdat de deelnemers inzicht hadden in wat wel en wat niet werkte en bekend waren met het proces.

Het actieplan, hoewel lang en ambitieus, had veel redelijke punten. Het duurde echter vele jaren om het plan slechts ten dele geaccepteerd te krijgen, het werd erg laat aangenomen, bestond alleen in het Engels en de meeste actiepunten werden nooit geïmplementeerd. Het vorige plan is ook gedateerd daar er vóór 2011 mee was gestart. Terwijl Paramaribo voor dezelfde uitdagingen staat, zijn er veranderingen zoals het verlies van een aantal belangrijke gebouwen, toegenomen internationaal toezicht en een

langzame maar toch merkbare toename van het toerisme. Er zijn ook nieuwe internationale kaders, waaronder de benadering van het *Historic Urban Landscape* dat door de UNESCO wordt bepleit en de *New Urban Agenda* van de VN, evenals het advies van afgevaardigde ICOMOS-deskundigen. Ondanks eventuele tekortkomingen heeft het vorige plan deze huidige update in hoge mate geïnformeerd en veel onderdelen, zoals de beschrijving van Paramaribo, worden overgenomen. Een cruciale connectie tussen het vorige beheerplan en deze update is dat de hoofdauteur deel uitmaakt van het huidige team en tijdens het hele actualisatieproces is geraadpleegd.

5.2 Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname

De Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) fungeert momenteel als de autoriteit voor het beheer van de werelderfgoedstad. Deze quasi-bestuurlijke stichting⁵⁶ werd opgericht in 1997 en rapporteert aan het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. Deze stichting had twee originele belangrijke mandaten met betrekking tot Paramaribo:

- 1) Voorbereiding van het nominatiedossier voor de plaatsing op de Werelderfgoedlijst, hetgeen het coördineren van overheidstaken inhield, het ontvangen van UNESCO / ICOMOS evaluatieteams en het beantwoorden van schriftelijke verzoeken.
- 2) De oprichting van Stadherstel Suriname NV, een investeringsvehikel dat is ontworpen om historische eigendommen te kopen, te restaureren en vervolgens te verkopen of te verhuren.

⁵⁶ Lonen worden gefinancierd door het Ministerie van Cultuur, maar de bedrijfskosten werden tot voor kort gesubsidieerd via de overheid. Projecten worden gefinancierd door middel van subsidies of donaties.

Deze twee doelen waren weliswaar zwaar, maar werden uiteindelijk met succes uitgevoerd. Paramaribo werd ingeschreven op de Werelderfgoedlijst in 2002 en ‘Stadherstel Suriname NV’ werd opgericht in 2013. Zijn voorganger was ‘Stadherstel Paramaribo Foundations’ opgericht in 2011. Het was door de verwezenlijking van deze doelen en de bekwaamheid en toewijding van de stichting dat de rol van het beheer van het werelderfgoed werd toegedeeld aan de SGES. Dit werd bevestigd door een officiële brief van de Minister van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aan de directeur, de heer Stephen Fokké. Echter, zonder wettelijke steun of politieke steun. Het was grotendeels door de inspanningen van de SGES dat het eerste Managementsplan van 2011 werd geschreven en uiteindelijk werd aangenomen. Als brede culturele stichting heeft de SGES echter andere mandaten voor heel Suriname, niet alleen voor Paramaribo, inclusief het vergroten van bewustwording, promotie, onderzoek, inventarisatie, opleiding en de sponsoring van stages.

5.3 SWOT analyse voor SGES

Sterke punten	Zwakke punten
Grondige kennis van de stad, de problemen, geschiedenis en potentieel	Gebrek aan een gemeenschappelijke visie voor de toekomst van Paramaribo
Betrokken bij stakeholders en respect binnen de gemeenschap	Ontoereikende financiële ondersteuning voor lopende uitgaven
Oprechte zorg voor het welzijn van Paramaribo	

<p>Goed geïnformeerd over de stappen die nodig zijn om de OUV te beschermen. Goed thuis in het beleid van UNESCO en ICOMOS</p> <p>Gemakkelijke communicatie met regionale en internationale experts</p> <p>Salaris betaalt door de staat</p>	<p>Onvoldoende personeel voor het uitvoeren van nieuw voorgestelde projecten</p> <p><i>Doel</i> - een mandaat voor de cultuur van heel Suriname maar vooral bezet met Paramaribo</p> <p>Moeilijkheden bij het overbrengen van het potentieel van de stad en het belang van de status van werelderfgoed</p>
<p>Gevaren</p> <p>Eenzijdige acties door actoren betreffende de binnenstad</p> <p>Asymmetrische machtsverhoudingen binnen de overheid</p> <p>Geen informatie over beleidsbeslissingen met betrekking tot historische rijkdommen</p> <p>Vragen over opvolging leiderschap</p> <p>Operationele, budgettaire problemen op korte en lange termijn</p>	<p>Mogelijkheden</p> <p>Toenemend bezoek en toerisme met verbeterde interpretatie</p> <p>PURP via IDB-hulp bij verschillende lopende projecten die nieuwe beleids- en katalysatorprojecten genereren</p> <p>Bezorgdheid bij stakeholders waar momenteel niets mee worden gedaan</p> <p>Gecoördineerde inspanningen voor fiscale en andere financiële prikkels om restauratie te stimuleren</p>

⁵⁷ <https://publications.iadb.org/publications/english/document/Governance-in-Suriname.pdf>

5.4 Stedelijke / Ministerieel bestuur

Paramaribo heeft geen burgemeester. De verantwoordelijkheid voor het historische stadscentrum valt onder de District Commissioner (DC) van Paramaribo Noord-Oost, die wordt benoemd door de president. Maar de DC heeft geen duidelijk mandaat of personeel met vaardigheden om de historische rijkdommen te beheren en is meer een administratief kantoor. Het kantoor van de DC is een politieke benoeming, dus onderworpen aan de frequente politieke veranderingen.⁵⁷

Ministeries zijn ook verantwoordelijk voor het stadscentrum. Het ministerie van Regionale Ontwikkeling houdt zich bezig met lokaal bestuur, het ministerie van Openbare Werken is verantwoordelijk voor infrastructuur, verkeer, bouw en onderhoud, het ministerie van Transport en Communicatie is verantwoordelijk voor het vervoer en het ministerie van Wetenschap en Onderwijs, met hun departement van Cultuur is verantwoordelijk voor het behoud van monumenten.⁵⁸ De ministers worden ook benoemd door de president. Ook dit heeft zijn tekortkomingen omdat het onderworpen is aan politiek. Elk ministerie heeft een permanente secretaris en vermoed wordt dat deze rol is gecreëerd om de continuïteit tussen de politieke administraties te waarborgen. Tijdens de onderzoeken werd echter geconstateerd dat deze positie ook vaak veranderde.

Er is dus een kloof tussen de districtscommissarissen en de ministeries die twee verschillende regeringsonderdelen vormen en die beide rapporteren aan de president. Bovendien lijkt er ook sprake te zijn van overlapping en

⁵⁸ Sijlbing 2011

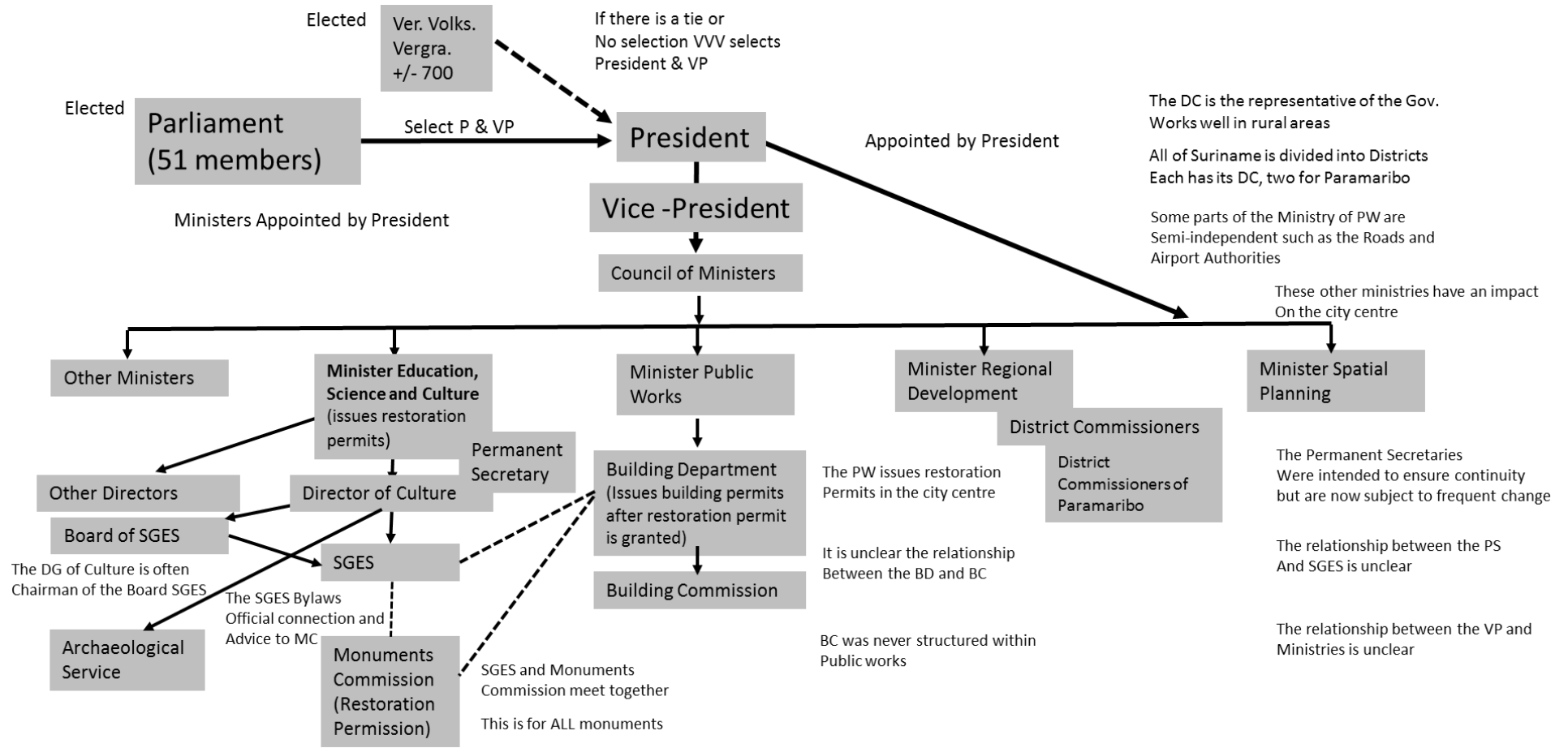
hiaten tussen de verschillende ministeries te zijn. Deze hiaten bestaan tussen ministeries die van invloed zijn op de historische stad, tussen het ministerie van Wetenschap en Onderwijs, waar SGES onder valt met nominale verantwoordelijkheid maar zonder autoriteit, en het ministerie van Openbare Werken en het Bouwdepartement dat bouw- en sloopvergunningen verstrekt en het ministerie van Regionale Ontwikkeling en Ruimtelijke Ontwikkeling. Dit werd meerdere keren opgemerkt tijdens de stakeholderbijeenkomsten, zowel binnen de overheid als daarbuiten zijn deze overlappingsen en hiaten erkend. Er is echter hoop, want het lijkt erop dat sommige sectoren in Suriname te waardevol zijn om samen met veranderende politiek te veranderen. Dit omvat de instanties van semi-onafhankelijke afdelingen zoals de Wegen Autoriteit, de Luchthaven Autoriteit en Telecommunicatie Autoriteit. Dit is een van de stimulerende ideeën achter de oprichting van een Werelderfgoed Autoriteit Paramaribo.

Om de *Outstanding Universal Values* van de Werelderfgoedstad Paramaribo te beschermen, is een speciaal aangewezen autoriteit noodzakelijk die verantwoordelijk is voor management en coördinatie. De autoriteit moet zich binnen de huidige management-context richten op verantwoordelijkheid met voldoende financiering voor het beheer, de rapportage en de bewaking van de binnenstad. De huidige organisatie met twee afdelingen van de overheid en meerdere ministeries leidt tot tal van overlappingsen in gezag en aanzienlijke hiaten in verantwoordelijkheden.

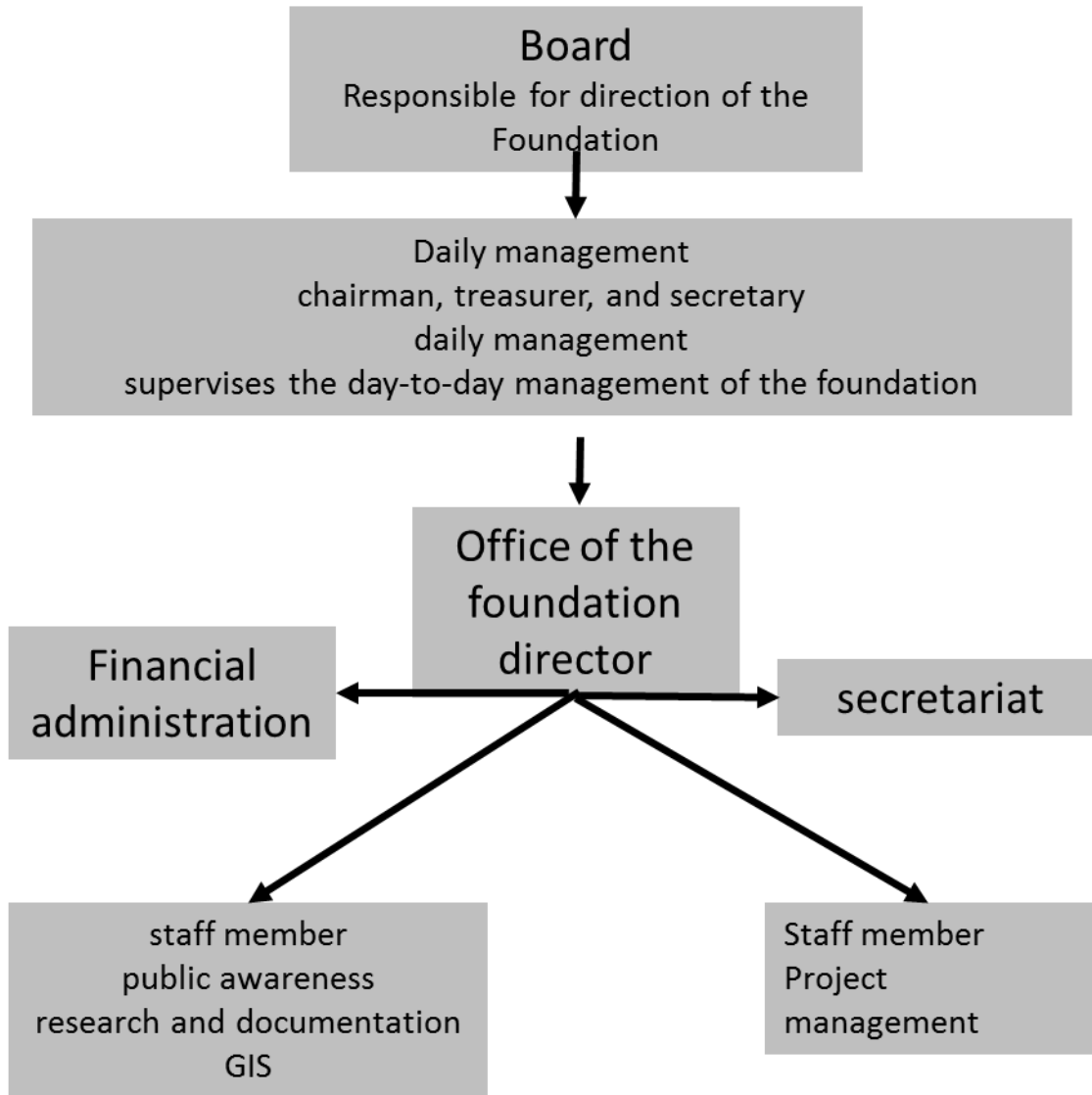
Een voorgestelde oplossing is de aanwijzing van een *Paramaribo World Heritage Authority* om tussen instanties te coördineren, wijzigingen te pannen plannen, bezoeken te bevorderen en de historische rijkdommen van de stad te beschermen.

Dit werd duidelijk uiteengezet in het vorige Managementplan van 2011-2015 en opgenomen in het eerste ICOMOS evaluatieverslag in 1999 waarin werd gepleit voor "de oprichting van een centraal overheidsorgaan dat verantwoordelijk is voor de bescherming en presentatie van het historisch erfgoed.⁵⁹ En meer recentelijk in de ICOMOS-adviesmissie van 2013: "Juridische en institutionele kaders hebben dualiteiten en omissies die geen efficiënt beheer mogelijk maken.

⁵⁹ Sijlbing, 2011, pag. 6

Afb.34 –Huidig organogram – een nieuwe voorgestelde organisatie staat in deel 3 - Implementatie

Afb. 35 – Intern organogram van de Stichting (SGES, 2018)

6 UNESCO/ICOMOS - aanbevelingen

Omdat Paramaribo een werelderfgoed is, zijn er bepaalde verplichtingen in overeenstemming met de Werelderfgoedconventie. Een daarvan is rapportage en monitoring. Volgens UNESCO is "het inschrijven van een site op de Werelderfgoedlijst niet het einde van het verhaal. Locatiemanagers en lokale overheden moeten voortdurend werken aan het beheren, bewaken en het instandhouden van de eigenschappen van het werelderfgoed."⁶⁰ Deze statusgerelateerde rapportage heeft twee vormen: *State of Conservation*-rapporten en Periodieke Rapportage. Deze helpt het Werelderfgoedcommissie om de toestand van het erfgoed te beoordelen. Samen hiermee is er het mechanisme dat bekend staat als *Reactive Monitoring*. Omschreven in de *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Conventen als* "rapportage door het Werelderfgoedcentrum, andere sectoren van de UNESCO en de adviesorganen aan de Werelderfgoedcommissie over de staat van instandhouding van specifieke werelderfgoedobjecten die worden bedreigd." Ten slotte zijn er adviesmissies: "Adviesmissies maken geen deel uit van de strikte wettelijke en verplichte processen, omdat ze vrijwillig worden geïnitieerd door de lidstaten en afhankelijk zijn van de overwegingen en het oordeel van de lidstaten die daarom vragen. Onder adviserende missies worden verstaan missies die deskundig advies verstrekken aan een lidstaat over specifieke aangelegenheden."⁶¹

Deze mechanismen, bedoeld om de uitzonderlijke universele waarden van een werelderfgoed te beschermen, produceren een aantal rapporten met aanbevelingen. Er zijn een aantal van dergelijke aanbevelingen uit de loop der jaren met betrekking tot Paramaribo. Het is essentieel dat deze worden opgevolgd en opgenomen in het geactualiseerde Managementplan. Dit zijn

de beslissingen van de Werelderfgoedcommissie vanaf 2018 (42COM 7B.42 C940rev), 2016, 2014 en 2002. Om de Werelderfgoedcommissie te informeren, zijn er speciale missierapporten en evaluaties van adviesorganen. Deze omvatten de *Advisory Body Evaluation* van ICOMOS en het rapport uit 2013 van de ICOMOS-*Advisory mission*. Ten slotte zijn er de *State of Conservation Reports* van 2013, 2014, 2016 en 2017. Deze zijn in detail gelezen en vormen samen een aantal aanbevelingen die de overheid en het management van werelderfgoed site moeten volgen en waarmee rekening moet worden gehouden tijdens de update van het Managementplan.

Deze aanbevelingen, alleen met betrekking tot het Managementplan, staan in een onderstaande tabel. Dit werd gedaan om een van de belangrijkste punten voor het verbeteren van het management, zoals vermeld in de *Terms of Reference*, op de voet te volgen. Ze worden gepresenteerd in omgekeerde chronologische volgorde.

Deze aanbevelingen werden in detail bestudeerd en besproken met de stakeholders en SGES tijdens talloze missies. Het is belangrijk om de reden achter de aanbeveling te begrijpen, als de aanbeveling wordt herhaald, hetgeen dan een chronisch probleem betekent en dat de onderliggende oorzaak erger wordt. Sommige patronen zijn al naar voren gekomen en zijn genoteerd in de *Terms of Reference* voor dit project. Het is dus van cruciaal belang dat de aanbevelingen specifiek worden behandeld in het bijgewerkte managementplan. Een toekomstige mogelijke *Reactive Monitoring Mission* zal deze rapportagedocumenten beoordelen en een aantekening maken van het onvermogen van de managementautoriteit of de staat om deze problemen op te lossen.

⁶⁰ Reporting and Monitoring UNESCO <https://whc.unesco.org/en/118/>

⁶¹ The Operational Guidelines 2017 retrieved from <https://whc.unesco.org/en/guidelines>

	Besluit Instantie	Belangrijke punten
2018	SOC	<ul style="list-style-type: none"> • 3rd report SOC. • De leningsovereenkomst met IDB Paramaribo <i>Urban Rehabilitation Program</i> • <i>Present Management Plan</i> (2015) is verouderd en moet worden bijgewerkt voor de periode 2018-2022 • Noodplan goedgekeurd in 2014 en gedeeltelijk geïmplementeerd volgens SOC 2015 • Institutionele versterking onder PURP • Geen aanvraag voor een bouwvergunning voor Waterfront, erfpacht is verlopen omdat er vijf jaar zijn verstreken zonder bouwwerkzaamheden • Geen actie of beslissingen met betrekking tot de uitbreiding van het werelderfgoed en bufferzones • Er wordt advies ingewonnen bij ICOMOS met betrekking tot de reconstructie van het parlamentsgebouw - zal opnieuw worden opgebouwd onder PURP
2018	42 COM 7B.42 WHC decision	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunning intrekken voor Waterfront-ontwikkelingsproject, uitbreiding van de grenzen van het werelderfgoed met rivier, een uitbreiding van de bufferzones • Dien strategisch plan in voor het Waterfront • Verstrek verdere informatie over recente incidenten in relatie tot OUV • Raadpleeg ICOMOS over de reconstructie van de Nationale Assemblee • Bijgewerkt SOC-rapport
2016	40 COM 16/40.COM/ 19 WHC decision	<ul style="list-style-type: none"> • Houd rekening met aanbevelingen van de ICOMOS-adviesmissie van 2013 • Versterk de managementautoriteit • Verstrek financiering voor instandhoudings- en restauratiewerken • Bezorgdheid over vastgoedontwikkeling aan Waterkant • Verbreed grens om 50 meter van de rivier op te nemen in werelderfgoed • Informatie over Monument voor Slachtoffers • Een initiatief van het <i>Urban Rehabilitation Program</i> met ondersteuning van IDB en moet advies inwinnen bij Werelderfgoedcentrum en adviesorganen • Bijgewerkt SOC-rapport
2015	SOC	<ul style="list-style-type: none"> • Management en instandhouding • Gebrek aan financiering voor het behoud en onderhoud van overheidsgebouwen

		<ul style="list-style-type: none"> • Privégebouwen zijn gerestaureerd • Verhoogd publiek bewustzijn bij het grote publiek en beleidsmakers en politici • Richtlijnen voor eventmanagement voor correct gebruik van Onafhankelijkheidsplein • Advertentie richtlijnen • Project <i>Educational Resource Kit</i> van het <i>World Heritage in Young Hands</i> • Oprichting van een instandhoudingsfonds door Monumentencommissie en Site Management Authority • Nieuwe Bouwcommissie • Rehabilitatieprogramma van Stadsherstel Suriname NV, een particulier restauratiebedrijf • Onderzoek betaald parkeren • Voorstellen tot herziening van de Monumentenwet, er is geen wet die de rol en positie van de Site Management autoriteit juridisch veiligstelt en er is geen begroting • Managementplan officieel goedgekeurd • Uitbreiding van de bufferzones en uitbreiding van de site naar de rivier werd naar de autoriteiten gestuurd. De overheid is geen voorstander van de uitbreiding. • Geen vergunningen verleend voor sloop • Technisch bezoek voor historische torenklok en luidklok • Op zoek naar fondsen van IDB - onderzoeksmissie van 2014 door IDB • Parlementaire bouwcommissie benoemd
2014	38 COM 14/38.COM/ 16	<ul style="list-style-type: none"> • Noodactieplan • Pak toestand instandhouding en management aan • Actualiseren en harmoniseren van wet- en regelgevingskaders en versterken van de managementautoriteit • Afronding van formeel proces voor managementplan, verspreiding, zorgen voor implementatie door stakeholders • Ontwikkel een bestemmingsplan en stedenbouwkundige voorschriften om het Managementplan aan te vullen • Richt een Bouwcommissie op voor Openbare Werken om nieuwe ontwerpen te evalueren • Voltooi formele proces voor het vaststellen van bufferzones en regulerende maatregelen, voer kleine grenswijzigingen in
2014	SOC	<ul style="list-style-type: none"> • Reactie op de ICOMOS-advisemissie van 2013 • Ministerie van Openbare Werken maakt een plan voor een Onderhoudsplan 2015 • Geen speciale fiscale incentives voor eigenaren van monumenten, geen speciale financiële instrumenten, Monumentenfonds Suriname • Verdeeld bezit van onroerend goed • Tekort aan bewustwording • Georganiseerde historische stadstour • Voorstellen voor herziening van de bestaande Monumentenwet van 2002 • Versterking van SGES met personeel en budget

		<ul style="list-style-type: none"> • Verkeer en wens van de Centrale Overheid om centrum te verlaten • Bufferzones zijn niet voldoende • Marketing Plan voor Toerisme 2013 • Open Monumentendag en publicatie van een Monumentenkalender, Monumentengids van Paramaribo
2013	ICOMOS Advisory Mission (RMM)	<ul style="list-style-type: none"> • Juridische en institutionele kaders hebben dualiteiten en lacunes die een efficiënt beheer niet mogelijk maken. Een van de meest controversiële kwesties is het feit dat de Management-autoriteit (SGES) niet naar behoren gemachtigd is. • Een gebrek, op overheidsniveau en binnen de gemeenschap, aan bewustzijn van het belang en de verantwoordelijkheid van de status van Werelderfgoed. • Interventies aan de Waterkant • Harbour Village Project gestopt • Het werelderfgoed behoudt kenmerken waarvoor het op de Werelderfgoedlijst was ingeschreven. • Ontwikkel een noodplan • Versterk de management-autoriteit (SGES) met personeel, duidelijke acties, tijdlijnen en budgetten. Dringend versterken door middel van regelgevende en wetgevende maatregelen • Update juridische instrumenten • Reorganiseer de institutionele structuur • Goedkeuring van het Managementplan van 2015 • Masterplan • Alle projecten goedgekeurd door de SGES en Monumentencommissie en geëvalueerd door WHC, stoppen met bouw, uitbreiding, toevoegingen, reparatie, sloop • Verbetering van het toerisme • Onderzoek doen naar succesverhalen over het behoud van historische steden • Programma voor capacity building • Verbeter verkeer en parkeren, voer studies uit
2002	26 COM 23.20 WHC 26 th	<ul style="list-style-type: none"> • Schrijft Paramaribo in op basis van de criteria (ii(and (iv)
2001		<ul style="list-style-type: none"> • Herindiening van het herziene nominatiedossier
1999		<ul style="list-style-type: none"> • Uitstel van nominatie op basis van de evaluatiemissie van ICOMOS
1998		<ul style="list-style-type: none"> • Nominatie verzonden

Afb. 36 –Tabel van de beslissingen en adviezen voor het verbeteren van het management in Paramaribo

7 SDGs, Nieuwe Stedelijke Agenda

Eind 2015 zijn de Verenigde Naties en wereldleiders nieuwe doelstellingen, de *Sustainable Development Goals* of SDG's, overeengekomen en hebben deze aangekondigd en in werking gesteld. Ze zijn bedoeld om van toepassing te zijn op alle landen met betrekking tot de armoedebestrijding terwijl ze de planeet beschermen. In tegenstelling tot de doelstellingen van de vorige *Millennium Development Goals*, waren deze nieuwe doelen uitgebreider, breder en meer gedetailleerd, en, heel belangrijk, inclusief cultuur. Er is tijd nodig om hun onderling verbonden aspecten te begrijpen en hoe ze gerelateerd zijn aan een geactualiseerd Managementplan voor Paramaribo.

In de komende vijftien jaar zullen landen met deze nieuwe doelstellingen, die universeel op iedereen van toepassing zijn, inspanningen mobiliseren om alle vormen van armoede te beëindigen, ongelijkheden te bestrijden en de klimaatverandering aan te pakken, terwijl er tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat niemand achterblijft. De SDG's bouwen voort op het succes van de *Millennium Development Goals* (MDG's) en zijn erop gericht verder te gaan om alle vormen van armoede te beëindigen. De nieuwe doelen zijn uniek omdat ze oproepen tot actie door alle landen, arm, rijk en modaal om welvaart te bevorderen en tegelijkertijd de planeet te beschermen. Ze erkennen dat het beëindigen van armoede hand in hand moet gaan met strategieën die economische groei bevorderen en een reeks sociale behoeften aanpakken, waaronder onderwijs, gezondheidszorg, sociale bescherming en werkgelegenheid, terwijl ze de klimaatverandering en milieubescherming aanpakken. De *Sustainable Development Goals*

zijn een oproep tot actie van alle landen - arm, rijk en modaal - om de welvaart te bevorderen en tegelijkertijd de planeet te beschermen.⁶²

Dus de vraag is, hoe verhouden de SDG's zich tot Paramaribo?

En het bijgewerkte Managementplan?

Volgens UNESCO-adjunct-directeur van het Werelderfgoedcentrum, Jyoti Hosagrahar, moet cultuur het "hart van ontwikkeling" vormen om de SDG's succesvol te laten zijn.⁶³ Dit UNESCO-rapport stelt dat cultuur voor het eerst wordt geïntegreerd in de ontwikkelingsdoelen met een "ongeëvenaarde erkenning" dat "het beschermen en bevorderen van cultuur een doel op zich is en tegelijkertijd een directe bijdrage levert aan veel van de SDG's." Met name de ontwikkeling van veilige en duurzame steden. De beroemde drie pijlers van duurzame ontwikkeling - economisch, ecologisch en sociaal, zijn overgoten met cultuur en "cultuur en creativiteit dragen kruislings bij aan elkaar." Dit is relevant omdat Paramaribo een eigen weg van ontwikkeling inslaat met een nieuw Managementplan. Maar hoe precies? Hieronder volgt een tabel met de SDG's die betrekking hebben op historisch stadsbestuur en hoe dit van toepassing is op Paramaribo. Deze tabel werd gebruikt om het Managementplan op te stellen en is opgenomen in tal van discussies met belanghebbenden.

⁶² <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁶³ <https://en.unesco.org/courier/2017-april-june/culture-heart-sdgs>

SDGs	Connection to the conservation	Paramaribo Management
4 & 4.7 <i>Quality Education & Education</i> om een cultuur van vrede en geweldloosheid te bevorderen.	Onderwijs is het meest effectief wanneer het aansluit op de culturele context en is aangepast aan het plaatselijke unieke karakter. Waardering voor de culturele diversiteit en erkenning van de bijdrage van cultuur aan duurzame ontwikkeling.	Onderwijs moet worden geïntegreerd in het Plan, niet alleen m.b.t. het plan zelf, maar ook m.b.t. het belang van de historische stad en zijn moeilijke geschiedenis.
5 Gelijkheid van geslacht	Een aanzienlijk percentage van de mensen in de creatieve culturele industrie zijn vrouwen. Belangrijk, want de historische omgeving een bron van inspiratie is voor creativiteit en een ontmoetingsplaats en een <i>showcase</i> voor goederen en tradities.	Dit moet in het plan worden benadrukt - om gelijkheid van geslacht te bevorderen. Een groot deel van de stakeholders die bezorgd waren over Paramaribo waren vrouwen.
8 Inclusieve en duurzame economische groei, werkgelegenheid	Cultureel erfgoed dat zorgvuldig wordt beheerd trekt toeristische investeringen op een duurzame manier aan, waarbij lokale gemeenschappen worden betrokken zonder de erfgoedgebieden te beschadigen. Er zijn economische mogelijkheden aangetoond in andere historische steden.	Toerisme en zijn potentieel zijn een sleutelfactor bij het beschermen en beter beheeren van historisch Paramaribo. Maar dit moet zorgvuldig worden beheerd, om te beschermen en niet om het stadscentrum te exploiteren
8.3 Bevorder ontwikkelingsgericht beleid, creativiteit en innovatie & 8,5 productieve werkgelegenheid	Versterking van de handel in culturele goederen en diensten vormt de aanzet voor lokale en nationale markten, die op hun beurt werkgelegenheid bieden voor fatsoenlijk werk en de lokale productie bevorderen	Paramaribo kan een knooppunt worden voor het verzamelen en distribueren van culturele goederen verzameld uit Suriname; het is ook een centrum voor traditioneel voedsel, producten.
10 De ongelijkheid binnen en tussen landen verminderen	Cultuurbeleid dat een voorkeursbehandeling in de handel voor lokaal geproduceerde goederen bevordert, draagt bij aan het verminderen van ongelijkheden binnen en tussen landen.	In het plan beschreven instandhoudingsprincipes moeten het gebruik van natuurlijke, lokaal geproduceerde materialen stimuleren.
11 Veelomvattende steden, veilig, veerkrachtig en duurzaam	Dit is de meest cruciale SDG voor historische steden.	Er zijn zorgen geuit over de veiligheid van Paramaribo. En trots uitgedrukt over de multiculturele cultuur van Suriname.
11.4 & 11.4.1 Versterk de inspanningen om Erfgoed te beschermen en veilig te stellen	Dit zijn een belangrijke SDG's voor historische steden, per type erfgoed. Betreft uitgaven (publiek en privaat) per hoofd van de bevolking voor behoud, bescherming en instandhouding	Dit vormt de kern van het bijgewerkte Managementplan - er zal bijzondere aandacht worden besteed aan deze SDG.
13 Natuurrampen	Traditionele kennissystemen en milieubeheerpraktijken van inheemse volkeren bieden inzichten in een beter beheer van	Cultuur, met name traditionele kennis, draagt ook bij aan veerkracht en herstel en dit aspect moet worden onderzocht

	ecologische uitdagingen, het voorkomen van biodiversiteitsverlies, het verminderen van landdegradatie en het temperen van de klimaatverandering.	omdat het inschatten van rampen en risico's een belangrijk onderdeel is van het Plan.
16 Vrede, rechtvaardigheid, sterke instellingen	Het bevorderen van respect voor culturele diversiteit binnen een op mensenrechten gebaseerde benadering vergemakkelijkt ook cultureel begrip en vrede, voorkomt conflicten en beschermt de rechten van gemarginaliseerde groepen.	Een van de doelen van dit project is het versterken van SGES om het management te verbeteren en het plan uit te voeren.
17 Revitaliseer het wereldwijde partnerschap voor duurzame ontwikkeling	Inspanningen om lokale gemeenschappen en de lokale economie te versterken brengen verschillende individuen en groepen bij elkaar voor de ontwikkeling van een project en bevorderen ook de sociale samenhang.	Belangrijke wereldwijde partnerschappen zijn de verbinding met Nederland, maar ook de wortels van de bevolking van Suriname, Java en India.

Afb. 37 – 'Sustainable Development Goals' en hun relatie met Paramaribo

Wereldleiders hebben ook een ander kritisch internationaal document onderschreven en aangenomen: de *New Urban Agenda* (NUA). Deze Agenda is bedoeld om de norm te bepalen voor duurzame stedelijke ontwikkeling en in de woorden van Andrew Potts van het Amerikaanse ICOMOS "om de wereld te helpen nadenken over hoe zij met betrekking tot steden plannen, managen en leven."⁶⁴

Volgens de Verenigde Naties:

De *New Urban Agenda* presenteert een paradigmaverschuiving gebaseerd op de wetenschap die zich bezighoudt met steden; het legt normen en principes vast voor de planning, bouw, ontwikkeling, management en verbetering van stedelijke gebieden aan de hand van de vijf belangrijkste pijlers van implementatie: nationaal stedelijk beleid, stedelijke wet- en regelgeving, stedenbouwkundige planning en ontwerp, lokale economie en gemeentelijke financiën en lokale implementatie. Het is een hulpmiddel voor elk niveau van de overheid, van nationaal tot lokaal, voor maatschappelijke organisaties, de prive-sector, samengestelde groepen, en voor iedereen die zich in de stedelijke ruimten van de wereld "thuis" voelt teneinde deze visie te realiseren. De *New Urban Agenda* bevat een nieuwe erkenning van de correlatie tussen een goede verstedelijking en ontwikkeling. Het onderstreept het verband tussen een goede verstedelijking en het scheppen van banen, kansen op levensonderhoud en een betere levenskwaliteit, die in elk beleid en elke strategie voor stadsvernieuwing moet worden opgenomen. Deze benadering benadrukt verder de samenhang tussen de *New Urban Agenda* en de *Agenda for*

Sustainable Development van 2030, met name doelstelling 11 inzake duurzame steden en gemeenschappen.⁶⁵

Hoe was de verhouding tussen de *New Urban Agenda* en de doelstellingen van *Sustainable Development*? En hoe verhoudt het NUA zich tot het Managementplan van Paramaribo?

De *New Urban Agenda* erkent dat cultuur, en in het verlengde daarvan het behoud van historische steden, van cruciaal belang is bij stedelijke problemen en ontwikkeling.

Een kernprestatie van de NUA is dat voor de eerste keer een internationaal onderhandeld document vraagt om compacte steden, polycentrische groei, straten met gemengd gebruik, preventie van wildgroei en transitgerichte ontwikkeling. Historische steden en nederzettingen, met hun gemengde gebruik, menselijke schaal, dichtheid en levendigheid, zijn typische modellen voor juist deze visie van verstedelijking. Als zodanig moet de aanvaarding van de NUA zowel de bescherming van bestaande historische gebieden als de eerbiediging ervan als referentiemodellen voor nieuwe ontwikkeling verder valoriseren.⁶⁶

De leerstellingen met betrekking tot historische steden waarmee rekening moet worden gehouden:

10. De *New Urban Agenda* erkent dat cultuur en culturele diversiteit bronnen van verrijking zijn voor de mensheid en een belangrijke bijdrage leveren aan de duurzame ontwikkeling van steden, menselijke nederzettingen en burgers, en hen in staat stellen een actieve en unieke rol

⁶⁴ <https://www.usicomos.org/mainsite/wp-content/uploads/2016/10/Analysis-of-FINAL-NUA-ICOMOS.pdf>

⁶⁵ <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-English.pdf>

⁶⁶ Potts 2016

te spelen bij ontwikkelingsinitiatieven. De nieuwe stedelijke agenda erkent verder dat met cultuur rekening moet worden gehouden bij de promotie en implementatie van nieuwe duurzame consumptie- en productiepatronen die bijdragen tot een verantwoord gebruik van hulpbronnen en de negatieve gevolgen van klimaatverandering aanpakken.

37. We verplichten ons tot het bevorderen van veilige, veelomvattende, toegankelijke, groene en kwalitatieve openbare ruimten, waaronder straten, trottoirs en fietspaden, pleinen, waterkantgebieden, tuinen en parken, die multifunctionele gebieden zijn voor sociale interactie en integratie, menselijke gezondheid en welzijn, economische uitwisseling en culturele expressie en dialoog tussen een grote verscheidenheid aan mensen en culturen, en die ontworpen en beheerd worden om menselijke ontwikkeling te waarborgen en vreedzame, veelomvattende en participerende samenlevingen op te bouwen, alsook om samenleven, connectiviteit en sociale inclusie te bevorderen.

38. We zetten ons in om de natuurlijke en culturele erfenis, zowel materieel als immaterieel, duurzaam in steden en menselijke nederzettingen, waar passend, te benutten door geïntegreerd stedelijk en territoriaal beleid en adequate investeringen op nationaal, subnationaal en lokaal niveau, ter bevordering van culturele infrastructures en sites, musea, inheemse culturen en talen, evenals traditionele kennis en kunst, waarbij de rol wordt benadrukt die deze spelen bij de rehabilitatie en revitalisering van stedelijke gebieden en bij het versterken van sociale participatie en de uitoefening van burgerschap.

124. We zullen cultuur als een prioritair onderdeel van stedelijke plannen en strategieën opnemen bij de goedkeuring van planningsinstrumenten,

⁶⁷ IBID Sommige van deze kwesties lijken het resultaat te zijn van de beslissing om de NUA niet expliciet te relateren aan de SDG's van de VN. Als gevolg daarvan zijn er lacunes

inclusief masterplannen, bestemmingsrichtlijnen, bouwrichtlijnen, kustbeheerbeleid en strategisch ontwikkelingsbeleid dat een breed scala aan materieel en immaterieel cultureel erfgoed en landschappen bewaakt, en zullen hen beschermen tegen mogelijke versturende effecten van stedelijke ontwikkeling.

125. We zullen het gebruik van cultureel erfgoed voor duurzame stadsontwikkeling ondersteunen en de rol ervan erkennen bij het stimuleren van participatie en verantwoordelijkheid. We zullen innovatief en duurzaam gebruik van architectuur monumenten en sites bevorderen, met de bedoeling het ontwerp te waarderen door respectvol te restaureren en aan te passen. We zullen de inheemse bevolking en lokale gemeenschappen betrekken bij de promotie en verspreiding van kennis over materieel en immaterieel cultureel erfgoed en de bescherming van traditionele uitdrukkingen en talen, onder meer door het gebruik van nieuwe technologieën en technieken.

Helaas is het moeilijk om de verbinding te maken tussen de *New Urban Agenda* en de *Sustainable Development Goals*⁶⁷. En de implementatie van de NUA door staten is grotendeels vrijwillig. Stedenbouwkundige projecten met deze Agenda zijn nog maar net begonnen, er zijn weinig voorbeelden in historische steden en dit kan gezien worden als een kans voor Paramaribo.

Niettemin werd met de principes van de *New Urban Agenda* en de *Sustainable Development Goals* rekening gehouden tijdens de stakeholderbesprekingen en het schrijven van het aangepaste Managementplan voor Paramaribo.

tussen de NUA en de doelstelling van cultureel erfgoed in het *Sustainable Development Goals* van de VN.

8 Benadering van 'Historic Urban Landscape'

Een derde belangrijk internationaal document, samen met de *Sustainable Development Goals* en de *New Urban Agenda*, is de UNESCO-benadering van het *Historic Urban Landscape* (HUL). Dit geactualiseerde Managementplan erkent dat over de hele wereld, nationale en lokale overheden, evenals de instanties van de Verenigde Naties, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank en andere ontwikkelingsbanken, op zoek zijn naar een duurzamer proces van stedelijke ontwikkeling waarin milieu, sociale en culturele aangelegenheden worden geïntegreerd in de planning, het ontwerp en in de uitvoering van programma's voor stadsbeheer. Dit is waar de benadering van het *Historic Urban Landscape* en de aanbevelingen van de UNESCO van 2011 in werking treden.⁶⁸

UNESCO merkt op dat "de stad geen statisch monument of een groep gebouwen is, maar onderworpen is aan dynamische krachten" en dat "nieuwe ontwikkeling een wisselwerking kan hebben en over en weer de rol en betekenis kan versterken."⁶⁹ Verder kan stedelijk erfgoed, indien er goed mee wordt omgegaan, fungeren als een katalysator voor sociaaleconomische ontwikkeling door middel van toerisme, commercieel gebruik en hogere waarden voor land en goederen, waardoor inkomsten worden gegenereerd voor onderhoud, restauratie en rehabilitatie.⁷⁰ Banderin en van Oers (2012) verklaren: "Het doel om traditionele structuren in de historische stad te behouden, blijft een streven dat voortdurend moet worden gecompromitteerd en aangepast."

⁶⁸ Deze kwesties worden uitgewerkt met *Case Studies* in UNESCO publicatie van 2016: *The HUL Guidebook: Managing heritage in dynamic and constantly changing urban environments - A Practical Guide to UNESCO's Recommendation on the Historic Urban Landscape*

Betekent dit dat stedelijk behoud een hersenschim is, een collectieve illusie? Zeker niet. Althans niet zolang de historische stad waarden blijft uiten die samenlevingen proberen te bewaren, omdat deze waarden bewakers zijn van collectieve identiteit en herinnering, bijdragen tot het behoud van een gevoel van continuïteit en traditie, tot esthetisch plezier en vermaak".⁷¹

Toepassing van de HUL-benadering zou daarom in de eerste plaats een verschuiving betekenen van een nadruk op architectuur monumenten naar een bredere erkenning van het belang van de sociale, culturele en economische processen bij het behoud van de stedelijke waarden van Paramaribo.⁷²

UNESCO bepleit dat nieuwe stedelijke projecten moeten worden doordrenkt met betrokkenheid van de gemeenschap en participatie door integratie van de lokale cultuur, terwijl ze nog steeds de *Historic Urban Landscape* en hun uitzonderlijke universele waarden beschermen. HUL breidt het denken van specifieke erfgoedbronnen uit om de bredere stedelijke context en zijn geografische omgeving aan te pakken, die het hele stadsbeeld en zijn ensemble van structuren en landschappen, uitzichten, heuvels, rivieren, bruggen, muren, enz. omvatten. Zulke elementen werden gecomponeerd door de mensheid en de natuur na verloop van tijd om het stedelijke karakter te beschermen. Vandaar dat de HUL-aanpak gericht is op het behoud van de kwaliteit van de menselijke omgeving, het verbeteren van het productieve en duurzame gebruik van stedelijke ruimten, met erkenning van hun dynamische karakter en bevordering van sociale en functionele diversiteit. Het integreert de

⁶⁹ <https://whc.unesco.org/en/news/1026/>

⁷⁰ <https://whc.unesco.org/en/news/1026/>

⁷¹ *ibid*

⁷² Banderin and Van Oers (2012), p. 32

doelstellingen van behoud van stedelijk erfgoed en die van sociale en economische ontwikkeling.

De *Historic Urban Landscape* is geworteld in een evenwichtige en duurzame relatie tussen de stedelijke en natuurlijke omgeving, tussen de behoeften van huidige en toekomstige generaties en de erfenis uit het verleden.

Er zijn zes kritieke stappen bij het implementeren van de HUL-benadering:⁷³

- 1) **Enquêtes en het in-kaart-brengen** - om de natuurlijke, culturele en menselijke middelen van de stad te begrijpen
- 2) **Participatieve planning en raadpleging** - om waarden te beschermen en door te geven aan toekomstige generaties
- 3) **Beoordeling van kwetsbare punten** - om sociaal-economische stress en impact op klimaatverandering te verminderen
- 4) **Stedelijke erfgoedwaarden en kwetsbaarheid** - om gebieden met erfgoedgevoeligheid helpen
- 5) **Instandhoudings- en ontwikkelingsacties** – om voorrang geven aan acties
- 6) **Partnerschappen en lokale beheerskaders** - mechanismen ontwikkelen voor zowel publieke als private coördinatie

Suriname, als ondertekenaar van de Werelderfgoedconventie en verantwoordelijk voor de Werelderfgoed site Paramaribo, moet de strategieën voor het behoud van het stedelijk erfgoed integreren in nationaal ontwikkelingsbeleid en -agenda's. De aanpak van het *Historic Urban Landscape* ondersteunt dit beleid en in dit kader moeten de lokale overheden stadsontwikkelingsplannen opstellen rekening houdend met de

⁷³ UNESCO 2016, p. 13; The HUL Guidebook

waarden van de stad, inclusief het landschap en andere erfgoedwaarden en -kenmerken. Publieke en private belanghebbenden zouden via partnerschappen moeten samenwerken om de succesvolle toepassing van de aanpak van het *Historic Urban Landscape* te waarborgen.⁷⁴ Er zijn aanwijzingen dat al deze activiteiten aan de gang zijn en dat de basis voor de benadering van het *Historic Urban Landscape* al is voorbereid voor de binnenstad van Paramaribo en zijn bufferzones, die zich lenen als een ideale HUL-casestudy. Voor Paramaribo zijn alle bovenstaande stappen onlangs uitgevoerd of zijn deze onlangs uitgevoerd en heeft deze update bijgedragen aan het Managementplan van 2011. Deze omvatten belangrijke participatie en betrokkenheid van belanghebbenden tijdens de vele missies. Deze stappen hebben geholpen om de weg vrij te maken voor de aanvaarding van de benadering van het *Historic Urban Landscape*.

Afb. 38 –De Mama Bon Tree heeft een belangrijke sociale betekenis voor de HUL van Paramaribo (Green, 2019)

⁷⁴ Item#22 HUL

8.1 Paramaribo HUL – open ruimtes, waterwegen en straten

Voor Suriname, als een *Small Island Developing State*, is de HUL-aanpak van toepassing en helpt bij effectief beheer voor Paramaribo. "Er is iets onderscheidends aan steden dat goed bestuur kan produceren; het gaat niet alleen om het samenklonteren van grote aantallen mensen op één plek. Organisatie en management lijken ertoe te doen, en dat is de reden waarom grote steden net zo goed bestuurd kunnen worden als kleine steden".⁷⁵

De toepassing van de HUL-benadering geeft aan dat Paramaribo evolueert, dynamisch is en leeft. Dit moet voorkomen dat de stad wordt verdeeld in afzonderlijke beschermde gebieden om te worden wat kan worden omschreven als stadsmusea. Probeer in plaats daarvan de kwaliteit van leven en productiviteit van stedelijke gemeenschappen te behouden en te verbeteren.

Kevin Lynch in *Image of the City* uit 1960 pleit voor een holistische stedelijke *urban landscape*-benadering vergelijkbaar met de HUL die de onderlinge relatie van de verschillende elementen van de stad met zijn *landmarks* vereist: *"In such a whole, paths would expose and prepare for the districts, and link together the various nodes. The nodes would join and mark off the paths, while the edges would bound off the districts, and the landmarks would indicate their cores. It is this total orchestration of these units which would knit together a dense and vivid image and sustain it over areas of metropolitan scale."*⁷⁶

⁷⁵ Léautier 2006, p.123

Definitie van 'Historic Urban Landscape'

De kern van de HUL-benadering is een nieuwe zienswijze van de historische omgeving. Zoals gedefinieerd in de aanbeveling, "is het *Urban Historic Landscape* het stedelijke gebied dat wordt gezien als het resultaat van een historische gelaagdheid van culturele en natuurlijke waarden en attributen, die verder gaan dan het begrip "historisch centrum" of "ensemble " door de bredere stedelijke context en de geografische ligging toe te voegen. Deze bredere context omvat de topografie van de site, geomorfologie, hydrologie en natuurlijke kenmerken, de gebouwde omgeving, zowel historisch als eigentijds, zijn infrastructuren boven en onder de grond, open ruimten en tuinen, landpatronen en ruimtelijke organisatie, percepties en visuele relaties, evenals alle andere elementen van de stedelijke structuur. Het omvat ook sociale en culturele praktijken en waarden, economische processen en de ongreepbare dimensies van erfgoed in relatie tot diversiteit en identiteit. Door onze steden op deze manier te begrijpen, hebben we belangrijke kennis om planningsbeslissingen te begeleiden en veranderingen te beheren. (UNESCO, 2011)

Afb. 39 – HUL Definitie (Source: UNESCO 2016, p. 11; The HUL Guidebook)

⁷⁶ Lynch 1960, p.108.

In 2014 vond in Guyana een subregionale expertmeeting van de UNESCO-plaats die poogde onderscheid te maken tussen gebouwd erfgoed van hout, bestaande uit verschillende architectonische uitingen in hout, waaronder op zichzelf staande grootse monumenten in landelijke gebieden en houten erfgoed in steden. De nadruk lag op de lokale architectuur die is geclusterd in stedelijke ensembles van voldoende omvang, die van belang zou kunnen zijn voor plaatsing op de werelderfgoedlijst.⁷⁷ Op dat ogenblik en tot op heden staat slechts één van deze objecten in het Caribisch gebied, namelijk Paramaribo in Suriname, op de Werelderfgoedlijst als een houten ensemble. Daarom riep de vergadering op tot een onderzoeks- en documentatieprogramma voor het hele Caribisch gebied waarbij houten steden betrokken zijn en stelde voor dat het beeld van de Caribische houten steden dat nu alleen door Paramaribo wordt vertegenwoordigd, wordt aangevuld met een werelderfgoednominatie van Georgetown in Guyana.⁷⁸ Dit onderstreept de noodzaak dat Paramaribo een regionaal voorbeeld geeft.

Beginnend met zijn geomorfologie, is de stedelijke kern van Paramaribo bepaald door reeds bestaande natuurlijke kenmerken in het terrein, "een rationeel stedenplan, dat de natuurlijke lijnen van ritsen en kreek en de rondingen van de rivier volgde".⁷⁹ Daarom is gebruik gemaakt van deze geomorfische en historische onderbouwing om dit Managementplan bij te werken en zijn drie primaire stedelijke kenmerken naar voren gekomen en uiteengezet: (1) Open openbare ruimten, (2) waterwegen en (3)

⁷⁷ Oers, R. van, & S. Haraguch (eds.). (2005) *Caribbean Wooden Treasures: Proceedings of the Thematic Expert Meeting on Wooden Urban Heritage in the Caribbean Region 2003, Georgetown, Guyana*. UNESCO WHSeries No. 15, p.9 <http://whc.unesco.org/en/series/15/>

⁷⁸ Oers, R. van, & S. Haraguch (eds.). (2005) *Caribbean Wooden Treasures: Proceedings of the Thematic Expert Meeting on Wooden Urban Heritage in the Caribbean Region held 4-7 February 2003, Georgetown, Guyana*. UNESCO World Heritage Center, World Heritage Series No. 15, p.39. <http://whc.unesco.org/en/series/15/>

straten. Om te beginnen, bevat elke analyse drie lagen: historisch, actueel en de analyse van de stakeholders (deze werden uitgewerkt tijdens de workshops van de stakeholders).⁸⁰

Afb.40 : Een gebouw aan de prominente Waterkant dat in een slechte staat verkeert en gerestaureerd zal worden via PURP (Green, 2019)

⁷⁹ Ibid. p.36

⁸⁰ Stakeholder Workshop gehouden op dinsdag, 2 april 2019 van 9am tot 1pm in het gebouw van De Waag in Paramaribo; genaamd: "A Sustainable Tourism Approach for Architectural Conservation -Paramaribo UNESCO World Heritage City and its outskirts".

Openbare ruimtes

Historische gelaagdheid - De binnenstad van Paramaribo, het gedeelte dat nu op de Werelderfgoedlijst staat, werd aangelegd achter Fort Zeelandia rond een militair paraderrein, dat momenteel het Onafhankelijkheidsplein wordt genoemd. Behalve paradeplaats was het een schootveld van het fort. Deze opstelling was een gemeenschappelijk strategisch kenmerk in koloniale stadsplanning.⁸¹ Daarnaast is de Waterkant een vitale openbare en sociale ruimte met een verscheidenheid aan betaalbare lokale eetgelegenheden die, met verbeteringen, internationale bezoekers kunnen aantrekken.

Actuele gelaagdheid - Dit omvat zowel groene als verharde terreinen. De in kaart gebrachte open openbare ruimten bedroegen twaalf in de binnenstad plus één ruimte in Bufferzone 1 (Pleintje). Deze ruimten worden opgenomen in het lopende onderzoek door SGES en PURP.

Stakeholders gelaagdheid - Stakeholders bevelen de toevoeging van het Valiants Plein aan aan belangrijke openbare ruimtes. Bovendien suggereerde een architect dat de stad meer openbare open ruimten heeft dan de geïdentificeerde, omdat alle overheidseigendommen binnenplaatsen hebben die openbaar zijn. Deze ruimten moeten worden gedocumenteerd voor opname in de planning en kunnen mensen toelaten om van het ene deel van de stad naar het andere te kunnen doorsteken omdat deze ruimten straten waren. Het gebruik van deze ruimten zou ook tegemoetkomen aan de behoefte van het publiek aan extra parkeerplaatsen en aan kleinschalige culturele evenementen in de stad. Eén lopend project, het *Livelihood*-project, is bedoeld om te reageren op *community cries* onder deze laag.

Afb. 41 –Onafhankelijkheidsplein, een voormalige militaire parade voor het Presidentiële Paleis (Green)

⁸¹ Van Oers, 2005, p.36

Waterwegen

Historische gelaagdheid⁸² - De stad is ontstaan rond Fort Zeelandia, gesticht op een vooruitstekend punt op de linkeroever van de Surinamerivier. Vanaf het midden van de achttiende eeuw breidde de stad zich zuidwaarts uit langs de zandige oevers van de rivier en door kanalen met sluisen aan te leggen en door bestaande kreken in kanalen te veranderen, werd het ruimere gebied rond Paramaribo drooggelegd om Paramaribo droog te houden en meer land beschikbaar te maken voor landbouw en de constructie van gebouwen.

Huidige gelaagdheid - Omvat de Surinamerivier en alle kanalen, ongeacht of ze gesloten, afgedekt zijn of nog steeds functioneren. De belangrijkste waterweg is de rivier als het fundament van waaruit de stad groeide. Er zijn nog twee kanalen open, deze grenzen aan bufferzone 1 waarvan vijf aftakkingen zijn gesloten, twee binnen de verlengde bufferzone 1 en drie kanalen strekken zich uit binnen de binnenstad.

Stakeholders gelaagdheid - Tijdens *workshops* met stakeholders werd de wens uitgesproken om van een deel van de Sommelsdijck Kreek (Palmentuin, Craft Market, Waka Pasi) te verfraaien. Historische documenten in de archieven noemen de kreken of kanalen stinkende dakgoten. Dit kan echter worden verholpen door middel van moderne interventies. Een mogelijk voorbeeld is de culturele transformatie van de River Walk in San Antonio, Texas, VS. De River Walk werd ooit beschouwd als een ongewenst gebied, maar er is door een conserveringsgerichte ontwikkeling een aantrekkelijke en aangename bestemming gecreëerd. Eén belanghebbende meende dat de afwezigheid van sommige kanalen mogelijk rechtstreeks verband houdt met overmatige overstromingen

tijdens bepaalde periodes, zoals de regenachtige maand mei. De HUL-benadering is bedoeld om te reageren op *community cries* onder deze laag.

Afb. 42 –De talrijke waterwegen in Paramaribo kunnen worden verbeterd met de juiste voorzorgsmaatregelen (Eppich)

⁸² Van Oers, 2005, p.36

Straten

Historische gelaagdheid - Paramaribo werd westwaarts aangelegd op schelpenritsen, overblijfselen uit de oudheid toen de oceaan ver landinwaarts reikte; deze ritsen bestonden uit een stabiele bodem met een natuurlijke drainage en waren goede bouwplaatsen tijdens de ontwikkeling van de stad: "de stad groeide gestaag met veel ruime woonhuizen gebouwd langs met bomen omzoomde straten."⁸³

Huidige gelaagdheid – Kaarten en eerder onderzoek identificeerden vijf straten van historische betekenis als de eerste transportas binnen de stadskern die zich naar buiten uitstreckte en waarlangs andere straten ontstonden. De nadruk voor deze gelaagdheid lag op deze eerste straten. Twee andere straten moeten ook worden benadrukt; eerst, in bufferzone 1, de Dr. J.F. Nassylaan, waar een gedeelte onverhard is gebleven met het oorspronkelijke schelpenzand. Deze straat heeft extra waarden omdat langs de straat mahoniebomen staan (mogelijke voorbeelden van culturele transformatie is *El Prado* in Havana, Cuba). De tweede straat die het verdient om genoemd te worden is een achterstraat genaamd Neumanpad.

Stakeholders gelaagdheid - Belanghebbenden hebben de nadrukkelijke wens uitgesproken om de verhalen over deze straten te documenteren. Een andere wens was om sommige straten verkeersvrij te maken voor culturele doeleinden en om de waarde van de architectuur te vergroten. Het *Urban Mobility Project* is bedoeld om te reageren op *community cries* onder deze laag. In de buurt van de Heerenstraat is er al een succesvol initiatief om de straten te gebruiken, inclusief een pop-up restaurant. Het *Urban Mobility Project*, een ander initiatief van PURP, is bedoeld om

tegemeet te komen aan de bezorgdheid van de gemeenschap over het gebruik van straten.

Afb. 43 –Dr. J.F. Nassylaan in de Bufferzone (Green, 2019)

⁸³ Van Oers, 2005, p.36

8.2 Implementatie van de aanpak- Koppeling van de HUL, behoud van architectuur en duurzaam toerisme met behulp van de HUL-toolkit

De HUL-toolkit kan worden aangepast aan elke lokale context. Het kan een willekeurig aantal bestaande, opnieuw ontworpen en of nieuwe gereedschappen bevatten die voortdurend worden aangepast en toegepast wanneer de stad verandert en evolueert in de loop van de tijd.⁸⁴ Om succesvol te zijn in het beheer van stedelijk erfgoed, vereist het een krachtige en zich voortdurend ontwikkelende toolkit, en het moet een reeks interdisciplinaire en innovatieve hulpmiddelen omvatten. In de gids wordt gesuggereerd dat deze hulpmiddelen in vier verschillende categorieën kunnen worden georganiseerd, met de nadruk dat het beheer van stedelijk erfgoed alleen kan slagen als ze (1) lokaal worden toegepast, (2) gelijktijdige aanpak, (3) onderling onafhankelijk worden beheerd.

De hulpmiddelen zijn gedefinieerd als

- Instrumenten om de gemeenschap te betrekken
- Kennis- en planningsinstrumenten
- Regelgevenden systemen
- Financiële hulpmiddelen en er moet worden opgemerkt dat Paramaribo is gebruikt als een HUL-*case study* voor "Best Practice" voor zijn financiële instrumenten die worden beheerd via "Stadshertel Paramaribo."

Bovendien stonden in de HUL-handleidingen vijf *case study's* en *best practice-* werkwijzen, die ook de volgende vier secties uitwerkten:

1. Lagen van de site
2. Achtergrond

⁸⁴ P. 15, UNESCO (2016) *The HUL Guidebook*, Retrieved from <http://historicurbanlandscape.com/themes/196/userfiles/download/2016/6/7/wirey5prpznidqx.pdf>

3. Beheer van verandering

4. Perspectieven en resultaten

Samenvattend, van het stakeholderoverleg en de beoordeling van de aanvullende rapporten en documentatie gemaakt voor het SGES-PURP-IDB, wordt een concept-overzicht ontwikkeld voor dit geactualiseerde Managementplan om de toepassing van de HUL-tools op maat voor Paramaribo aan te tonen. Het is een kader dat de basis vormt voor de lokale context om de architectuur in stand te houden voor het behoud van de integriteit ervan. Stedelijk erfgoed wordt nu gepresenteerd als een *cultural landscape*, maar het wordt ook in de context geplaatst zodat de stad een product van duurzaam toerisme kan worden.

Afb 5 – HUL Best Practice Stadsherstel Paramaribo (UNESCO, 2016)

Stadsherstel Paramaribo

www.sges.heritagesuriname.org / www.stadsherstel.nl

FINANCIAL TOOLS REGULATORY SYSTEMS

Stadsherstel Paramaribo was established as a foundation in 2011 by Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (site manager of Historic Inner City of Paramaribo, a UNESCO World Heritage site since 2002) and De Surinaamse Bank, the largest private bank in Suriname. Stadsherstel Amsterdam supports, advises and works intensively together with this Surinam initiative, to redevelop and protect built

heritage in Paramaribo, the capital city of the South American country. This public-private partnership aims to re-establish the balance between living and working in the inner city through sustainable and commercially viable restoration and management. By giving out shares, businesses and banks can invest, with a modest dividend. In 2013 the foundation will change into a limited liability company, similar to Stadsherstel Amsterdam.

8.3 Toepassing HUL *Toolkit* - Paramaribo merk *Alakondre*

Bescherming van de uitzonderlijke universele waarden moet rekening houden met de sociaaleconomische ontwikkeling. Dit geactualiseerde Managementplan koppelt het behoud van de OUV en de HUL-aanpak aan een strategie voor duurzaam toerisme. Tijdens de stakeholder workshops die werden gehouden voor dit plan, kwamen thema's naar voren die de nadruk legden op Mensen, Architectuur, Straten, Open Ruimte en Waterwegen. Dit hielp bij het bouwen van een HUL-toolkit voor dit bijgewerkte Managementplan. De term ALAKONDRE⁸⁵ kwam uit dit *outreach* proces naar voren als mogelijk merk voor Paramaribo. "Alakondre is afkomstig uit de Sranantongo-taal in Suriname en is een bijvoeglijk naamwoord dat 'bestaat uit een verscheidenheid aan kleuren of dingen'.⁸⁶ Van belang is dat deze Surinaamse term *Ala Kondre* in Nederland is geadopteerd als een nieuw etnisch merk in de stad Rotterdam voor een initiatief om de diversiteit van de straat een boost te geven. Het maakte deel uit van een cultureel architectuurproject dat zijn multiculturele samenleving en stedelijk karakter gebruikte als een bron van inspiratie. "Op papier zag het er erg ambitieus uit, maar het project kreeg niet veel steun en verhoogde het aantal bezoekers niet."⁸⁷

In dit bijgewerkte Managementplan wordt echter de suggestie van de stakeholderworkshop gehanteerd om hun Surinaamse woord voor hun eigen stad Paramaribo te gebruiken en aan te wijzen als mogelijk merk voor de HUL-aanpak. ALAKONDRE geeft aan dat de historische binnenstad van Paramaribo en zijn bufferzones van iedereen zijn en geeft de rijke culturele diversiteit van de stad weer. Dit concept bevordert de connectiviteit door

⁸⁵ ALAKONDRE werd geïntroduceerd op de workshop door Monique W. NouhChaia Sookdewsing, eigenaar van Readytex Art Gallery, Paramaribo, die is begonnen met het overnemen van dit Surinaamse woord uit de Sranese taal en dat als een galerij deelt, "we

alles te omarmen. Tegen deze achtergrond geeft het bijgewerkte Managementplan de volgende voorgestelde HUL-richtlijnen.

zijn op zoek naar een connectiviteit van de Surinaamse gedachte / taal om de kunst van Suriname op internationale platforms te presenteren".

⁸⁶ Wilner 2003, April

⁸⁷ Van Liempt and Veldboer 2009, p.92

Paramaribo, Suriname

“ALAKONDRE” -connectiviteit omarmt alles-

Mensen, Architectuur, Straten, Open Ruimten, Waterwegen

Programma LEIDING:	<i>Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES)</i>
TIMELINE:	2019 and on-going.
TOEPASSING:	Het bestaande Managementplan 2011-2015 voor het historische centrum van Paramaribo, Suriname, bijwerken met behulp van de HUL-aanpak.
FINANCIERING:	Regering van Suriname, Inter-American Development Bank (IDB).
Programma PARTNERS:	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur; Regering van Suriname; IDB, Anton de Kom Universiteit van; Newton Heritage Consulting and Paramaribo WH Associates.
PROFIEL:	2018 Paramaribo, bevolking 370,500 vertegenwoordigt 65.2% van het land Bevolking van Suriname 569,977. De gemiddelde leeftijd in Suriname is 28.7 jaren. Bevolkingsdichtheid in Suriname is 4 per Km2 (9 mensen per mi2). Totale oppervlakte is 156,000 Km2 (60,232 sq. miles). Oppervlakte WHC 30ha (0.3 Km2 / 0.12 sq. miles) met bufferzone van 60ha (0.6 Km2 / 0.24 sq. miles).
Belangrijkste UITDAGINGEN:	Paramaribo is een stad die de integriteit van zijn houten gebouwde erfgoed heeft behouden als een stedelijk ensemble dat dateert uit de 17e en 18e eeuw. Er is diep respect en bewondering van alle stakeholders en de overheid voor de SGES als locatiemanager; de consensus is echter dat de autoriteit van de SGES moet worden versterkt en gecommuniceerd naar alle overheidsniveaus alsook naar alle stakeholders en de gemeenschap in het algemeen voor een effectief management. Meerdere instanties blijven onafhankelijke autoriteit behouden zonder coördinatie tussen instanties om ontwikkelingsactiviteiten uit te voeren in het historische centrum en ze kunnen dit doen en de sitemanager omzeilen. Het gevolg is dat dergelijke acties de integriteit van de site kunnen bedreigen en een negatieve invloed kunnen hebben op de uitzonderlijke waarden van de UNESCO World Heritage site.

8.4 Aanbeveling: een raamwerk voor de implementatie van de HUL

Over het algemeen moeten de vier instrumenten als volgt communiceren.

- Instrumenten voor betrokkenheid van de gemeenschap moeten een divers aantal verschillende stakeholders in staat stellen om kernwaarden in hun stedelijke gebieden te identificeren en moeten ook de interculturele dialoog bevorderen.
- Kennis- en planninghulpmiddelen moeten bijdragen aan de bescherming van de integriteit en authenticiteit van de kenmerken van stedelijk erfgoed, waardoor ook culturele betekenis en diversiteit worden erkend.
- Reguleringsystemen kunnen speciale verordeningen, wetten of decreten omvatten om materiële en immateriële componenten van het stedelijk erfgoed te beheren.
- Financiële instrumenten moeten gericht zijn op verbetering van stedelijke gebieden, terwijl de bescherming van hun erfgoedwaarden ook particuliere investeringen op lokaal niveau bevorderen.

COMMUNITY
ENGAGEMENT
TOOLS

PARAMARIBO, SURINAME ALAKONDRE

Bij het overleg met de gemeenschap en stakeholders waren vertegenwoordigd een dwarsdoorsnede van verschillende publieke en particuliere groeperingen, studenten, religieuzen en *first responders* met een indrukwekkend niveau van toewijding, betrokkenheid en trots voor Paramaribo. Sinds 2011 omvatten stakeholdersdiscussies cuisine, toerisme, beoordeling van levensonderhoud, milieu- en socialevraagstukken, stedelijke mobiliteit, huisvesting en strategie voor gemengd gebruik, duurzame steden en financiële strategieën, allemaal gericht op alomvattende oplossingen om weer leven in Paramaribo terug te brengen.

KNOWLEDGE &
PLANNING TOOLS

Een aantal van de beschermde monumenten in Paramaribo zijn online beschikbaar. De regelgevingsinstrumenten zijn operationeel om de integriteit van het eigendom te beschermen. Alleen al in de afgelopen drie decennia zijn enkele gebouwen verdwenen ten gunste van nieuwe ontwikkelingen. De oorspronkelijke stedelijke morfologie blijft in tact. Veel van de monumenten hebben een hoge authenticiteit vanwege de toepassing van traditionele technieken en materialen bij reparatie- en herstelwerkzaamheden, hoewel sommige houten gebouwen zijn vervangen door beton. Management- en monitoringsystemen hebben de Waterkant van de Surinamerivier beschermd tegen onomkeerbare ontwikkelingen, waardoor de Waterkant als een cultureel diverse sociale ruimte in de stad met de historische uitzichten en stedelijke vergezichten is behouden.

REGULATORY
SYSTEMS

Aanvankelijk garandeerde de Monumentenwet van 1963 bescherming voor ongeveer 250 monumentale monumenten van Paramaribo. In 2002 werd deze wet vervangen door een nieuwe monumentenwet (S.B. 5 september 2002 nr. 72), die voorziet in de aanwijzing van beschermde historische wijken met controles op interventies en voorzieningen voor subsidies aan eigenaars voor behoud. In 2007 en 2010 zijn twee nieuwe monumenten toegevoegd aan de monumentenlijst van Paramaribo en in 2011 is de lijst verder uitgebreid met nog eens

25 officiële monumenten. Het Managementplan van 2011-2015 vermeldt dat er op 1 maart 2011 in het **conserveringsgebied** 495 beschermde gebouwen zijn. Immaterieel cultureel erfgoed is in opkomst, en in november 2018 hield UNESCO een Caribische subregionale bijeenkomst hierover in Paramaribo.

De managementautoriteit Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) - werd opgericht om het Managementplan te implementeren en ontving een *best practice-listing* in het kader van de HUL voor het creëren van een onderneming (Stadsherstel **Paramaribo**) met de Surinaamsche Bank, de grootste private bank in Suriname die investeringsbijstand biedt, met een bescheiden dividend voor restauratieprojecten. SGES heeft echter financiële versterking en voldoende personeel nodig en een duidelijke taakomschrijving, tijdlijnen en budgetten. SGES heeft onlangs steun ontvangen van de Inter-American Development Bank (IDB) om verder werken mogelijk te maken.

8.5 Toepassing van de HUL *Toolkit* – samenvattende overzichten

8.5.1 Gelaagdheid van de site

Paramaribo is een *historic urban landscape* dat tot stand is gekomen uit de gelaagdheid van de verschillende bevolkingsgroepen van inheemse, Engelse, Nederlandse en andere Europese, Afrikaanse en Aziatische culturen om een rijke culturele diversiteit te ontwikkelen in de stedelijke *footprint*, architectuur en levenswijzen van de stad. De stad heeft de integriteit van het houten gebouwde erfgoed behouden als een stedelijk ensemble dat dateert uit de 17e en 18e eeuw.

Als de hoofdstad van Suriname, dat in de categorie valt van een van de *Small Island Developing States* (SIDS) in de tropische klimatologische gordel, ligt Paramaribo aan de vruchtbare oevers van de Surinamerivier. Deze bredere stedelijke context en geografische ligging van de stad worden soms beïnvloed door incidentele overstromingen vanwege de relatief lage ligging en hoogwaterstanden. Paramaribo bevindt zich echter buiten de Caribische orkaanriem en aardbevingszones, maar is onderhevig aan ernstige overstromingen tijdens regenachtige seizoenen.

De historische kern van de stad bevat een dicht centrum met voornamelijk residentiële gebouwen die zijn omgebouwd en aangepast voor overheidsgebouwen en commerciële activiteiten. Opgezet als rijen gebouwen die direct aan de straatrand grenzen en boven het straatniveau gesitueerd zijn, met maximaal twee verdiepingen. Deze dichtheid van de bebouwing wordt verlicht door stedelijke huistuinen die als een binnenplaats fungeren tussen het hoofdgebouw en de gebouwen aan de achterzijde van de percelen. De openbare lege ruimtes en straten hebben

historische mahoniebomen die boven de gebouwen uittorenen. Kanalen helpen de stedelijke afwatering te beheersen en maken gebruik van historische Nederlandse technologie. Het centrale stedelijke patroon is voornamelijk organisch, en loopt straalsgewijs vanaf de Surinamerivier, in een diagonaal kruisend raster en straten grenzen aan de kanalen.

8.5.2 Achtergrond

Suriname heeft twee sites die zijn ingeschreven op de UNESCO-werelderfgoedlijst. Eerst was de inscriptie van het Centraal Suriname Natuurreservaat in 2000, bestaande uit 1,6 miljoen hectare primair tropisch woud van west-centraal Suriname. De tweede was de inscriptie van de historische binnenstad van Paramaribo in 2002. In 2018 bevatte de UNESCO-werelderfgoedlijst in totaal 1092 ingeschreven sites van 167 staten, waarvan 54 in gevaar. Van dit totaal zijn er 191 steden van 73 deelnemende staten en daarvan zijn 14 in gevaar. In het Caribisch gebied zijn slechts elf werelderfgoedsteden; echter, de onafhankelijke Caribische SIDS heeft er vijf, en Paramaribo, was de derde stad die werd ingeschreven.

Paramaribo werd gebruikt als een HUL-*case study* voor *best practise* voor zijn financiële instrumenten, maar daar staat tegenover dat het mogelijk is om bouw- of sloopvergunningen te verstrekken voor moderne interventies binnen de HUL zonder dat de SGES als sitemanager van het werelderfgoed daarvan op de hoogte is en of toestemming heeft gegeven.

Een terugkerend probleem is de poging om de oever van de Surinamerivier, de zogenaamde Waterkant in de binnenstad, te ontwikkelen.

Als een stedelijk ensemble van gebouwd erfgoed van hout is er wat verlies geleden door verwaarlozing en branden. De regering van Suriname zal de reconstructie van enkele belangrijke monumenten uitvoeren.

In Suriname ligt de nadruk van het toerisme op de natuur, maar de stad Paramaribo heeft ontwikkeling nodig, en de stakeholders zeiden: "We willen dat mensen weten dat Paramaribo een zeer belangrijke stad is met geschiedenis" ... "We willen dat laten zien en de geschiedenis van Suriname delen ... een houten stad is een troef".⁸⁸

8.5.3 Management van verandering

De benadering van het *historic urban landscape* ondersteunt gemeenschappen in hun zoektocht naar ontwikkeling en aanpassing met behoud van de kenmerken en waarden die verband houden met hun geschiedenis en collectief geheugen, en met de omgeving.⁸⁹ Stakeholders van Paramaribo benadrukten dat Paramaribo van iedereen was, ongeacht afkomst, status of etniciteit, inclusief lokale, diaspora, regionale of internationale bezoekers. Dergelijke sociale waarden hebben bijgedragen aan de HUL-definitie door de historische en culturele gelaagdheid te voorzien van sociale kenmerken.

Het HUL-raamwerk suggereert een benadering van een *landscape* voor het identificeren, behouden en beheren van historische gebieden binnen hun bredere stedelijke context, door rekening te houden met de onderlinge relaties van hun fysieke vormen, hun ruimtelijke organisatie en verbinding, hun natuurlijke kenmerken en omgeving, en hun sociale, culturele en economische waarden.⁹⁰

"De stad voelt onveilig aan na de late namiddag, wanneer bedrijven en kantoren gesloten zijn en er geen mensen meer in de stad zijn" ... "winkels waren enkele jaren geleden tot 20.00 uur geopend, maar nu zijn ze om

⁸⁸ Stakeholder comments during tourism workshop, April 2019

⁸⁹ Item #15 HUL

15.00 uur gesloten" ... "investeringen vinden plaats buiten stadscentrum"..."als ik naar de stad kom is er niets te doen" herhaalden de stakeholders.

De culturele diversiteit van Paramaribo beleeft haar hoogtepunt op 31 december tijdens het *Owru Yari* / het Oudejaarsfestival, wanneer de straten dag en nacht gevuld zijn en zijn afgesloten zijn voor het verkeer, en er geen auto's in de stad zijn. "Alle mensen vieren samen, alle personen koken en vieren het samen" ... "het werkt in december, waarom kan het niet het hele jaar door werken" ... "we dromen van een effectiever gebruik van de binnenstad, van meer dan alleen overheidsgebouwen" bepleitten de stakeholders.

8.5.4 Perspectieven en resultaten: lege openbare ruimtes, waterwegen en straten

Paramaribo is een belangrijk historisch centrum. Het verhaal kan worden verteld door openbare ruimtes, waterwegen en straten en dit is samengevat door stakeholders als:

Gelaagdheid openbare ruimtes: "Het erfgoed van Paramaribo is het verhaal van de Amerindianen" ... de Palmentuin moet vaker worden gebruikt om de oorspronkelijke inheemse nederzetting te herdenken behalve op de jaarlijkse vieringen van 1 juli"..."er zijn weinig plekken voor culturele activiteiten en recreatie, en we moeten deze toevoegen "...hebben vuilnisbakken en een degelijk systeem voor afvalbeheer nodig "...hebben bewegwijzering nodig om de gelaagde verhalen over de openbare ruimtes te vertellen"..."plaats toeristische informatiecentra op deze ruimtes met een evenementenkalender"..."rustplaatsen zijn nodig en

⁹⁰ Item #5 <http://whc.unesco.org/en/activities/638>

ook herkenbare 'selfie'foto-plaatsen voor jongeren"... "begraafplaatsen zijn ook openbare ruimten met toeristisch potentieel".

Gelaagdheid waterwegen: "vervoer werd langs de waterwegen gedaan, en het verhaal daarachter moet verteld worden, inclusief hoe ze werden gebruikt om te vissen, zwemmen, er is een hele sociale geschiedenis rond de waterwegen en die moet worden verteld" ... "de plaats waar de tot slaaf gemaakte Afrikanen aan land kwamen moet een deel worden van het hele verhaal"..."we moeten dit verhaal verbinden met Guyana en de '*Gate of no return*'"... "er waren veel boeken over en over de plantages en de groei van de stad"..."heropen kanalen die nu zijn gesloten om de overmatige overstromingen te verlichten, ook om lagere temperaturen te helpen behouden, maar als ze gesloten blijven, plaats dan wat plaquettes zodat iedereen weet waar ze zich bevonden"..."voetgangers- en fietspaden langs waterwegen toestaan"..."Surinamerivier is onderbenut"... "kanalen voegen natuurlijke elementen toe die allemaal helpen om de stad koel te houden."

Gelaagdheid van de straten: "we willen in het centrum lopen en niet tussen de auto's" ... "er is geen parkeercontrole en het verkeer van buiten de stad is verschrikkelijk" ... "houdt het verkeer buiten het stadscentrum" ... "We willen een schone, voetgangervriendelijke, autovrije stad"..."we willen de verhalen van de straat en achter de straten"..."ze zouden moeten worden gebruikt voor straatfeesten met openluchtkunst en ambachten en voedselactiviteiten"..."plaats de historische straatnamen terug naast de hedendaagse namen."

Samengevat, de perspectieven en resultaten geuit door de gemeenschap stemmen overeen met een gezonde benadering van het *historic urban landscape*

"We ervaren Suriname anders en ik wil mijn verhaal vertellen over het verleden" ... "Open gesloten gebouwen en stel ze beschikbaar voor muziek-

en sportactiviteiten" ... "het verhaal van de rooms-katholieken en hun architectuur, en de Joodse synagoge naast de islamitische moskee in harmonie en zonder wrijving tussen verschillende religies moet worden aangetoond"..."Paramaribo is een paradijs van verschillende culturen die samenleven, kerken / synagoge / moskee zij aan zij in dezelfde straat, geen vijandigheid"..."wanneer Paramaribo veel prettiger is voor de Surinamers dan zal het prettig zijn voor de toeristen"..."Ik word een stadsgids omdat ik hou van de houten stad, ik houd van onze diversiteit in onze gebouwen, het eten en de mensen omdat ik erg veel van mijn land houd en ik hou ervan mensen de schoonheid van mijn land te laten zien"..."verbind de tijdlijnen van de stad door specifieke stadswandelingen op te zetten".."we moeten het verhaal vertellen van herinneringen, wat commerciële betekenis is, elk gebouw en elke straat heeft een verhaal dat ergens begint"..."geef de jeugd een kans en een stem als actieve deelnemers aan het verhaal van de stad Paramaribo."

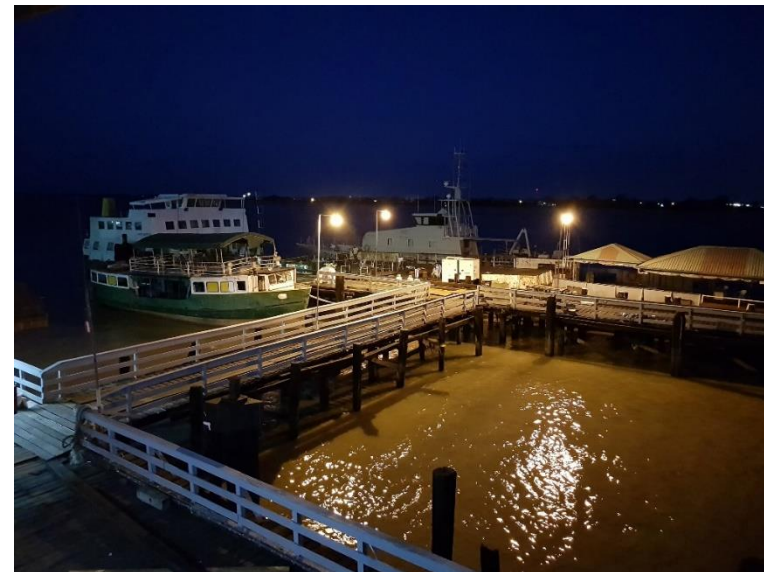

Figure 6 – De Surinamerivier zou een aantal sociale activiteiten kunnen herbergen, het is een sterk ondergewaardeerde en onderbenutte ruimte (Eppich, 2019)

9 Rampenrisicobeoordeling, paraatheid & management

Afb. 46 – Brand in het oude KKF-gebouw op 18-09-2015 (SGES Archive)

Het voorgestelde Disaster Risk Prevention and Management Plan (DRPMP) (Rampenrisicopreventie Managementplan) heeft tot doel de veiligheid en beveiliging van de historische binnenstad van Paramaribo te versterken door middel van gerichte rampenrisicopreventie en mitigatie-interventies. Het Plan is door middel van een zeer nauwe samenwerking met alle relevante belanghebbenden in Suriname tot stand gekomen. Als onderdeel van het bijgewerkte Managementplan voor de historische binnenstad, de werelderfgoedstad Paramaribo, bestrijkt het DRPMP respectievelijk de periode 2019-2024.

Deze paragraaf geeft een overzicht van de studie en het overleg met de stakeholders in Paramaribo en is onderverdeeld in subsecties:

9.1 Bedoeling en aanpak

De *rationale* voor het DRPMP voor het werelderfgoed van Paramaribo heeft twee randvoorwaarden:

1. De erkenning dat een enkele ramp met betrekking tot cultureel erfgoed de verslechtering door langdurig en progressief verval ver overtreft en soms tot volledige vernietiging ervan kan leiden, heeft rampenrisicobeheer een ondeelbaar onderdeel gemaakt van elk krachtig managementplan voor Werelderfgoed Sites (WHS). In veel gevallen vormt rampenrisicobeheer de meest urgente prioriteit waar erfgoedmanagers zich mee zouden moeten bezighouden. Het gebied van groter Paramaribo en zijn historische centrum zijn gevoelig voor verschillende soorten natuurrampen en door de mens veroorzaakte rampen. **Daarom moet in het bijgewerkte Managementplan voor het historische centrum van Paramaribo rekening worden gehouden met het rampenrisico.**

2. Het belang van rampenrisicobeheersing voor werelderfgoed wordt ook uitgelegd door de volgende vereisten die zijn vastgelegd in de *Operational Guidelines* waarin de bepalingen van het Verdrag inzake de bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld zijn vastgelegd en goedgekeurd door de 17e zitting van de Algemene Conferentie van UNESCO op 16 november 1972. Om een onroerend goed als werelderfgoed te kunnen beschouwen, moet het niet alleen een uitzonderlijke erfgoedwaarde hebben, maar ook een goed beschermde site zijn met een uitzonderlijke erfgoedwaarde. **Daarom moet voldoende aandacht voor de bescherming van de historische binnenstad van Paramaribo en van elk onderdeel van de site met een uitzonderlijke erfgoedwaarde ook de kern vormen van het geactualiseerde beheersplan.**

De benadering van de analyse en aanbevelingen die moeten worden opgenomen in het Rampenrisicopreventie-Managementplan (DRPMP) voor het historische centrum van Paramaribo, wordt geleid door de UNESCO-strategie voor risicovermindering voor werelderfgoed sites (document WHC-06 / 30.COM / 7.2), onderschreven door het Werelderfgoedcomité. De strategie vereist een tweevoudige aanpak (a) om staten die partij zijn bij de conventie te helpen erfgoedbelangen te integreren in het nationale beleid voor rampenbeperking en (b) zorgen over rampenvermindering op te nemen in beheersplannen en systemen voor werelderfgoed sites op hun grondgebied. Het definieert duidelijk vijf doelstellingen:

- Versterken van de ondersteuning van relevante wereldwijde, regionale, nationale en lokale instellingen voor het verminderen van risico's voor werelderfgoed sites;

- Gebruik kennis, innovatie en onderwijs om een cultuur van rampenpreventie op te bouwen voor werelderfgoederen;
- Identificeren, beoordelen, monitoren van rampenrisico's bij werelderfgoed sites;
- Verminder onderliggende risicofactoren bij werelderfgoed sites;
- Versterk rampenparaatheid bij werelderfgoed sites voor effectieve respons op alle niveaus.

Belangrijk is dat het opbouwen van rampenbestendigheid voor samenlevingen, inclusief cultureel erfgoed, in overeenstemming is met de internationale referentiekaders die door Suriname zijn aangenomen. Daarom is het opbouwen van rampbestendigheid een primaire doelstelling van het Sendai-raamwerk voor rampenrisicovermindering 2015-2030⁹¹ dat als doel stelt: *Voorkom nieuwe en beperk het bestaande rampenrisico's door de implementatie van geïntegreerde en inclusieve economische, structurele, juridische, sociale, gezondheid, culturele, educatieve, milieu-, technologische, politieke en institutionele maatregelen die risicoblootstelling en kwetsbaarheid voor rampen voorkomen en verminderen, de paraatheid voor respons en herstel vergroten en zo de veerkracht vergroten*. Rampbescherming van steden wordt ook krachtig ondersteund door de *New Urban Agenda*⁹² die steden *“aanmoedigt om rampenrisicovermindering en -beheer aan te nemen en uit te voeren, de kwetsbaarheid te verminderen, veerkracht te creëren en te reageren op natuurlijke en door de mens veroorzaakte gevaren en de mitigatie en aanpassing aan klimaatverandering te bevorderen”*. En *last but not least*, het opbouwen van rampbestendigheid van Paramaribo WHS draagt direct

⁹¹ <https://www.unisdr.org/we/coordinate/sendai-framework>

⁹² <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-English.pdf>

bij aan het behalen van twee *Sustainable Development Goals*,⁹³ d.w.z. Doelstelling 11: *Duurzame Steden en Gemeenschappen* en Doelstelling 13: *Klimaatactie*. Verder is het opbouwen van rampbestendigheid in overeenstemming met de nationale strategische prioriteiten van Suriname zoals gedefinieerd in het *beleidsontwikkelingsplan: ontwikkelingsprioriteiten van Suriname 2017-2021*.⁹⁴ Het document definieert duidelijk de prioriteit van door klimaat veroorzaakte rampen en door de mens veroorzaakte rampen in verband met de productie, het transport en de opslag van chemicaliën, explosieven en radioactieve materialen.⁹⁵

9.2 Risico-profiel veiligheid en beveiliging van Paramaribo

Hieronder vindt u het overzicht van rampenrisico's van Paramaribo WHS door de optiek van de gevarenblootstelling en kwetsbaarheden. De bevindingen komen grotendeels overeen met de conclusies in paragraaf 3.0 Overzicht van risico's & kwetsbaarheden van de Retrofit-handleiding voor historische gebouwen van de Historische Binnenstad van Paramaribo WHS.⁹⁶

Suriname is relatief minder blootgesteld aan natuurrampen. Vandaar dat de INFORM-index voor Suriname 3.0 is, wat aangeeft dat het risico voor humanitaire crises en rampen laag is.⁹⁷ De binnenstad van Paramaribo is echter blootgesteld aan en kwetsbaar voor verschillende veiligheids- en beveiligingsgerelateerde risico's.

⁹³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁹⁴ <http://www.planningofficesuriname.com/wp-content/uploads/2018/02/2017-2021-DEVELOPMENT-PLAN.pdf>

⁹⁵ Ibid

⁹⁶ Retrofit manual for historic buildings of the Historic Inner City of Paramaribo, 2018

Aardbeving - Aardbevingsrisico is geclassificeerd als zeer laag in Suriname.⁹⁸ Tussen 1763 en 1910⁹⁹ is een reeks van veertien aardbevingen / trillingen in Suriname geregistreerd, maar geen met geregistreerde schade.

Overstroming - Suriname blijft kwetsbaar voor overstromingen aan de rivier en de kust, aangezien bijna 90% van de bevolking, waarvan tweederde in Paramaribo, op de 384 kilometer lange kustvlakte (67% in Paramaribo) woont op enkele meters van de rivier en ongeveer 10 km van de Atlantische kust.¹⁰⁰ Hierdoor kan Suriname worden beschouwd als een van de meest overstromingsgevoelige landen ter wereld.

Als reactie op de hoge blootstelling aan overstromingen is de regering van Suriname met steun van de internationale donorgemeenschap begonnen aan versterking van de Waterkant, een belangrijke mijlpaal in de binnenstad. Het voorland van dit door UNESCO beschermde deel van de stad werd enkele keren per jaar overspoeld met 50 tot 80 cm water. Na de bouw van de beschermingsmuur langs de rivieroever is het risico van kustoverstromingen in verband met eb en vloed tot een minimum beperkt en kan voor de hele periode 2019-2024 als laag worden beschouwd.

Overstromingen zijn een frequent gevolg van zware regenval. Hoewel er onzekerheden zijn vanwege het gebrek aan gegevens, zal de klimaatverandering waarschijnlijk een aanzienlijke impact hebben op Suriname met een positieve verandering in de prognoses van jaarlijkse

⁹⁷ <http://www.inform-index.org>

⁹⁸ Retrofit Manual for historic buildings of the Historic City of Paramaribo, 2018

⁹⁹ Oudschans Dentz, *Geschiedkundige Tijdstafel van Suriname*, 1949.

¹⁰⁰ <https://www.gfdrr.org/en/suriname>

regenval.¹⁰¹ De belasting van het drainagesysteem in Paramaribo is groot, vanwege de ongeplande uitbreiding van de stad naar voormalige plantages in het westen, zuiden en noorden, zonder dat er een drainagesysteem voor stedelijk gebruik is ontworpen. Dit heeft het overstromingsrisico in Paramaribo vergroot. Plaatselijke overstromingen komen meerdere keren per jaar voor in het grotere gebied van Paramaribo en de overstroming kan enkele weken aanhouden vanwege het onvermogen van het drainagesysteem om het water efficiënt af te voeren. Om dit aan te pakken, heeft de regering van Suriname ingestemd met het lenen van de WB van \$ 35 miljoen om structurele en niet-structurele maatregelen te financieren om de veerkracht tegen overstromingen in het grotere gebied van Paramaribo in 2018¹⁰² te verbeteren. Ook ondersteunt de WB GFDRR de regering van Suriname continu bij maatregelen m.b.t. klimaatsverandering en overstromingsrisico's van Paramaribo, onder andere met de beoordeling van overstromingsrisico's, hoogwatermonitoring, prognoses en respons in noodsituaties.¹⁰³

Orkaan en wind - Terwijl Suriname buiten de zogeheten 'orkaanzone' ligt, wordt het weer van het land af en toe beïnvloed door de starten van orkanen. Er is een groeiende bezorgdheid over toenemende lokale stormen die worden gekenmerkt door hevige regen en het uitbarsten van sterke, gelokaliseerde draaiende wind.¹⁰⁴ In combinatie met kusterosie, vernietiging van mangroven, ongeplande of ongepaste ruimtelijke

ontwikkeling en ontoereikende drainage van woonwijken, blijven de stijging van de zeespiegel, stormvloed en intense regenval een belangrijke uitdaging voor de hoofdstad en zijn bevolking.

Niet alleen orkanen maar ook harde wind zijn een groot risico voor de houten gebouwen in de binnenstad van Paramaribo. Door de steeds kleiner wordende houtprofielen in de houten constructies en de kleinere "buitenbeplating" (namelijk de horizontale bekleding of rabat) van 12 "tot 10" worden deze constructies steeds vatbaarder voor windstoten, windvlagen en stormen. Naar verwachting zal dit laatste in de loop van de tijd toenemen als gevolg van het veranderende klimaat wereldwijd en in de regio. Mede door onrechtmatige houtkap van de bomen langs de straten in Paramaribo, worden de houten constructies zeer gevoelig voor wind, windvlagen en stormen.

Gezondheidsrisico's - Suriname wordt beschouwd als een gebied dat risico loopt op gele koorts¹⁰⁵ en er is een gele koorts vaccinatiecertificaat nodig voor reizigers ouder dan één jaar. In 2017 was er het eerste geval van gele koorts sinds 1972.¹⁰⁶ Hoewel dit geen directe bedreiging vormt voor de WHS van Paramaribo, vormt het een bedreiging voor de bevolking van de WHS en daarom moet het serieus worden beschouwd.

¹⁰¹ McSweeney, C., M. New, and G. Lizcano. 2010. *UNDP Climate Change Country Profiles: Suriname* https://www.geog.ox.ac.uk/research/climate/projects/undp-cp/UNDP_reports/Suriname/Suriname.lowres.report.pdf

¹⁰² Combined Project Information Documents / Integrated Safeguards Datasheet (PID/ISDS), Saramacca Canal System Rehabilitation Project (P165973) <https://www.worldbank.org/en/news/loans-credits/2019/02/14/suriname---saramacca-canal-system-rehabilitation-project>

¹⁰³ <https://www.gfdrr.org/en/suriname>

¹⁰⁴ http://sdwebx.worldbank.org/climateportal/countryprofile/home.cfm?page=country_profile&CCCode=SUR&ThisTab=NaturalHazards

¹⁰⁵ Yellow fever is an acute viral hemorrhagic disease that has the potential to spread rapidly and cause serious public health impact in unimmunized populations. Vaccination is the most important means of preventing the infection

¹⁰⁶ <https://reliefweb.int/report/suriname/yellow-fever-suriname-disease-outbreak-news-28-march-2017>

Afb. 47 – Overstromingen blijven een serieus risico, Paramaribo, 7 april 2018 (Edward Troon, 2018)

Inzicht in de kwetsbaarheden van Paramaribo World Heritage City

Om de kwetsbaarheden van Paramaribo te begrijpen, is het belangrijk om de details van de stad te begrijpen. Er zijn 291 monumenten in Paramaribo en in de afgelopen drie decennia zijn er maar een paar verdwenen ten gunste van nieuwe ontwikkelingen.¹⁰⁷ De constructies zijn van de 17-18e eeuw en overwegend van hout, en dit is juist één van de redenen waarom Paramaribo werd genomineerd tot werelderfgoed.¹⁰⁸ Ongeveer 50% (inclusief de belangrijkste) bevindt zich binnen het aangewezen conserveringsgebied en ongeveer 15% binnen de twee aangewezen bufferzones. Buiten het aangewezen conserveringsgebied en de bufferzones, is er nog steeds een relatief groot aantal historische gebouwen, waarvan sommige formeel beschermd zijn (ongeveer 35%), andere niet. Ongeveer 20% van de gebouwen en bijbehorende percelen van de historische binnenstad van Paramaribo is eigendom van de nationale overheid of van overheidsinstellingen. 's Avonds en in het weekend is de stad grotendeels leeg. Veel van de gebouwen zijn verlaten en in een slechte staat, niet onderhouden of geconserveerd. Het hart van de stad ligt aan de linkeroever van de Surinamerivier, de zogenaamde Waterkant, een gebied voor veel daklozen en verslaafden. Slechts enkele gebouwen zijn bewoond of hebben commerciële functies (d.w.z. hotels, café / restaurants, musea, enz.). De gebouwen staan dicht op elkaar. In veel gevallen hebben gebouwen in privébezit veel verschillende eigenaren waardoor de aansprakelijkheid voor het onderhoud en de bescherming van het onroerend goed heel onduidelijk is. Straten zijn erg smal en hebben gebrek aan parkeerruimte, wat een groot probleem is voor de stad. Tijdens de werkdagen en werktijden is de opstopping van verkeer erg groot.

¹⁰⁷ <https://whc.unesco.org/en/list/940>

¹⁰⁸ <https://whc.unesco.org/uploads/nominations/940rev.pdf>

Brand - Brand blijft een grote bedreiging voor de historische stad Paramaribo. Dit wordt niet alleen verklaard door de grote blootstelling aan brand door de houten gebouwen, maar ook door de grote kwetsbaarheid voor brand als gevolg van het lage onderhoud van de elektriciteitssystemen in de houten gebouwen, het gebrek aan en weinig onderhoud van de brandblusapparatuur en het watertoevoersysteem, evenals de aanzienlijk verminderde toegankelijkheid van de site voor de brandweer tijdens de werkuren als gevolg van verkeersopstoppingen. Er wordt weinig aandacht besteed aan de gebouwen van de brandweer in Paramaribo - brandweerkazernes zijn slecht uitgerust, er is gebrek aan gekwalificeerd personeel, gebrek aan persoonlijke beschermingsmiddelen, exercities of oefeningen worden niet regelmatig georganiseerd. In 2009 werd een 'brandcontrole'-onderzoek georganiseerd om de omstandigheden en kwetsbaarheden van historische monumenten te beoordelen. Helaas is er, vanwege meerdere problemen (variërend van een gebrek aan financiële middelen tot juridische obstakels, betekenis, geen wettelijke gronden om eigenaars aansprakelijk te stellen, vooral wanneer het eigendom verdeeld was over meerdere eigenaars), geen follow-up gegeven aan de bevindingen van de enquête.

Insecten-gerelateerde gevaren - Zoals aangegeven in de Retrofit handleiding voor historische gebouwen van het *Historic Inner City of Paramaribo* WHS-rapport, zijn alle houtsoorten kwetsbaar, vooral onder vochtige omstandigheden, hoewel de houtsoorten die momenteel worden gebruikt in de WHS een goede algehele weerstand hebben.

¹⁰⁹ <https://www.waterkant.net/suriname/2019/06/08/onbewoond-pand-in-paramaribo-in-brand/>

Veiligheidsrisico's: criminaliteit, daklozen en drugsverslaafden - Het waargenomen en feitelijke niveau van beveiligingsrisico's varieert meestal van elkaar. De situatie van veiligheidsrisico in Paramaribo is ook geen uitzondering. Alle stakeholders die werden geraadpleegd voor de ontwikkeling van dit Managementplan verwezen naar een groot aantal daklozen en verslaafden die voortdurend aanwezig zijn in de binnenstad van Paramaribo en het bijbehorende sterke gevoel van onveiligheid voor degenen die in het gebied wonen, werken of wonen. Evenzo zou een website over toerisme waarschuwen voor een groot aantal daklozen en drugsverslaafden in de binnenstad, die de voorbijgangers zouden lastigvallen voor voedsel of geld. Omdat veel van de houten gebouwen in de binnenstad leeg staan, zijn het gemakkelijke doelen voor daklozen, wat in sommige gevallen kan leiden tot brand als gevolg van onvoorzichtig gedrag.¹⁰⁹

Hoewel er geen officiële bronnen beschikbaar zijn om het precieze aantal daklozen en junkies in de binnenstad van Paramaribo en hun dynamiek in de loop van de tijd aan te geven, heeft de door de IDB opgerichte studie *Restoring Paradise in the Caribbean: Combatting Violence with Numbers* (2017)¹¹⁰ over misdaadslachtoffers in de Bahama's, Barbados, Jamaica, Suriname en Trinidad en Tobago kunnen dienen als goed voorbeeld en kon een aantal conclusies bieden die op feiten gebaseerd zijn. De studie concludeerde dat gewelddadige misdaadcijfers in de Caraïben tot de hoogste in de wereld behoren. Specifiek, in Paramaribo staat de diefstal van voertuigen op 0,6 (1,9 is het gemiddelde in het Caribische gebied), inbraak - 4,5 (hoger dan het Caribische gemiddelde van 4,1), beroving - 1,5 (2,7 is het Caribische gemiddelde), diefstal - 3,3 (3,9 is het Caribische

¹¹⁰ <https://publications.iadb.org/en/restoring-paradise-caribbean-combatting-violence-numbers>

gemiddelde) en overval en bedreiging - 4,9 (6,8 gemiddeld in het Caribische gebied).

Ook is het percentage van het gebruik van messen en geweren bij dreigementen / aanvallen in Paramaribo is hoger dan gemiddeld in de wereldregio's, 13 (wereldgemiddelde is 11 bij bedreigingen) en 13 (wereldgemiddelde 8) bij aanrandingen. Bovendien, terwijl Paramaribo de laagste slachtoffertecijfers heeft in de regio, melden meer inwoners van de stad het gevoel te hebben dat hun buurt enigszins of zeer onveilig was dan in alle andere hoofdsteden in het onderzoek. Deze cijfers wijzen erop dat de veiligheidsgerelateerde zorgen van de geraadpleegde stakeholders zeer sterke redenen hebben.

Risicoregister: Paramaribo WHS - De bovengenoemde risico-, kwetsbaarheids- en blootstellingsinformatie is vertaald in specifieke risico's waarmee de Paramaribo WHS wordt geconfronteerd. In tabel 1 hieronder wordt het veiligheids- en beveiligingsrisicoregister van de Paramaribo WHS weergegeven.

Afb. 48 – Brand is het grootste risico in de historische binnenstad. Onlangs gerestaureerde huizen naast verlaten gebouwen met een hoog risico maken het verzekeren ervan onmogelijk (Eppich, 2019)

Tabel 1: Veiligheid en veiligheidsrisico's voor de werelderfgoed site Paramaribo

Risico			K	I	Score	Commentaar
Oorzaken	Risico beschrijving	Gevolgen				
Houten constructie Verouderde elektriciteitsleidingen Gebrek aan onderhoud Nalatigheid, gebrek aan veiligheidscultuur Geen aansprakelijkheid voor de schade op de eigenaar	Vuur in de historische gebouwen	Aanzienlijke schade of volledige vernietiging van het gebouw	Hoog	Hoog	Hoog	
De nabijheid van houten constructies Houten constructies Sterke wind Nalatigheid, gebrek aan veiligheidscultuur	Vuur verspreidt zich van het ene gebouw naar het andere	Aanzienlijke schade of volledige vernietiging van meerdere gebouwen	Medium	Hoog	Hoog	In de meeste straten van Paramaribo is de natuurlijke bescherming tegen wind en verspreiding van branden, d.w.z. de mahoniebomen, verminderd, waardoor de kwetsbaarheid van houten constructies voor vuurspreiding toenam.
Jaarlijkse <i>Owru Yari</i> - Oudejaarsavond die bekend is geworden als Carnaval in het Caribisch gebied, waar mensen massaal gebruik maken van de enorme kabels vuurwerk, ook wel bekend als .Pagaras	Vuur in de gebouwen rond de Waterkant	Aanzienlijke schade of volledige vernietiging van meerdere gebouwen	Hoog	Hoog	Hoog	Terwijl de hulpverlening tijdens de festiviteiten op stand-by regime is, blijft het risico groot en in geval van een serieuze gebeurtenis kunnen de gevolgen rampzalig zijn, terwijl de hulpverlening slechts weinig of geen controle op de situatie zou hebben.
Het verhoogde stand van de rivier bij hoog water	Overstroming en in de binnenstad	Aanzienlijke overstromingen in de binnenstad	Laag	Lag	Laag	Na versteviging van de waterkant is het overstromingsrisico tot een minimum beperkt
Zware regen. Het slechte drainagesysteem in de stad	(gelokaliseerd) Overstroming en in de binnenstad	Aanzienlijke schade aan WHS	Hoog	Medium	Medium	De inspanningen zijn gericht op verbetering van het stedelijk drainagesysteem, waardoor het risico van plaatselijke overstromingen door zware regenval in de nabije toekomst word verminderd.

Een groot aantal daklozen en drugsverslaafden aanwezig in het gebied Gebrek aan politieagenten die het gebied patrouilleren Armoede	Criminaliteit aan de waterkant	Verlaten historische binnenstad De aantrekkelijkheid van de WHS voor ontwikkelaars Geen of beperkt aantal bezoekers Gebrek aan veiligheid Verlaten huizen	Hoog	Hoog	Hoog	De high-end hotels bevinden zich in de nabijheid van de waterkant. De eigenaren van de hotels hebben een 'buurtpolitie' gevormd die met auto's en fietsen in het gebied patrouilleert. Dit helpt om het risico van criminaliteit in het watergebied te verminderen maar niet te elimineren.
Armoede Gebrek aan overzicht van de overheid Gebrek aan sociale beschermingsmaatregel	Daklozen in de binnenstad	Schade aan de gebouwen Minder veiligheid en beveiliging in de historische stad	Hoog	Hoog	Hoog	
Niet voldoende aandacht voor veiligheid op scholen Gebrek aan interesse voor WHS bij verschillende groepen van de algemene bevolking Onvoldoende versterking van veiligheids- en beveiligingsvoorschriften	Slechte veiligheids-cultuur	Bracht vermijdbare schade aan historische monumente	Hoog	Hoog	Hoog	
Geen gegevens beschikbaar	Olieraffinaderij heeft plant in Paramaribo WHS *	Geen gegevens beschikbaar				Hoewel er geen gegevens zijn over de impact van de plants v.d. olieraffinaderij op de Paramaribo WHS, is het van cruciaal belang om de situatie te monitoren en verschillende onderzoeksactiviteiten uit te voeren om aan de gezagsdragers de door de mens veroorzaakte rampenrisico's voor Paramaribo WHS te melden.
Niet gevaccineerd Gebrek aan bredere beschermingsmaatregelen	Gele koorts	Kritieke gevolgen voor de menselijke gezondheid Impact op de aantrekkelijkheid van	Laag	Medium	Laag	Suriname heeft de gele koorts vaccinatie geïntroduceerd in het routinematige programma voor alle kinderen van een jaar oud in 2014. De

		Paramaribo WHS voor toeristen				<p>schatting van de nationale vaccinatiedekking is 86% en omvat alleen kinderen van 1 jaar oud.¹¹¹</p> <p>Maar als er geen adequate maatregelen worden genomen tegen het risico van <i>travel-associated</i> gevallen, zou het risico van gele koorts kunnen toenemen (bijvoorbeeld in Brazilië, het buurland van Suriname, was er in 2017 een uitbraak van gele koorts).¹¹²</p>
Onvoldoende fondsen	Gebrek aan overzicht van de veiligheids- en beveiligingsvereisten voor de WHO van Paramaribo	<p>Gebrek aan naleving en follow-up</p> <p>Gebrek aan duidelijke richtlijnen over veiligheid en beveiliging voor de WHW van Paramaribo</p>	Medium	Hoog	Medium	
Klimaatverandering	Sterke winden, windvlagen en stormen, overstromingen	Aanzienlijke structurele schade aan de houten constructie	Medium	Hoog	Hoog	Deze overweging moet worden meegewogen in de aanpassing van de houten constructie
Klimaatverandering	Insectenplaag	Structurele degradatie en uitval	Hoog	Medium	High	Deze overweging moet worden meegewogen in de aanpassing van de houten constructie

Afb. 49 –Veiligheids- en beveiligingsrisico's voor de Paramaribo WHS

Legenda: K – Kans, I – impact, *- dit risico heeft een zeer hoge mate van onzekerheid, zowel met betrekking tot de oorzaken als de gevolgen ervan.

¹¹¹ <https://reliefweb.int/report/suriname/yellow-fever-suriname-disease-outbreak-news-28-march-2017>

¹¹² Dit moet geverifieerd worden bij het department van gezondheid.

9.3 Kort overzicht van de wettelijke en institutionele kaders

Juridisch kader - De grondwet van Suriname¹¹³ heeft geen specifieke bepalingen voor rampen, maar het verplicht de president om de noodtoestand af te kondigen om de externe en binnenlandse veiligheid te handhaven in geval van gevaar of bedreiging in enig deel van Suriname, behoudens voorafgaande toestemming van de Nationale Vergadering (artikel 102, lid 3).¹¹⁴ Er wordt momenteel gewerkt aan de ontwikkeling van de nationale strategie inzake DRM / DRR in Suriname, die naar verwachting in de eerste helft van 2019 in het parlement zal zijn. Dit is een van de prioriteiten die zijn uiteengezet in het beleidsontwikkelingsplan 2017-2021¹¹⁵ waarin de ontwikkelingsprioriteiten voor Suriname worden aangegeven. Er zijn specifieke sectorale wettelijke vereisten die expliciet het verminderen van rampen vereisen. Zoals echter wordt vermeld in het Observatory on Strategies and Mechanisms for Effective Public Management,¹¹⁶ waarbij de belangstelling van buitenlandse bedrijven voor nieuwe grootschalige mijnbouw wordt vergroot, heeft de regering tot doel het regelgevingsklimaat in de sector te verbeteren en rampenrisicobeheer en het beleid inzake aanpassing aan klimaatverandering te ontwikkelen. Er moet worden vermeld dat de olieraffinaderij zich in de nabijheid van de Paramaribo WHS bevindt, met zijn *Tout Lui Faut*-raffinagecomplex ongeveer 12 mijl ten zuiden van Paramaribo, de hoofdstad van Suriname aan de rechterkant van de Surinamerivier.¹¹⁷ Er zijn geen studies of gegevens beschikbaar over eventuele risico's van de olieraffinaderij voor de Paramaribo WHS. Er zijn geen specifieke begrotingsrichtlijnen

¹¹³ <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/sur127523.pdf>

¹¹⁴ <http://dipecholac.net/contenido/final-country-report-suriname.pdf>

¹¹⁵ <http://www.planningofficesuriname.com/wp-content/uploads/2018/02/2017-2021-DEVELOPMENT-PLAN.pdf>

¹¹⁶ <https://www.oas.org/es/sap/dgpe/gemgpe/suriname/suriname.pdf>

¹¹⁷ <https://www.ogj.com/articles/2016/09/staatsolie-wraps-suriname-refinery-expansion.html>

toegewezen voor rampenrisicobeheer binnen de lokale districtsautoriteiten. Er zijn echter bepalingen dat de districtsautoriteiten fondsen uit hun eigen inkomsten kunnen gebruiken voor meerdere doelen, waaronder hulp bij rampen.¹¹⁸ Deze fondsen zijn uiterst beperkt. Er is een wet van regionale organen die de districtscommissaris (DC) een specifiek mandaat geeft om het gebruik van gebouwen en voertuigen op te eisen en de hulp in te roepen van capabele inwoners in geval van een ramp.¹¹⁹ De Wet Brandweer Suriname werd uitgegeven in 1993 en moest grondig worden herzien.¹²⁰

Institutioneel kader - Hoewel alle overheidsinstanties een rol te spelen hebben bij rampenbeheersing, zijn er instellingen die geroepen zijn om een meer zichtbare rol te spelen bij beleidsvorming en / of operationele ondersteuning vóór, tijdens en na noodsituaties. In Suriname is het in de eerste plaats het *National Coordination Center for Disaster Relief* (NCCDR) onder de President van Suriname, dat crisisresponscentrum en professionele reddingsdiensten omvat, en dat gemandateerd is om alle respons- en rampenrisicopreventie-activiteiten te coördineren met de nationale overheid en alle andere stakeholders. De brandweer is ondergeschiktheid aan de stadsautoriteiten. Ook hebben verschillende ministeries een mandaat met verschillende aspecten van rampenbeheer, waaronder preventie, paraatheid, respons en herstel. De criticaliteit van de noodhulp om te zorgen voor gecoördineerde inspanningen, paraatheid en respons van meerdere instanties in mogelijke noodsituaties is voelbaar. Er zijn echter geen noodprotocollen of richtlijnen, noch evacuatieplan(nen)

¹¹⁸ Ahmadali 2005

¹¹⁹ Act of Regional Bodies S.B. 1989 no. 44, revised as SB 2000 no. 93 and as SB 2002 no. 5444

¹²⁰ <http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/wet-brandweer-suriname-1993/>

ontwikkeld voor een mogelijke noodsituatie in de binnenstad van Paramaribo. Vooral tijdens massale bijeenkomsten is er behoefte aan een goed gedefinieerd en getest (door middel van oefeningen) massaal evacuatieplan.

9.4 SWOT - analyse

Hoewel alle overheidsinstanties een rol te spelen hebben bij rampenbeheersing, zijn er instellingen die geroepen zijn om een meer zichtbare rol te spelen bij beleidsvorming en / of operationele ondersteuning vóór, tijdens en na noodsituaties. In Suriname is dat in de eerste plaats het *National Coordination Center for Disaster Relief* (NCCDR) onder de President van Suriname dat een crisisresponscentrum, professionele reddingsdiensten en een mandaat heeft om alle respons- en rampenrisicopreventie-activiteiten te coördineren met de nationale overheid en alle andere belanghebbenden.

De Brandweer is ondergeschikt aan de stadsautoriteiten. Ook hebben verschillende ministeries een mandaat met verschillende aspecten van rampenbeheer, waaronder preventie, paraatheid, respons en herstel.

Sterke punten	Zwakke punten
NCCDR heeft een goede reputatie in het land en in Paramaribo. NCCDR is ook goed verbonden met het Caribbean Disaster Emergency Management Agency (CDEMA) ¹²¹ en krijgt steun van CDEMA bij het opbouwen van zijn capaciteiten.	Institutionele coping-capaciteiten zijn vrij laag (5,8 van INFORM-index) Gebrek aan bestuur bij relevante responsinstanties (5.8 INFORM-index) De coördinatie tussen de responsbureaus zou kunnen worden verbeterd op basis van <i>Joint</i>

NCCDR heeft sterke drijfveren om levensvatbare werkrelaties op te bouwen met internationale partners en zijn operationele capaciteiten uit te bouwen. Brandweer is operationeel Rampenmanagement is verwoord in programma's van verschillende sectoren. Coördinatie tussen responsdiensten (NCCDR, brandweer, ambulancediensten, stadsbestuur, politie) is vrij sterk tijdens massale evenementen	<i>Emergency Services Interoperability Principles</i> (JECIP) De financiële ondersteuning van de responsdiensten is zwak De menselijke en technische capaciteiten van brandweerlieden zijn aanzienlijk beperkt Geen toezicht op brandpreventie- en beschermingsmaatregelen in WHS, inclusief de beschikbaarheid van evacuatieplannen in de monumentale gebouwen Gebrek aan bouwvakkers die goed zijn opgeleid op het gebied van de restauratie van monumenten; Gebrek aan concurrentie tussen grote aannemers op het gebied van restauratie monumenten.
Gevaren Doorlopende en regelmatige (d.w.z. jaarlijkse) festiviteiten in Paramaribo WHS Ontbreken van gecentraliseerde en verantwoordelijke beslissingsbevoegdheid voor Paramaribo Extreem hoge kosten van restauratie die worden geoffreerd door gevestigde aannemers (2600usd / m2 bij 90% restauratiebehoefte)	Mogelijkheden Commitment van donoren (b.v. WB, IDB, anderen) bij de ondersteuning van wederopbouw na rampen in Paramaribo WHS Verschillende lopende projecten ondersteund door IDB en WB Traditionele kennissystemen voor rampenmitigatie (d.w.z. in bouwconstructies en periodiek onderhoud)

¹²¹ <https://www.cdema.org>

9.5 Aanbevelingen voor het verkleinen van rampenrisico's

De DRPMP wordt aangevuld met de reeks aanbevelingen voor het versterken van het rampenrisicobeheer van de historische stad Paramaribo op basis van de aanpak die is vastgelegd in de UNESCO-strategie voor risicovermindering op werelderfgoedsites. Bij het analyseren van het rampenrisicoprofiel op cultureel erfgoed, is het belangrijk om in gedachten te houden dat rampenrisicobeheer (DRM) de risico's moet aanpakken die kunnen ontstaan in op de site of in de omgeving. Daarom speelt DRM ook een belangrijke rol in bufferzones van de werelderfgoedsites.

Deze paragraaf bevat aanbevelingen voor het versterken van de capaciteiten en de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen voor rampenbeheersing. De aanbevelingen kunnen gericht zijn op het aanpakken van de oorzaken (d.w.z. het voorkomen van rampenrisico's) of het aanpakken van de gevolgen (d.w.z. rampenmitigatie) van geïdentificeerde rampenrisico's. De aanbevelingen worden vertaald in een lijst van projecten die afzonderlijk kunnen worden uitgevoerd maar samen kunnen zorgen voor een groter effect op het veiligheidsniveau van de Paramaribo WHS. De aanbevelingen zijn gegroepeerd *onder bestuur, juridisch, risicofinanciering en operationeel*.

Bestuur

1. Organiseer een jaarlijkse multi-stakeholderoverleg / conferentie ter ondersteuning van Paramaribo Werelderfgoedstad met het doel om strategieën en optimale oplossingen voor de bestaande en opkomende rampenrisico's in de binnenstad te bespreken en te identificeren.
2. Zet drie expertteams op om de belangrijkste oorzaken van rampenrisico's in de binnenstad van Paramaribo aan te pakken: (a) brand, (b) door het klimaat veroorzaakt rampenrisico's, en (c)

veiligheid op straten. Leid en bespreek de discussies binnen deze teams om gezamenlijk begrip en een reeks acties te formuleren over hoe de bestaande en nieuwe behoeften binnen elk prioriteitsgebied moeten worden aangepakt.

Wettelijk

1. Herzie nationale ontwikkelingsstrategieën, actieplannen en programma's om te kunnen aangegeven hoe de risicobeperkende behoeften van de Paramaribo WHS kunnen worden geïntegreerd en aangepakt.
2. Ontwikkel en bepleit om een wetwijziging aan te nemen dat ALLE publieke gebouwen in de binnenstad van Paramaribo (bijv. Musea, gebouwen van ministeries, banken, enz.) noodplannen hebben, inclusief een formeel goedgekeurd evacuatieplan.
3. Zorg ervoor dat de inspanningen voor rampenrisicovermindering voldoende worden weerspiegeld in de Rampenwet van Suriname, die nu ontwikkeld wordt. Stel zo nodig wijzigingen voor om ervoor te zorgen dat de wet de veiligheids- en beveiligingsoverwegingen van de werelderfgoedsite weerspiegelt.

Risicofinanciering

1. Aangezien er geen specifieke fondsen zijn toegewezen voor activiteiten in verband met rampenrisico's in Paramaribo en er sterke financiële beperkingen zijn bij alle overheidsinstanties, zou een studie kunnen worden gedaan om opties voor rampenrisicofinanciering te onderzoeken en haalbare aanbevelingen voor te stellen.
2. Zorg ervoor dat er middelen worden toegewezen voor activiteiten voor rampenrisicobeheer binnen het door de IDB gefinancierde *Urban Rehabilitation Program*.

Operationeel

1. Zorg ervoor dat alle gebouwen met een uitzonderlijke erfgoedwaarde zijn beoordeeld met betrekking tot hun brandrisico.
2. Ontwerp en implementeer specifieke (d.w.z. afgestemd op de eigen behoefte van het gebouw) brandrisicolimitering voor elk onroerend goed met een uitzonderlijke erfgoedwaarde in de binnenstad van Paramaribo.
3. Organiseer regelmatige workshops voor besluitvormers (experts, beleidsmakers, vertegenwoordigers van verschillende ministeries en niet-gouvernementele organisaties) om hun bewustzijn te vergroten met betrekking tot rampenrisicobeheer in het algemeen en de toegevoegde waarde van rampenrisicobeheer.
4. Monitor en blijf actief betrokken bij de activiteiten van de Wereldbank met betrekking tot structurele en niet-structurele maatregelen om de “weerbaarheid” tegen overstromingen in groter Paramaribo te verbeteren en specifiek die met betrekking tot de verbetering van het drainagesysteem in de stad, hoogwatermonitoring en prognoses. Zorg voor een gedeeld inzicht van de mogelijke impact van de overstroming op historische gebouwen, en dat dit inzicht adequaat is verwerkt in de programma-activiteiten.
5. Monitor en wees actief betrokken bij de bescherming van mangroves, die een natuurlijke buffer vormen voor mogelijke overstromingen van de binnenstad.
6. Organiseer in nauwe samenwerking met alle relevante instanties halfjaarlijkse oefeningen met responskrachten op verschillende scenario's (bijvoorbeeld brand tijdens de massabijeenkomst, brand in een van de erfgoedsites, overstroming in een van de straten in de binnenstad, enz.)
7. Ontwikkel één evacuatieplan voor massabijeenkomsten waarbij veel instanties zijn betrokken. Dit vereist gecoördineerde inspanningen tussen verschillende responsinstanties (bijv. politie, brandweer,

ambulance) evenals nationale en lokale autoriteiten (bijvoorbeeld ministerie van Transport, enz.). Het evacuatieplan moet onder andere de route, de transportmiddelen, de bestaande en ontbrekende capaciteiten van de responsinstanties, de gedeelde communicatielijnen, het overeengekomen coördinatiemechanisme en de volgorde van bevel, enz. omvatten.

8. Ontwerp en implementeer het project ‘Groen Paramaribo’ om bomen te planten langs de hoofdwegen, terwijl relevante partnerships worden gecreëerd.
9. Ontwerp en implementeer een brede bewustmakingscampagne om de waardering en ondersteuning te garanderen voor WHS en het gevoel van veiligheid en beveiliging bij de lokale bevolking.
10. Organiseer bewustmakingsevenementen, lessen en festivals voor de scholen. Ontwikkel een ‘Groene Patrouille’ voor grotere schoolkinderen om voor het WHS te zorgen: ontwikkel initiatieven, pleit voor veiligheid en beveiliging, organiseer mitigerende activiteiten, etc. In samenwerking met de NCCRD en UNESCO organiseer je een training over ‘Eerste Hulp’ voor cultureel erfgoed.

New Year's Paramaribo party in travel advice CNN

Elisézer Pross, 02/01/2010

Paramaribo - CNN has on its official website labeled the Paramaribo pagara relay on New Year's Eve as one of the 'fantastic' year-end activities in the world. In the article 'Fantastic New Year's Eve Destinations', travel journalist Robert Reid describes that Paramaribo, normally a city asleep, is awakened in a spectacular way on New Year's Eve.

"People come together in the center of the city to witness who can create the longest ribbon of fireworks. Strikers are strung together; a string of 100 can continue for ten seconds after the fuse has blown off, while others can be heard for minutes. Everyone is dreaming about hearing the fireworks. Afterwards it is a sea of red paper "says Reid.

The crowded mass on the Domineestraat looks like a colorful ant colony from the roof of Krasnapolsky. Apart from the absolute highlight, the pagara relay, the Big Truck of South South West is also a crowd puller. -DWTfoto / Paul San.

The tolerance between the various population groups is also praised. In addition to Paramaribo's cultural and religious diversity, according to the journalist, it is a plus that there are no tensions. "The inhabitants are known to be able to get along well with each

other. In addition to Dutch, several languages are spoken, because immigrants from all over the world have come to settle. "

It is a pity, therefore, that on New Year's Day a blemish is laid on the so popular pagara relay. This may come under pressure due to what eyewitnesses call an "unforeseen circumstance" that has almost led to a fire. "In no time, the fire brigade and the police were on the scene and the situation could quickly be brought under control with fire extinguishers before panic broke out," says eyewitness Saskia Karg, who witnessed up close how suddenly an advertising cloth wrapped around the balcony of the building besides the Blokker business on the Domineestraat, it was completely unexpectedly on fire. "Nobody expected it, because everything was done according to the rules.

Afb. 50 - Owru-yari pagara estafette, oudejaarsfestival – in 2010 was er een incident waarbij tijdens het vuurwerkfestival een van de gebouwen in brand vloog, [www. Nickerie.net](http://www.Nickerie.net)

9.6 DRPMP - monitoringplan

Het DRPMP-monitoringplan moet op jaarbasis worden herzien om de implementatie ervan bekend te maken, en elke herziening moet de volgende periode van twee jaar bestrijken. Het voorgestelde monitoringplan is ontworpen voor 2019-2020 jaar. De herziening van het monitoringplan moet de periode 2020-2021 weergeven.

Indicator	Doel	Einddatum
Werkgroepen van deskundigen	3 inaugurele vergaderingen	Q2 2019
Werkgroepen voor beleidsmakers	2 evenementen per jaar	Q4 2019 / Q4 2020
'Groen Paramaribo'-project, ontwerp en financiering	3 straten per jaar	Q4 2019 / Q4 2020
Multi-instantie evacuatieplan voor massabijeenkomsten	1 plan	Q3 2019
Noodoefening	1 exercisie	Q3 2020
Project document ontwikkeld voor de beoordeling van het brandrisico van de houten gebouwen in de binnenstad van Paramaribo	projectdocument inclusief budget	Q4 2019
Brandrisicoanalyse van de houten gebouwen in de binnenstad van Paramaribo	1 rapport	Q2 2020
Huur een consultant in en maak een beoordeling van de nationale ontwikkelingsstrategieën, actieplannen en programma's om aanbevelingen te kunnen doen over op welke wijze risicobeperkende behoeften van Paramaribo WHS worden geïntegreerd en aangepakt.	1 analytisch rapport + aanbevelingen	Q4 2019
Amendementen die zijn ingevoerd in de nationale ontwikkelingsstrategieën, actieplannen en programma's om tegemoet te komen aan de rampenrisicovermindere behoeften van de WHW Paramaribo	3 amendementen	Q4 2020
Ontwerp en implementeer evenementen in de scholen om de veiligheidscultuur te verbeteren	2 evenementen per jaar	Q4 2019 / Q4 2020

10 Strategie erfgoedtoerisme & publieke bewustwording

De "Internationale conventie voor de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld" van de UNESCO uit 1972, de *'World Heritage Convention'* is van toepassing voor *Paramaribo World Heritage City*. Paramaribo is verplicht om het erfgoed voor toerisme te behouden en te promoten. Krachtens de artikelen 4 en 5 van dit Verdrag moet Suriname als lidstaat zorgen voor de "identificatie, bescherming, instandhouding, presentatie en overdracht aan toekomstige generaties van het culturele en natuurlijke erfgoed." Ook het *'International Cultural Tourism Charter Managing Tourism at Places of Heritage Significance'* uit 1996 (het Internationaal handvest voor het beheer van cultureel toerisme op belangrijke erfgoedlocaties) ontwikkeld door de *'International Council of Monuments and Sites'* (ICOMOS) versterkt erfgoedinterpretatie- en onderwijsprogramma's voor de bewoners van het gastland. Er zijn programma's om kennis en respect voor het erfgoed te bevorderen en de lokale bevolking aan te moedigen om een direct belang in de erfgoedzorg en het -behoud zich te nemen, waaronder door op te treden als lokale site-tolken.

Daarom onderschrijft dit geactualiseerde Managementplan de wens van de PIU-PURP om een adviesbureau in te schakelen voor het ontwikkelen van een strategie voor het toerisme. Dit is om een strategisch plan voor de toeristische marketing en branding voor 2018-2022 (STMBP) voor de PWHC op te stellen.

Het ministerie van Handel, Industrie en Toerisme heeft een *"Strategic Tourism Plan: Suriname 2018 - 2030 Nature and Culture Hotspot of the Region"* geproduceerd. Het is een uitgebreid document met betrekking tot het natuurlijke erfgoedtoerisme en de bosreservaten: echter, helaas is

Paramaribo *World Heritage City* niet meegenomen. Dat plan vermeldde ook dat in het jaar 2018 een masterplan zou moeten worden ontwikkeld voor een beleid en een masterplan voor de toeristenindustrie.

Erkennend dat de doelstellingen in het "Strategisch toeristisch plan" uitstekend zijn, vraagt de PIU-PURP-toerismeconsultancy het volgende:

- Ontwikkel van een Strategisch Marketing en Branding Plan voor de periode 2018-2022 voor de Historische Binnenstad van Paramaribo als Werelderfgoed;
- Houd rekening met materieel en immaterieel cultureel erfgoed;
- Verbetering van het concurrentievermogen van het oude stadscentrum van Paramaribo op de nationale en internationale toerismemarkten;
- Ondersteun duurzame ontwikkeling en instandhouding;
- Ontwikkel een operationeel plan voor de implementatie van het strategisch plan voor toeristische marketing en branding.

Enkele van de belangrijkste stakeholders die in het kader van dit voorgestelde worden beoogd, zijn:

- Toerisme Unie Suriname (TOURS),
- Vereniging van Tour Operations in Suriname (VESTOR),
- Suriname Hospitality and Tourism Association (SHATA),
- Vereniging van reisagenten in Suriname (ASRA),
- United Tour Guides Suriname Foundation (UTGS),
- Ministerie van Cultuur - Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, Monumentencommissie, SBHF / PIU-PURP,
- Ministerie van Toerisme van het ministerie van Handel, Industrie en Toerisme, Waterfront Management Board,
- The Back Lot,

- Havenbedrijf (NV Havenbeheer).

Ten slotte zijn enkele verwachte aanbevelingen:

1. Logo en huisstijlontwerpen voor het brandmerken van de historische binnenstad van Paramaribo als nieuwe toeristische bestemming
2. Slogan maken vergelijkbaar met *Bon Bini* op Curaçao, *Pura Vida* in Costa Rica en *One Happy Island* op Aruba
3. Interpretatieplan voor bewegwijzering en erfgoed dat voortvloeit uit deze strategie .
4. Sociale media-activiteiten om gebruik te maken van digitale technologieën om de historische binnenstad van Paramaribo tot leven te brengen, inclusief het delen van bestaande initiatieven via een smartphone-applicatie zoals de *Suriname Tourism App*
5. Website of andere media voor digitale marketing en promotiestrategieën
6. Toeristische producten met activiteiten om de inkomsten en banen in de binnenstad van de toeristische sector te vergroten
7. Ontwikkeling en implementatie van een 'Lichtplan' voor erfgoedgebouwen, met name in een aantal pilotgebieden zoals het Onafhankelijkheidsplein, Fort Zeelandia Area, onderdeel van Henck Arronstraat, onderdeel van Waterfront en Mirandastraat
8. Verbetering van het gevoel van plaats, identiteit, trots en veiligheid.

¹²² Deze werden versterkt op stakeholder workshops, waar op 2 april 2019 de sessies rechtstreeks in elkaar overgingen van (1) gedeelte waarden; (2) benadering van Historic Urban Landscape; (3) criteria voor adaptief gebruik; naar (4) betrokkenheid van jongeren

10.1 Duurzaam toerisme, international paradigma en bewustzijn van belanghebbenden

Dit geactualiseerde Managementplan geeft de toeristische waarden van de historische binnenstad van Paramaribo op een manier aan die gemakkelijk te begrijpen is en verklaart de betekenis ervan binnen een lokale, nationale en internationale context. Het beveelt een kader voor duurzaam toerisme aan.¹²² Het sluit aan bij het UNESCO-werelderfgoedprogramma voor duurzaam toerisme van 2012, dat is ontwikkeld om een bijdrage te leveren aan een nieuw paradigma geleid door de Werelderfgoedconventie:

- behoud, presentatie en overdracht van eigenschappen van het werelderfgoed worden ten volle bediend door het toerisme; en
- potentiële kansen en uitdagingen worden aangewend en beperkt met het oog op duurzame ontwikkeling.

Dit *framework* omvat alle verschillende termen die voortdurend zijn gebruikt en inwisselbaar zijn voor het toerisme en erfgoeddiscours.

1. *Cultureel toerisme / Erfgoedtoerisme / Cultureel erfgoed Toerisme* – vereist projecten die toeristen aantrekken, het behoud van erfgoedruimten en -plaatsen en het betrekken van inwoners van de plaatselijke gemeenschap.¹²³ Bovendien moet het immaterieel erfgoed omvatten voor (a) mondelinge tradities en uitdrukkingen, waaronder taal; (b) podiumkunsten; (c) sociale praktijken, rituelen en feestelijke evenementen; (d) kennis en praktijken met

¹²³ McNally 2014, p.16

betrekking tot de natuur en het universum; (e) traditioneel vakmanschap.¹²⁴

2. *Community-toerisme* - vereist dat mensen in hun eigen gemeenschap worden ontmoet, terwijl het nationale erfgoed wordt bewaard, het milieu wordt beschermd en een bijdrage wordt geleverd aan een verbetering van de kwaliteit van het leven in lokale gemeenschappen.¹²⁵
3. *Ecotoerisme*, - vereist het uitoefenen van 'groen toerisme' of natuurgericht toerisme.¹²⁶
4. *Geotoerisme* - vereist het behouden of versterken van het onderscheidende geografische karakter van een plaats - zijn omgeving, erfgoed, esthetiek, cultuur en het welzijn van zijn bewoners.¹²⁷
5. *Duurzaam toerisme* - vereist huidige en toekomstige economische, sociale en milieueffecten, waarbij wordt ingespeeld op de behoeften van bezoekers, de industrie, het milieu en gastgemeenschappen.¹²⁸

De agenda voor toerisme op erfgoedsites is soms gekoppeld aan armoedebestrijding. Geassocieerde waarden van het erfgoedbezit voor een gezonde interpretatie ervan vormen een vitaal onderdeel van elke toeristische presentatie voor culturele diversiteit, waar *pro-poor* toerisme een effectief middel kan zijn om te ontsnappen aan armoede wanneer het toerisme de lokale gemeenschappen echt ten goede komt door hun levensomstandigheden te verbeteren en hun lokale culturen te revitaliseren en ze te verbinden met de wereldmarkt. Het kan gaan om nieuwe en opkomende concepten zoals nieuwe museologie of

'ecomuseologie' in landen als Vietnam - gebaseerd op de erkenning van de onderlinge afhankelijkheden tussen duurzame ontwikkeling en culturele diversiteit.¹²⁹

Daarom moeten de Uitzonderlijke Universersele Waarden van het Werelderfgoed van Paramaribo gemeenschapswaarden bevatten die van het grootste belang zijn in de toeristische dialoog. Deze moeten diversiteit weerspiegelen in alle vormen en complexiteit. Waarden moeten interculturaliteit bevorderen en culturele interactie ontwikkelen om bruggen tussen mensen te slaan en respect voor de diversiteit van culturele uitingen te bevorderen en het bewustzijn op lokaal, nationaal en internationaal niveau te vergroten.

Het toeristisch product voor de historische binnenstad van Paramaribo moet:

- de rijke diversiteit van de geschiedenis en ontwikkeling van zijn erfgoed bevatten,
- de stedelijke context van de stad, zijn architectuur en zijn mensen onder de aandacht brengen, en
- het volledige spectrum van de stedelijke cultuur uitdrukken met zijn expressies.

“Steden zijn de thuisbasis van veel van ‘s werelds grootste monumenten, hoewel de subtielere kenmerken van het stedelijke milieu (zoals riolen, begraafplaatsen, bordelen en bars) al heel lang genegeerd worden in het algemene discours over erfgoed en toerisme”

(Timothy 2017, 33)

¹²⁴ <https://ich.unesco.org/en/what-is-intangible-heritage-00003>

¹²⁵ <https://www.jamaica-no-problem.com/community-tourism.html>

¹²⁶ Buckley 2009, pp.6-9

¹²⁷ <https://www.nationalgeographic.com/maps/geotourism/>

¹²⁸ UNWTO sustainable Tourism; <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>

¹²⁹ UNESCO (2009 Investing in cultural diversity and intercultural dialogue: UNESCO world report. France, Paris: UNESCO, p.201

Het toeristisch product moet deze diversiteit associëren als een belangrijke identiteit voor de genomineerde *Uitzonderlijke Universersele Waarden*, die een rijke culturele interpretatie moeten hebben als een moderne levende stad en tegelijkertijd:

- een voormalig Nederlands koloniaal stadje uit de 17e en 18e eeuw,
- gesitueerd aan de noordkust van tropisch Zuid-Amerika, met zijn
- originele en zeer karakteristieke stratenplan, van het
- historisch centrum dat intact is gebleven, en zijn
- gebouwen die de geleidelijke samensmelting illustreren met de invloeden van de Nederlandse bouwkunst met traditionele lokale technieken en materialen die voortdurend worden ontwikkeld binnen het oorspronkelijke stedelijke patroon.

Afb. 51 – Recent artikel in de Guardian over de verborgen charmes van Paramaribo (Guardian, 2018)

Afb. 52 – Partybussen komen veel voor en touren langs de Waterkant (Eppich, 2019)

REACTIES VAN STAKEHOLDERS ALS GASTGEMEENSCHAP VOOR DE ONTWIKKELING VAN DUURZAAM TOERISME VOOR DE HISTORISCHE BINNENSTAD VAN OF PARAMARIBO	
Aanverwante fragmenten uit het ICOMOS-handvest uit 1999 voor cultureel toerisme (nadruk in vetgedrukt)	Richtlijnen voor de ontwikkeling van duurzaam toerisme van de PWHC (samenvatting van de besprekingen door de stakeholders)
1. Het natuurlijke en culturele erfgoed is een materiële en spirituele bron, die het verhaal vertelt van historische ontwikkeling . Het speelt een belangrijke rol in het moderne leven en moet fysiek, intellectueel en / of emotioneel toegankelijk worden gemaakt voor het grote publiek. (Principe # 1.1)	<ul style="list-style-type: none"> • Plaats alle historische namen naast moderne namen op gebouwen en straten, enz. • Voeg toe aan de waarde van Paramaribo door het opnemen van bredere verhalen en de identiteit van personen van de inheemse bevolking in de ontwikkeling van de stad in de moderne 21ste eeuw op alle historische architectuur, gebouwen, straten, open openbare ruimtes en waterwegen.
2. Voordat erfgoedplaatsen worden bevorderd of ontwikkeld voor een toename van toerisme, moeten beheersplannen de natuurlijke en culturele waarden van de erfgoedsite beoordelen. Zij moeten dan passende limieten vaststellen voor aanvaardbare veranderingen , met name met betrekking tot de impact van bezoekersaantallen op de fysieke kenmerken, integriteit, ecologie en biodiversiteit van de plaats, lokale toegangs- en vervoerssystemen en het sociale, economische en culturele welzijn van de gastgemeenschap . (Principe # 2.6)	<ul style="list-style-type: none"> • Voetgangersgebieden om de beloofbaarheidswaarde van het historische stedelijk centrum en zijn bufferzones te herstellen, door de negatieve impact van voertuigen enz. weg te nemen in de ontwikkelingsplanning van Paramaribo. • Stel respectvolle grenzen en begrenzings vast voor overheidsgebouwen, particuliere woningen, instellingen, enz., terwijl ze toch toegankelijk gemaakt worden voor bezoekers hetgeen inkomsten kan genereren voor toeristische ontwikkelingen.
3. Instandhoudings- en toerismeprogramma's moeten informatie van hoge kwaliteit verschaffen om het inzicht van de bezoeker in de belangrijke erfgoedkenmerken en de behoefte aan hun bescherming te optimaliseren, zodat de bezoeker op gepaste wijze van de plaats kan genieten. (Principe # 3.1)	<ul style="list-style-type: none"> • Plaats toeristische interpretatieve centra waarin moderne GIS-technologie is geïntegreerd om de waarde en toegankelijkheid van het gevarieerde erfgoed van Paramaribo over te brengen. • Zorg voor accurate informatie, verkregen door onderzoek van geschreven en mondelinge bronnen, voor het gebruik in bewegwijzering, reisbegeleiding, brochures, informatiecabine, enz
4. Hoewel het erfgoed van een specifieke plaats of regio een universele dimensie kan hebben, moeten de behoeften en wensen van sommige gemeenschappen of inheemse volkeren om fysieke, spirituele of intellectuele toegang tot bepaalde culturele praktijken, kennis, overtuigingen, activiteiten, artefacten of sites te beperken gerespecteerd worden . (Principe # 4.2)	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkel culturele routes / routes binnen Paramaribo die mogelijk zijn verbonden met andere in Suriname of internationaal. • Richt open ruimten in, inclusief de open ruimten binnen overheidsgebouwen, om te gebruiken voor openbare festiviteiten en vieringen.
5. Erfgoedinterpretatie- en onderwijsprogramma's onder de bevolking van de gastgemeenschap moeten de betrokkenheid van lokale tolken van de site aanmoedigen. De programma's moeten kennis en respect voor hun erfgoed bevorderen en de lokale bevolking aanmoedigen om het directe belang in te zien van de zorg en het behoud ervan. (Principe # 5.5)	<ul style="list-style-type: none"> • Bevorder een aantal bedrijven op het gebied van gemeenschapstoerisme op microniveau met als thema de diversiteit van het authentieke werelderfgoed van Paramaribo, ook voor jongeren en kinderen, rond voedsel, ander immaterieel cultureel erfgoed, enz. • Bevorder herstelvaardigheden en -technieken, voedselbereiding en andere lokale vaardigheden als toeristische attractie direct gerelateerd aan het houten erfgoed van Paramaribo en zijn bredere erfgoedcontext.

In het Managementplan worden enkele UNESCO-initiatieven voorgesteld die in het Caribisch gebied tot stand zijn gekomen en geïmplementeerd. Daarnaast zijn er andere initiatieven die waarde toevoegen aan duurzaam toerisme ten behoeve van de gemeenschap. Deze initiatieven maken deel uit van UNESCO-prioriteiten die van cruciaal belang zijn voor activiteiten in werelderfgoed sites, namelijk:

- a. **Culturele routes / Routes** voor duurzaam toerisme in Paramaribo: door de *Asia-Pacific "Zijderoute"* van de UNESCO, en ook het Afrikaans-Caribische "Culturele project voor Toerisme van de Slaven Route " (1994-2014) van de UNESCO dat leidde tot de afkondiging van de Verenigde Naties van het internationale Decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst (2015-2024).
- b. **Cultureel erfgoed onderwater** voor duurzaam toerisme in Paramaribo: middels het UNESCO-Verdrag van 2001 inzake de bescherming van het cultureel erfgoed onder water.
- c. **Associated Immaterieel cultureel erfgoed** voor duurzaam toerisme in Paramaribo: via het UNESCO 2003-verdrag voor de bescherming van immaterieel cultureel erfgoed. Dit moet de betekenis van (a) orale tradities en uitdrukkingen, inclusief taal als een voertuig, integreren; (b) podiumkunsten; (c) sociale praktijken, rituelen en feestelijke evenementen; (d) kennis en praktijken met betrekking tot de natuur en het universum; (e) traditioneel vakmanschap.
- d. **Creatieve UNESCO-stad van de "Gastronomie"** voor duurzaam toerisme in Paramaribo: via het UNESCO Creative Cities Network 2004 (UCCN) om de samenwerking te bevorderen met en tussen steden die creativiteit hebben geïdentificeerd als een strategische factor voor duurzame stedelijke ontwikkeling op zeven creatieve gebieden (1)

Ambachten en Volkskunst, (2) Ontwerp, (3) Film, (4) Gastronomie, (5) Literatuur, (6) Mediakunsten en (7) Muziek.

- e. **Festivals en diverse culturele uitingen** voor duurzaam toerisme in Paramaribo: UNESCO 2005 Conventie voor de bescherming en bevordering van de diversiteit van culturele uitdrukkingen rond rijke etnische en culturele evolutie.

10.2 Gedeelde waarden: *Historic Urban Landscape* benadering koppelen aan benadering van duurzaam toerisme

Dit aangepaste Managementplan beveelt aan om de strategieën van het UNESCO-werelderfgoed en het programma voor duurzaam toerisme toe te passen als "een nieuwe aanpak gebaseerd op dialoog en samenwerking met belanghebbenden waarbij planning voor toerisme en erfgoedbeheer is geïntegreerd op bestemmingsniveau, de natuurlijke en culturele bezittingen worden gewaardeerd en beschermd en passend toerisme ontwikkeld".¹³⁰ Dit nieuwe paradigma voor werelderfgoed inclusief het UNESCO-programma voor duurzaam toerisme bevat een concept-actieplan dat ideaal lijkt voor gebruik in de toeristische strategie van Paramaribo

Het beschouwen van Paramaribo als *Historic Urban Landscape* (HUL) om de stedelijke waarden te helpen promoten, zou ook van invloed zijn op beleids-, bestuurs- en beheersaspecten om een verscheidenheid aan belanghebbenden te betrekken, inclusief lokale, nationale, regionale, internationale, publieke en private actoren in de stedelijke ontwikkeling. werkwijze.

¹³⁰ UNWTO sustainable Tourism; <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>

Daarom kan het programma voor Werelderfgoed en Duurzaam Toerisme van UNESCO, samen met HUL, een geïntegreerde strategie bieden voor de instandhouding van het stedelijke gebouwde erfgoed van de historische binnenstad van Paramaribo en voor een toeristisch product. Deze benaderingen zouden Paramaribo positioneren als een stad in de SIDS, door met behulp van cruciale tools de OUV's te beschermen, samen met de waarden van de gemeenschap.

HUL wordt daarom hier aanbevolen als een anker voor zowel architectuurbehoud als duurzaam toerisme.

This updated Management plan recommends a destination approach for this sustainable tourism paradigm. Paramaribo would become the World Heritage stop as a geographical space in which the entire tourism experience would take place. This should encompass the World Heritage core and its existing and proposed buffer zones with their surrounding areas. The World Heritage core would become the primary driver of tourism, by realizing its full value as a broader destination slanted to reflect local conditions, needs, and cultural diversity.

Efficiënte samenwerkingsverbanden waarbij de belangrijkste belanghebbenden in de gemeenschap en het toerisme zijn betrokken, zijn nodig om de duurzaamheid van de bestemming te vergroten. Deze verbeterde toerismestrategie zou daarom het bestemmingspakket met zijn geïntegreerde erfgoedwaarden (OUV's) begeleiden en fungeren als een stimulans voor instandhoudings- en conserveringsinterventies, zowel binnen de kern als de bufferzones om de hele stad te beschermen als een langdurig toeristische enclave. Deze aanbeveling¹³¹ wordt belangrijk, in het besef dat de laatste twee moeten worden overwogen voor uitwerkingen binnen het komende Paramaribo Toerisme plan:

¹³¹ Introduced and elaborated at a Paramaribo Stakeholder Workshop, April 2, 2019

- Implementatie van de Paramaribo UNESCO Historic Urban Landscape (HUL) -benadering;
- Publiceer de OUV's van Paramaribo in alle leeftijds- en cultuurgroepen om te bepalen welke waarde zij eraan hechten voor lokale, regionale en internationale bezoekers;
- Stimuleer het bereik van mensengroepen om creatieve industrieën te ontwikkelen;
- Een effectief systeem ontwerpen om de opbrengsten uit het toerisme te bestemmen voor instandhoudingsactiviteiten;
- Bepaal draagvermogenstrategieën, actueel en geprojecteerd.

De HUL-beandering zou de monumenten, architectuur en bouwmaterialen plaatsen in een bredere ruimtelijke context binnen de Werelderfgoedstad van Paramaribo door straten, open openbare ruimten en waterwegen intrinsiek als één eenheid te omvatten, en deze eenheid zou goed zijn voor duurzaam toerisme

10.3 Aanbevelingen voor duurzaam toerisme

"Paramaribo is meer dan zijn rijke architectuur, Paramaribo is ook zijn mensen en diverse culturen."¹³² Bewijs hiervan wordt veel onderzocht en gepubliceerd, en de auteurs van het proefschrift '*A Garden of Different Flowers - Een studie over cultureel erfgoed en nationale identiteit in Suriname*' door M. Veen & E. Veen (2007) vertegenwoordigen een bron van de rijke mix van etniciteiten die de stad bouwden, inclusief de uitbreiding van het kanaalsysteem en een spoorweg in het begin van de 20e eeuw.

¹³² Stakeholders noemden dit bij herhaling tijdens de workshops

Deze vormen allemaal het ononderbroken erfgoed van Paramaribo dat moet worden ingekaderd in een product van *Paramaribo Sustainable Tourism*.

Een voormalige inwoner van Paramaribo met Javaanse voorouders, nu in de 80, die in Nederland woont, was op bezoek en wilde een soort van bewegwijzering zien op het gebouw dat voorheen het ministerie van Onderwijs huisvestte. Hij wilde zijn herinneringen opnieuw ophalen met zijn zoon die in Nederland was geboren. Hij moest zijn eigen persoonlijke stadswandeling maken van waar hij 60 jaar geleden woonde en werkte voorafgaand aan zijn migratie. "Ik kom naar deze stad omdat het bomen heeft", zei een andere Europeaan op bezoek vanuit Nederland; "Het is uniek om een stad met zoveel bomen te zien en ik hou van de manier waarop de natuurlijke omgeving is verbonden met de architectuur".

133

Het toeristische product moet daarom gericht zijn op het verpakken van persoonlijke en intieme voorouderlijke verbindingen en verhalen die de fysieke en natuurlijke omgeving integreren als een enkele context met architectuur, straat, open openbare ruimtes en de waterwegen voor een complete ervaring samen met de bijbehorende volksverhalen.

Aanbevelingen om een aantal verwachte resultaten te behalen:

- a) Ontwikkel een verhoogd bewustzijn, begrip en waardering onder belanghebbenden voor het concept van OUV en bescherming van Werelderfgoed.

¹³³ Persoonlijke ervaring van stakeholder tijdens voorbereiding van dit Management Plan, 2019

- b) Bevorder brede betrokkenheid van belanghebbenden bij de planning, ontwikkeling en het beheer van duurzaam toerisme dat volgt op een bestemmingsbenadering van erfgoedbehoud en zich richt op het versterken van lokale gemeenschappen

Er is behoefte aan bewustwording voor de gastgemeenschap omdat deze een belangrijke rol te spelen heeft bij het bevorderen van de toeristische waarde van Paramaribo. Dit moet een collectieve inbreng zijn, samen werken aan de identificatie van een geschikt product voor duurzaam toerisme:

- Benadruk werelderfgoed in de context van toeristisch management, van een strategie met gedeelde waarde inclusief Outstanding Universal Value (OUV);
- Identificeer behoud van de sociale en economische voordelen voor de lokale gemeenschappen als de HUL-benadering;
- Benadruk hoge kwaliteit en lage impact, authentieke bezoekerservaringen, als criteria voor adaptief gebruik.

Duurzaam toerisme vereist initiatieven van de gastgemeenschap waarbij elke deelnemer een specifieke rol speelt bij de ontwikkeling van het product voor Paramaribo. Kortom, het is belangrijk dat de gemeenschap bevoegd is:¹³⁴

1. Denk holistisch over de toeristische visie.
2. Erken dat hun eigen bescheiden initiatieven belangrijk zijn, zoals het pop-up restaurant dat in april 2019 in de Heerenstraat werd gehouden.

¹³⁴ Tijdens de conclusies van de workshop in April 2019 maakten stakeholders bekend dat ze nu beter begrepen dat het werk ook door hun gedaan moet worden en dat het niet alleen de verantwoordelijkheid van de regering van Suriname is.

3. Vergroot de perceptie van het erfgoed als een toeristisch product dat verder gaat dan alleen maar gebouwen, maar in de bredere context van het Historic Urban Landscape van Paramaribo.
4. Zie de behoefte aan bewustzijnsopbouw over de geschiedenis van hun stad.
5. Wens meer dan de geschiedenis van de architectuur; de menselijke verhalen over de voortdurende ontwikkeling van de gebouwen zijn ook belangrijk.
6. Begrijp de behoefte van de gastgemeenschap om samen te werken, want er is veel nodig om een holistische benadering te bereiken.
7. Onderzoek van de mondelinge en geschreven geschiedenis om het volledige verhaal te kunnen vertellen.
8. Zoek en verzamel lokale verhalen, bijvoorbeeld via herinneringen aan de gastgemeenschap.
9. Publiceren, en hiervoor heeft de Nationale Commissie van UNESCO aangeboden om te helpen met onderzoek, publicatie en educatief materiaal ter ondersteuning van initiatieven van de gastgemeenschap.¹³⁵

¹³⁵ De secretarissen-generaal van de Nationale UNESCO-commissie van Suriname maakte dit aanbod tijdens de stakeholdersworkshop in April 2019.

Aanbevolen richtlijnen voor duurzame ontwikkeling van het toerisme van de PWHC in relatie tot het UNESCO-programma voor duurzaam toerisme		
Werelderfgoed Programma voor duurzaam toerisme (WHSTP)	Verbinding met behoud van de architectuur + erfgoedtoerisme (vet voor nadruk)	Aanbevolen Paramaribo Management Strategie
#8 WHSTP	Het overkoepelende doel van de <i>Werelderfgoedconventie</i> is de bescherming van culturele en natuurlijke sites van <i>Outstanding Universal Value</i> (OUV). Dit culturele en natuurlijke erfgoed vertegenwoordigt op zijn beurt middelen voor economische activiteiten zoals toerisme en de opbouw van voordelen voor de lokale gemeenschappen die in de nabijheid van of in verband met het werelderfgoed wonen. Om de economische, ecologische en sociale duurzaamheid op de lange termijn te bereiken, moeten erfgoedwaarden en bijbehorende kwaliteiten – materieel en immaterieel - door de lidstaten worden beschouwd als een belangrijk cultureel kapitaal dat moet worden behouden en onderhouden door middel van passend en verantwoord toerisme om de eindverantwoordelijkheid te vervullen die is vastgelegd in de Werelderfgoedconventie.	Stimuleer groepen mensen om creatieve industrieën te ontwikkelen. ¹³⁶
#10 WHSTP	Het concept en de betekenis van de OUV van Werelderfgoedsites zijn minder goed begrepen . Belanghebbenden op het gebied van het toerisme bewustmaken van de erfgoedwaarden en het leren waarderen van deze waarden, is de sleutel tot het presenteren van de werelderfgoed sites. Een onderbouwde waardering van de OUV en de implicaties van mogelijke negatieve effecten via toerisme op erfgoedwaarden zijn essentieel voor de besluitvorming door een breed scala van belanghebbenden in het toerisme	Publiceer de OVW's van Paramaribo in alle leeftijds- en cultuurgroepen, om te bepalen welke waarde zij eraan hechten als lokale, regionale en internationale bezoekers, voor intern en extern toerisme.
#12 WHSTP	Inadequaat beheerd toerisme kan ernstige gevolgen hebben die de OUV van de site in gevaar brengen , de lokale gemeenschappen van voordelen beroven en mogelijk de bestemming zelf degraderen.	Bepaal draagvermogenstrategieën, actueel en geprojecteerd

¹³⁶ UNESCO definieert de culturele en creatieve industrieën als "Sectoren van georganiseerde activiteiten met als hoofddoel de productie of reproductieve, promotie, distributie en /of diensten en activiteiten met een cultureel, artistiek of erfgoedkarakter." <http://www.unesco.org/new/en/santiago/culture/creative-industries/>

#16 WHSTP	Het nieuwe programma voor Werelderfgoed en Duurzaam Toerisme zal een bijdrage leveren aan een nieuw paradigma dat wordt geleid door de Werelderfgoedconventie en waarbij het behoud, de presentatie en de overdracht van Werelderfgoedsites volledig gediend zijn door toerisme.	Implementeer de Paramaribo UNESCO Historic Urban Landscape (HUL) -aanpak
#18 WHSTP	Werelderfgoed en belanghebbenden in het toerisme delen de verantwoordelijkheid voor het behoud van ons gemeenschappelijk cultureel en natuurlijk erfgoed met Outstanding Universal Value en voor duurzame ontwikkeling door middel van passend toeristisch management	Bepaal effectieve systemen van directe opbrengsten van inkomsten uit het toerisme voor natuurbehoud

Een bestemmingsbenadering - Een Werelderfgoed-bestemming is een geografische ruimte waarin de hele toeristische ervaring plaatsvindt. Voor werelderfgoedbestemmingen omvat dit het werelderfgoed zelf en de omgeving. Omdat eigenschappen van het werelderfgoed de belangrijkste drijvende krachten achter het toerisme zijn, vereist het realiseren van hun volledige waarde een bredere bestemmingsaanpak die de lokale omstandigheden en behoeften weerspiegelt. Efficiënte samenwerkingsverbanden waarbij belangrijke belanghebbenden betrokken zijn, zijn nodig om de duurzaamheid van een bestemming te verbeteren. Het programma omvat daarom manieren om de ontwikkeling van bestemmingen te richten op het behoud van erfgoedwaarden (OUV), als een stimulans voor interventies ten behoeve van het behoud en de versterking van erfgoedwaarden zowel binnen als buiten de beschermde sites en om ervoor te zorgen dat de toeristische ontwikkeling geen afbreuk doet aan de waarde en de potentiële bijdrage van Werelderfgoed tot duurzame ontwikkeling op de lange termijn. Bestemmingsplanning moet worden voorafgegaan door een beoordeling van de capaciteit van het werelderfgoed in termen van het aantal en de soorten bezoekers die het kan ontvangen, evenals in termen van de gerelateerde infrastructuur, die het kan herbergen. (Punt 25 (e) WHSTP)

Aanbevolen richtlijnen voor duurzame ontwikkeling van toerisme van de PWHC in relatie tot het ICOMOS-culturele toerisme 1996

Cultureel toerisme (CT) ICOMOS 1996 Handvest	Verbinding tussen behoud van de architectuur + erfgoedtoerisme (vet voor nadruk)	Recommended Paramaribo Management Strategy
#1.1 CT/ICOMOS	Het natuurlijke en culturele erfgoed is een materieel en spiritueel middel, dat een verhaal biedt over historische ontwikkeling . Het speelt een belangrijke rol in het moderne leven en moet fysiek, intellectueel en / of emotioneel toegankelijk worden gemaakt voor het grote publiek.	Mitigate the negative impact of vehicles, etc., also issues of Climate Change

#2.6 CT/ICOMOS	Voordat erfgoedplaatsen worden gepromoot of ontwikkeld voor meer toerisme, moeten managementsplannen de natuurlijke en culturele waarden van de site beoordelen. Zij moeten dan passende limieten vaststellen voor aanvaardbare veranderingen , met name met betrekking tot de impact van bezoekersaantallen op de fysieke kenmerken, integriteit, ecologie en biodiversiteit van de plaats , lokale toegangs- en vervoerssystemen en het sociale, economische en culturele welzijn van de gastgemeenschap .	Bereid bewoners voor om eigenaar te worden van de toerismestrategie zodat zij het als "ALAKONDRE" ¹³⁷ -ruimte zullen zien.
#3.1 CT/ICOMOS	Instandhoudings- en toerismeprogramma's moeten informatie van hoge kwaliteit presenteren om het inzicht van de bezoeker in de belangrijke erfgoedkenmerken en de behoefte aan hun bescherming te optimaliseren, zodat de bezoeker op gepaste wijze van de plaats kan genieten.	Zorg voor nauwkeurige bewegwijzering, correcte interpretatie van geschiedenis, continue capaciteitsopbouw, enz.
#4.2 CT/ICOMOS	Hoewel het erfgoed van een specifieke plaats of regio een universele dimensie kan hebben, moeten de behoeften en wensen van sommige gemeenschappen of inheemse volkeren om fysieke, spirituele of intellectuele toegang tot bepaalde culturele praktijken, kennis, overtuigingen, activiteiten, artefacten of sites te beperken of te beheren, gerespecteerd worden .	Stel respectvolle grenzen en limieten vast
#5.5 CT/ICOMOS	Erfgoedinterpretatie- en onderwijsprogramma's onder de mensen in de gastgemeenschap moeten de betrokkenheid van lokale site-tolken aanmoedigen. De programma's moeten kennis en respect voor hun erfgoed bevorderen en de lokale bevolking aanmoedigen om direct belang te hebben bij de zorg en het behoud ervan.	Een aantal bedrijven op het gebied van gemeenschapstoerisme op microniveau bevorderen met als thema de diversiteit van Paramaribo World Heritage City
<p>Aangezien binnenlands en internationaal toerisme een van de belangrijkste middelen is voor culturele uitwisseling, moet het behoud verantwoordelijke en goed beheerde mogelijkheden bieden voor leden van de gastgemeenschap en bezoekers om de erfenis en cultuur van die gemeenschap uit de eerste hand te ervaren en te begrijpen. ... De relatie tussen erfgoedlocaties en toerisme is dynamisch en kan tegenstrijdige waarden inhouden. Het moet op een duurzame manier worden beheerd voor de huidige en toekomstige generaties. ... behoud en toeristische planning voor erfgoedlocaties moeten ervoor zorgen dat de bezoekerservaring de moeite waard, bevredigend en plezierig is. ... Gastgemeenschappen en inheemse volkeren moeten worden betrokken bij de planning van natuurbehoud en toerisme. ... Toerisme en instandhoudingsactiviteiten moeten de gastgemeenschappen ten goede komen ... Programma's voor toerismepromotie moeten het karakter van het natuurlijke en culturele erfgoed beschermen en versterken. (Principes 1-6 CT / ICOMOS).</p>		

¹³⁷ Afkomstig uit de Sranantongo-taal van Suriname, is 'alakondre' een bijvoegelijk naamwoord dat 'bestaat uit een verscheidenheid aan kleuren of dingen, bedoeld om de connectiviteit van het Surinaams denken / taal te vertegenwoordigen' (besproken en aanbevolen in de workshop van de stakeholders 2 april 2019.)

Afb. 53 - Owar-yari pagara estafette, oudejaarsfeest¹³⁸ (Popular PLaces, 2016)

Afb. 54 - 11e editie van het regionale culturele festival CARIFESTA werd in 2013¹³⁹ in Suriname gehouden (Carifest)

¹³⁸ <https://www.popular-places.com/owru-jari-new-years-eve-suriname/>

¹³⁹ <http://arcthemagazine.com/arc/2013/08/caribbean-journal-reports-suriname-celebrates-carifesta-xi/>

DEEL 3 IMPLEMENTATIE

“De uitdaging voor ons vandaag is om de historische binnenstad van Paramaribo als werelderfgoed te behouden voor de huidige en toekomstige generaties, terwijl we ervoor zorgen dat de stad blijft functioneren als een levende stad”

Afb. 55 –Paramaribo, de stad aan de rivier (IDB, 2017)

“Effective management involves a cycle of short, medium and long-term actions to protect, conserve and present the nominated property. An integrated approach to planning and management is essential to guide the evolution of properties over time and to ensure maintenance of all aspects of their Outstanding Universal Value.”

Operational Guidelines World Heritage Convention

11 De weg voorwaarts

11.1 Implementatie

Dit Managementplan heeft geen nut zonder de goedkeuring door de autoriteiten van Suriname en zonder implementatie. Dit was een van de belangrijkste punten van kritiek op het plan van 2011 dat het slechts stapsgewijs werd goedgekeurd, en hoewel het een ambitieus maar toch redelijk actieplan had, werden veel van de acties niet uitgevoerd. Daarom presenteert en beveelt deze sectie een praktische implementatie van de taken, doelstellingen en doelen aan om de eerder vastgestelde visie te verdoen. Deze zijn gericht op de visie die is afgeleid van de vergaderingen van belanghebbende partijen, houden rekening met zorgen over gecommuniceerde problemen en weerspiegelen de prioriteiten. Deze sectie schetst ook partnerschappen en verantwoordelijkheden en is als volgt opgebouwd, om te beginnen met een subhoofdstuk over implementatie, gevolgd door monitoring en periodieke evaluatie om ervoor te zorgen dat de doelstellingen worden nagestreefd. De sectie wordt afgesloten met een prioritair actieplan (in een aparte tabel voor een eenvoudige vergelijking) en ten slotte met een budget van vijf jaar.

Zoals eerder in dit Plan is uiteengezet in het hoofdstuk over Visie, Doelen en Doelstellingen, is het implementatieproces gebaseerd op kleinere taken die doelstellingen ondersteunen, die op hun beurt grotere doelen nastreven. Dit proces tracht de grotere, inspirerende visie te vervullen. Zonder deze hiërarchie lijkt de langetermijnvisie of -doelen onbereikbaar en mogelijk frustrerend. Maar door het werk te verdelen in hanteerbare, haalbare afzonderlijke delen, is het mogelijk om de doelen te behalen. Dit subhoofdstuk begint in omgekeerde volgorde, te beginnen met taken om de doelstellingen en doelen te bereiken.

¹⁴⁰ Sommige stakeholders hebben wel een krachtige visie uitgesproken... Notities Stakeholderbijeenkomsten

11.2 Visie, doelen, doelstellingen & taken

"Maak geen kleine plannen; ze hebben de magie niet om het bloed van mensen te beroeren en zullen waarschijnlijk niet eens gerealiseerd worden. Maak grote plannen; streef hoog in hoop en werk, terwijl je je herinnert dat een ooit geregistreerd nobel, logisch plan nooit zal sterven, maar lang nadat wij er niet meer zijn een levend ding is, dat zich met steeds groeiende consistentie handhaaft. Laat uw wachtwoord goed zijn en uw baken schoonheid".

Burnham, 1907

Een stad heeft, net als professionals of bedrijven, een visie nodig. Wat is Paramaribo in 5, 10 of 50 jaar? Dit was het eerste onderwerp dat als eerste werd geïntroduceerd tijdens de stakeholdermeetings - en er kwam een verontrustend antwoord naar voren. Toen de meeste stakeholders gevraagd werden om hun visie op Paramaribo te beschrijven, reageerden ze met een beschrijving van problemen en hun frustraties.¹⁴⁰ Dit is begrijpelijk aangezien problemen voelbaarder zijn, elke dag aanwezig zijn en gemakkelijker om op te focussen.

Een stad moet echter een visie hebben.

Het citaat hierboven van architect en ontwerper Daniel Hudson Burnham werd gemaakt in het in het begin van de 20ste eeuw in een tijd van snelle en ongecontroleerde groei en wanorde. "Burnham bood een krachtige visie op hoe een beschaafde Amerikaanse stad eruit zou kunnen zien." "Zijn werk probeerde dingen met elkaar te verzoenen, vaak met het tegenovergestelde: het praktische en het ideale, zaken en kunst, en

kapitalisme en democratie. De kern van dat alles was het idee van een levendige stedelijke gemeenschap.”¹⁴¹

Dat zou de visie moeten zijn voor Paramaribo. Maar steden zijn gecompliceerd omdat er meerdere belanghebbenden zijn, verschillende politieke partijen, de vaak overweldigende taak om een stad gewoon te laten werken - en afwijkende visies. Een visie moet er langer zijn dan diegenen die vandaag werken. Het moet een visie zijn voor de lange termijn. Het moet iets zijn waar iedereen het over eens is, maar ook niet vaag of obscuur. Het is een moeilijke taak.

Gelukkig is er voor steden zoals Paramaribo de trots die kleine verschillen overstijgt. Dit is een cruciaal onderdeel van het geactualiseerde Managementplan en moet worden verkend, beschreven en versterkt.

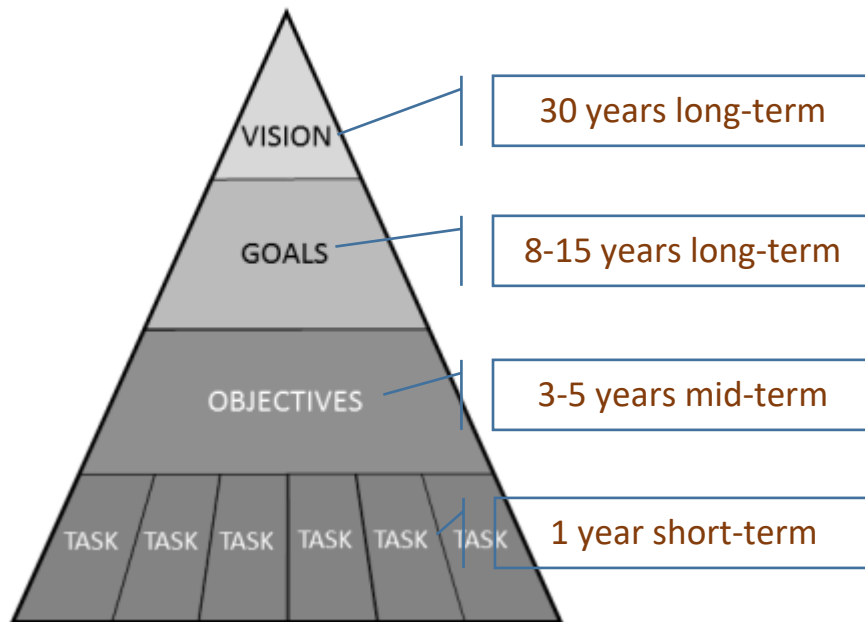
Het is niet genoeg om een visie te kiezen; er moeten meerdere concrete stappen zijn om die visie te bereiken. Deze stappen bouwen elkaar op om voortdurend beter te worden en om naar de visie te evolueren. Vaak aangegeven als doelen, doelstellingen, strategieën en acties. Vaak worden deze termen door elkaar heen gebruikt, maar ze hebben verschillende definities:

- Een visie is een idealistisch-groots algemeen inspirerend idee
- Een doel is een langetermijnvisie op het verkrijgen van die visie, op een brede primaire uitkomst
- Doelstellingen liggen in de meetbare stappen op middellange termijn om een strategie te bereiken en ze moeten bijdragen aan het doel

- Taken (gedefinieerde opdrachten) zijn korte termijndoelen voor specifieke acties, strategieën en programmatische benaderingen voor het verkrijgen van de doelstellingen
- De strategie is de benadering die wordt gevolgd om het doel te bereiken door middel van doelstellingen en taken

Het is handig om deze te zien als een piramide waarbij de individuele acties de basis vormen met de doelstellingen in het midden en het doel de sluitsteen bovenop. Een noodplan is ook belangrijk, als verschillende acties, taken of zelfs doelen veranderen of haperen. Deze structuur helpt niet alleen bij het bereiken van de visie, maar helpt ook om mensen in het heden op één lijn te brengen en te werken aan verstandige, gedefinieerde taken, gezien hun verantwoordelijkheden, rollen en talenten. Het zorgt ervoor dat individuele initiatieven bijdragen aan het gestelde doel en visie op langere termijn.

¹⁴¹ Allen, McBrien, & The Archimedia Workshop 2010.
<http://www.pbs.org/programs/make-no-little-plans/>

Afb. 56 –Visie, doelen, doelstellingen en taken

Het is ook belangrijk om de leidende teksten voor het opstellen van een managementplan in gedachten te houden.

Volgens artikel 109 van de *'Operational Guidelines'* "is het doel van een managementsysteem om het genomineerde erfgoed door effectieve bescherming voor de huidige en toekomstige generaties te waarborgen."¹⁴² De richtlijnen vermelden ook dat het "gedocumenteerde managementsysteem moet specificeren hoe de buitengewone universele waarden van een site moeten worden bewaard, bij voorkeur door middel van participatieve middelen."¹⁴³

¹⁴² The Operational Guidelines 2017 retrieved from <https://whc.unesco.org/en/guidelines>

Een vrij breed beeld voor management, maar desondanks geeft het de kern aan van wat een Managementplan zou moeten bereiken. Uiteindelijk is dat het beschermen van de zorgvuldig doordachte en beschreven waarden die een plek uniek maken. Net zo belangrijk, met de actieve betrokkenheid van anderen. Dit lijkt een lovenswaardig en ongecompliceerd doel, maar dat is het allesbehalve. Hoewel op een bepaald moment overeenstemming kan zijn bereikt over de waarden die een plaats speciaal maken, het beschermen ervan is een gecompliceerd en complex probleem. Politieke leiders kunnen zijn veranderd, economische waarden leggen extra druk op en het oorspronkelijke architectonische weefsel verslechtert. Daarom is het noodzakelijk om uit te leggen hoe dit managementplan is ontworpen om de 'uitzonderlijke universele waarden' voor nu en de toekomst te beschermen met betrokkenheid van de gemeenschap. Gezien het brede scala aan eigenschappen van het werelderfgoed, van natuurlijk erfgoed tot afzonderlijke monumenten of steden, gecombineerd met de ongelooflijke diversiteit aan culturen die hen beheren, zijn de *'Operational Guidelines'* behoorlijk ruim in het bepalen van de structuur van een managementplan. Ze bieden echter wel enig advies over de "gemeenschappelijke elementen van een effectief managementsysteem". Deze worden hieronder omschreven om dit deel van het managementplan te verklaren.

- a) Door gedeeld begrip door alle stakeholders
- b) De cyclus van planning, implementatie, monitoring, evaluatie en feedback
- c) Een beoordeling van de kwetsbaarheden - sociaal, economisch en impact van interventies
- d) Ontwikkeling van mechanismen voor betrokkenheid en coördinatie van activiteiten tussen partners en belanghebbenden
- e) Toewijzing van middelen

¹⁴³ ibid

- f) Capaciteitsopbouw
- g) Verantwoordelijke beschrijving van hoe het management werkt

De *'Operational Guidelines'* stellen verder dat de cyclus betrekking heeft op acties op korte, middellange en lange termijn om de ontwikkeling van het erfgoed in de loop van de tijd te beschermen en het behoud van uitzonderlijke universele waarde te waarborgen.

Met deze fundamentele beoordeling in het achterhoofd, een analyse van de doelstellingen van het vorige plan en de integratie van de huidige context en de input van stakeholders, wordt de visie voor de toekomst van Paramaribo hier gepresenteerd:

Visie - Een levendige, mooie, veilige en gastvrije stad Paramaribo creëren die de kwaliteit van het leven voor alle Surinamers verbetert, openlijk deelt met bezoekers en de Menselijke en Buitengewone Universele Waarden van de Werelderfgoedstad beschermt.

11.3 PARAMARIBO URBAN REHABILITATION PROGRAM

Via het *Paramaribo Urban Rehabilitation Program* (PURP) zijn in samenwerking met SGES een aantal infrastructurele, instandhoudings- en studieprojecten gestart of in uitvoering. Deze zijn als taken opgenomen in het Operationeel Actieplan (zie 11.4), omdat het belangrijk is om te begrijpen hoe zij bijdragen aan de visie en wat hun relatie is met andere taken. Het is ook belangrijk dat ander publiek dat niet vertrouwd is met Paramaribo op de hoogte is van deze projecten.

De PURP-projecten worden hier vermeld met een korte beschrijving maar zullen niet in detail worden beschreven omdat er aanvullende informatie beschikbaar is van PURP en SGES.

(De cijfers achter het project verwijzen naar het Operationele Actieplan)

Onderdeel 1: stedelijke interventies

- Rehabilitatie van de Waterkant & doorgaandewegen: (E.1)
- Uitvoering van groene en recreatieve gebieden aan het water, doorgaandewegen van en naar het historische stadscentrum verbeteren inclusief fietsstroken & voetgangerstraten aanleggen & straatmeubilair en groenvoorziening.
- Rehabilitatie van erfgoedgebouwen (B.3)
- Wederopbouw parlamentsgebouw (E.2)
- Model ontwikkelen voor PPP-parkeren + Parkeerbeleid en -strategie (E.3)

Onderdeel 2: zakelijke en residentiële ontwikkeling

- Uitgebreid overzicht + inventaris / economische analyse (I.1)
- Financiële instrumenten voor particuliere gebouwen: financiële regeling om de deelname van de particuliere sector aan de renovatie van verslechterde gebouwen voor residentieel en / of

commercieel gebruik en aanvullende instrumenten (I.4) te stimuleren

- *Pilot Housing Project*: renovatie van particuliere woonhuizen (H.2)
- *Pilot Business Development Projects*: renovatie van particuliere historische gebouwen voor bedrijven (I.6)

Onderdeel 3: versterken van instanties

- Versterk de managementinstantie (SGES) (A.1)
- Update Managementplan van de Werelderfgoedstad SGES (B.1)
- Ontwikkel een toeristisch plan voor het historische centrum (J.3)
- Herzien de speciale bouwregels voor de werelderfgoedssite en de bufferzones (B.4)
- Ontwikkel een IT / GIS-systeem – database en kaarten voor landgebruik (A.5)
- Ontwikkel een communicatieplan - (publicaties, workshops en seminars om het bewustzijn van het culturele erfgoed van het historische centrum te vergroten) (K.1)

Om deze projecten uit te voeren, werden een aantal **studies en rapporten** gegenereerd en geraadpleegd:

- 1) Verbeteringsrichtlijnen voor historische gebouwen 29, 12, 2018
Dennis Rodwell
- 2) *Paramaribo Urban Lab* - Een strategie voor huisvesting en gemengd gebruik voor historische stadscentrum, *Urban Design Lab*
- 3) Plan voor duurzame stedelijke mobiliteit, maart 2018
- 4) *IDB Sustainable Cities Initiative* Universiteit Antwerpen en IBT Civil Engineering Consultants
- 5) Een financieel hulpmiddel om het behoud van historische eigendommen te bevorderen
- 6) Milieu- en sociale beoordeling, IDB, 2017
- 7) Stakeholderbetrokkenheidsplan, IDB, 2017

11.4 Operationeel actieplan

Het Operationele Actieplan hieronder is onderverdeeld in vier hoofdonderdelen, bedoeld om de algehele langetermijnvisie voor Paramaribo te ondersteunen.

Deze onderdelen zijn:

- Bescherm 'uitzonderlijke universele waarden' (OUV)
- Verbeter openbare ruimtes - *Historic Urban Landscape*
- Verbetering van de levendigheid - stimuleer de sociale en economische ontwikkeling
- Ontwikkel publiek bewustzijn

De acties zijn beperkt tot 47 taken. Taken die prioritair, realistisch en uitvoerbaar zijn. Hoewel de periode van dit Managementplan 2020 - 2024 betrekking heeft op een periode van vijf jaar, zullen verschillende van deze taken meer tijd in beslag nemen.

In het Operationeel Actieplan zijn ook de projecten opgenomen die zijn gestart of in uitvoering zijn via het *Paramaribo Urban Redevelopment Program (PURP)* en die zijn geïdentificeerd voor IDB-financiering.

Dit zijn de **vetgedrukte projecten**.

7 Korte termijn taken

Uit het Operationeel Actieplan zijn zeven projecten geïdentificeerd als prioritaire taken op korte termijn (❶ - ❷), en die zijn dieper uitgewerkt. Haalbare taken die moeten worden uitgevoerd door SGES, met uitzondering van de IDB-gefinancierde projecten, en die snel kunnen worden opgestart nadat het Managementplan is goedgekeurd. Projecten die door de buitenwereld kunnen worden herkend als een daadwerkelijke

implementatie en uitvoering van het Managementplan. Deze staan bekend als "het laaghangende fruit."

In het Operationele Actieplan wordt de versterking van de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname genoemd als een taak, samen met de oprichting van drie nieuwe erfgoedorganisaties (Autoriteit Werelderfgoed Paramaribo, Monumentenbureau en Monumentenfonds Suriname).

In 11.6 'Institutioneel plan' worden deze organisaties verder toegelicht.

Doel – BESCHERMING VAN DE UITZONDERLIJKE UNIVERSELE WAARDEN (OUV)							
DOELSTELLINGEN	#	TAKEN (Acties)	RESULTAAT/Indicator	VERANTWOORDELIGK	TIJDLIJN	MIDDELEN	Kort
Versterk de STICHTING GEBOUWD ERFGOED SURINAME (SGES)	A.1	Vergroot de capaciteit van de SGES om hun missie en doelstellingen te verwezenlijken	1 architectuurhistoricus	SGES	12/2020	Min. van OWC	
			1 subsidie manager				
			2 cursussen per jaar voor personeel staf/management	SGES	12/2020	Bestaand SGES	
			Studiebezoeken (1 wk) aan buitenlandse Erfgoed instellingen om 2 jr.	SGES	2020 -	Subsidies	
			2 stagiaires per jr, lijst met universiteiten, gevestigd contactpersoon	SGES/University	2019	Bestaand SGES	
			Bibliotheek voor openbaar erfgoed (digital en hardcopy) opzetten en jaarlijkse aanschaf van materialen	SGES	2021-2022	Bestaand SGES / subsidies	
	A.2	Ontwikkel een duurzaam financieel plan om activiteiten te financieren, verhoogde capaciteit	Financieelplan opgesteld	SGES	12/2020	Bestaand SGES	
			Verhoogd inkomen van SGES	SGES / PURP	12/2025		
	A.3	Versterk de Bestuur om SGES te beleiden	3 internationale adviserende leden	SGES	06/2020		
			Verhoogde onkostenvergoeding	SGES	12/2020	Bestaand SGES	
	A.4	Lidmaatschapsorganisatie opzetten om SGES te ondersteunen	300 bijdragende leden, database van bedrijfsponsors	SGES	8/2019	Bestaand SGES	
15 vrijwilligers geregistreerd per jaar			SGES		Bestaand SGES		
A.5	Ontwikkel IT / GIS systeem	Voltooid GIS, on-line gepubliceerd, jaarlijks bijgewerkt	PURP / SGES	12/2019	IDB		
A.6	Nieuw hoofdkantoor opzetten	Korte lijst met locaties	SGES	12/2020			
GEBOUWD ERFGOED Verbetering	B.1	Managementplan goedkeuren	Managementplan aangenomen door de Surinaamse overheid	Directeur Cultuur/IDB	12/2019	IDB	
	B.2	Ontwikkel een Monumentenwacht & stichting met wettelijke grondslag via een ministerieel besluit, met gedef. verantwoordelijkheden	Huur en train twee monumentenarbeiders, over een pilotproject uit	Monumentencommissie / SGES	2021 - 2022	Ministerie van OWC	1
			Lijst met abonnees	Monumentencommissie / SGES			
	B.3	Rehabiliteren erfgoedgebouwen	4 gebouwen gerestaureerd	PURP		IDB	
	B.4	Verbeter richtlijn/ Retrofithandleiding rehabil./branding toerisme	Retrofit handleiding goedgekeurd	PURP	TBD	IDB	
Grafische richtlijnen, branding							
B.5	Herzie ontwerprichtlijnen voor nieuwbouw, stel wetgeving vast	Handboek met grafische ontwerp richtlijnen.	Bouwdepartement	TBD	Bouw. Dep. Openb. Werken		

DOELSTELLINGEN	#	TAKEN (Acties)	RESULTAAT/Indicator	VERANTWOORDELIJK	TIJDLIJN	MIDDELEN	
Oprichten PARAMARIBO WERELDERFGOED AUTHORITY	C.1	Vestig kantoor met officieel mandaat, gedefinieerde verantwoordelijkheden, personeel met voldoende capaciteit, en middelen om eigendom werelderfgoedsite te beheren	Geschreven statuten, werkveld beschreven, aangenomen door verordening	Dept. of Culture/SGES / Kabinet v.d. Pres.	12/2020	Kabinet v.d. President	
			Staf met 3 professionals	Paramaribo WH- autoriteit	12/2021	Kabinet v.d. President	
			3 cursussen over HUL, behoud, planning en toeristisch management	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit	12/2021	Kabinet v.d. President	
	C.2	Train personeel m.b.t. richtlijnen, conservering & managementplan	1 cursus erfgoedbehoud, 1 cursus management historische steden	SGES	12/2021	Kabinet v.d. President	
	C.3	Voer inspecties uit in de stad (in samenwerking met Monumentenbureau) inclusief beoordeling van toeristisch effect	4 inspecties per jaar in de binnenstad, 4 inspecties per jaar in de bufferzones, vastgesteld inspectieformulier	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit			
C.4	Schrijf rapporten naar UNESCO, Buitenlandse missies ontvangen	1 State of Conservation rapport per jaar ingediend voor deadline, reageren op alle correspondentie	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit	12/2020, elk jaar			
Oprichten Monumentenbureau	D.1	Oprichting van een afdeling Monumentenbureau bij het Ministerie van Cultuur om te functioneren als de uitvoerende instantie van de Monumentencommissie	Monumentenbur. opgericht met: 1 restauratiearchitect 1 assistent bouwkundige 1 veldinspecteur	Monumenten- commissie in samenwerking met SGES	12/2021	Ministerie van OWC	
			Monitoring van alle beschermde monumenten m.b.t. bouwkundige staat, restauratieverg., enz.				
Implementeren plan vermindering rampenrisico	X.1	Verbetering van het bestuur, vaststelling van de juridische strategie, toewijzing van middelen, operationele doelstellingen	Jaarlijks organisatie multi-stakeholderconsultatie / conferentie om strategieën en optimale oplossingen te identificeren en stel drie expertteams samen Herzie nationale ontwikkelingsstrategieën, actieplannen, ontwikkel en pleit voor het aannemen van een wetswijziging	Ministerie van Openbare Werken	12/2020, elk jaar	Ministerie van Openbare Werken	

Doel – VERBETER OPENBARE RUIMTEN - HISTORIC URBAN LANDSCAPE							
DOELSTELLINGEN	#	TAKEN (Acties)	RESULTAAT/ Indicator	VERANTWOORDELIJK	TIJDLIJN	MIDDELEN	
STADSGEZICHTS upgrade en verbeter	E.1	Rehabiliteer Waterkant & Doorgaande wegen	Gerenoveerde Waterkant is een aantrekkelijke, veilige plaats voor gezin	PURP begeleiding van SGS	TBD	IDB	
			Maak een plan voor herbeplanting straatbomen	Ministerie van Openb. Werken	TBD	IDB	
			Installeer nieuw straatmeubilair, verbeteringen	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit	TBD	IDB	
	E.2	Reconstruction Parlement Building	Nieuw opgebouwd Parlement	PURP	TBD	IDB	
	E.3	Model voor PPP-parking ontwikkeld + parkeerbeleid en strategie Zorg dat Urban Mobility Plan (verkeer en parkeren) wordt geïmplementeerd	Nieuw mobiliteitsplan geïmplementeerd	PURP / Ministerie van Transport	TBD	IDB	
	OPENBARE RUIMTEN Zorgen voor en creëren van nieuwe groengebieden	F.1	Ontwikkel informele kleine parken in ongebruikte publieke en private ruimtes	Nieuwe groengebieden in de binnenstad	Publieke Werken	2021 - 2023	Ministerie van Openbare Werken
F.2		Blijf kanaal revitaliseren, ontwikkel voetgangers- en fietspaden	Alternatieve vormen van transport	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit	2020	IDB	
F.3		Verbeter Palmentuin, verwijder zieke bomen, plant nieuwe bomen	Verbeterde Palmentuin, aanplant van 30 nieuwe bomen, 20 bomen verwijderd	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit	2020	Ministerie van Openbare Werken	
VEILIGHEID – Verbeter veiligheid in de stad	G.1	Verhoog de aanwezigheid van de politie, ontwikkel een protocol voor politie vs. burger en toerist	Per uur patrouilles te voet in de hele binnenstad, inclusief Waterkant	Politie departement		Politie departement	
	G.2	Ontwikkel plan/ontwerp voor stadsverlichting; voeg extra energiezuinige verlichting toe	Lichtplan goedgekeurd, armaturen geselecteerd	Paramaribo Werelderfgoed- autoriteit		Ministerie van Openbare Werken	

Doel – VERBETER LEVENDIGHEID – STIMULEER SOCIALE & ECONOMISCHE ONTWIKKELING							
DOELSTELLINGEN	#	TAKEN (Acties)	RESULTATEN/Indicatoren	VERANTWOORDELIJK	TIJDLIJN	MIDDELEN	
BEWONERS Ontwikkel culturele attractie, huisvesting	H.1	Verhoog bezoek lokale bewoners aan binnenstad buiten festivals	6 kleine evenementen die jaarlijks worden georganiseerd	<i>Back Lot</i> met andere NGOs	3/2020	<i>Backlot/</i> sponsoring	
	H.2	Pilot woningbouwproject uitvoeren, woonplan Urban Labs volgen	Gerestaureerd gebouw voor kleine appartementen	Department van Volkshuisvesting	TBD	IDB	
EIGENAARS & BEDRIJVEN Stimuleer de vestiging van bedrijven	I.1	Uitgebreide enquête en inventaris / Economische analyse	Financieel rapport opgeleverd	PURP		IDB	
	I.2	Onderzoek verdeelde boedels wetgeving, plan voor implementatie	Plan aangenomen in de wet voor oplossing verdeelde boedels	Monumentencommissie / SGES	2020-2023	SGES	③
	I.3	Implementeer fiscale incentives	Fiscale incentives aangenomen in de wet	SGES	2020-2021	Min. of Financiën	④
	I.4	Creëer financiële instrumenten voor particuliere monumenten (Monumentenfonds Suriname)	Monumentfonds voor subsidies en leningen voor particuliere eigenaren die monument renoveren	PURP	12/2021	IDB/Suriname financial inst. / Int'l Funds	
	I.5	Onderzoek onroerendgoedinvesteringen	Prospectus bezorgd aan beleggers	SGES	2021-2022	Pvt. investeerders	⑤
	I.6	Pilot Business Development-project	Particuliere historische gebouwen gerenoveerd voor het bedrijfsleven	PURP	TBD	IDB	
TOURISME Lokale bezoekers en internationale toeristen. Deel het historisch centrum	J.1	Moedig bezoek aan, neem de historische binnenstad op in alle toeristische promoties	Binnenstad opgenomen in Strategisch Plan Nationaal Toerisme	Toeristen Dept.		Ministerie van of Handel & Toerisme	
			4 internationale toerismebeurzen met nadruk op binnenstad (PWHC)	Toeristen Dept.			
			Heropen toeristisch infocentrum, 2 personeelsleden	Toeristen Dept.			
	J.2	Nieuwe borden Werelderfgoed	10 borden strategisch geplaatst	SGES		SGES / sponsors	
	J.3	Ontwikkel een toerisme plan	Uitgebreid plan afgeleverd	PURP		IDB	
J.4	Ontwikkel een erfgoed-educatieprogramma voor professionele toeristengidsen	1 cursus om de 2 jaar, ontwikkel en verbeter Surinaamse erfgoedkennis van professionele gidsen.	SGES met Ministerie of Toerisme /UTGS		IDB		

#	TAKEN (Acties)	RESULTATEN (Indicatoren)	VERANTWOORDELIJK	TIJDLIJN	MIDDELEN	
J.5	Stadswandeling/rondleiding ontwikkelen, zelfstandig en vrijwilliger, website verbeteren	Website wordt elke 3 maanden bijgewerkt. Gedrukte wandelkaart, 6 vrijwilligers	SGES		SGES	
J.6	Open het Presidentiële Paleis, de toren van Financiën, de torens van de kathedraal en andere openbare gebouwen op een veilige manier voor bezoekers	Permanent geopend, behalve tijdens officieel gebruik, gepaste tijden, beleid voor kaartverkoop vastgelegd	Kabinet v.d. President, Katholieke Kerk	2020		
J.7	Ontwikkel een gezamenlijk museumbelief	Gelijke openingstijden, losse tickets, marketingplan	Department van Cultuur	1/2020	Ministerie van OWC	

Doel – VERGROTING BEWUSTWORDING PUBLIEK							
DOELSTELLINGEN	#	TAKEN (Acties)	RESULTAAT/Indicatoren	VERANTWOORDELIG	TIJDLIJN	MIDDELEN	
Bevorder publieke betrokkenheid en positieve percepties	K.1	Ontwikkel een communicatieplan		PURP	TBD	IDB	
	K.2	Vervolg met jaarlijkse Open Monumentendagen	1000 deelnemers per jaar en een stijging van 50%	Vrienden van <i>Stadsherstel</i> Suriname	2020	Sponsoring	
			Incentives ontwikkeld om meer deelnemers aan te trekken	Vrienden van <i>Stadsherstel</i> Suriname	2020	Sponsoring	
			5 advertenties, populaire media-aandacht 1 maand voor het evenement	Vrienden van <i>Stadsherstel</i> Suriname	2020	Sponsoring	
	K.3	Betrek jongeren bij erfgoedactiviteiten	Informatiepakket dat wordt uitgedeeld aan leerkrachten van een bezoekende schoolgroepen, inclusief tekst, een wandeling, afbeeldingen	SGES	12/2019	Ministerie van OWC & /Private sector	
	K.4	Opzetten van een erfgoededucatieprogramma op twee niveaus: erfgoedprofessionals, algemeen publiek	Jaarlijkse cursussen Geen voorbereidende training nodig voor toelating	SGES i.s.m. Anton de Kom University	5/2021	Ministerie van OWC & Private sector	6
	K.5	Vestig het Werelderfgoed Informatie Centrum in het Informatiecentrum voor bezoekers	Een centrum met uitgebreide informatie over met name Werelderfgoed en Paramaribo	SGES	2021-2023	Ministerie van OWC & Private sector	7
K.6	Target jongeren en kinderen (ook voor promotie van toerisme)	Schoolkinderen en -jongeren hebben specifieke rondleidingen en activiteiten in Paramaribo	Ministerie van Toerisme en Ministerie van OWC	1/2020	Ministerie van Toerisme en Private Sector		
	K.7	Ontwikkel een cultureel toerismeplan zoals beschreven in dit document		Ministry of Toerisme met SGES en PWHA	ongoing	Ministerie van Toerisme	

11.1 Gedetailleerde korte-termijntaken

Naam van het project	ONTWIKKEL MONUMENTENWACHT SURINAME	1
Nummer	B - 2	
Programma	Protect 'Uitzonderlijke Universele Waarden' (<i>Outstanding Universal Values</i>)	
Verantwoordelijk	Monumentencommissie i.s..m. SGES	
Stakeholders/Partners	Monumentenbureau, SGES, <i>Stadsherstel Suriname</i> NV, Bureau Openbare Werken	
Reden	Preventief onderhoud aan monumenten vindt nauwelijks plaats, terwijl dit dringend nodig is voor duurzaam behoud van de monumenten en het verbeteren van het toerisme. Zelfs het onderhoud van recent gerestaureerde gebouwen krijgt te weinig aandacht, ondanks de vaak hoge restauratiekosten.	
Doel	Breng het gebouwde erfgoed van Suriname in goede staat en onderhoud het door het concept van een monumentenwacht verder te ontwikkelen. Een organisatie die jaarlijks het gebouw inspecteert en kleine onderhoudswerkzaamheden uitvoert. Maakt een rapport van de technische staat van het gebouw	
Omschrijving	De voorbereiding van de doelstellingen, richtlijnen en organisatiestructuur voor een 'Stichting Monumentenwacht Suriname'. Het doen van voorstellen met betrekking tot meerjarige onderhoudsprogramma's voor monumenten.	
Output/Resultaat	Stichting Monumentwacht met privé-leden. Een onafhankelijke service-instelling die regelmatig inspecties uitvoert voor abonnees / monumenteneigenaren en advies geeft over het onderhoud van hun monumenten. Uiteindelijk systematisch en preventief onderhoud van de Surinaamse monumenten op basis van periodieke inspecties en onderhoudsadviezen van een monumentenwacht en meerjarige onderhoudsprogramma's.	
Activiteiten	De oprichting van een stichting "Monumentenwacht Suriname." Huur en train 2 monumenten-medewerkers en voer een pilotproject uit. Promoot de stichting bij monumenteneigenaren om lid te worden. Aankoop- en bouwinspectieapparatuur verwerven.	
Planning	2021 - 2022	
Financiering	Totaal: \$ 75.000 Overheid \$ 25.000 Partikuliere co-financiering \$ 50.000	

Naam van het project	CREEER INFORMELE 'POCKET PARKS'	2
Nummer	F - 1	
Programma	Verbeter openbare ruimtes	
Verantwoordelijk	Publieke Werken	
Stakeholders/Partners	Bureau Publieke Werken; eigenaren van lege kavels; sponsors	
Reden	In de kern- en de bufferzones van WH Paramaribo zijn er verschillende plekken binnen de stedelijke structuur, waar gebouwen verdwenen zijn. Deze lege kavels worden meestal gebruikt voor parkeren. Om het uiterlijk van het gebied en deze percelen te verbeteren, kunnen tijdelijke informele parken worden gecreëerd. Dit zal ook de uitstraling van de stad verbeteren om toeristische activiteiten te promoten	
Doel	Verbetering van de openbare leefomgeving in het centrum van Paramaribo	
Beschrijving	Verbeter 3 tot 4 openbare ruimtes in Paramaribo met bomen, planten, banken en speeltuinen voor kinderen om het gebied te verbeteren. Te gebruiken tot de kaveleigenaar opnieuw wil ontwikkelen.	
Output/Resultaat	Nieuwe groengebieden in de binnenstad. Binnen het stedelijk gebied van Paramaribo schaduwrijke, veilige, kleine parken waar de inwoners van Paramaribo en de toeristen aangename uren kunnen doorbrengen met speelmogelijkheden voor kinderen.	
Activiteiten	Selecteer 3 tot 4 lege kavels in de stad in een gebied dat verbetering kan gebruiken. Neem contact op met de eigenaar of hij / zij toestemming wil geven voor tijdelijk gebruik van het perceel, zodat er een klein informeel park kan worden gemaakt. Ontwikkel het perceel in een klein park, gebruikmakend van voornamelijk sponsorfinanciering en vrijwilligers uit de buurt.	
Planning	2021 - 2023	
Financiering	Totaal: \$ 25.000 Overheid \$ 10.000 Private co-financing \$ 15.000	

Naam van het project	ONDERZOEK ONVERDEELDE BOEDELS, WETGEVING, PLAN VAN UITVOERING	3
Nummer	I - 2	
Programma	Verbeter de levendigheid - moedig sociale en economische ontwikkeling aan	
Verantwoordelijk	Monumentencommissie i.s.m. SGES	
Stakeholders/Partners	Ministerie van Justitie, notariskantoren, advocaten	
Reden	Veel onverdeelde boedels zijn te vinden in het historische Paramaribo. Onroerend goed dat tijdens één of meerdere generaties niet juridisch verdeeld is, zodat er meerdere, soms veel, eigenaars zijn. Dit houdt verval in omdat niemand zich meer verantwoordelijk voelt voor het onderhoud van het gebouw.	
Doel	Voor de restauratie van vervallen panden in Paramaribo, veroorzaakt door het feit dat het een onverdeelde boedel betreft, moet het probleem van de onverdeelde boedels worden aangepakt. Dit is alleen mogelijk als er nieuwe juridische instrumenten worden gecreëerd.	
Beschrijving	Ontwerp en implementeer wetgeving. Een paar jaar geleden is dergelijke wetgeving geïmplementeerd op Curaçao. Rechterlijke oordelen hebben verschillende onverdeelde boedels met behulp van deze nieuwe wetten opgelost. Waarna de monumenten kunnen worden hersteld door de nieuwe eigenaren.	
Output/Resultaat	Het plan heeft geresulteerd in nieuwe wetgeving voor aanpak onverdeelde boedels	
Activiteiten	Onderzoek naar juridische benodigheden en mogelijkheden, in samenwerking met juristen ontwerpen en aan het parlement voorstellen. Bereid een proefproject voor voor de implementatie van de nieuwe wet.	
Planning	2020 - 2023	
Financiering	Total: \$ 20.000 Government \$ 10.000 Private co-financing \$ 10.000	

Naam van het project	IMPLEMENTATIE BELASTING INCENTIVES	4
Nummer	I - 3	
Programma	Verbeter de levendigheid - Moedig sociale en economische ontwikkeling aan	
Verantwoordelijk	<i>Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname</i>	
Stakeholders/Partners	Ministerie van Financiën, belastingadviseurs	
Reden	Het herstel van het ingebouwde erfgoed in Paramaribo is duur. Hoge belastingen en hoge rentetarieven op leningen maken het uiterst moeilijk om financieel haalbare instandhoudingsprojecten te implementeren. Deze financiële lasten zijn een belangrijke reden voor het gedeeltelijke verval van het historische Paramaribo.	
Doel	Met verschillende fiscale prikkels wordt het financieel mogelijk om te restaureren, door eigenaren of nieuwe potentiële investeerders in erfgoedbehoud - gebouwen die kunnen worden gebruikt voor residentiële en commerciële doeleinden, zoals toerismegerelateerde projecten.	
Beschrijving	Er moeten verschillende fiscale incentives worden geïmplementeerd om het interessant te maken voor verschillende soorten investeringen. Zoals belangrijke fiscale investeringstoelagen; vrijstellingen van rente-inkomsten uit winstbelasting; vrijstelling van aan crediteuren betaalde interesten, enz.	
Output/Result	Fiscale incentives opgenomen in de wet	
Activiteiten	Ontwerp en implementeer wetgeving in samenwerking met belastingadviseurs.	
Planning	2020 - 2021	
Financiering	Total: \$ 25.000 Government \$ 10.000 Private co-financing \$ 15.000	

Naam van het project	ONDERZOEK VASTGOED INVENSTERINGSFONDS	5
Nummer	I - 5	
Programma	Verbetering van de levendigheid: stimuleer sociale en economische ontwikkeling	
Verantwoordelijk	Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname / IDB	
Stakeholders/Partners	Lokale en buitenlandse financiële instellingen. Beleggingsadviseurs, Centrale Bank, Suriname Stock Exchange, Belastingadviseurs, RR Consulting	
Reden	Er wordt weinig geïnvesteerd in onroerend goed in het historische centrum van Paramaribo. Dit komt deels door de hoge rentetarieven voor leningen en hoge belastingen. Er worden initiatieven ontwikkeld om verschillende belastingtarieven te verlagen, waardoor beleggen in het centrum aantrekkelijker wordt. Nadat de belastingen zijn verlaagd, maakt een beleggingsfonds van onroerend goed het mogelijk en gemakkelijker voor zowel institutionele als particuliere beleggers om te investeren in het historische stadscentrum.	
Doel	Het investeringsklimaat en de <i>return on investment</i> verbeteren, waardoor het voor lokale en buitenlandse investeerders - waaronder de Surinamers in het buitenland - gemakkelijker wordt om bij te dragen aan het herstel van de werelderfgoedstad Paramaribo. Maak het aantrekkelijk om te investeren in het stadscentrum, voor residentiële en commerciële doeleinden, zoals toeristische investeringsmogelijkheden en projecten.	
Beschrijving	De mogelijkheden en beperkingen voor het opzetten van een beleggingsfonds moeten worden onderzocht. Het ' <i>Willemstad Investment Fund</i> ' op Curaçao kan dienen als een van de voorbeelden om te investeren in gebouwd erfgoed.	
Output/Result	Prospectus bezorgd aan beleggers	
Activiteiten	Stel een team samen uit voornamelijk de private sector met verschillende financiële expertise. Dit team heeft tot taak een investeringsfonds voor te bereiden voor de historische stad.	
Planning	2021 - 2022	
Financiering	Total: \$ 50.000 Government \$ 0 Private financing \$ 50.000	

Naam van het project	EDUCATIE IN ERFGOED PROGRAMMA	6
Nummer	K – 4	
Programma	Vergroting bewustwording van de gemeenschap	
Verantwoordelijk	SGES/ Anton de Kom Universiteit of Suriname	
Stakeholders/Partners	Anton de Kom University of Suriname; Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	
Reden	De Surinaamse gemeenschap is zich over het algemeen niet erg bewust van hun gebouwd en archeologisch erfgoed. Bewustmaking met betrekking tot het Surinaamse erfgoed is een van de grootste benodigdheden voor duurzaam behoud van het erfgoed. Eigenaars en het grote publiek die zich bewust zijn van hun erfgoed zullen ook meer bereid zijn om het te behouden.	
Doel	Bewustwording door onderwijsprogramma's op verschillende niveaus	
Beschrijving	Bereid en organiseer erfgoedcursussen voor op verschillende niveaus 1. Verdiepingscursussen voor professionals die werkzaam zijn in de verschillende domeinen van erfgoedbehoud 2. Algemene cursussen voor het publiek die interesse toonden en meer willen weten over de verschillende aspecten van gebouwd en archeologisch erfgoed Voor toelating is geen voorbereidende training nodig	
Output/Result	Jaarlijkse cursussen waarbij onderwerpen zoals de stedelijke ontwikkeling van Paramaribo, de historische architectuur, de technische aspecten van de gebouwen, archeologische aangelegenheden, wetten en voorschriften op het gebied van erfgoed, het herstel van historische gebouwen, enz. op verschillende niveaus worden behandeld en verschillende diepgang.	
Activiteiten	In samenwerking met de Universiteit AdK en verschillende erfgoedprofessionals die cursussen ontwikkelen op het gebied van erfgoed	
Planning	2021 - 2023	
Financiering	Total: \$ 20.000,- Government \$ 10.000,- NGO's / Private co-financing \$ 10.000,-	

Naam van het project	WERELDERFGOED-INFORMATIE CENTRUM	7
Nummer	K - 5	
Programma	Vergroting bewustwording van de gemeenschap	
Verantwoordelijk	Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname	
Stakeholders/Partners	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur; Ministerie van Handel en Toerisme; Toeristische organisaties.	
Reden	Er is geen site in Paramaribo waar de Surinaamse bevolking en de bezoeker informatie kunnen inwinnen over de Werelderfgoedstad Paramaribo.	
Doel	Om het gebouwde erfgoed van Paramaribo, door de lokale bevolking en toeristen, te waarderen en te begrijpen, is het noodzakelijk om de site op een veelomvattende manier te presenteren	
Beschrijving	Om het belang van de status van Paramaribo Werelderfgoed te begrijpen, moet het belang op een levendige en visuele manier worden uitgelegd. Gebruik audio- en visuele technologie	
Output/Result	Een aantrekkelijk centrum voor de interpretatie van de status van werelderfgoed van Paramaribo	
Activiteiten	In samenwerking met het ministerie van Cultuur, het Ministerie van Handel en Toerisme en de private toeristensector, een locatie creëren, het interieur ontwikkelen en inrichten waar de mensen van Suriname en bezoekers informatie kunnen verkrijgen.	
Planning / Deadline	2021 – 2022	
Financiering	Total: \$ 100.000 Government \$ 50.000 NGO's / Private co-financing \$ 50.000	

11.6 Institutioneel plan

1. **Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname**
2. **Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit**
3. **Monumentenbureau**
4. **Monumentenfonds Suriname**

Om het Operationele Actieplan uit te voeren, moeten de organisaties en hun verantwoordelijkheden worden beschreven. De Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) is tot nu toe vrijwel de belangrijkste organisatie geweest die zich specifiek bezighield met Surinaams gebouwd erfgoed en in het bijzonder het behoud van de monumentale waarden en de 'uitzonderlijke universele waarden' (OUV's) van Paramaribo. SGES handelt momenteel als de autoriteit voor het beheer van de werelderfgoedlocatie.

Sinds de oprichting in 1997 heeft het een respectabel aantal zaken kunnen uitvoeren op het brede terrein van erfgoedbehoud. Onder erfgoedprofessionals, in Suriname en in het buitenland, worden de organisatie en haar directeur zeer gerespecteerd vanwege hun inzet en professionaliteit.

Als stichting heeft SGES echter onvoldoende mogelijkheden en wettelijke bevoegdheid om alle taken te vervullen. Er is een nieuw institutioneel plan nodig om het werelderfgoed te beheren, inclusief de oprichting van een speciale 'Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit'. Dit zou de SGES in staat stellen zich te concentreren op hun bredere mandaat.

Voorgesteld wordt om naast SGES **drie nieuwe entiteiten op te richten**. Dit brengt ook diversificatie van activiteiten op het brede terrein van het erfgoed met zich mee. Hoewel nieuwe organisaties worden voorgesteld, hebben ze hun eigen taken en verantwoordelijkheden. **Het is erg belangrijk om alle erfgoedorganisaties in één kantoorgebouw onder te brengen**. Dit resulteert in een betere coördinatie met onderlinge activiteiten en betere samenwerking.

Van de bovengenoemde organisaties bestaat momenteel alleen SGES. Dit betekent dat de initiatieven en de uitvoering van de eerste taken van het operationele actieplan voornamelijk van SGES moeten komen. Waaronder, in samenwerking met de genoemde stakeholders, de eerste stappen zetten om de drie nieuwe organisaties op te richten.

Hoewel dit een extra inspanning betekent voor deze stichting, past het in de leidende rol die SGES sinds de oprichting heeft gespeeld bij het behoud van het erfgoed van Suriname.

De verantwoordelijkheden van de verschillende instanties en hun onderlinge relatie worden hieronder beschreven.

1. *Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname*

Door de reorganisatie zou de SGES zich kunnen concentreren op beleidskwesties, stimuleringstaken, educatie en onderzoek naar materieel cultureel erfgoed voor de hele staat Suriname.¹⁴⁴

Onlangs heeft het bestuur van de Stichting het doel van de Stichting onderzocht en een reeks prioriteiten vastgesteld.

A. Onderwijs en bewustzijnsopbouw

- Supervisie van studenten en het aanbieden van stageplaatsen om de waardering van het gebouwde erfgoed te vergroten en expertise op te bouwen.
- Bevordering van het bewustzijn van het behoud en de economische waarde van gebouwd erfgoed om een bereidheid tot herstel en behoud van het erfgoed te genereren.

B. Advies over erfgoedkwesties

- Dienen als een bron van informatie voor monumenteneigenaren, studenten en andere belanghebbenden m.b.t. allerlei informatie over het gebouwde erfgoed van Suriname.
- Deelnemen aan de bouwcommissie van het Ministerie van Openbare Werken, die verantwoordelijk is voor het beoordelen van

- nieuwbouwplannen in de binnenstad van de UNESCO-Werelderfgoedstad van Paramaribo en de aangrenzende bufferzones.
- Deelnemen aan de Vereniging Klinkend Erfgoed Suriname (VKES).
- Adviezen verstrekken (gevraagd en ongevraagd) aan onder andere de Monumentencommissie, de minister van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur en de Directeur Cultuur.

C. Onderzoek

- Bevorderen en uitvoeren van onderzoek op het gebied van monumentenzorg.
- Inventariseren en documenteren van het gebouwde erfgoed door een database op te zetten.
- Praktische richtlijnen formuleren voor het herstel en hergebruik van monumenten.

B. Stimuleringstaken en initiatiefnemer

- Fungeren als een waakhond om toezicht te houden op het behoud en de bescherming van het gebouwde erfgoed.
- Bemiddeling bij het belastingsysteem dat wordt gebruikt als een instrument ter ondersteuning van het behoud van monumenten in Suriname.

Aangezien SGES de initiatiefnemer is geweest van vele acties en een actieve speler is op het gebied van het behoud van het gebouwde erfgoed van Suriname, wordt SGES voorgesteld als de organisatie die verantwoordelijk

¹⁴⁴ For intangible heritage there exists a specific institution named the Department of Cultural Studies of the Directorate of Culture

is voor verschillende acties die worden genoemd in het Operationeel Actieplan.

Een belangrijk aspect van dit Managementplan was de voltooiing van een behoeftenevaluatie van SGES om te voldoen aan de prioriteiten van het bestuur en de tijdens onderzoeken vastgestelde behoeften. Hieruit bleek dat bepaalde aspecten ontbreken, waaronder het creëren van een grotere capaciteit, een duurzame financieringsbron en, misschien wel de belangrijkste, extra tijd. In de volgende paragrafen zullen deze behoeften worden beschreven.

SGES – organisatie

De stichting wordt geleid door een bestuur waarvan de voorzitter, penningmeester en secretaris verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse bestuursactiviteiten.

De dagelijkse taken worden uitgevoerd door de directeur, bijgestaan door een secretaris en een financieel beheerder (momenteel vacant). Volgens de statuten moet het personeel bestaan uit een lid voor het vergroten van bewustzijn, onderzoek en documentatie en een tweede medewerker voor projectbeheer. SGES is echter al vele jaren actief, met slechts één personeelslid.

Om buitenlandse contacten te verbeteren, wat belangrijk kan zijn voor netwerken, het verkrijgen van beurzen en prestige in het algemeen, is het raadzaam om de stichting te versterken met internationale leden die het

Surinaamse erfgoed zijn toegewijd. Zo'n internationaal lid kan bijvoorbeeld ook een bekende Surinamer in het buitenland zijn die optreedt als ambassadeur van het Surinaams erfgoed en van SGES in het bijzonder.

Om de door het Bestuur vastgestelde prioriteiten te verwezenlijken, maar tevens ook de taken die in het Operationele Actieplan worden voorgesteld, moet het personeel van SGES zijn professionele vaardigheden versterken:

1 architectuurhistoricus (MSc). Vooral voor de prioriteiten A en C. Deze historicus zou ook lid moeten worden van de Monumentencommissie, vooral om te zorgen voor de authenticiteit en integriteit van de herziene restauratieplannen.

1 professionele (deeltijd) subsidie-manager. In verschillende landen, zoals de VS, een gebruikelijk personeelslid. Verantwoordelijk voor het vinden van lokale en internationale externe, niet-gouvernementele financiering.

Om de personeelsleden op projectbasis bij te staan, kunnen twee lokale en / of buitenlandse stagiaires per jaar worden gecontracteerd.

Om het personeel te helpen bij de uitvoering van verschillende projecten, zijn vrijwilligers een mogelijkheid. Er moet een programma worden ontwikkeld om vrijwilligers aan te trekken en hun capaciteiten in een database te specificeren. Maar ook moet worden bepaald wat aan de vrijwilligers kan worden aangeboden in ruil voor hun inbreng, zoals rondleidingen, reguliere digitale informatiebulletins, boekjes, enz.

Permanente capaciteitsopbouw

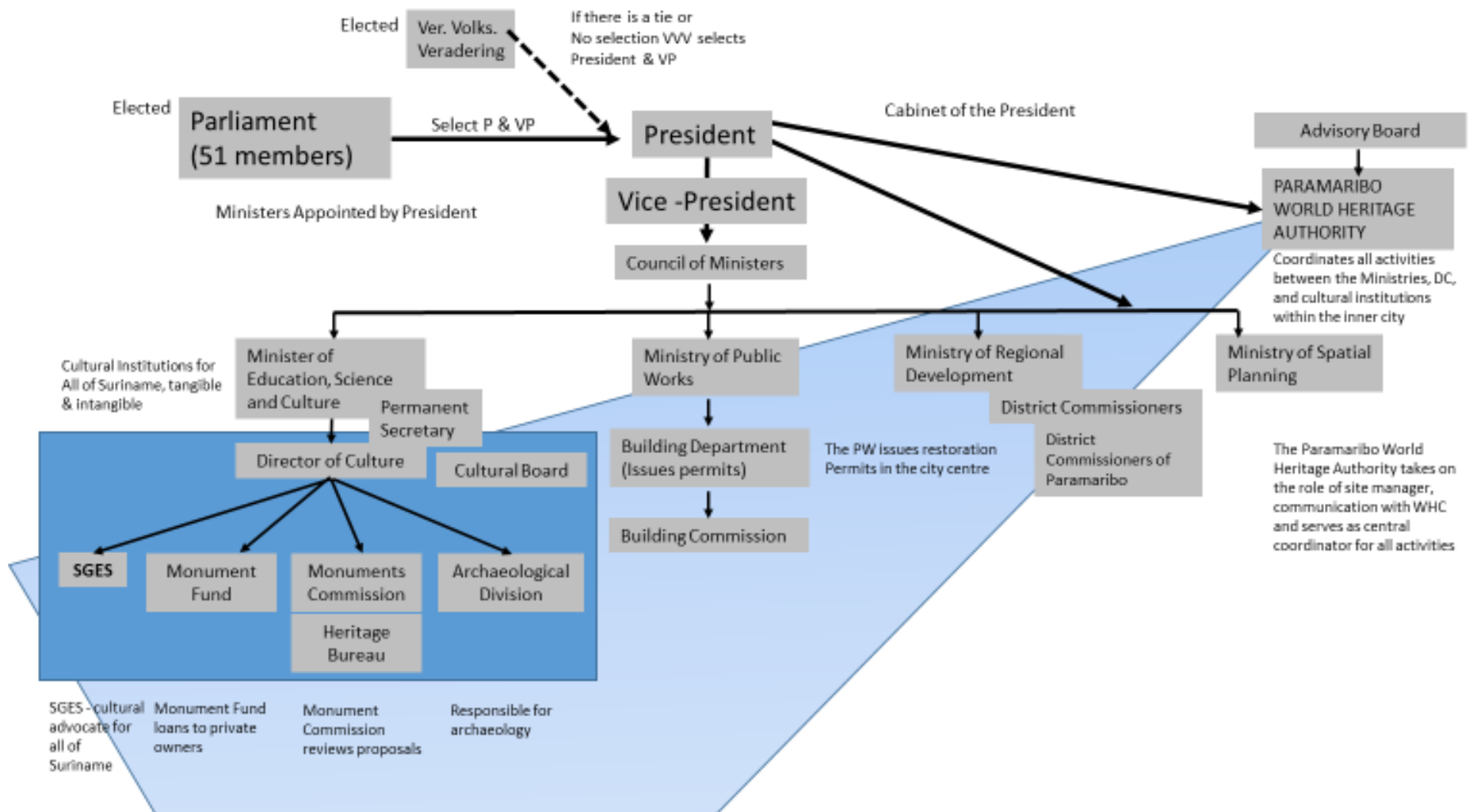
Het is belangrijk om de kennis en capaciteit van zowel het personeel als de staf jaarlijks te vergroten door het bijwonen van lokale, maar vooral internationale erfgoedcursussen en conferenties. Ook studiebezoeken van één of twee weken, om de twee of drie jaar, aan erfgoedinstellingen in het buitenland zijn belangrijk om internationale trends bij te houden en de kennis en visie van de SGES-medewerkers te vergroten. Een andere mogelijkheid is om instellingen in het buitenland uit te nodigen om regelmatig erfgoedcursussen in Suriname voor professionals te organiseren. Zoals de Universiteit van Antwerpen - *Department of Heritage Studies* of de 'Erfgoed Academie' van de *RCE in* Nederland. Laatstgenoemde organiseerde bijvoorbeeld in het verleden specifieke cursussen voor Aruba en Curaçao voor erfgoedprofessionals; gefinancierd door Nederlandse erfgoedinstellingen. Onderwerpen als, uitzonderlijke universele waarden, authenticiteit, integriteit, *Historic Urban Landscape*, internationale opvattingen met betrekking tot restaureren in tegenstelling tot of in vergelijking met lokale inzichten, Charter van Venetie, Nara Document over authenticiteit, enz., moeten regelmatig worden overwogen en besproken tijdens lokale cursussen en workshops voor professionals in Suriname.

Een up-to-date bibliotheek moet deel uitmaken van kennisvergroting. Een aankoopplan en budget zijn nodig voor literatuur en tijdschriften (deels virtueel), samen met een gedigitaliseerde index van de bibliotheek. Zoals reeds gezegd, moet ernaar gestreefd worden de bestaande en nieuwe

erfgoedorganisaties in één kantoorgebouw onder te brengen. Behoeften kunnen worden gecombineerd, zoals een centrale bibliotheek. Een dergelijke bibliotheek kan ook worden gebruikt door lokale studenten die erfgoedprojecten doen.

Duurzame financiering

Tot 2016 ontving SGES financiële steun (subsidie) van de overheid om de dagelijkse activiteiten te financieren. Gelukkig zijn de medewerkers van de stichting ambtenaren en worden ze betaald door de overheid. Momenteel worden de dagelijkse operaties gefinancierd door PURP, dat eindigt in 2022. Na deze periode heeft de stichting weer een vorm van subsidie nodig. Dit is geen duurzame situatie. Een nieuw personeelslid, de subsidiebeheerder, moet een duurzaam financieel plan ontwikkelen om activiteiten te financieren en subsidieaanvragen op te stellen en bijdragen te vragen aan commerciële sponsors. Andere mogelijkheden om geld te krijgen moeten worden onderzocht.

Afb. 57 –Voorgestelde nieuwe organisatiestructuur met de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit en het Monumentenfonds

2. Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit

Een van de oorspronkelijke mandaten van de in 1997 opgerichte Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES) was de voorbereiding van het nominatiedossier voor de plaatsing op de Werelderfgoedlijst. In 2002 is Paramaribo ingeschreven. De directeur van de SGES treedt momenteel op als sitemanager voor het werelderfgoed. Desondanks is het optreden als sitemanager geen wettelijke taak van de stichting en er is geen wettelijke ondersteuning of politieke steun voor het sitebeheer bij SGES. In het eerste beheersplan van 2011 werd voorgesteld om het sitebeheer op te zetten onder de verantwoordelijkheid van de President van Suriname.

Tijdens de twee bezoeken om het beheersplan te evalueren, werd het gebrek aan algemeen management van de stad vaak genoemd. De uitzonderlijke universele waarden van de werelderfgoedstad Paramaribo zijn kwetsbaar, gezien het ontbreken van een specifiek aangewezen autoriteit die verantwoordelijk is voor beheer en coördinatie. Autoriteit is momenteel niet afgestemd op verantwoordelijkheid. De beperkingen komen voort uit de huidige organisatie van de overheid met twee afdelingen van de overheid en meerdere ministeries die leiden tot tal van overlappings in gezag en aanzienlijke lacunes in verantwoordelijkheden. Een oplossing is om een instantie aan te wijzen die coördineert tussen de organisaties, wijzigingen voorbereid, bezoeken stimuleert en het historische erfgoed van de stad beschermt.

Een Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit is nodig om de verschillende activiteiten van gouvernementele, semi-gouvernementele, niet-gouvernementele en particuliere entiteiten te coördineren. Maar om

adequaate te kunnen functioneren, moet de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit een wettelijke basis, autoriteit en de hoogste overheids- en politieke steun hebben. De oprichting van een speciale autoriteit direct onder de President van de Republiek, voor de coördinatie en planning van de toekomstige en dagelijkse taken van locatiebeheer in de historische binnenstad van Paramaribo, zou een aantal doelstellingen bereiken. De eerste daarvan zou ervoor zorgen dat het beheersorgaan een aangewezen autoriteit heeft. Momenteel iets wat de SGES niet heeft. Ten tweede zou het een bron van permanente financiering veiligstellen en, nog belangrijker, een enkele focus op de historische binnenstad. Deze autoriteit moet zich binnen het werelderfgoed bevinden voor gemakkelijke toegang tot en communicatie met eigenaren en projecten.

Bijkomende verantwoordelijkheden zijn het schrijven van de vereiste rapporten over de staat van instandhouding die moeten worden ingediend bij het Werelderfgoedcentrum van UNESCO, het organiseren van eventuele adviesmissies en het zorgen voor de historische bouwcode. Om de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit in staat te stellen dit mandaat uit te voeren, moet een kantoor in de historische binnenstad worden gevestigd en bemand.

Een belangrijk vereiste is het vergroten van de capaciteit van het personeel van dit kantoor bij het uitvoeren van dit Managementplan, wat het bijwonen van cursussen over het behoud van gebouwd erfgoed en de handhaving van een historische bouwcode omvat.

De belangrijkste verantwoordelijkheden van de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit zijn:

- Implementatie van het goedgekeurde Managementplan
- Het organiseren van regelmatig overleg en de coördinatie tussen de meeste spelers in de historische stad
- Zorgen voor open communicatie tussen alle belanghebbenden in de stad
- Ervoor zorgen dat de uitzonderlijke universele waarde (OUV) van Paramaribo behouden blijft
- Beoordeling van alle ontwikkelingsplannen voor de historische binnenstad om de bescherming van de OUV te waarborgen
- Plannen en richting geven met betrekking tot de sociaaleconomische ontwikkeling van de historische binnenstad. Dit voorkomt ad-hocplannen die een negatieve invloed kunnen hebben op de OUV.
- Onderhouden van contacten met het Werelderfgoedcentrum over de werelderfgoedstatus van Paramaribo

Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit - de organisatie

De Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit wordt direct onder de President geplaatst, bij het Kabinet van de President. SGES en het ministerie van Cultuur moeten de initiatiefnemers zijn om de statuten op te stellen en de verordeningen te laten goedkeuren door een resolutie van de Staat. Een dergelijke Staatsresolutie moet worden goedgekeurd door de Raad van Ministers en de Adviesraad (Staatsraad).

De Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit wordt aangestuurd door een Adviesgroep onder voorzitterschap van de President, die twee keer per jaar bijeenkomt en het jaarlijkse werkplan goedkeurt. De Adviesgroep is samengesteld uit de meeste gouvernementele en niet-gouvernementele belanghebbenden van de stad.

Het personeel van de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit is beperkt.

- **Directeur (MSc)**

De directeur moet een persoon zijn met natuurlijk overwicht en autoriteit die de *ins-and-outs* kent van politiek en niet-politiek Suriname, en die in staat is om de gemeenschap te overtuigen van het belang van een welvarend historisch Paramaribo.

- **Projectmanager / beleidsmedewerker (BSc)**

De directeur bijstaan met specifieke taken, zoals het implementeren van specifieke delen van het managementplan.

- **Technisch expert (BSc)**

Coördineren en uitvoeren van veldwerk, zoals inspecties met betrekking tot de uitzonderlijke universele waarden (OUV's) van Paramaribo, in samenwerking met het Monumentenbureau.

- **Secretariaatmedewerker**

De medewerkers van de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit zullen ambtenaren zijn en dus op de loonlijst staan van het Kabinet van de President. Voor de uitvoering van de taken als Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit zal het Kabinet van de President een jaarlijks budget beschikbaar stellen.

Permanente capaciteitsopbouw

Het is belangrijk om door middel van jaarlijkse cursussen de kennis en capaciteit van zowel personeel als management te blijven vergroten; om te beginnen met specifieke cursussen met betrekking tot de vereisten van het Werelderfgoedcentrum voor het beheer van werelderfgoedsites. Een belangrijke vereiste voor een grotere capaciteit van het personeel bij de uitvoering van dit Managementplan omvat cursussen in behoud van gebouwd erfgoed en handhaving in een historische bouwcode.

Andere activiteiten voor capaciteitsopbouw, zoals vermeld voor SGES, kunnen ook van belang zijn voor het personeel van de PWA.

3. Monumentenbureau

De Monumentencommissie is bij wet vastgelegd in de Monumentenwet. De commissie heeft de volgende taken: a) adviseren aan de minister van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur over de uitvoering van de Monumentenwet, b) adviseren aan de Minister over de bescherming en aanwijzing van monumenten; c) verslag uitbrengen over de bouwkundige staat van de monumenten en d) het beheren van het nationale monumentenregister.

In het Managementplan 2011-2015 (p.62) staat reeds dat de commissie te maken heeft met enkele ernstige beperkingen bij de uitvoering van haar taken. Ten eerste is er geen technisch personeel beschikbaar waardoor alle

werklast op de onbezoldigde commissieleden neerkomt, die allemaal een fulltime baan hebben.

Bij de overheid moet bij het ministerie van Cultuur een uitvoerend orgaan bestaan om een aantal erfgoedtaken uit te voeren. Bij het Ministerie van Cultuur moet een Monumentenbureau worden ingesteld om te functioneren als de uitvoerende afdeling van de Monumentencommissie. Het Bureau zal verantwoordelijk zijn voor taken die niet behoren tot SGES of de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit.

Waaronder:

- De voorbereidende werkzaamheden voor de selectie en aanwijzing van gebouwen tot beschermde monumenten
- Handhaving van de Monumentenwet
- Een belangrijke taak van de Commissie is het verstrekken van monumentenvergunningen voor restauratiesprojecten. Het Monumentenbureau moet de voorbereidende werkzaamheden verrichten voor het overleg van de Commissie met betrekking tot de aanvragen voor een monumentenvergunning en zorgdragen voor de afhandeling van monumentenvergunningen die zijn goedgekeurd door de Monumentencommissie.
- Het Monumentenbureau zal, samen met de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit, verantwoordelijk zijn voor het toezicht op alle beschermde monumenten met betrekking tot hun bouwkundige staat. De medewerkers van het Monumentenbureau zullen daarom voornamelijk bouwkundige expertise moeten hebben.

Monumentenbureau - organisatie

Het personeel van het Bureau zal worden beperkt tot 2 professionals en twee veldinspecteurs.

- Restauratiearchitect (MSc)
- Bouwkundig ingenieur (BSc)
- Twee veldinspecteurs (middelbaar beroepsonderwijs / MBO)

Het personeel zal ambtenaar zijn en dus op de loonlijst staan van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. Voor het uitvoeren van de taken stelt het Ministerie jaarlijks een budget beschikbaar.

Permanente capaciteitsopbouw

Het is belangrijk om de kennis en capaciteit van zowel de staf als werknemers te blijven verbeteren. In de eerste plaats door het volgen van cursussen die aan de A. de Kom Universiteit worden gegeven in het kader van erfgoededucatie (zie operationeel actieplan (K.4)). Andere activiteiten voor capaciteitsopbouw, zoals genoemd voor de SGES, kunnen ook van belang zijn voor de staf en de werknemers van de Monumentenbureau.

4. Monumentfonds Suriname

Na verschillende raadplegingen en discussies is het duidelijk dat particuliere eigenaren van grote monumenten grote financiële inspanningen moeten leveren om hun gebouw te herstellen. Zonder een aanzienlijke eigen financiële bijdrage van de eigenaar is het bijna onmogelijk om een project haalbaar te maken. De rentetarieven voor

leningen bij banken zijn hoog, evenals de belastingen. Naast het verlichten van het belastingstelsel in de toekomst door het invoeren van speciale belastingvoordelen voor het historische district Paramaribo en monumenten in Suriname (zie project I-3 in Operationeel Actieplan), is extra financiële steun nodig voor eigenaren om het erfgoed van Paramaribo te herstellen. Deze ondersteuning moet bestaan uit een combinatie van subsidies en leningen met een lage rente. Een fonds is nodig om deze gunstige financieringsvormen aan te bieden. Dit fonds kan worden opgezet naar het voorbeeld van het Nationaal Restauratiefonds in Nederland en / of de Stichting Monumentenfonds Curaçao (SMC). Deze laatste heeft een grote financiële rol gespeeld in restauratieprojecten en stadsrevalidatie in de stad Willemstad, die ook op de Werelderfgoedlijst staat. Sinds de oprichting in 1992 financierde het Monumentenfonds Curaçao in de eerste 25 jaar van zijn bestaan ongeveer 220 restauratieprojecten op het eiland. Meer dan US \$ 62 miljoen werd geïnvesteerd door middel van subsidies en leningen. Op Curaçao zijn de subsidies en leningen met elkaar verbonden. Om een subsidie te krijgen is een eigenaar van een monument ook verplicht om gedeeltelijk een laagrentende lening te nemen voor de restauratie van het gebouw. Op basis hiervan is door de jaren heen een *revolving-fund* opgebouwd. Een groot deel van het geld dat voor de financiering van restauratieprojecten wordt uitgegeven komt terug. In de eerste 5 jaar van zijn bestaan kreeg het Monumentenfonds Curaçao aanzienlijke externe financiering en kon het *revolving-fund* zich ontwikkelen. Na 25 jaar is de SMC volledig zelfvoorzienend voor het verstrekken van leningen. Slechts een kleine bijdrage wordt jaarlijks door de overheid voor subsidies verstrekt. Om financiering van de SMC te ontvangen, moeten administratie- en

assistentiekosten aan het fonds worden betaald. Door toevoeging van de rente op het leningsdeel, ontvangt de SMC voldoende en duurzaam inkomen om te kunnen functioneren. Uit de raadplegingen en eerdere rapporten is duidelijk dat een monumentenfonds noodzakelijk is.

Creëren van een Monumentenfonds - Er moet worden onderzocht hoe het fonds kan worden gecreëerd. Hoogstwaarschijnlijk in een partnerschap tussen de IDB, lokale financiële instellingen en de regering. Een van de PURP IDB-projecten in onderdeel 2 (Bedrijfs- en woningontwikkeling) is "Financiële instrumenten voor particuliere gebouwen: financiële regeling om de deelname van de particuliere sector aan de renovatie van verslechterde gebouwen voor residentieel en / of commercieel gebruik te stimuleren, en aanvullende ontworpen instrumenten." Deze bijdrage zou kunnen worden gebruikt voor het opzetten van het fonds. Daarnaast moeten er lokale financiële instellingen bij betrokken worden. Voor hen kan het interessant zijn om bij te dragen met laagrentende leningen. Daarnaast kan het worden gezien als een sociale en economische verantwoordelijkheid. Het Monumentenfonds van Curaçao kan worden uitgenodigd om zijn expertise te delen.

Monumentenfonds Suriname - organisatie - Het is belangrijk dat het monumentenfonds een onafhankelijke status heeft om niet-gouvernementele organisaties te overtuigen deel te nemen aan het fonds. Een stichting is daarom de meest voor de hand liggende organisatievorm. De stichting wordt bestuurd door bestuursleden met expertise op het gebied van financiën, bouwkundige kennis en leden met een affiniteit met erfgoed. De directeur van de stichting moet beschikken over gedegen

kennis op het gebied van financiering en beoordeling van projecten op hun financiële haalbaarheid. Bijkomende expertise op het gebied van technische beoordeling van bouwprojecten en het budget daarvan is noodzakelijk. Het klantenbeheer van uitstaande leningen kan worden uitbesteed aan een lokale financiële instelling, zoals een bank.

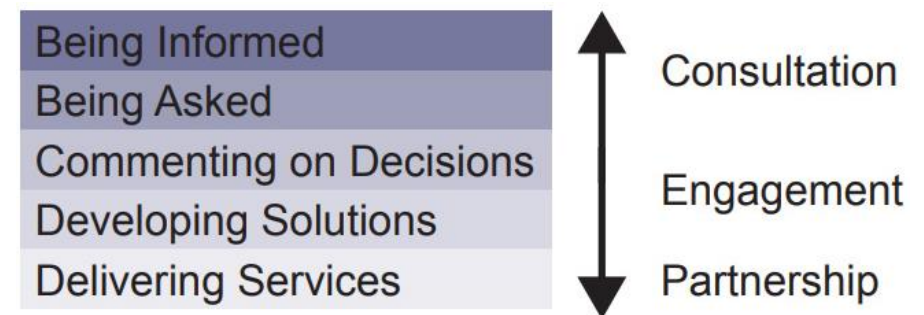
11.7 Partnerschappen

De oprichting van een Paramaribo Werelderfgoedautoriteit, een Monumentenbureau en een Monumentenfonds, in nauwe samenwerking met SGES, is desalniettemin nog steeds ontoereikend voor het beheer van een complexe historische stad zoals Paramaribo. De bescherming van historische steden, met name werelderfgoedsteden, in een poging om de sociale en economische ontwikkeling te bevorderen, is een complexe onderneming die de coördinatie van meerdere spelers over een breed scala aan activiteiten vereist. Veel overheidsniveaus (vaak met asymmetrische machtsverhoudingen), het maatschappelijk middenveld, bedrijven en talrijke belanghebbenden moeten hierbij worden betrokken. Vaak heeft elke organisatie zijn eigen agenda en gewenst niveau van betrokkenheid en zij hebben coördinatie om effectief bij te kunnen dragen.

In dit gedeelte worden de verschillende partnerschappen beschreven die nodig zijn om de visie uit te voeren, hun verantwoordelijkheden en hoe ze moeten of kunnen worden beheerd. "Partners in de bescherming en het behoud van het werelderfgoed kunnen die personen en andere belanghebbenden zijn, met name lokale gemeenschappen, inheemse volkeren, gouvernementele, niet-gouvernementele en particuliere organisaties en eigenaren die belang hebben bij en betrokken zijn bij het behoud en beheer van een werelderfgoedsite."

Het is belangrijk om te erkennen dat er een spectrum van betrokkenheid is, variërend van organisaties die eenvoudigweg willen worden geïnformeerd en toestemming willen geven aan anderen die hun ideeën willen uiten aan overheidsinstanties die, volgens de richtlijnen volledig

moeten worden betrokken. Binnen dit spectrum kunnen verschillende belanghebbenden die op zoek zijn naar een semi- of volledige betrokkenheid worden gerekend, om partners te worden en op verschillende manieren (of erger aanwezige obstakels) bij te dragen. Het is ook belangrijk om te vermelden dat het niveau van betrokkenheid ook in de loop van de tijd zal veranderen.

Afb. 58 –Mate van betrokkenheid

Internationale partners - Binnen dit spectrum zijn de internationale stakeholders. Toen Suriname de Werelderfgoedconventie ondertekende en de uitzonderlijke universele waarden (OUV) van Paramaribo werden erkend en de stad op de Werelderfgoedlijst werd geplaatst, werd het behoud van dit werelderfgoed de zorg van de internationale gemeenschap. Hoewel deze groep moeilijk te identificeren is of als partner bejegend kan worden, moet er niettemin rekening mee worden gehouden.

UNESCO WHC. Hoewel het Werelderfgoedcentrum vaak wordt beschouwd als een regelgevend orgaan, is dit verre van de realiteit. Ja, ze hebben de verantwoordelijkheid om de standaard van de Werelderfgoedlijst te handhaven en moeten rapporteren aan het Werelderfgoedcomité en de Werelderfgoedconventie handhaven. Maar ze zijn hoogstwaarschijnlijk ook de meest geëigende partners voor internationale raad en advies op dit gebied. Evenzo bestaat ICOMOS¹⁴⁵ uit toegewijde professionals die vaak bereid zijn om een werelderfgoedste site te helpen. De *Operational Guidelines* beschrijven in sectie 35 de rol van ICOMOS duidelijk. "De specifieke rol van ICOMOS in verband met de conventie omvat ...: de staat van werelderfgoedste sites monitoren, verzoeken om internationale bijstand die zijn ingediend door lidstaten beoordelen en het leveren van input en ondersteuning voor activiteiten voor het vergroten van capaciteit."¹⁴⁶ Een van de meest behulpzame internationale partners is de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, hoewel ze misschien geen expertise hebben in het behoud van erfgoed, ze hebben bewezen expertise te hebben op het gebied van stedelijke revitalisering, transport en infrastructuur en financiën. Ten slotte, de laatsten van de internationale partners zijn de bezoekers. Het lijkt misschien vreemd om toeristen als partners te beschouwen, maar ze brengen een krachtige economische component met zich mee, wat ze willen zien en ervaren. Hoewel de lijst overdreven vereenvoudigd is, is het slechts een begin en een manier om deze netwerken te gebruiken.

¹⁴⁵ *International Council of Monuments and Sites*

Diaspora, ex-pats en bezoekers - Een andere internationale groep is de diaspora van Suriname, waarvan velen in Nederland of in het nabijgelegen Caribisch gebied wonen. Ook binnen deze groep bevindt zich de ex-pat gemeenschap van andere plaatsen die in Paramaribo woont. De laatste vaak onaanbeoorde groepen zijn bezoekers of toeristen. Gezien de status van werelderfgoed van Paramaribo, kan de stad een bepaald niveau van interesse verwachten, vooral van bezoekers. Hoewel het moeilijk is om deze groepen te identificeren en te coördineren, kunnen ze desalniettemin een krachtige factor zijn in de bescherming van de binnenstad.

Ontwikkelingsbanken - De laatste cruciale internationale partner omvat ontwikkelings- en financieringsinstellingen zoals de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank. Deze partner was de belangrijkste kracht in het *Urban Rehabilitation Program of Paramaribo* en kan voor meer dan alleen financiering worden worden aangesproken. Hun expertise op het gebied van sociale en economische ontwikkeling over het hele halfroond kan worden gericht op Paramaribo, zelfs nadat het PURP-project is voltooid.

Om deze internationale groepen aan te boren, moet een visie voor Paramaribo sterk, consistent en onmiskenbaar zijn, aangezien deze internationale partners zich niet bewust zijn van de lokale dagelijkse situatie. Deze belanghebbenden, als potentiële partners, kunnen in verschillende mate en afhankelijk van hun capaciteiten, de uitvoering van taken en doelstellingen ondersteunen om naar de visie te streven. Dit Managementplan is de eerste stap in het uittekenen van de visie met een

¹⁴⁶ *The Operational Guidelines 2017*, article 35 zie: <https://whc.unesco.org/en/guidelines>

concreet actieplan en het presenteren ervan aan deze internationale groepen.

Lokale Gemeenschap & Bedrijfsleven - zijn meestal de meest luidruchtig en gericht op specifieke onderwerpen en omvatten Stadsherstel Suriname, de Archeologische Afdeling van Suriname, Afdeling Cultuurstudies, Universiteit, NATIN, Chair Spatial Planners Association Suriname (SPASU), De West en de SANTOUR Foundation . Andere bedrijven zijn DMA RK Bisdom, Suriname, Ready Tex Art Gallery, Heiligenweg, Vereniging Vrienden van Stadsherstel Suriname, UAS, KDV Architects, Sunecon, Ilaco NV, Kamer van Koophandel, Suriname Manufacturers Association (ASFA), RR Consulting, United Tour Guides Suriname Foundation, The Back Lot Foundation, Rode Kruis Suriname. Een van de krachtigste maatschappelijke organisaties die als partner kan dienen, is de Backlot. Deze non-profitorganisatie promoot het leven in de binnenstad en heeft met succes diverse sociale activiteiten uitgevoerd en bijgedragen aan het herstel van historische gebouwen.

Overheid - Dit segment wordt meestal beschouwd als partners in historische steden. Openbare Werken, Departement Verkeer / Utiliteitsbouw, Waterfront Management Board, ministerie van Financiën. Districtscommissaris, Centrale Bank, politie, verkeersafdeling politie, brandweer en bouwafdeling. Hoewel de overheid meestal niet als een partner wordt beschouwd, verplichten hun mandaten en verantwoordelijkheden hen om te helpen bij de uitvoering van dit Managementplan.

Stadsherstel Suriname - is een van de belangrijkste partners en is in 2011 opgericht als Stichting Stadsherstel Paramaribo, grotendeels door de inspanningen van de SGES via het *Twinning Project Monument Care* met Stadsherstel Amsterdam. Dit gezamenlijke project tussen SGES en Stadsherstel Amsterdam N.V. heeft Stadsherstel Paramaribo opgezet als een restauratieorganisatie die historische gebouwen op een duurzame manier koopt, restaureert en gebruikt. Het doel is om de unieke gebouwen van Suriname te behouden. Stadsherstel Paramaribo richt zich niet alleen op monumenten, maar ook op karakteristieke historische gebouwen zonder monumentstatus, maar die het beeld binnen de historische binnenstad ondersteunen. De stichting is niet gericht op het maximaliseren van de financiële winst, maar zal een maatschappelijk verantwoord rendement betalen aan de kapitaalverschaffers. De winst is primair bedoeld voor de verdere uitbouw van een gezond vastgoedportefeuille. In 2013 werd Stadsherstel Suriname NV. opgericht als moedermaatschappij met de Stichting als dochteronderneming.

De activiteiten van de stichting zijn hierin deels verwerkt. Het idee is dat de gerichte en zakelijke benadering van een naamloze vennootschap de sociale doelstellingen effectiever kan bereiken. Dit model heeft zichzelf al veelvuldig bewezen in andere landen.

Stadsherstel Suriname heeft tal van belanghebbenden, waaronder de grote banken en verzekeringsmaatschappijen, die hebben bijgedragen vanwege hun bezorgdheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Stadsherstel Suriname kan bij de banken voor 3% rente lenen, wat het verwerven van vastgoed- en beschermingsinspanningen financieel aantrekkelijk maakt. Ze

hebben vijf panden in het historische centrum gekocht en hersteld, waarvan er een is verkocht aan een verantwoordelijke eigenaar en de andere vier zijn in de verhuur.

11.2 Monitoring en periodieke beoordeling

De beste beheerplannen zijn zonder enige bijsturing in de vorm van monitoring en periodieke beoordeling gedoemd te mislukken. Dit deel van het Managementplan behandelt niet alleen de monitoring van het plan zelf, maar ook het bewaken van de staat van de werelderfgoedsite en de bescherming van de uitzonderlijke universele waarden van Paramaribo.

Managementplan

Toeristische statistieken, aantal risicovolle gebouwen, leegstand van gebouwen, aantal bezoekers aan culturele instellingen, bezoekersonderzoek (nodig). In het actieplan zijn er een aantal taken met elk een eigen monitoringindicator voor succes.

Werelderfgoed Paramaribo

De *Operational Guidelines* vereisen actieve monitoring: "Bescherming en beheer de werelderfgoedsites moet ervoor zorgen dat hun 'buitengewone universele waarden' (OUV), inclusief de staat van integriteit en / of authenticiteit ten tijde van de inschrijving, in de loop van de tijd worden gehandhaafd of verbeterd. Een regelmatige beoordeling van de algemene staat van instandhouding van erfgoedsites, en dus ook hun 'buitengewone universele waarde', zal plaatsvinden in een kader van monitoringprocessen

¹⁴⁷ The Operational Guidelines 2017 retrieved from <https://whc.unesco.org/en/guidelines>

voor werelderfgoedsites, zoals gespecificeerd in de *Operational Guidelines*.¹⁴⁷ Bovendien, voert UNESCO, in professioneel overleg met ICOMOS, regelmatig *Reactive Monitoring Missions* (RMM) uit. Als wordt vastgesteld dat de OUV wordt bedreigd, kan het Werelderfgoedcentrum of de Werelderfgoedcommissie aangeven dat een RMM nodig is. De meest negatieve uitkomst hiervan zou zijn het plaatsen van Paramaribo op de lijst van Werelderfgoed dat in gevaar verkeert, wat als een schande kan worden gezien. Mocht de stad zonder te reageren op de gevarenlijst blijven staan, dan zou Paramaribo uiteindelijk van de lijst kunnen worden gehaald.¹⁴⁸

Daarom zijn onderstaand en in het actieplan sleutelindicatoren om het management te helpen bij het monitoren van de voortgang naar de doelstellingen en doelen.

Afb. 59 7 – Op weekdagen en tijdens festivals is het centrum vol met auto's van werknemers van de overheid en bedrijven en doorgaand verkeer (Waterkant)

¹⁴⁸ Dit is slechts twee keer gebeurd.

12 Verandering van Financiering

Om in Paramaribo een zinvolle en blijvende verandering te bewerkstelligen, moet een financiële oplossing worden gevonden om investeerders, bedrijven en gezinnen terug te brengen naar het stadscentrum. Hoewel dit slechts één aspect van beheer is, is het niettemin een belangrijk onderdeel naast het creëren van een veilige, comfortabele en visueel aantrekkelijke omgeving. Verandering van financiering is een van de moeilijkste aspecten van management, aangezien een combinatie van incentives en beperkende maatregelen moet worden samengesteld, vaak met vallen en opstaan. Ook al zijn er talloze voorbeelden in nabijgelegen steden, maar wat buiten Suriname werkt, werkt misschien niet in Paramaribo. Het is ook moeilijk in die zin dat politieke leiders overtuigd moeten worden van langetermijnvoordelen terwijl er geen directe financiële voordelen zullen zijn. Ten slotte, wanneer financiële incentives beginnen te werken, moet er een passend en consistent management zijn om de ontwikkeling te controleren en de instandhouding ervan te begeleiden. Dit deel van het Managementplan gaat in op de situatie in Paramaribo, inclusief een beschrijving van significante belemmeringen en mogelijke oplossingen.

12.1 Huidige situatie

Inkomstenbelasting - De inkomstenbelasting in Suriname is een vlakke persoonlijke inkomstenbelasting met tarieven van 38%, inclusief een premie van 4% aan ouderdomspremie en tarieven van 36%¹⁴⁹ voor de

vennootschapsbelasting. Deze tarieven worden geïnd bij personen en worden opgelegd op verschillende bronnen van inkomsten, waaronder arbeid, pensioenen, rente en, belangrijker nog, dividenden. De belastinginkomsten uit de tarieven van persoonlijke inkomstenbelasting zijn een uiterst belangrijke bron van inkomsten voor de overheid.

Omzetbelasting - er is een omzetbelasting van 8% op diensten en een belasting van 10% op goederen in Suriname en er is geen speciale toeristenbelasting in Paramaribo. Dit is begrijpelijk in een land met één grote stad. Hoewel dit belastingtarief op zich niet hoog is, in combinatie met de relatief hoge inkomstenbelasting, is het een extra last voor het kopen van goederen en diensten voor herstellwerkzaamheden in het historische centrum.

Belasting op de toegevoegde waarde - er is momenteel geen btw in Suriname, maar er zijn discussies gaande om deze belasting te implementeren.

Onroerendgoedbelasting - Onroerendgoedbelasting is extreem laag in Suriname, zodanig dat deze nauwelijks bestaat. Dit is begrijpelijk gezien de lage bevolking en grote landmassa.

Eigendomsoverdrachtsbelasting - deze belasting wordt geheven bij de overdracht tussen partijen van een woning en wordt geschat op ongeveer 6%, plus kosten tot ongeveer 11,5% van de waarde van het onroerend

¹⁴⁹ <https://tradingeconomics.com/suriname/personal-income-tax-rate>

goed. Hoe een schatting van de reële waarde plaatsvindt, is moeilijk te begrijpen, maar dit kan een verklaring zijn voor de lage omloop van eigendom, de afwezigheid van onroerend goed dat te koop is (<10) en de erfenis van onverdeelde boedels.

Belastingontwijking - In het algemeen, gezien de hoge inkomstenbelastingtarieven en andere belastingen, in combinatie met zwakke handhaving, is betalingsontwijking gebruikelijk en wijdverspreid. De centrale overheid heeft de kwestie van lagere belastingen niet met consistente handhaving behandeld, wat zou leiden tot meer naleving en mogelijk hogere belastinginkomsten.

Fiscale amnestie - is een idee om gedurende beperkte periode de mogelijkheid te bieden om te investeren of bij te dragen aan de binnenstad in ruil voor het ontslaan van een belastingplicht (inclusief rente en boetes) met betrekking tot een voorgaande belastingperiode zonder angst voor strafrechtelijke vervolging.

Rentetarieven - de huidige tarieven voor een lening op Amerikaanse dollar in Suriname zijn tussen 9-11%, en op Surinaamse dollar tussen 16-20%. Hoewel er geen gegevens beschikbaar zijn over bouw- of overbruggingsleningen, geven de hoge rentetarieven voor leningen aan dat een lening voor renovatie net zo hoog zou zijn. Deze tarieven zijn onbetaalbaar en verhinderen een zinvolle verandering in eigendom in het historische centrum. Dit is misschien een van de belangrijkste obstakels voor het aantrekken van nieuwe investeringen in het centrum. Elke persoon of elke onderneming die een historisch pand wenst te renoveren,

moet afhankelijk zijn van spaargelden, informele leningen of familieleningen – en die zijn voor de meesten vaak niet beschikbaar.

12.2 Verzekering

Naast de hoge belastingtarieven in Suriname, is het voor particuliere eigenaren of bedrijven bijzonder moeilijk om in het historische centrum een verzekering te krijgen gelet op de houtbouw, het aantal lege en verlaten panden in de nabijheid, smalle straten en blokken en een hoog risico op brand. Geschat wordt dat minder dan 10% van de private gebouwen in de binnenstad een verzekering heeft en de overheidsgebouwen zijn niet verzekerd, met uitzondering van de SGES-kantoren bij Fort Zeelandia. Dit vormt een aanzienlijke belemmering voor investeringen, vooral voor gezinnen, kleine bedrijven of non-profitstichtingen. Om een hypotheek op een onroerend goed te verkrijgen, moeten er voldoende waarborgen voor de kredietgever zijn voor compensatie in geval van een ramp. Dit is niet aanwezig in Paramaribo.

12.3 Mogelijke oplossingen

Gezien deze aanzienlijke belemmeringen voor het aantrekken van investeringen in het historische centrum, vraagt het Managementplan, zoals uiteengezet in het actieplan, om aanvullend onderzoek en onderzoek op dit gebied. Mogelijke ideeën zijn onder meer:

Stimuleringsmaatregel vermindering van inkomstenbelasting - verlaging van de inkomstenbelasting voor mensen die in het historische centrum

wonen of bedrijven die in het historische centrum opereren. Aanvullend onderzoek is nodig om de juiste vermindering te bepalen, maar gezien het extreem hoge inkomensniveau kan zelfs een kleine verlaging van 5% -10% voldoende zijn om de resterende bedrijven te behouden en nieuwe bedrijven en gezinnen aan te trekken.

Eliminatie van de overdrachtsbelasting is een andere fiscale stimulans. Hoewel die slechts 7% is, is het nog steeds aanzienlijk en zou het de totstandbrenging van een markt vergemakkelijken en mogelijk helpen bij het verminderen van de onopgeloste boedels van meerdere eigenaren.

Een andere fiscale stimulans is de vermindering of volledige eliminatie van verkoop- en servicebelasting voor renovatie in het stadscentrum. Dit zou de belastingdruk op bedrijven nog verder verlagen - tot een maximum van 18%.

Hulp bij leningen of leninggaranties - dit zou families of bedrijven in staat stellen te lenen om onroerend goed te kopen. Het is bewezen dat gebouwen die in eigendom zijn beter worden onderhouden dan gehuurde gebouwen.

Leninggaranties - zijn een andere manier om investeringen aan te trekken. Dit zou kunnen betekenen dat de Staat eenvoudigweg een lening garandeert tegen wanbetaling, dat de overheid de debetrentevoet verlaagt of directe leningen van de overheid verstrekt.

Verzekeringsassistentie - Deze kan op dezelfde manier functioneren als de leninggaranties en kan worden verstrekt door de staat of verzekeringsmaatschappijen.

Oprichting van een (reverse) *Business Improvement District* of BID - meestal is een BID een speciale extra belasting of heffing die wordt opgelegd aan de bedrijven of eigendommen om de stadsdiensten aan te vullen, zoals aanvullende infrastructuur, schoonmaak of marketing van een district. Maar een omgekeerde BID is een combinatie van de bovenstaande prikkels om bedrijven aan te trekken en te behouden met de toevoeging van zakelijke hulp, advies aan bedrijven.

REIT - *Real Estate Investment Trust* is een collectief beleggingsvehikel dat onroerend goed koopt en aandelen te koop aanbiedt aan het publiek. Binnen het centrum zou een aangepaste REIT kunnen worden gecreëerd met een combinatie van de bovengenoemde prikkels. Het bedrijf kan een onafhankelijk of overheidsinitiatief zijn.

Er is niet één enkele oplossing voor de verandering van financiering in het historische stadscentrum. Het vergt een combinatie van alle eerder genoemde inspanningen in verschillende mate, evenals nieuwe innovatieve oplossingen. We moeten accepteren dat dit proces tijd kost. Het is buiten het bestek van dit Managementplan om niet-naleving of het algemene belastingbeleid aan te pakken, maar het valt binnen de reikwijdte om te erkennen dat financiële prikkels absoluut noodzakelijk zijn. Uiteraard moeten er wetten en verordeningen zijn die zorgvuldig zijn

opgesteld om naleving en mechanismen ter voorkoming van fraude te waarborgen.

Misschien is het moeilijkste aspect van het financieel aantrekkelijk maken van een omgeving het genereren van de politieke wil om verandering teweeg te brengen. Gelukkig is het centrum van Paramaribo erg klein in vergelijking met de grotere stad, en dergelijke prikkels zullen weinig verschil maken voor de totale overheidsbegroting. Ze zullen echter een groot verschil maken voor de historische gebouwen. Gezien het hoge belastingtarief, zouden dergelijke prikkels bovendien onmiddellijk belangstelling moeten trekken.

13 Vijfjaren begroting

Het is notoir moeilijk om een begroting van vijf jaar te plannen gezien de talrijke ministeries, instanties, particuliere eigenaren en andere actoren die actief zijn in de complexe binnenstad. Het kwantificeren van de financiële middelen die nodig zijn voor de bescherming van Paramaribo is bijna onmogelijk gezien de veranderende politieke situatie, regelmatige herbenoemingen van het personeel en de algemene economie. Bovendien moeten de verschillende acties die in dit Managementplan worden beschreven, worden uitgevoerd door verschillende ministeries die moeten deelnemen aan het plan. Hun personeelskosten en uitgaven maken deel uit van de bestaande nationale overheidsbegroting, die nauw verbonden is met grondstofprijzen van de export en een volatiele valuta.

Niettemin moet een budget van vijf jaar worden voorgesteld om voorbereid te zijn op de implementatie van de verschillende acties die nodig zijn zoals uiteengezet in het Managementplan. Alleen de taken uit het Operationeel Actieplan zijn opgenomen voor de begroting van dit beheersplan. De kosten zijn verdeeld in jaarlijkse kosten en eenmalige kosten voor de overheid, niet-gouvernementele organisaties en sponsors. De door de IDB gefinancierde projecten worden genoemd, exclusief het budget voor specifieke projecten. Ten slotte zijn sommige taken in het Operationele Actieplan niet afhankelijk van de beschikbaarheid van financiële middelen. Hierna volgt het budget voor vijf jaar met dezelfde categorieën als het actieplan in Amerikaanse dollars.

BESCHERMING VAN DE UITZONDERLIJKE UNIVERSELE WAARDEN (OUV)				US\$			US\$			IDB	Middelen	
TAKEN (Acties)	Resultaat/indicator	Verantwoordelijk	US\$ Jaarlijks	Overheid	NGO's	Sponsors	Niet- Terugkerend	Overheid	NGO's	Sponsors	proj.	Middelen
Versterk de STICHTING GEBOUWD ERFGOED SURINAME (SGES)												
A.1	Capaciteitsvergroting SGES om missie en doelen te bereiken	1 architectuur historicus	SGES	15.000								Min OWC
		1 subsidie manager	SGES	12.000								Min OWC
		2 jaarlijkse cursussen voor staf en management	SGES		5.000							SGES
		Studiebezoeken buitenland	SGES									
		2 stagiaires per jaar	SGES/Univ.		3.000							SGES
		Opzetten digitale bibliotheek en aanschaf boeken	SGES		2.000							SGES
A.2	Ontwikkel duurzaam financieel plan	Financieel plan opstellen	SGES									
		Verhogen inkomen SGES	SGES / PURP									
A.3	Versterken Bestuur SGES	3 internationale adviserende leden	SGES									
		Verhoogde onkostenvergoeding	SGES		1.000							SGES
A.4	Lidmaatschapsorganisatie SGES	300 bijdragende leden, database etc.	SGES					500				SGES
		15 geregistreerde vrijwillers per jaar	SGES									
A.5	Ontwikkel IT / GIS system	Voltooid GIS, published on-line, jaarlijkse update	PURB / SGES								◆	IDB
A.6	Nieuw hoofdkantoor opzetten	Korte lijst met locaties	SGES									
GEBOUWD ERFGOED VERBETERING												
B.1	Managementplan goedkeuren	Een Management Plan aangenomen door de overheid	Dep. Cultuur								◆	IDB
B.2	Ontwikkeling Monumentenwacht	Inhuren en trainen 2 monumentenarbeiders	Mon.Com	12.500			25.000	50.000				Min OWC
		Lijst van abones	SGES									
B.3	Rehabiliteren erfgoedgebouwen	4 gebouwen gerestaureerd	PURB								◆	IDB
B.4	Verbeteren richtlijnen	Retrofit handleiding verbeterd en aangenomen	PURB								◆	IDB
		Grafische richtlijnen	PURB									
B.5	Herzien ontwerprijlijnen nieuwbouw	Handboek met grafische ontwerp richtlijnen	Building Dep.				10.000					Min OWC
OPRICHTEN PARAMARIBO WERELDERFGOED AUTORITEIT												
C.1	Kantoor opgericht met officieel mandaat verantwoordelijkheden gedefinieerd	Geschreven statuten	Dep.Cult/SGES				20.000					Kabinet President
		Staf met 3 professionals	PWHA	45.000								Kabinet President
		3 cursussen over HUL, conservation, planning	PWHA				1.500					Kabinet President
C.2	Train personeel mbt richtlijnen conserver	1 cursus erfgoedbehoud/ 1 cursus management hist.stad	SGES				1.000					Kabinet President
C.3	Inspecties uitvoeren	4 inspecties per jaar in kern en bufferzones	PWHA									
C.4	Rapporten schrijven naar UNESCO	1 State of Conservation report indienen per jaar	PWHA									
OPRICHTEN MONUMENTENBUREAU												
D.1	Oprichten Monumentenbureau	Monumentenbureau opgericht met	SGES(initiator)				20.000					Min OWC
		1 restauratie architect	Dep. Cultuur	15.000								Min OWC
		1 assistent bouwknidige	Dep. Cultuur	12.000								Min OWC
		2 veld inspecteurs	Dep. Cultuur	14.000								
BESCHERMING VAN DE UITZONDERLIJKE UNIVERSELE WAARDEN (OUV)			Total:	125,500	11.000	-	77.500	50.500	-			

VERBETER OPENBARE RUIMTEN - HISTORIC URBAN LANDSCAPE				US\$			US\$			IDB	Middelen	
TAKEN (Acties)	Resultaat/indicator	Verantwoordelijk	US\$ Jaarlijks	Overheid	NGO's	Sponsors	Niet- Terugkerend	Overheid	NGO's	Sponsors	proj.	
IMPLEMENTEREN VERMINDERING RAMPENRISICO												
X.1	Verbeteren bestuur, juridische strategie, toewijzing van middelen	Jaarlijkse organisatie stakeholdersconferentie voor strategieën en oplossingen te identificeren	Ministerie Openb Werken	20.000								Min. Openb.Werk.
STADSGEZICHT UPGRADEN EN VERBETEREN												
E.1	Rehabilitatie Waterkant & doorg. Wegen	Gerenoveerde Waterkant, aantrekkelijk, veilig Plan voor herbeplanting straatbomen Nieuw straatmeubilair	PURP/SGES Openb Werken DG								◆	IDB
E.2	Reconstructie Parlementsgebouw	Gereconstrueerd parlementsgebouw	PURP/SGES								◆	IDB
E.3	Model voor PPP parkeren / strategie	Nieuw mobiliteitsplan geïmplementeerd	PURP/Min.Tr.								◆	IDB
GROENE OPENBARE RUIMTEN CREEEREN												
F.1	Ontwikkel kleine parken	Nieuwe groengebieden in de binnenstad	SGES				10.000	15.000				Min. Openb.Werk.
F.2	Revitaliseren kanalen en voetgangersgeb.	Alternatieve vormen van transport	DC								◆	IDB
F.3	Verbeteren Palmentuin	Verbeterde Palmentuin; 30 nieuwe palmen/ 20 verwijd	DC				20.000					Min. Openb.Werk.
VEILIGHEID - VERBETER VEILIGHEID IN DE STAD												
G.1	Verhogen politie aanwezigheid	Waterkant	Police Dep.									
G.2	Ontwikkel stadsverlichtingsplan	Lichtplan goedgekeurd/ armaturen geselcteed	DC				30.000					Min. Openb.Werk.
VERBETER OPENBARE RUIMTEN - HISTORIC URBAN LANDSCAPE			Total:	20.000	-	-	60.000	15.000	-			

VERBETER LEVENDIGHEID – STIMULEER SOCIALE & ECONOMISCHE ONTWIKKELING				US\$			US\$			IDB	Middelen	
TAKEN (Acties)	Resultaat/indicator	Verantwoordelijk	Jaarlijks	Overheid	NGO's	Sponsors	Niet- Terugkerend	Overheid	NGO's	Sponsors	proj.	Middelen
BEWONERS Ontwikkel culturele attractie, huisvesting												
H.1	Verhoog bezoek lokale bewoners	6 kleine evenementen per jaar	Backlot a.o.			18.000						Sponsors
H.2	Pilot woningbouwproject	Gerestaureerde gebouwen voor kleine appartementen	Dep.Housing								◆	IDB
EIGENAARS & BEDRIJVEN Stimuleer de vestiging van bedrijven												
I.1	Uitgebreid onderzoek en inventarisatie	Financieel rapport opgeleverd	PURP								◆	
I.2	Onderzoek verdeelde boedels	Plan aangenomen in wet oplossing verdeelde boedels	Mon. Commis.				10.000	10.000				SGES
I.3	Implementeren tax incentives	Tax incentives aangenomen in wet	SGES				10.000	15.000				Min. Finance
I.4	Creer financiële instrumenten particul.	Monumentenfonds opgericht	PURP								◆	
I.5	Onderzoek Real Estate Investment	Prospectus opgeleverd voor investeerders	SGES							50.000		Private investors
I.6	Pilot Business Development project	Private historic buildings renovated for business	PURP								◆	
Toerisme ; lokale bezoekers en internationale toeristen												
J.1	Moedig bezoek aan historische stad	Binnenstad opgenomen in Strategisch Toerisme plan	Tourism Dep.									Min.Tr. & Tourism
	Binnenstad in alle toeristische promotie	4 internationale toerisme beurzen met nadruk op stad	Tourism Dep.	100.000								Min.Tr. & Tourism
		Heropen toeristisch infomatiecentrum	Tourism Dep.				75.000					Min.Tr. & Tourism
J.2	Nieuwe borden Werelderfgoed	10 borden strategisch geplaatst	SGES							10.000		Sponsoring
J.3	Ontwikkel Toerisme plan	Uitgebreid plan afgeleverd	PURP								◆	IDB
J.4	Ontwikkel Erfgoed Educatieprogramma	Een cursus om erfgoed kennis van gidsen te verhogen	SGES								◆	IDB
J.5	Ontwikkel satadswandelingen	Bijgewerkte website/ wandelkaart/vrijwillers	SGES				10.000	10.000				Min OWC
J.6	Open Presidentieel Paleis, Toren Financier	Permanent open ,behalve bij officiële gelegenheden	Kab.Pres.e.o.									
J.7	Ontwikkel gezamenlijk Museumbeleid	Gelijke openingstijden, losse tickets, marketingplan	Dep. Cultuur				5.000					Min OWC
VERBETER LEVENDIGHEID – STIMULEER SOCIALE & ECONOMISCHE ONTWIKKE Total:				100,000	-	18.000	110,000	35.000	60.000			

VERGROTING BEWUSTWORDING PUBLIEK				US\$			US\$			IDB	Middelen	
TAKEN (Acties)	Resultaat/indicator	Verantwoor- delijk	US\$ Jaarlijks	Overheid	NGO's	Sponsors	Niet- Terugkerend	Overheid	NGO's	Sponsors	proj.	Middelen
Bevorder publieke betrokkenheid en positieve percepties												
K.1	Ontwikkel communicatieplan	PURP									◆	IDB
K.2	Vervolg jaarlijks Open Monumentendager	1000 deelnemers per jaat / stijging 50 %	VriendenStads.			10.000						Sponsoring
	Incentives ontwikkelen voor toename deelnemers	VriendenStads.				10.000						Sponsoring
	Advertenties, media aandacht,	VriendenStads.				3.000						Sponsoring
K.3	Betrek jeugd bij erfgoedactiviteiten	Informatiepakketten voor scholen en leerkrachten	SGES	20.000								Min OWC
K.4	Opzetten Erfgoed educatieprogramma	Jaarlijkse cursussen	SGES/AdK Univ.				10.000	10.000				Min OWC/Sponsors
K.5	Opzet Erfgoed Informatie centrum	Een centrum met uitgebreide info over Werelderfgoed	SGES				50.000	50.000				Min OWC/Sponsors
K.6	Target kinderen en jongeren	Kinderen en jongeren hebben specifieke rondleidingen	MinTourism	10.000		10.000						Min.Tourism/Spons
K.7	Ontwikkel een Cultureel Toerisme plan		MinTourism w.SGES/PWHA				30.000					Min.Tourism
VERGROTING BEWUSTWORDING PUBLIEK			Total:	30.000	-	33.000	90.000	60.000	-			
TOTAAL OVERZICHT												
VIJF JAAR BUDGET OPERATIONEEL ACTIEPLAN												
			TOTAAL in US\$			TOTAAL in US\$						
			Overheid	NGO's	Sponsors	Overheid	NGO's	Sponsors				
BESCHERMING VAN DE UITZONDERLIJKE UNIVERSELE WAARDEN (OUV)			125,500	11.000	-	77.500	50.500	-				
VERBETER OPENBARE RUIMTEN - HISTORIC URBAN LANDSCAPE			20.000	-	-	60.000	15.000	-				
VERBETER LEVENDIGHEID – STIMULEER SOCIALE & ECONOMISCHE ONTWIKKELING			100,000	-	18.000	110,000	35.000	60.000				
VERGROTING BEWUSTWORDING PUBLIEK			30.000	-	33.000	90.000	60.000	-				
			Jaarlijks			Niet-Terugkerend						
			275,500	11.000	51.000	337,500	160,500	60.000				
VIJF JAAR BUDGET in US\$ - (excl. IDB funded proj.) Totaal:			2,245,500	1,377,500	55.000	255.000	337,500	160,500	60.000			

Huidige kaarten

Monumenten in Suriname Gemaakt door GISsat ism SGES

Monumenten, standbeelden, oude keukens en wateropslagsystemen in Suriname

In de buurt van ... ▼

gebouwen memorials wateropslag ovens

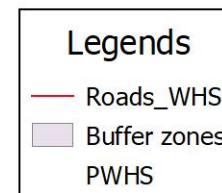
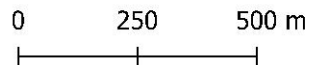
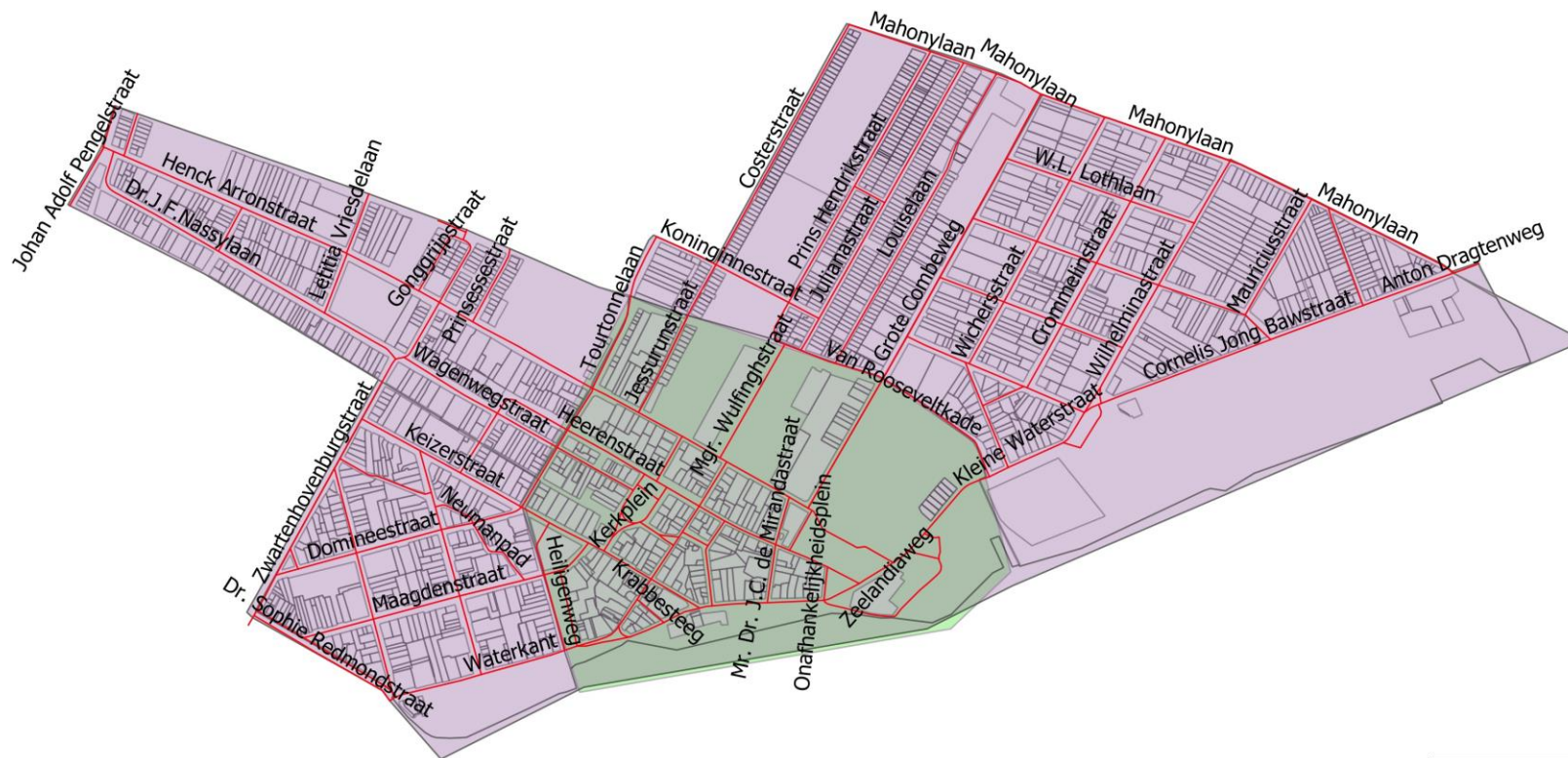
 7 Grote Combeweg 3	 8 Grote Combeweg 11	 9 Grote Combeweg 13
 13 Heerenstraat 10-12	 14 Heerenstraat 22	 15 Heerenstraat 24
 16 Heerenstraat 26	 17 Heerenstraat 38	 18 Henck Arronstraat 10-12
 19	 20	 21

esri

Afb. 60 – Online Geographic Information System (GIS) door SGES <https://gissat.com/gissat/sges/> Een volledig GIS-systeem is in ontwikkeling via PURP voor het beheer van de binnenstad

Map of The Paramaribo World Heritage Site (PWHS) with the Bufferzones

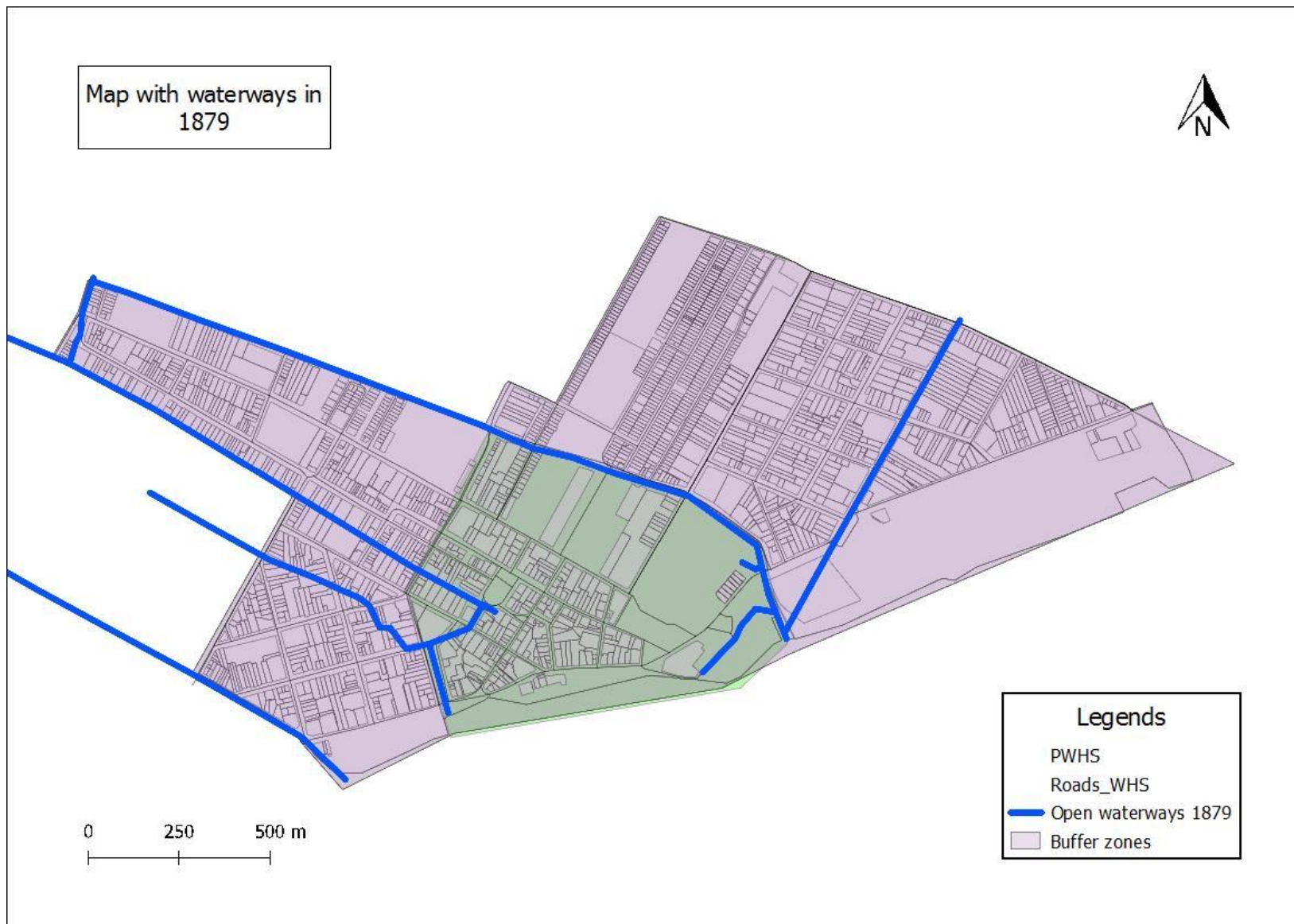

Afb. 618: Paramaribo Werelderfgoed, nieuwe GIS-kaart met straatnamen in kerngebied met uitbreiding van straten naar bestaande plus voorgestelde bufferzones (Dean Refos SGES Intern April 2019)

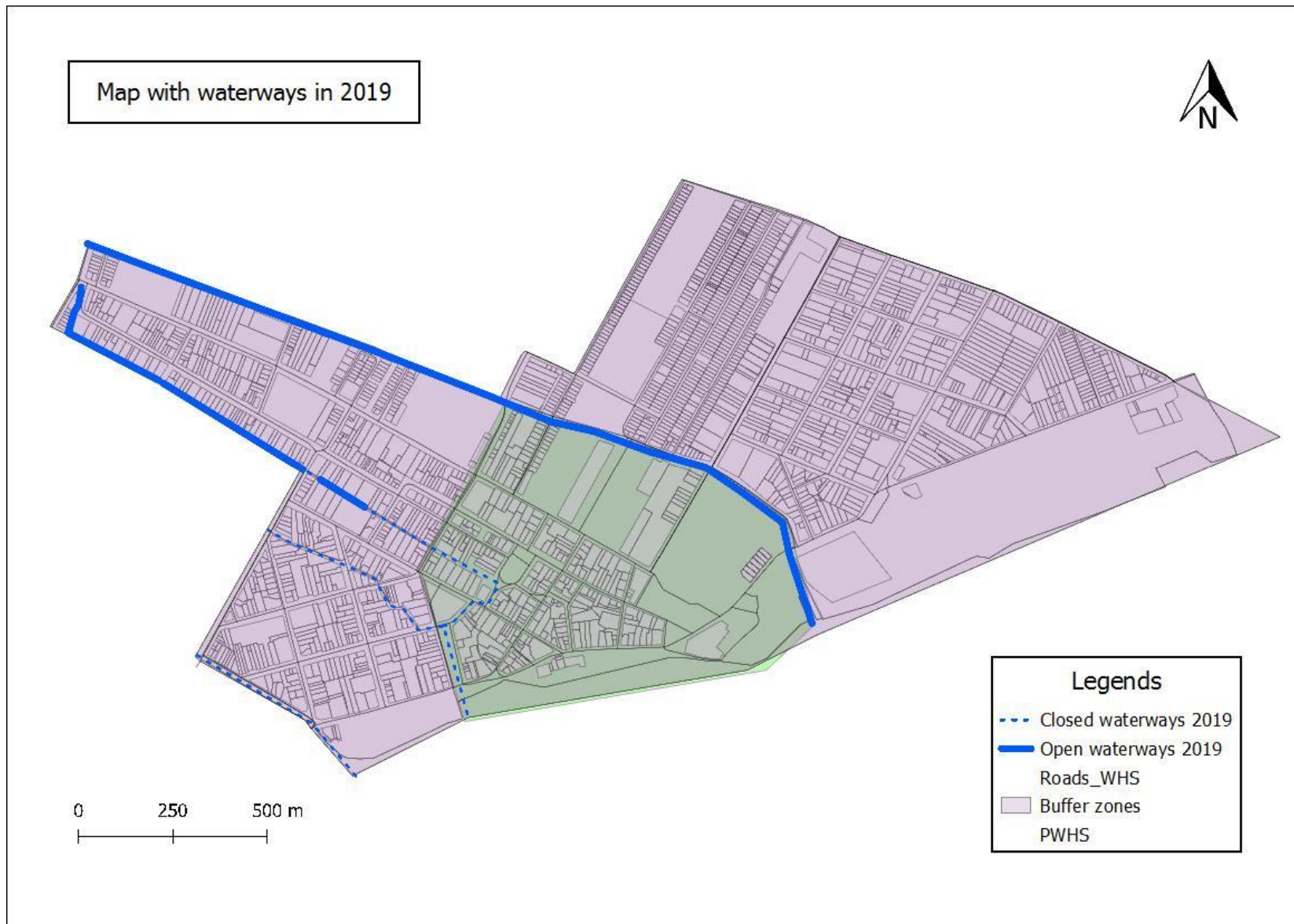
Map with Open Public Spaces

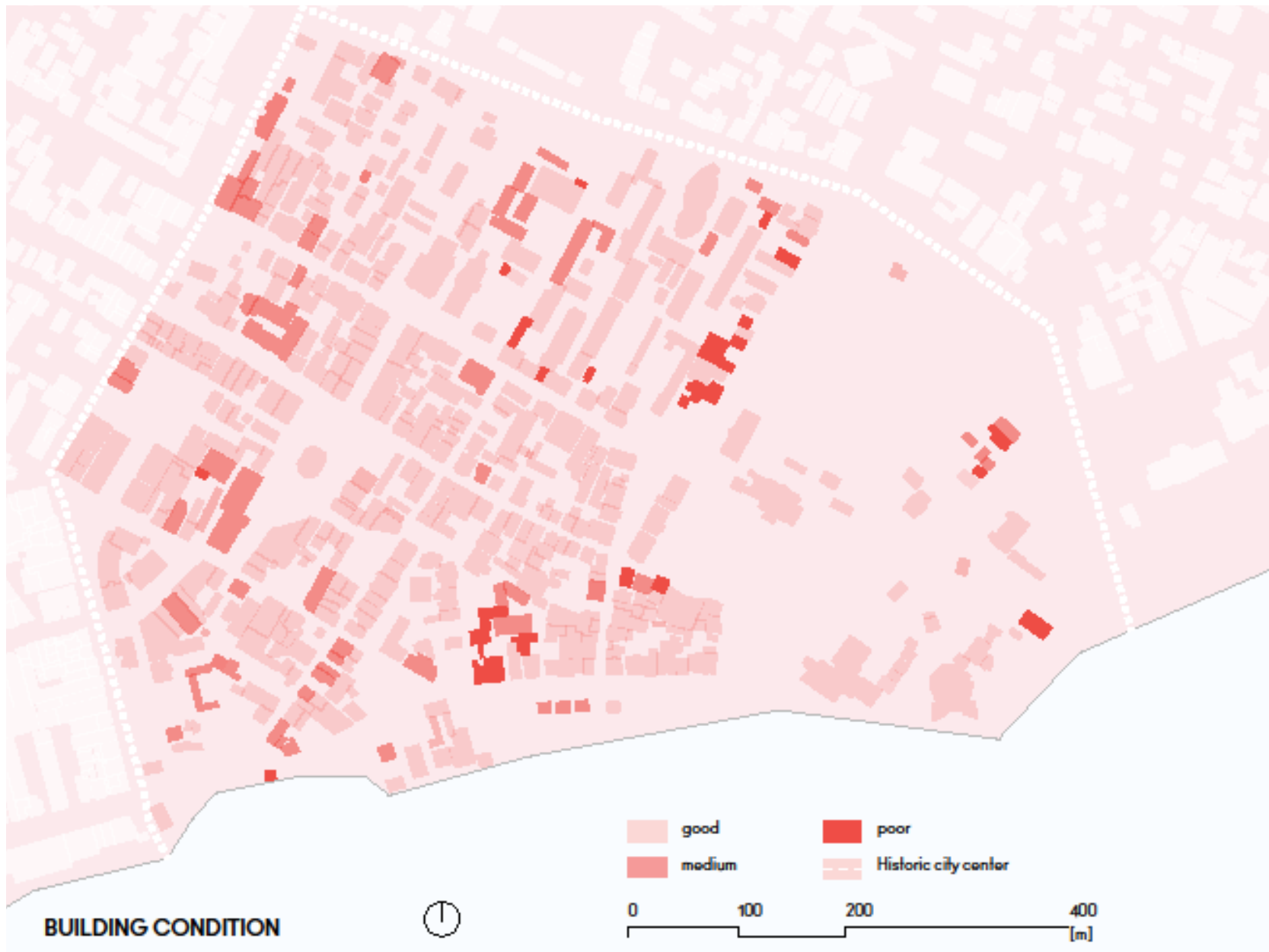
Afb.62: Paramaribo Werelderfgoedsite, nieuwe Gis-kaart met openbare open ruimten in het kerngebied en bestaande plus voorgestelde bufferzones (Dean Refos SGES stagiaire april 2019)

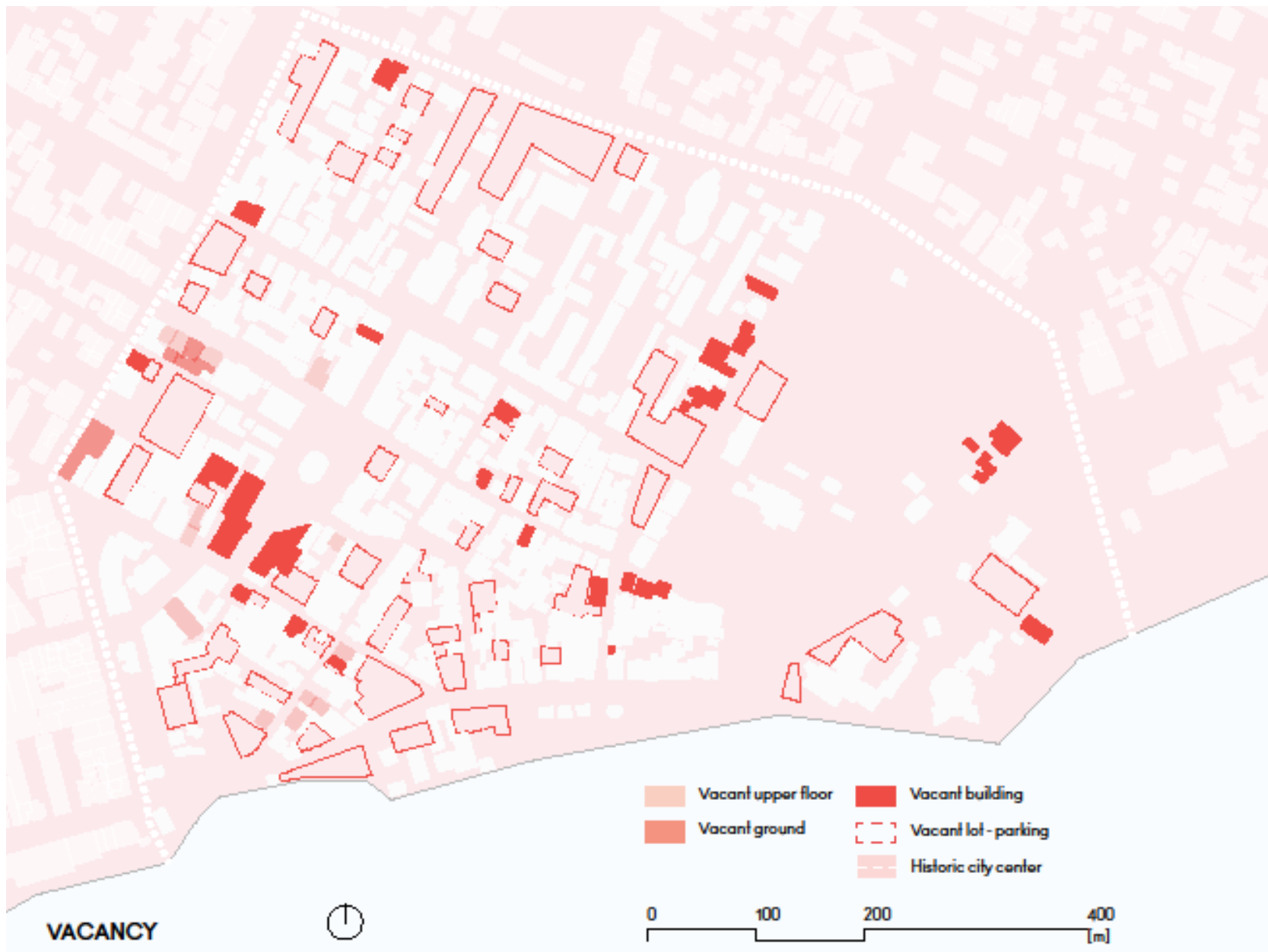
Afb.63: Paramaribo Werelderfgoed, nieuwe GIS-kaart met waterwegen in 1879 in kerngebied en bestaande plus voorgestelde bufferzones (Dean Refos SGES Intern april 2019)

Afb. 649: Paramaribo Werelderfgoed, nieuwe GIS-kaart met waterwegen in 2019 in kerngebied en bestaande plus bufferzones (Dean Refos SGES Intern april 2019)

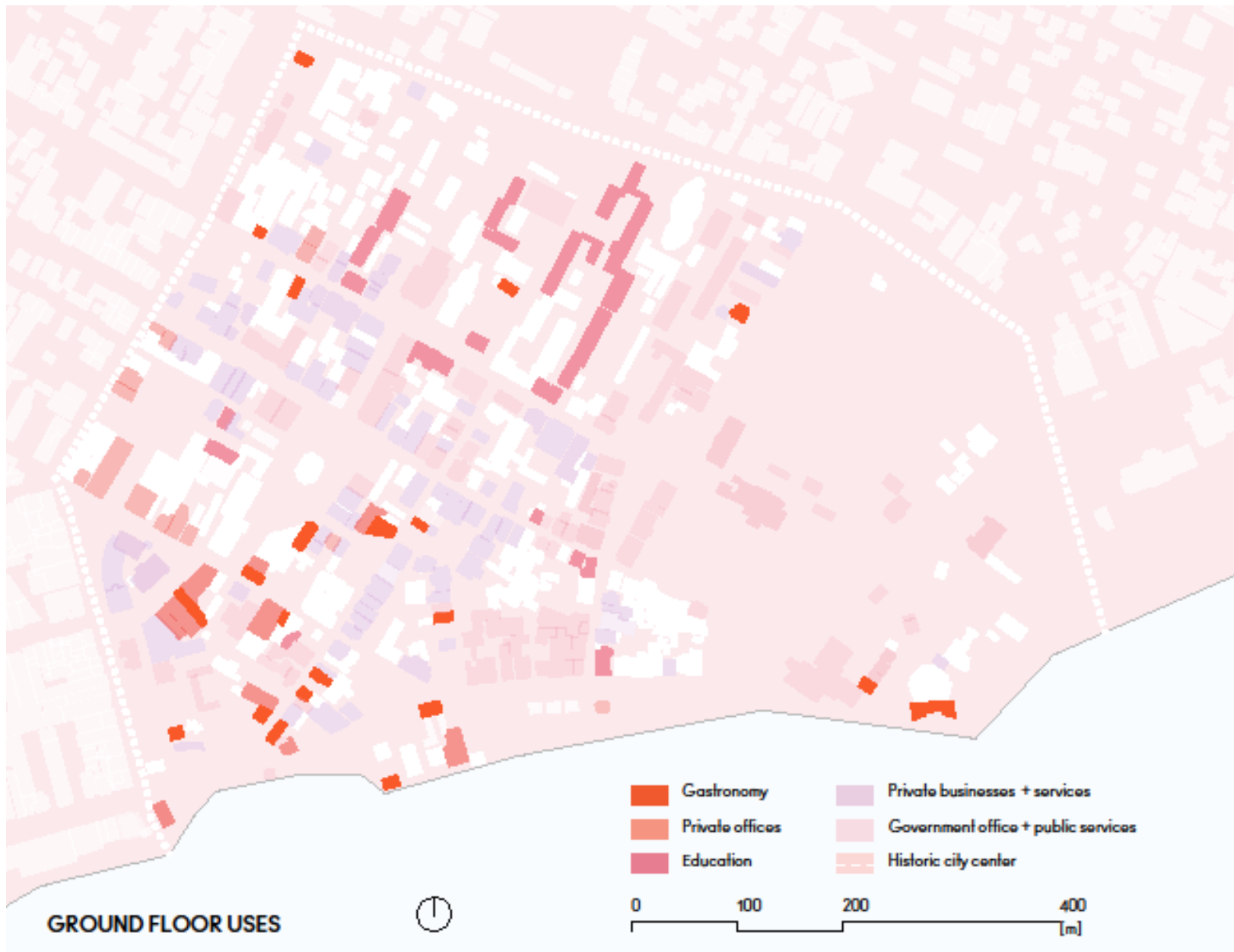
Afb. 65 –Bouwkundige situatie zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

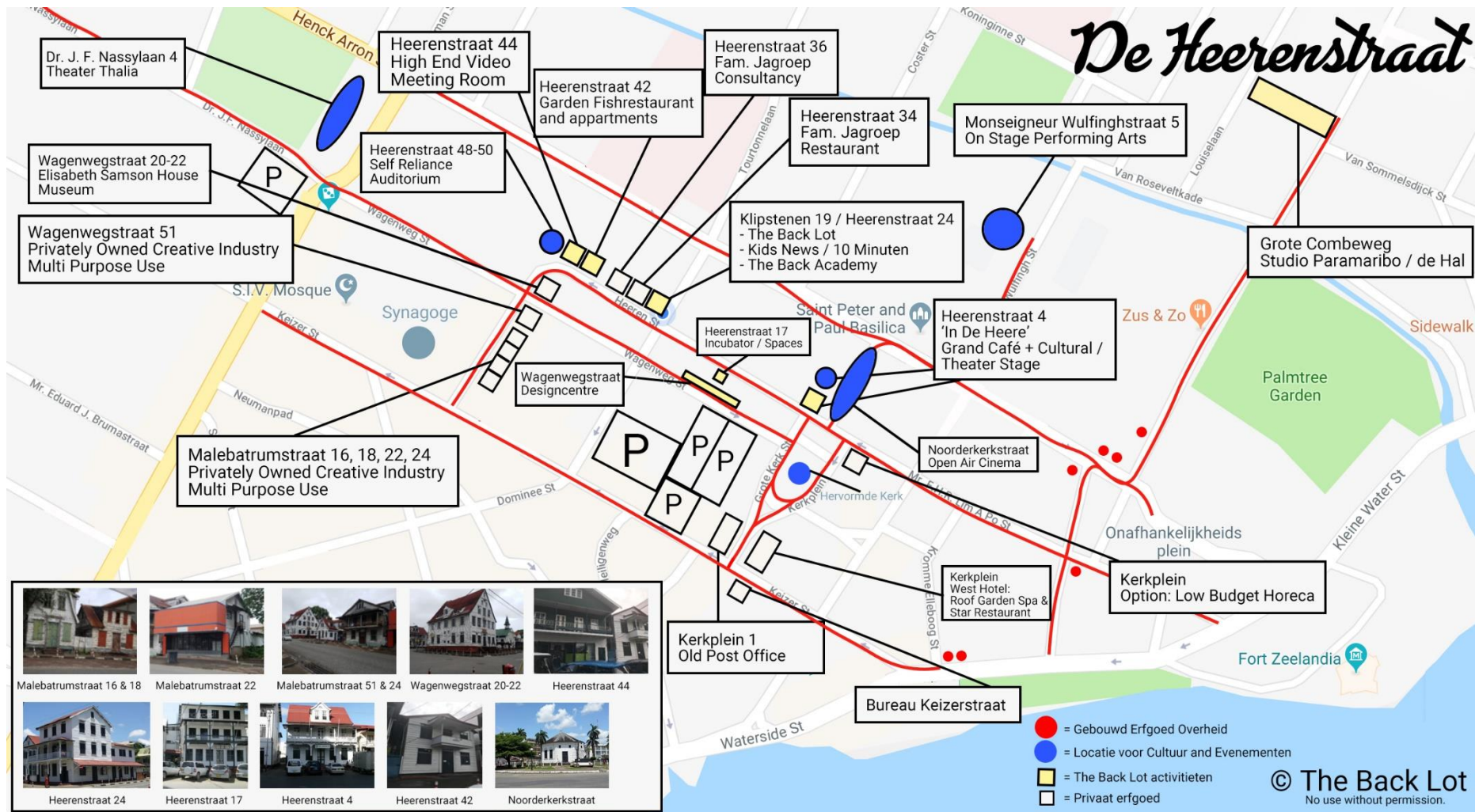
Afb. 66 – Leegstaande gebouwen zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

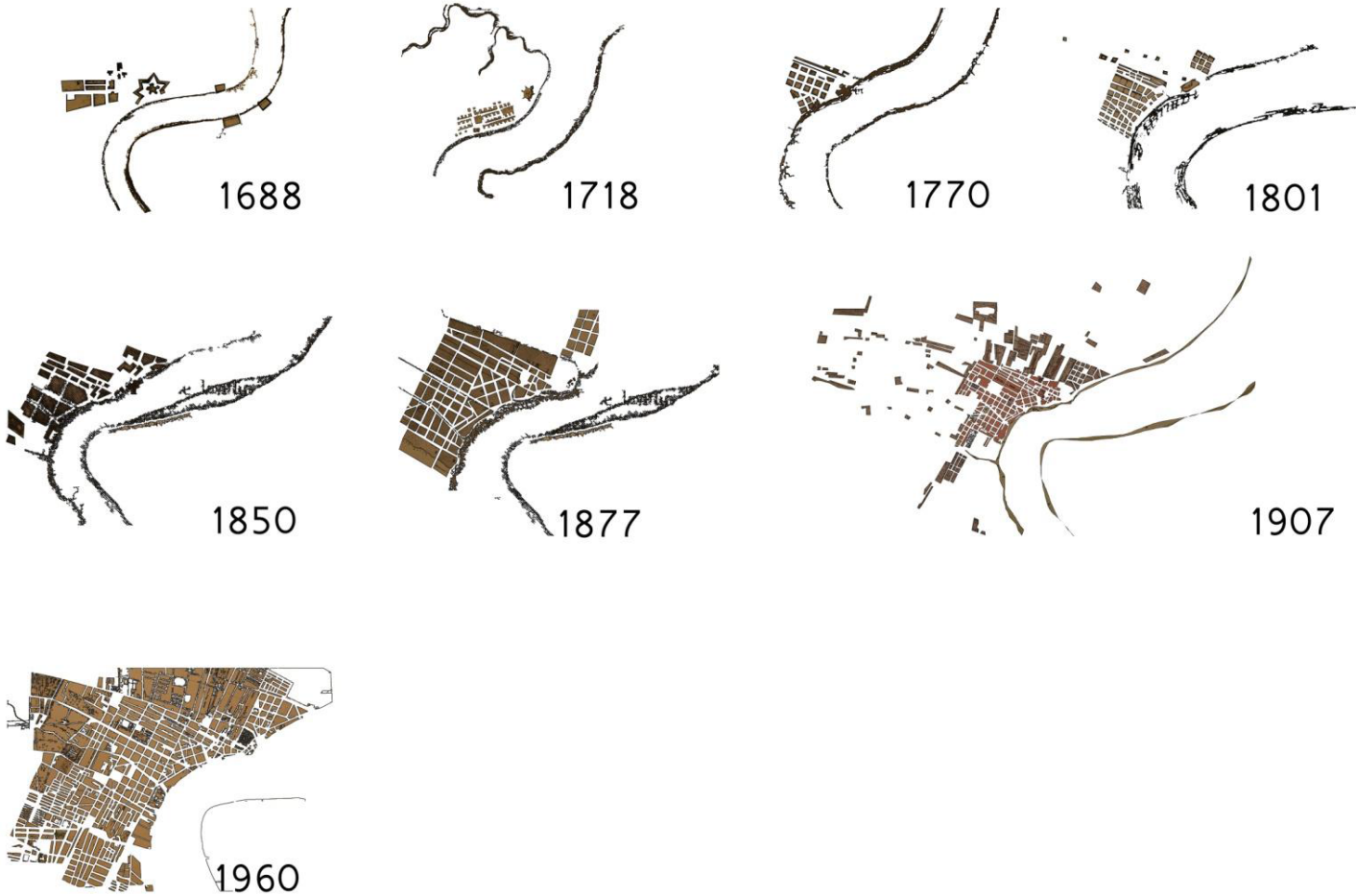
Afb. 67–Bestaande woningen zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

Afb. 68 – Gebruik begane grond zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

Afb. 69 – Inspanningen voor sociale ontwikkeling in de Heerenstraat door Back Lot (gebruikt met toestemming)

Suriname Paramaribo Architecture Building Technology

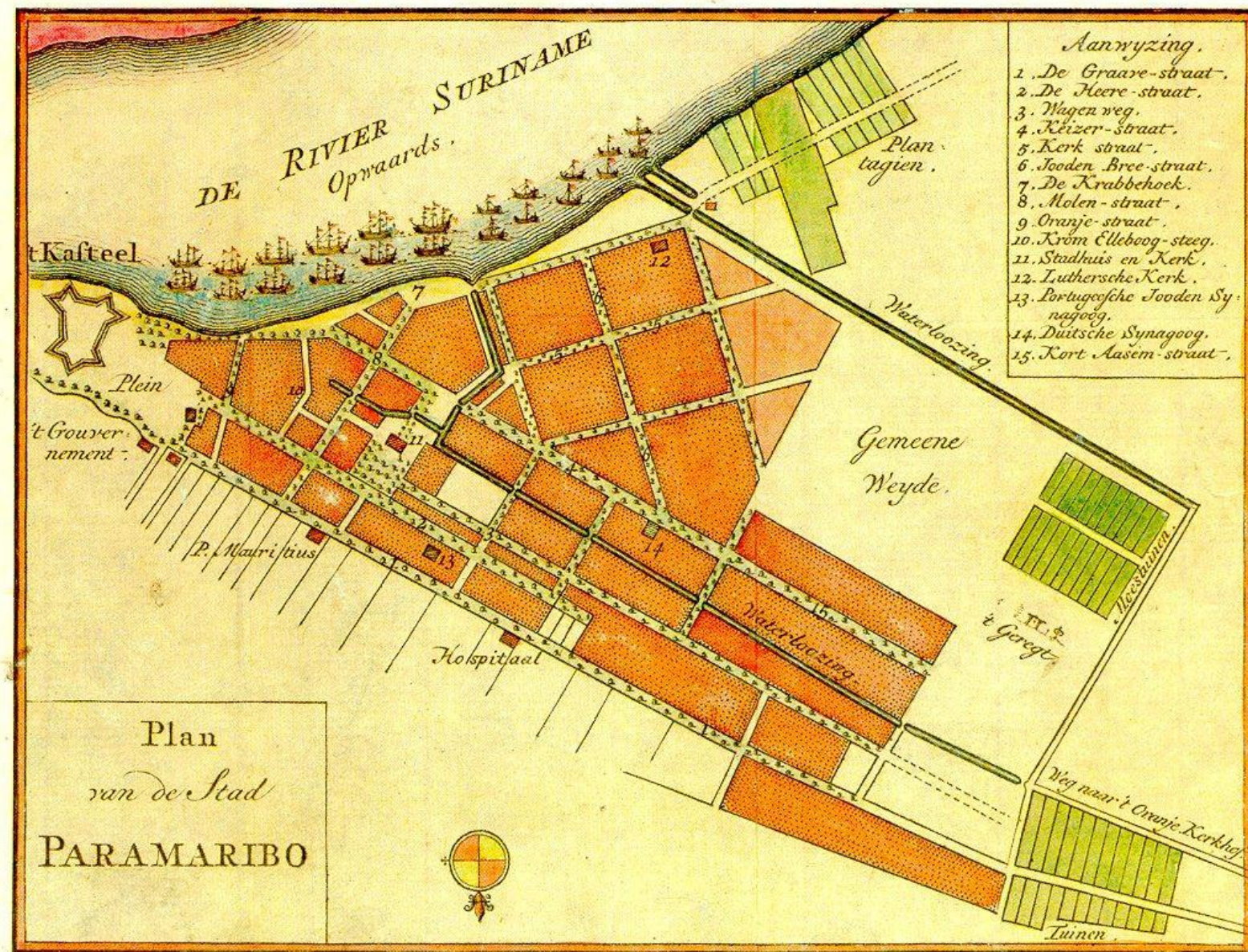
Afb. 7010 – De groei van Paramaribo van 1688-1960, TU Delft

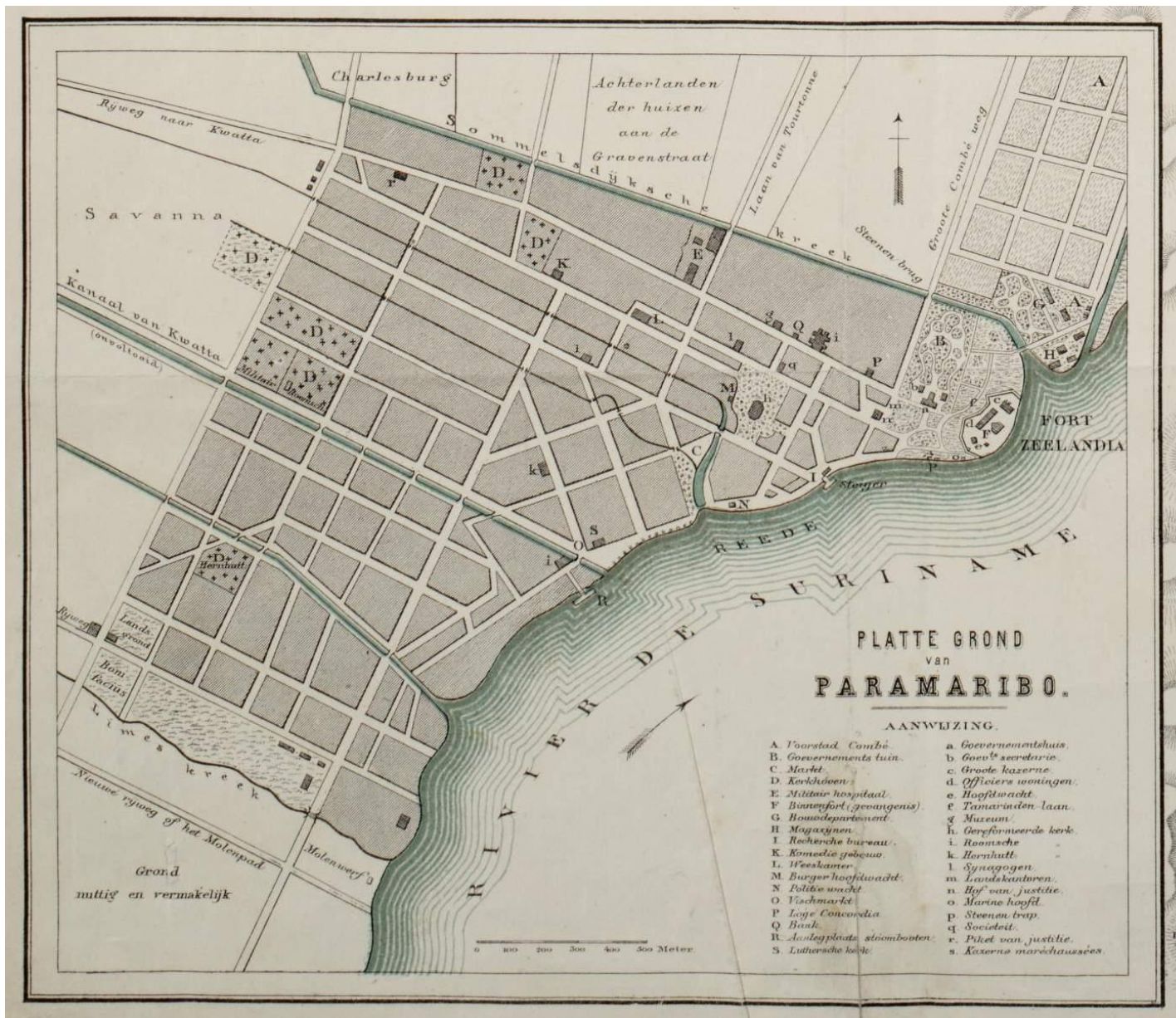
Afb. 71 – Surinamerivier, John Carter Brown Bibliotheek van de Brown University

Afb. 72 – Paramaribo 18^e eeuw, Lavauz de Leth

Afb. 73 – 1760, Tirion

Afb. 74 – Zimmerman 1877

Afb. 75 – Kunst- en cultuurlocaties binnen het werelderfgoed, uit het Managementplan 20191

Arts and culture locations in the WHS

1. Fort Zeelandia premises
2. Nola Hatterman Art Education Institute
3. Fort Zeelandia Museum
4. Cultural Studies department
5. Waterfront "Marinetrap" and Wilhelmina statue
6. Suriname Soldiers square and War Monument
7. Flag Square
8. Presidential Palace
9. Independence Square with statues of Pengel and Lachmon
10. Corner House
11. Dixie bar
12. Suzanna Du Plessis House
13. Mamabon memorial tree
14. Congress Hall
15. Palm Garden with Indigenous site and Arron statue
16. Baba and Mai statue
17. UNESCO Suriname and Culture department headquarter
18. Zus en Zo
19. Academy for Higher Art and Culture Education
20. Central Bank
21. Waterfront music booth
22. SMS Pier
23. De Waag
24. Broki
25. Revolution Square
26. Kodjo, Mentor and Present Square
27. Ghandi square
28. Vaillant Square
29. Chung Fa Foei Kong
30. Lim A Po institute
31. Numismatic Museum
32. Nationale Volksmuziekschool
33. St. Paul and Peter Cathedral
34. Theater On Stage
35. Elisabeth School
36. Louise school
37. Dutch Embassy exhibition site
38. Surinaamse bank
39. Hendrikschool
40. Helstone monument
41. Reformed Church
42. Ons Huis
43. YWCA
44. Zedek ve-Shalom Synagogue
45. Self Reliance Expo Hall
46. Neve Shalom Synagogue and Visitor Center
47. Krasnapolsky
48. Grote Stadskerk
49. Readytex Art Gallery
50. Kong Ngie Tong San
51. Kwakoe statue
52. Gratitude statue at Siva square
53. Central market and Vreedzaam market
54. Thalia Theater
55. Oranjetuin
56. Noorder Stadskerk
57. Stähelinschool
58. Cultural Center Suriname
59. Ons Erf exhibition premises
60. Het Park exhibition hall
61. V-Tunnel
62. Café Lindeboom: expositions
63. Combekerk
64. Torarica Pier, Banquet Hall & Royal Ballroom
65. 't Vat

Stakeholders

Een groot aantal stakeholders namen deel aan de vergaderingen om de update van dit Managementplan mogelijk te maken. Deze worden vermeld samen met de instellingen die zij vertegenwoordigen en tevens hun contactgegevens

Algemene Stakeholders SGES kantoren

Judith Victorishoop, Department of Cultuurstudies 473725
juvic1506@yahoo.com

Irene Meulenberg, Archaeological Service of Suriname 8968635
i.r.m.m.meulenberg@gmail.com

Dick Wesenhagen, Board Suriname Built Heritage Foundation (SGES)
8635858 meerzorg@gmail.com

Stephen Fokké, PIU-PURP-Program Coordinator, piu.purp7@gmail.com

Lilian Krishnadath, PIU-PURP-Operations Specialist, piu.purp7@gmail.com

Anushka Dewansingh, PIU-PURP-Procurement Specialist
piu.purp7@gmail.com

Iris Gilliad, PIU-PURP-Communication Liason Officer
piu.purp7@gmail.com

Hans Martinus, Lecturer johan.martinus@uvs.edu, j.martinus@uvs.edu

Marciano Dasai, Lecturer m.dasai@hotmail.com, ftew-infra@uvs.edu

Iwan Wolfjager, NATIN wolfjageriwan@yahoo.com

Angelika Namdar, Chair Spatial Planners Association Suriname (SPASU)
angelika.namdar@yahoo.com

Dean Refos, Intern PIU-PURP deanref96@gmail.com

Rachel Robles, Student rachelrobles86@gmail.com

Kia Priscilla De West

Johan de Ramdanie, De West

Earl Djodjokasiran, Ministry RGB e_djojo@yahoo.com

Rajcomar Rajesh, Ministry RGB raj_ray@live.com

Harrold Sijlbing, SANTOUR Foundation 8884425
harold.sijlbing@gmail.com

Ministerie van Openbare Werken, Bouwdepartement

Vidjay Doergamisier, Public Works-Acting Permanent Secretary of Building Works 8521924 vidjaydoergamisier@gmail.com

Henk Wip, Public Works/Traffic Department henkwip@hotmail.com

Clifton Amoida, Public Works/Traffic Department cjamoida@gmail.com

Rishi Natha, Public Works/Utiliteitsbouw 8567139
rishi1385@hotmail.com

Joyce Blokland, Public Works/Permanent Secretary of Transport
joyce_blokland@hotmail.com

Stakeholders van de overheid

Representatives from the Ministry of Finance, District Commissioner and the Ministry of Trade, Industry & Tourism. There were also representatives from the Parish Management, Administration Unit and Administration services and the ministry of Spatial Planning

The district of Paramaribo is administratively divided into two districts: the Southwest and Northeast, the historic core lies in the Northeast District.

Bradley Fraser, Secretary Beheersraad Waterkant (Waterfront Management Board) bradley.r.fraser@gmail.com, bradley.fraser@minhi.gov.sr

D. Sabajo, ADS Paramaribo North East 473111 secad715@gmail.com

S. Jameson, District Secretary. Paramaribo North East

Jennifer Abdoelrahiman, Districts Commissioner Paramaribo South West

Rosanna Naarden, Districts Commissioner Paramaribo South West 8500513 rosannanaarden@gmail.com

R. Ramsukul, Policy Advisor Ministry of Finance 8522732

B. van Hamme, Senior Policy Advisor 8771752 vanbjhamme@gmail.com

Professionele stakeholders, architecten and ingenieurs

Representatives from the architects, engineers, building professionals and others concerned with the city center. The chamber of Suriname and local manufactures

Derrick Emanuels, Chair UAS, Union of Architects in Suriname, 8611064 das-emaui@sr.net

Philip Dikland, KDV Architects info@kdvarchitects.com

John Tai-Foek, jotafo2@gmail.com

Marcel Meyer, SUNECON sunecon@sr.net

R. Patandin, ILACO NV r.patandin@ilaconv.com

R. Sagoenir, Chamber of Commerce (KKF) 8508613 chamber@sr.net

Wilgo Bilkerdijk, Suriname Manufacturers Association (ASFA) billy@sr.net

Hillebrand Ehrenburg, EHR Consult h.ehrenburg@wxs.nl

Eigenaren

Owners with property or businesses within the city center. There were Friends of Stadsherstel Suriname, the Central Bank (a large owner/tenant), and the Roman Catholic Diocese (one of the largest property owners)

Drs. P.H.A. de Bekker, Interim Manager DMA RK Bisdom pimdebecker@hotmail.com, managerdma@bisdomparamaribo.org

M. Satimin, Central Bank Suriname - Owner Waterkant 26, Mirandastr. 1 en Lim A Postraat 9 msatimin@cbvs.sr

A. Tjin A Kiet, Owner Heiligenweg 33 atak@cq-link.sr, ataktrue@gmail.com

Y. Gonsalves, CI-Suriname - Owner Kromme Elleboogstraat 20 ygonsalves@conservation.org

Monique Nou Chaia, Ready Tex Art Gallery moniquens@caribbeaninvestmentgroup.com

Astrid Currie Vereniging Vrienden van Stadsherstel Suriname, astrid_currie@yahoo.com, vrienden@stadsherstelparamaribo.org

D. Pinas, Central Bank Suriname - Owner Waterkant 26, Mirandastr. 1 en Lim A Postraat 9 dpinas@cbvs.sr

Lilian Krishnadath, PIU-PURP-Operations Specialist piu.purp7@gmail.com

Stakeholders uit het toerisme

United Tour Guides of Suriname and the Director of the Back Lot and IDB funded business recently relocated into the historic center that focuses on creative industries.

Yves Tjon Chair United Tour Guides Suriname Foundation info@bondrutourssuriname.com; info@utgs.org

Esperanza Bodeutsch, The Back Lot Foundation 8868409 esperanza@thebacklot.sr

Stakeholders rampen en risicobeheersing

Humphrey Blinker, Red Cross Suriname **Disaster and Risk Reduction Stakeholders**

R. Weidum, Fire Fighter

D. Watamaleo, Fire Fighter 8746523 mitranga2010@hotmail.com

I. Rijn Traffic Division Police

Architectuurbehoud en toerisme

Mrs. Anuradha Kamtasing, Secretary General Suriname National Commission for UNESCO, tel.: (597) 471081/471535; email: natcom.suriname@gmail.com / natcom@education.gov.sr; with Stephen Fokké and Patricia Green

Mr. Yves Tjon, United Tour Guides of Suriname with Patricia Green and Madga Stepanyan

Klimaatverandering

Prof. Sieuwnath Naipal, climate change and water expert from the University of Suriname

Mr. Jerry Slijngaard, the Head of Coordination Center for Disaster Relief (NCCR).

Referenties

Deze lijst met referenties is uitgebreid gebruikt bij het opstellen van dit Managementplan. Het is een combinatie van eigen onderzoek van de auteurs, eerder bibliografisch materiaal verzameld door de auteurs van het vorige plan en materialen aangeleverd door SGES. Het is absoluut niet voldoende maar voldoende om de situatie in Paramaribo te begrijpen en dit plan te schrijven. Alle omissies zijn onbedoeld en indien er verwijzingen ontbreken; breng dit onder de aandacht van de auteurs en SGES.

Aarsen, A. (2009). World Heritage, and then? A perspective from the daily practice of Willemstad and Paramaribo - *BULLETIN KNOB*, - OUDHEIDKUNDIGE BOND-KNOB. Retrieved from https://issuu.com/kitpublishers/docs/architectuur_en_bouwcultuur_in_suriname

Adams, B., & S. Kooyman, S. (2006/2007). *A Development Strategy for the Waterfront of Paramaribo*

Ahmadali, B. (2005 September). *Decentralization and local government strengthening program (DLGP): Guideline decentralization 2003-2006*. Report for Ministry of Regional Development Project Information Document IX 2005, English edition. Retrieved from <http://decentralisatie.org/oldsite/20dlgp/>

Alexander, C. (1980a). *Oregon Experiment*. New York: Oxford University Press.

Alexander, C. (1980b). *The Timeless Way of Building*. New York: Oxford University Press.

Alexander, C., Ishikawa, S., & Silverstein, M. (1970). *A Pattern Language Towns, Buildings, Construction*. New York: Oxford University Press

Allen, J., McBrien, J. P., & The Archimedia Workshop. (2010 September). *Make No Little Plans: Daniel Burnham and the American City* [Video file]. Retrieved from <http://www.pbs.org/programs/make-no-little-plans/>

Andriaensen, E., & Huybrighs, J. (2009/2010). *An Integrated Vision for the Sommeldijkse Kreek*. A Report to Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), Suriname Built Heritage Foundation.

ARS Progetti S.P.A. (2001). *Sustainable Management of the Built Heritage of the Inner City Of Paramaribo Draft Final Strategy Report*. Project No. 8 ACP.SUR.010 Under the framework contract No AMS/451, The European Union. Retrieved from <https://www.arsprogetti.org/public/progetti/PARAMARIBO%20URBAN-2001.pdf>

Attoe, W., & Logan, D. (1994). *American Urban Architecture: Catalysts in the Design of Cities*. Berkeley: University of California Press.

Bandarin, F., & van Oers, R. (2012). *The Changing Context of Urban Heritage Management, in The Historic Urban Landscape: Managing Heritage in an Urban Century*. Oxford, UK: Wiley-Blackwell.

Beyard, M. D., Kramer, A., Leonard, B., Pawlukiewicz, M., Schwanke, D., & Yoo, N. (2007). *Ten Principles for Developing Successful Town Centers*. Washington, D.C.: ULI—the Urban Institute.

- Bigio, Anthony Gad, A. G., Maria Catalina Ochoa, M. C., & Rana Amirtahmasebi, R. (Eds.). (June 2014). *Climate-resilient, Climate-friendly World Heritage Cities*. Urban Development Series #4. Washington, D.C. The World Bank.
- British Empire Maproom, Surinam,
<https://www.britishempire.co.uk/maproom/surinam.htm>
- Buckley, R. (2009). *Ecotourism: Principles and Practices*. Oxfordshire: CABI.
- Choenni, A. (2015 November). *Public and Private Roles in Historical Inner City Revitalization*. The Netherlands: Cultural Heritage Agency of the Netherlands (RCE). Retrieved from <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2015/01/01/public-and-private-roles-in-historical-inner-city-revitalization>. (NB: This publication discusses a number of best practices of public-private cooperation with regard to historic inner city revitalization. The role of Stadsherstel Suriname NV is also mentioned in this study).
- Claes, B., & Debaene, W. (2010 August 28). *Strategic Master Plan for the Historic Inner City of Paramaribo [Strategisch Ruimtelijk Masterplan voor de Binnenstad van Paramaribo - Boek 9]*. Retrieved from <https://issuu.com/claesbert/docs/srmbp-boek09>.
- Clerici, A., & Mironowicz, I. (2009). Are landmarks essential to the city – its development? *Proceedings Real Corp Cities 3.0 – Smart, Sustainable, Integrative*, retrieved from https://programm.corp.at/cdrom2009/papers2009/CORP2009_56.pdf
- de Bruijne, A., & Schalkwijk, A. (2008). Ethnic Residential Patterns in Paramaribo: Spatial segregation or blending? In R. Jaffe (Ed.), *The Caribbean City* (pp.162-188). Kingston: Ian Randle.
- Dikland, P. (2013). *Monument walking Guide Paramaribo*. Paramaribo: Vaco Uitgeversmaatschappij.
- Dikland, P., & Houterman, M. (2015). *Bouwen in de Historische Binnenstad* (How to build in the historic inner city of Paramaribo. (NB: This publication provides practical hints on how to build in a historic environment that holds a UNESCO World Heritage status. Based on examples the special building criteria which apply to new structures within the World Heritage property, --see https://www.linkedin.com/in/maud-houterman-97896b123/?locale=en_US).
- Dikland, P., & Houterman, M. (2015). *Restaureren met respect* (Restoring with respect, A technical guide for restoring and expanding monuments in the historic inner city of Paramaribo. (see https://www.linkedin.com/in/maud-houterman-97896b123/?locale=en_US).
- Dikland, P., & Karijosemito, R. (n.d.) Website for KDV Architects Research Department dedicated to the restoration of heritage buildings in Suriname.
<http://kdvarchitects.com/smartcms/default1d43.html?contentID=629>.
- Dikland, P., & van Hest, C. (2004). *An introduction to Surinam timber architecture*. (English language original.)

- Doratli, N. (2005). Revitalizing Historic Urban Quarters: A Model for Determining the most Relevant Strategic Approach. *European Planning Studies*, 13(5), 749-772. <https://doi.org/10.1080/09654310500139558>
- Eagles, P. J., Haynes C. D., & McCool, S. F. (2002). Sustainable tourism in protected areas : guidelines for planning and management: guidelines for planning and management. [Monograph] *IUCN, UNEP. WTO Monographic Series*, 8. <https://portals.iucn.org/library/node/8024>.
- Environmental Resources Management. (2017a October). *Paramaribo, Suriname, Data Memorandum Draft*. (funded by IDB).
- Environmental Resources Management. (2017b October). *Environmental and Social Scoping Assessment– Paramaribo, Suriname Draft*. (funded by IDB).
- Environmental Resources Management. (2017c October). *Stakeholder Engagement Plan Draft* . (funded by IDB).
- Fatah-Black, K. (2014). Paramaribo as Dutch and Atlantic Nodal Point, 1650-1795. In G. Oostindie, & J. V. Roitman (Eds). *Dutch Atlantic Connections, 1680-1800: Linking Empires, Bridging Borders* (pp. 52-71). Leiden; Boston: Brill.
- Feilden, B., & Jokilehto, J. (1998). *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites*. Rome: ICCROM, ICOMOS, UNESCO.
- Fitch, J. M. (2001). *Historic Preservation: Curatorial management of the built world*. Charlottesville and London: University Press of Virginia.
- Gastmann, A. (1996). Suriname and the Dutch in the Caribbean. In B. A. Tenenbaum (Ed.). *Encyclopedia of Latin American History and Culture*, 5, 189. New York: Charles Scribner's Sons.
- Goyvaerts, W. & van Gucht, A. (2009/2010). *A step towards a City Image Plan for the built environment of the Inner City of Paramaribo*.
- Green, P. (2000). The Architecture of the Caribbean: Colonial, Caribbean, and the small scale architectural pieces. In H. van Hooff (Ed.), *The Cultural Heritage of the Caribbean and the World Heritage Convention* (pp. 285-304). Paris: Editions du CTHS, UNESCO.
- Green, P. E. (2014). Falmouth, Jamaica. In B. A. Reid and R. G. Gilmore III (Eds.), *Encyclopedia of Caribbean Archaeology* (pp.148-150). Florida: University Press of Florida.
- Grenier, R. Nutley, D., & Cochran, I. (Eds.). (2006, April). *Underwater cultural heritage at risk: Managing natural and human impacts Heritage at Risk - Special Edition*. Paris, France: ICOMOS, Retrieved from <http://www.international.icomos.org/risk/2006/fulldocan.pdf>.
- Haefeli, E. (2019 February). Dutch Atlantic. In Latin American History. Retrieved from DOI: 10.1093/acrefore/9780199366439.013.675.
- Hermans, J & Lambein, S. (2015). *A Study on Preventive Conservation of the Built Heritage of the Historic Inner City of Paramaribo*

- Houterman, M., and Dikland, P. (2014). *Bouwen In De Binnenstad Handleiding Voor Het Bouwen In De Beschermde Binnenstad Van Paramaribo, Bouwcommissie Van Het Ministerie Van Openbare Werken, Site-Manager Van De Wereld Erfgoed Site. [Building in the City Center Manual for Building in the Protected Center of Paramaribo, Building Committee of the Ministry of Public Works, Site Manager of the World Heritage Site].*
- Houterman, M., and Dikland, P. (2015). *Restaureren Met Respect: Handleiding Voor Het Restaureren En Uitbreiden Van Monumenten. Commissie Monumentenzorg Van Het Ministerie Van Onderwijs Site-Manager Van De Wereld Erfgoed Site. [Restoration with Respect: Manual for Restoration and Extension of Monuments], Commission Monument Care of the Ministry of Education Site Manager of the World Heritage Site].*
- ICOMOS. (1999). "International Cultural Tourism Charter: Principles and Guidelines for Managing Tourism at Places of Cultural and Heritage Significance.
- ICOMOS. (2013). Report on the ICOMOS Advisory Mission to Historic Inner City of Paramaribo, Suriname, List of Recommendations. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/940/documents/>.
- ICOMOS. (2014). *ICOMOS Advisory Mission Historic Inner City of Paramaribo Suriname 940 rev.* Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/940/documents/>.
- Inter-American Development Bank. (2016 November 21). *Urban Revitalization of Paramaribo (SU-L1046) Environmental and Social Management Report Final Version.* Washington, DC:IDB.
- Inter-American Development Bank. (2018 May). *Paramaribo Urban Lab - A Housing and Mixed-Use Strategy for the historic city center.* Paramaribo, Suriname and Washington, DC: IDB
- Inter-American Development Bank. (2019 January). *Emerging and Sustainable Cities Program, Action Plan for Paramaribo ISTT Plan4Cure* – University of Antwerp IBT – engineering consultants. Presentation of preliminary results towards a draft action plan. Washington, DC: IDB
- InterAct Foundation. (n.d.). *The City of Paramaribo World Heritage.* Webpage <http://cityofparamaribo.com>.
- Intergovernmental Committee for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. (2017 July). *The Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention.* Paris, France: UNESCO World Heritage Centre. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>.
- Jaarboek Monumentenzor. (2002). *Jaarboek Monumentenzorg 2002. Een trapgevel in Potsdam. Monumentenzorg over grenzen.* Webpage https://www.dbnl.org/tekst/_jaa030200201_01/_jaa030200201_01_0015.php.
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities.* New York: Vintage Books, Random House.
- Khalissa I. (2014). Culture in Small Island Developing States. In H. van Hooff (Ed.). (2014 August 31). *World Heritage in the Caribbean. Culture and Development, 11, 17-22.* Havana, Cuba: UNESCO Regional Office for Culture in Latin America and the Caribbean. Retrieved from <http://whc.unesco.org/en/activities/842/>

- Klinenberg, E. (2018). *Palaces for the People, How to Build a More Equal and United Society*. London: The Bodley Head.
- Klooster, W. (2014). Curaçao as a Transit Center to the Spanish Main and the French West Indies. In G. Oostindie, & J. V. Roitman (Eds). *Dutch Atlantic Connections, 1680-1800: Linking Empires, Bridging Borders* (pp. 25-51). Leiden; Boston: Brill.
- Labadi, S., & Logan, W., (Eds.). (2015). *Urban Heritage, Development and Sustainability, International Frameworks, National and Local Governance*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge.
- Larsen, P. B., & Logan, W. (2018). *World Heritage and Sustainable Development: New Directions in World Heritage Management*. London: Routledge.
- Léautier, F. (Ed.). (2006). *Cities in a Globalizing World: Governance, Performance, and Sustainability*. USA, Washington: The World Bank.
- León, P. (2001). *Four Pillars of Financial Sustainability*. Arlington, Virginia, USA: The Nature Conservancy.
- Licciardi, G., & Amirtahmasebi, R., (Eds.). (2012). *The Economics of Uniqueness, Investing in Historic City Cores and Cultural Heritage Assets for Sustainable Development*. [Monograph]. Urban Development Series. Washington, D.C.: The World Bank Group.
- Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Cambridge and London: The MIT Press.
- Markham, A., Osipova, E., Lafrenz Samuels, K., & Caldas, A. (2016). *World Heritage and Tourism in a Changing Climate*. United Nations Environment Programme, Nairobi, Kenya and United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris, France. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/activities/883/>
- McNally, R., & Koff, R. (2014). *Cultural Heritage Tourism*. Washington: Partners for Livable Communities.
- Moore, C. (1921). *Daniel H. Burnham, architect, planner of cities*. Boston: Houghton Mifflin.
- Moore, C. (2010). *An Integrated Vision on the Sommelsdijckse Kreek* (Masters thesis). Wageningen University, Integrated Water Management Programme.
- Mormon, S., Stüger-Gefferie, V., Bilkerdijk, W., Fraser, B., & Lila, F. (2017 November 30). *Nationaal Strategisch Toerisme Plan 2018 – 2030: de transformatie naar een toerisme industrie. [Strategic Tourism Plan: Suriname 2018 – 2030: Nature & Culture Hotspot of the Region]*. Paramaribo, Surinam: Ministerie van Handel, Industrie en Toerism. Retrieved from <https://docplayer.nl/89175259-Suriname-nature-culture-hotspot-of-the-region.html>.
- Nagtegaal, R. M. (2009). *Paramaribo, City for a Sunday Dress?* Report as a study on the appreciation of inhabitants of Paramaribo and visitors from the Netherlands for Suriname's heritage. A Report to Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), Suriname Built Heritage Foundation. Bachelor thesis - NHTV Breda University
- National Trust for Historic Preservation. (2019). *The Main Street Approach & the Eight Principles*. Retrieved from

http://srdc.msstate.edu/trainings/presentations_archive/2003/2003_sird_corbett.pdf.

- Norberg-Schulz, C. (1980). *Genius Loci, Towards a Phenomenology of Architecture*. New York: Rizzoli.
- PIU-PURP. (2018 October). *Draft Terms of Reference for “Development and implementation of a strategic tourism marketing and branding plan for the historic inner city of Paramaribo World Heritage property*.
- Potts, A. (2016 October 21). *The position of Cultural Heritage in the New Urban Agenda: A preliminary analysis prepared for ICOMOS*. Retrieved from <https://www.usicomos.org/wp-content/uploads/2016/10/Analysis-of-FINAL-NUA-ICOMOS.pdf>
- Rawlings, P. (2016). *Environmental Resources Management, Environmental and Social Assessment for the Paramaribo Urban Revitalization Program*. Washington, D.C.: Inter-American Development Bank.
- The Republic of Suriname. (2003). *Decree of 29 April 2003 Setting Special Requirements for the Old Town and adjacent buffer zones*. (Dutch language original; English translation provided by IDB).
- The Republic of Suriname. (n.d.). *Composition of the Government*. Website http://www.consulaatsuriname.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=64%3Aadressen-kabinet&catid=34%3Aadressen&Itemid=42&lang=english
- Rijkers, M. (2006). *Cultural Heritage of Paramaribo: Good for every one?* [A study on the appreciation for the conservation of the historic inner city].
- Rodriguez, J. P. (Ed.). (2015). *Encyclopedia of emancipation and abolition in the Transatlantic world*. Vols. 1-3. London [England] New York, New York: Routledge.
- Rodwell, D. (2018). *Practical Sustainable Retrofit Manual for the Rehabilitation of historic buildings in the Historic Inner City of Paramaribo World Heritage Sit.*, Suriname: CSD/HUD; SU-T1081.
- Sampaio, J. C. R. (2008). *Nibbling away the spirit of place in protected urban areas*. In: 16th ICOMOS General Assembly and International Symposium: ‘Finding the spirit of place – between the tangible and the intangible’, 29 sept – 4 oct 2008, Quebec, Canada. [Conference or Workshop Item]. Retrieved from https://www.icomos.org/quebec2008/cd/toindex/77_pdf/77-Ye1k-152.pdf.
- Shoup, D. (2018). *Parking and the City*. New York: Routledge.
- Sijlbing, H. (2011). *Paramaribo World Heritage Property Management Plan 2011-2015*. A Report to Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), Suriname Built Heritage Foundation.
- Sijlbing, H. A. (2010). Does Sustainable tourism offer solutions for the protection of the Amazon rainforest in Suriname. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 2(2), 192-200. <https://doi.org/10.1108/17554211011037886>
- Sonkoly, G. (2017). *Historical Urban Landscape*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Soule, J. & Scruggs, G. (n.d.). *Study on historic preservation in Paramaribo as part of an Organization of American State (OAS) funded project on historic preservation and World Heritage properties in the Caribbean*. Report for Caribbean Network for Urban and Land

- Management (CNULM) in partnership with the American Planning Association (APA), and the International Council on Monuments and Sites (ICOMOS).
- Suriname Heritage Guide. (n.d.). Website <http://www.suriname-heritage-guide.com/>
- Suriname Tourism Foundation. (n.d.). Website <https://www.surinametourism.sr/#!en&discover-suriname&heritage>
- Temminck Groll, C. L. T. (1973). *De Architectuur van Suriname 1667–1930*. Zutphen: De Walburg Pers. [Dutch language, with some short texts in English].
- The British Empire. (n.d.). *Suriname, Brief History*. Website <https://www.britishempire.co.uk/maproom/surinam.htm>.
- Thiers, L. (2007). *Building History of the St. Peter and Paul Cathedral*. Report presented to A Report to Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), Suriname Built Heritage Foundation.
- Tiesdell, S., Taner, O., & Heath, T. (1996). *Revitalizing Historic Urban Quarters*. New York: Routledge Architectural Press.
- Timothy, D. J. (2017). Views of the Vernacular: Tourism and Heritage of the Ordinary. In J. Kaminski,; A. M. Benson, & D. Arnold (Eds.). *Contemporary Issues in Cultural Heritage Tourism*, 32-44. USA and Canada: Routledge.
- Tourism Marketing Plan. (2013) Suriname a colourful experience'. A Report to Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), Suriname Built Heritage Foundation.
- Tournoux, M. N. (Ed.). (2014). *Developing Historic Cities, Keys for Understanding and Taking Action: A compilation of case studies on the conservation and management of historic cities*. Paris, France: UNESCO World Heritage Centre. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/hul/#hultools>.
- UNESCO World Heritage Centre. (2002). *Managing Tourism at World Heritage properties: a Practical Manual for World Heritage property Managers*. Paris, UNESCO World Heritage Centre. (World Heritage Manual 1.) <http://whc.unesco.org/en/series/1/>
- UNESCO World Heritage. (2010 November). *World Heritage and Sustainable Tourism: Review N° 58*. Retrieved from <http://whc.unesco.org/en/review/58/>.
- UNESCO, ICCROM, ICOMOS, IUCN. (2010). *Managing Disaster Risks for World Heritage*. Paris, France: UNESCO World Heritage Centre. Retrieved from <http://whc.unesco.org/en/managing-disaster-risks/>.
- UNESCO. (2011). Recommendations on the Historic Urban Landscape. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/hul/#hultools>.
- UNESCO World Heritage Centre. (2012). *World Heritage Tourism Programme*. Retrieved from <http://whc.unesco.org/archive/2012/whc12-36com-5E-en.pdf>
- UNESCO. (2013 May 15). *The Hangzhou Declaration, Placing Culture at the Heart of Sustainable Development Policies*, adopted in Hangzhou, People's Republic of China. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000221238>.

- UNESCO World Heritage Centre. (2013 July). *New life for historic cities: The historic urban landscape approach explained*. Paris, France: UNESCO World Heritage Centre; retrieved from <http://whc.unesco.org/en/activities/727/>.
- UNESCO, ICCROM, ICOMOS, IUCN. (2013). *Managing Cultural World Heritage: World Heritage Resource Manuel*. Paris, France: UNESCO. Retrieved from <http://whc.unesco.org/en/news/1078>
- UNESCO, Jesús Manuel Gracia Aldaz; Hongming Zhang; Bokova, Irena. (2016). *Culture Urban Future: Global report on culture for sustainable urban development*. Paris, France: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002462/246291E.pdf>
- UNESCO. (2016). *The HUL Guidebook: Managing heritage in dynamic and constantly changing urban environments -A Practical Guide to UNESCO's Recommendation on the Historic Urban Landscape*. France, Paris: UNESCO. Retrieved from <http://historicurbanlandscape.com/themes/196/userfiles/download/2016/6/7/wirey5prpznidqx.pdf>:
- UNESCO. (2017). State of Conservation Report (C940Rev). Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/940/documents/>.
- United Nations. (2017). New Urban Agenda, Habitat III. Retrieved from <http://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>.
- UNESCO World Heritage Centre. (2018). Decision of the World Heritage Commission from the 42nd session 42 COM 7B.42. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/decisions/7112>.
- UNESCO. (2019 March). *The Implementation of the UNESCO Historic Urban Landscape Recommendation. Proceedings of the International Expert Meeting, Shanghai, China, 26-28 March 2018*. Published online: The World Heritage Institute of Training and Research for the Asia and the Pacific Region (WITHRAP) under the Auspices of UNESCO. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/hul/#hultools>.
- van de Kerkhof, S. (2005). De Historische binnenstad van Paramaribo: Het revitaliseringsproces en het behoud van het gebouw erfgoed [The Old Town of Paramaribo: The revitalization process and conservation of the building heritage]. Retrieved from http://sges.heritagesuriname.org/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=18&Itemid=36
- van Galen, C. W., & Hassankhan, M. S. (2018). A research-note on the slave registers of Suriname, 1830–1865. *The History of the Family*. 23(3), 503-520, DOI: 10.1080/1081602X.2018.1507917
- van Hooff, H. (Ed.). (2014 August 31). *Culture and Development No.11: World Heritage in the Caribbean*. Havana, Cuba: UNESCO Regional Office for Culture in Latin America and the Caribbean. Retrieved from <http://whc.unesco.org/en/activities/842/>
- van Liempt, L. & Veldboer, L. (2009). Problematic Areas or Places of Fun? Ethnic Place Making in the Multicultural City of Rotterdam. In J. W. Duyvendak, F. Hendriks & M. van Niekerk (Eds.), *City in Sight: Dutch Dealings with Urban Change*, 81-103. Amsterdam: Amsterdam University Press.

- van Maanen, E. (2011). *Colonial Heritage and Ethnic Pluralism. Its Socio-psychological meaning in a multi-ethnic community*. Doctoral Thesis. University of Groningen, The Netherlands.
- van Maanen, E., & Ashworth, G. (2013). Colonial Heritage in Paramaribo, Suriname: Legislation and Senses of Ownership, a Dilemma in Preservation?. *International Journal of Cultural Property*, 20(3), 289-310. doi:10.1017/S0940739113000131.
- van Oers, R. (2005). Wooden Caribbean cities as World Heritage: outline for a comparative analysis between Paramaribo (Suriname) and Georgetown (Guyana). In R. van Oers, and S. Haraguch (Eds.), *Caribbean Wooden Treasures: Proceedings of the Thematic Expert Meeting on Wooden Urban Heritage in the Caribbean Region held 4-7 February 2003, Georgetown, Guyana*. UNESCO World Heritage Centre, World Heritage Series No. 15 (pp.34-38). Retrieved from <http://whc.unesco.org/en/series/15/>.
- van Oers, R., & Haraguchi, S. (Eds.). (2010 November). *Managing Historic Cities*. World Heritage Series n°27. Paris, France: UNESCO. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/series/27>.
- van Straten, Rudi 2014, Inventarisatie Klinkend Erfgoed Paramaribo, an inventory on the sounding heritage of Paramaribo (bells, tower clocks, pipe organs and carillons). A Report to Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES), Suriname Built Heritage Foundation.
- Veen, M., & Veen, E. (2007). *A garden of different flowers': A study on cultural heritage and national identity in SurinaThe me*. The University of Groningen. Faculty of Economics and Business.
- Veirier, L. (2008, July). *Historic Districts for all, a social and human approach for sustainable revitalization: Manual for city professionals*. Paris: UNESCO; retrieved from <http://unesco.atlasproject.eu/unesco/file/a2739ec7-4e00-4ed2-b646-80c03175dc24/c8c7fe00-c770-11e1-9b21-0800200c9a66/158331e.pdf>
- Verrest, H. J. L. M. (2010). Paramaribo, City Profile. In *Cities*, 27 (I), 50-60. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275109000791>
- Vink, W. (2010). *Creole Jews: Negotiating Community in Colonial Suriname*. Leiden: Brill.
- Wilner, J. (2003, April). Wortubuku Ini Sranan Tongo (Sranan Tongo — English Dictionary) Summer Institute of Linguistics Fourth Edition, Paramaribo, Suriname. Retrieved from <http://www.suriname-languages.sil.org/Sranan/Sranan-English%20Dict.PDF>
- World Commission on Protected Areas (WCPA) (2002) Best Practice Guidelines: *Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management*. Retrieved from <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/PAG-008.pdf>

Index van Afbeeldingen

Afb. 1 – Omslag, de historische Waterkant van de Werelderfgoedstad Paramaribo, Suriname (IDB, 2011)

Afb. 211 – De kenmerkende witte houten gebouwen van Paramaribo, Suriname aan de F.H.R. Lim A Po Straat op een zaterdagmorgen (Eppich, 2018)

Afb. 312 – De Waterkant is in de meeste weekenden enorm onbenut en leeg (Eppich)

Afb. 4 – De prachtige historische grachten zijn een ondergewaardeerd aspect van het stadscentrum (Eppich, 2018)

Afb. 5 – Sociaal gebruik van het stadscentrum blijft beperkt tot grote evenementen, zoals het Diwali Lichtfeest. Alle ondersteuningsdiensten voor deze evenementen zijn tijdelijk (Eppich, 2018)

Afb. 6 – Sociaal leven is vooral 's avonds aanwezig, echter buiten de binnenstad zoals hier afgebeeld in de bufferzone aan de Kleine Waterkant (Eppich, 2018)

Afb. 7 – Dit staat in schril contrast met een typisch weekend of een avond wanneer het stadscentrum leeg is en verstoken is van leven (Eppich, 2018)

Afb. 8 – Dit staat in schril contrast met een typisch weekend of een avond aan de Waterkant. Hoewel er leven aan de rivieroever is, is het een enorm onbenutte ruimte (Eppich, 2018)

Afb. 9 – Paramaribo (detail) bij de eerste bocht aan de Surinamarivier, 1671 Nederlandse kaart

Afb. 10 – SURINAME - 'Marche aux Legumes à Paramaribo (groentemarkt in Paramaribo) (Surinam) La Société des Beaux-Arts' (1850 (circa)) lithografie in kleur met afbeelding van de markt in Paramaribo.

Afb. 11 – Fort Zeelandia aan de buitenkant met een standbeeld van Koningin Wilhelmina (Eppich)

Afb. 12 - De ontwikkeling van Paramaribo van 1660-1960 (Temminck Groll)

Afb. 13 – het historische centrum van Paramaribo richting de katholieke kathedraal

Afb. 14 – Tabel van de Kolonie van Suriname (Wilkinson, Robert, 1800)

Afb. 15 – Samengesteld satellietbeeld van de historische binnenstad van Paramaribo

Afb. 16 – Officiële kaart van de grenzen en bufferzones van het werelderfgoed (World Heritage Centre, UNESCO)

Afb. 17 – Officiële kaart van de twee huidige bufferzones (Management Plan, 2011-2015)

Afb. 18 – Royal Torarica Hotel in Bufferzone I, er is meer commerciële activiteit in deze gebieden en er is veel groen overgebleven; het gebied wordt echter bedreigd (Eppich)

Afb. 19 – Straat in bufferzone met behoud van de historische bomen die in andere delen van het centrum zijn gekapt om ruimte te maken voor parkeren (Eppich)

Afb. 20 – kanonnen uit de 18e en 19e eeuw gebruikt als bolders in de hele stad (Green, 2019)

Afb. 21 – De naast elkaar gelegen moskee en synagoge in Paramaribo, Suriname, vertegenwoordigen de veelzijdige aard van de stad en het land (Eppich, 2018)

Afb. 22 – Bouwwerken aan de achterzijde van percelen waarin tot slaaf gemaakte personen en de keukens gehuisvest waren, zijn grotendeels vergeten en slechts enkele zijn overgebleven (Green, 2018)

Afb. 23 – Historische foto van de binnenplaats van een achtertuin met een put, keuken en behuizing voor slaven (Maagdenstraat, thiswassuri, 1923)

Afb. 24 – De grote huizen aan de voorkant van het perceel staan in schril contrast met de bouwwerken aan de achterzijde. Beide vertellen het verhaal van de geschiedenis en diversiteit van Paramaribo (Eppich, 2019)

Afb. 25 – De historische binnenstad van Paramaribo, criteria (ii),(iv) 940rev

Afb. 26 – Beschrijving / classificatie van stedelijke architectuur (Houterman & Dikland, 2014)

Afb. 27 – Groene oplossing geïnstalleerd in 2012 om parkeren langs de kant van de weg te voorkomen op het Onafhankelijkheidsplein (Green, 2019)

Afb. 28 – Links : Analyse van gebruik, uit Management Plan 2011 . Percentages gebaseerd op ongeveer 500 gebouwen (Green)

Afb. 29 – Rechts: Analyse van gebruik, conform Urban Lab rapport. Percentages gebaseerd op ongeveer 300 bouwblokken (Green)

Afb. 30 – Waterkant, een sociale ruimte tussen de straat en de Surinamerivier die lokaal en toeristisch potentieel biedt (Green, 2019)

Afb.31 - Typologie hoekhuis met winkel met ingang van de woningen aan de zijstraat (Green, 2019)

Afb. 32 – Historische foto hierboven vergeleken met na restauratie in 2015 op de Zwarthovenbrugstraat 116 (Maud Houterman, 2019)

Afb. 33 – De Surinaamse Stichting Gebouwd Erfgoed Stichting bij Fort Zeelandia (Eppich, 2018)

Afb.3413 –Huidig organigram – een nieuwe voorgestelde organiatie staat in deel 3 – Implementatie

Afb. 35 – Intern organigram van de Stichting (SGES, 2018)

Afb. 36 –Tabel van de beslissingen en advies voor het verbeteren van het management in Paramaribo

Afb. 37 14 –‘Sustainable Development Goals’ en hun relatie met Paramaribo

Afb. 38 –De Mama Bon Tree heeft een belangrijke sociale betekenis voor de HUL van Paramaribo (Green, 2019)

Afb. 39 – HUL Definition (Source: UNESCO 2016, p. 11; The HUL Guidebook)

Afb. 40 - Een gebouw aan de prominente Waterkant dat in een slechte staat verkeert en gerestaureerd zal worden via PURP (Green, 2019)

Afb. 4115 – Onafhankelijkheidsplein, een voormalige militaire parade voor het Presidentiële Paleis (Green)

Afb. 42 –De talrijke waterwegen in Paramaribo kunnen worden verbeterd met de juist voorzorgsmaatregelen (Eppich)

Afb. 43 –Dr. J.F. Nassylaan in de Bufferzone (Green, 2019)

Afb. 16 – HUL Best Practice Stadsherstel Paramaribo (UNESCO, 2016)

Afb. 17 – De Surinamerivier zou een aantal sociale activiteiten kunnen herbergen, het is een sterk ondergewaardeerde en onderbenutte ruimte (Eppich, 2019)

Afb. 18 – Brand in het oude KKF-gebouw op 18-09-2015 (SGES Archive)

Afb. 19 – Overstromingen blijven een serieus risico, Paramaribo, 7 april 2018 (Edward Troon, 2018)

Afb. 20 – Brand is het grootste risico in de historische binnenstad. Onlangs gerestaureerde huizen naast verlaten gebouwen met een hoog risico maken het verzekeren ervan onmogelijk (Eppich, 2019)

Afb. 49 – Veiligheids en beveiligingsrisico's Paramaribo WHS

Afb. 50 - Owaru-yari pagara estafette, oudejaarsfestival – in 2010 was er een incident waarbij tijdens het vuurwerkfestival een van de gebouwen in brand vloog, [www. Nickerie.net](http://www.Nickerie.net)

Afb. 51 – Recent artikel in de Guardian over de verborgen charmes van Paramaribo (Guardian, 2018)

Afb. 212 – Partybussen komen veel voor en touren langs de Waterkant (Eppich, 2019)

Afb. 53 - Owar-yari pagara estafette, oudejaarsfeest (populaire plaatsen, 2016)

Afb. 54 - 11e editie van het regionale culturele festival CARIFESTA werd in 2013 in Suriname gehouden (Carifest)

Afb. 55 –Paramaribo, de stad aan de rivier (IDB, 2017)

Afb. 56 –Visie, doelen, doelstellingen en taken

Afb. 57 22 –Voorgestelde nieuwe organisatiestructuur met de Paramaribo Werelderfgoed Autoriteit en het Monumentenfonds

Afb. 58 –Mate van betrokkenheid

Afb. 59 – Op weekdays en tijdens festivals is het centrum vol met auto's van werknemers van de overheid en bedrijven en doorgaand verkeer (Waterkant)

Afb. 6023 – Online Geographic Information System (GIS) door SGES

<https://gissat.com/gissat/sges/> Een volledig GIS-systeem is in ontwikkeling via PURP voor het beheer van de binnenstad

Afb. 61 - Paramaribo Werelderfgoedsite, nieuwe GIS-kaart met straatnamen in kerngebied met uitbreiding van straten naar bestaande plus voorgestelde bufferzones (Dean Refos SGES Intern april 2019)

Afb. 62 24- Paramaribo Werelderfgoedsite, nieuwe Gis-kaart met openbare open ruimten in het kerngebied en bestaande plus voorgestelde bufferzones (Dean Refos SGES stagiaire april 2019)

Afb. 63 25- Paramaribo Paramaribo Werelderfgoedsite, nieuwe GIS-kaart met waterwegen in 1879 in kerngebied en bestaande plus voorgestelde bufferzones (Dean Refos SGES Intern april 2019)

Afb. 64 26- Paramaribo Werelderfgoedsite, nieuwe GIS-kaart met waterwegen in 2019 in kerngebied en bestaande plus bufferzones (Dean Refos SGES Intern april 2019)

Afb. 65 –Bouwkundige situatie zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

Afb. 66 – Leegstaande gebouwen zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

Afb. 6727 –Bestaande woningen zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

Afb. 68 – Gebruik begane grond zoals gerapporteerd in 2019 (Urban Lab Final Report, 2019)

Afb. 69 – Inspanningen voor sociale ontwikkeling in de Heerenstraat door Back Lot (gebruikt met toestemming)

Afb. 70 – De groei van Paramaribo van 1688-1960, TU Delft

Afb. 71 – Surinamerivier, John Carter Brown Bibliotheek van de Brown University

Afb. 72 – Paramaribo 18^e eeuw, Lavauz de Leth

Afb. 73 – 1760, Tirion

Afb. 74 – Zimmerman 1877

Afb. 75 – Kunst- en cultuurlocaties binnen het werelderfgoed, uit het Managementplan 20191

Afb. 76 –Paramaribo gezien vanaf de Surinamerivier, 1959 Prent van Jean Louis Volders uit het archief van of SGES

Afb. 76 –Paramaribo gezien vanaf de Surinamerivier, 1959 Prent van Jean Louis Volders uit het archief van of SGES

De Historische Binnenstad van Paramaribo
Werelderfgoedsite
Management Plan 2020-2024

Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname
 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
 Republiek Suriname

